

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bilim ve Ütopya

Sayı: 225

Yıl: 19

MART 2013 Aylık Bilim, Kültür ve Politika Dergisi

7 TL (KDV Dahil)

Gericiliğin Üstadı **NECİP FAZIL**

“Mürşid” in İslamcı devlet ve toplum ülküsü: Başyücelik diktası

**Necip Fazıl: “Esas olan şeriatır”
“İslam inkılabı ordudur”**

En az üç çocuklu, kadını dışlayan biyo-politikanın kökeni

**“Bohem” yıllarından “hidayeti”ne
“Üstad” m marifetleri**

Özdemir İNCE
Prof. Dr. Taner TİMUR
Meht ÜNAL
Yrd. Doç. Dr. Fatih YAŞLI
Cafer YILDIRIM

Binnur ÇELEBİ:
Sumer, Babil,
Assur ve Hitit
kanunlarında
kadına yönelik
cinsel suçlar
ve cezalar

Prof. Dr. Nurdan İNAN:
Evrim Kuramı hakkında merak
edilenler: Evrimsel analiz

A. Kerim SOLEY: Hitler'in astroloji tutkusu

Çağrı Mert BAKIRCI:
TÜBİTAK'ın evrimle
imtihanı...
Basılmayan kitaplar
ne anlatıyor?

Smarties ödüllü Neal Layton'dan ustaca yazılmış bir kitap. Büyük Patlama'dan önce hiçbir şey yoktu. Ne uzay ne zaman ne biz, ne de siz. Hiçbir şey...

3 Boyutlu
Açılır-Kapanır
Sayfalar

Nereden geldiğimizi, nasıl bu şekli aldığımızı ve hayatımızın neden çok çeşitli ve inanılmaz olduğunu hiç merak ettiniz mi? Evrim Devrim Charles Darwin'in hayat hikayesini ve şaşırtıcı teorilerini anlatıyor. Ayrıca DNA'larımızın ve genlerimizin sırlarını açığa çıkaran, gelecekte neler olacağına dair tahminlerde bulunan çağdaş bilim insanlarının çalışmalarını ve Darwin'den sonra teorilerin nasıl geliştiğini de göreceksiniz.

"'Evrin Devrim – Darwin'den DNA'ya' görsel olarak da çok zengin bir kitap. Birçok fotoğraf ve çizim anlatıma eşlik ediyor. Kitabın grafik tasarımı hareketli ve çok yapılmış. Kitabın yazarı Robert Winston'ın eğlenceli kişiliği kitabın her yerine sinmiş."

Bir Dolap Kitap

Necip Fazıl ve ideolojik mücadelenin önemi

Elinizdeki sayının kapak dosyasını Türkiye sağıının önemli simgelerinden biri olan, bağnaz, saldırgan ve ırkçı milliyetçilerden şeriatçılara kadar cümle gericiliğin "üstad" sıfatıyla ayrı bir yere koyduğu isme, Necip Fazıl'a ayırdık.

Necip Fazıl'ın "zıt kutuplar" arasında giden yaşam öyküsü ve kutbun bir yönünü oluşturan "kötü alışkanlıkların" hayatının sonuna kadar devam etmesi kuşkusuz İslamcı kimliğinin tutarlılığı ve "samimiyetinin" sorgulanması açısından dikkat çekicidir. Yine bu noktada, toplumu çeşitli baskıcı tedbirlerle kalıba dökmek isteyen iktidarın, "hayatının son dönemine kadar kumar illetinden kurtulamayan" "üstad"larına atfı yaparak siyasal motivasyonlarını sağlamaları, oysa bu derin ve onarılmaz çelişkilerle dolu yaşamı es geçmeleri ve önemsizleştirmeleri gelenekten devraldıkları oportünist mirası devam ettirdiklerini de göstermektedir.

Necip Fazıl, yaşamöyküsü, ideolojik, siyasal ve edebi tavrıyla bir bütündür. Şahsında bütün kolları ve bileşenleriyle gericiliğin billurlaşmış halini temsil etmektedir. Aydınlar Ocağı'nın fikir babaları arasında yer alması, MTTB'yi desteklemesi, şeriatçı hareketteki itibarı ve hayatının son yıllarında, o dönem sokak çatışmalarında sağıın "vurucu gücü" olarak sahneye çıkan MHP'ye üye olması, eylemlerinde sağıın strateji ve taktik adımlarını gözettiğini ve nihayetinde en "aksiyon" olandan yana tutum aldığını gösterir. Bu yazdıklarımız -özellikle bugün için- kendisini kutsallaştırma, "aziz muamelesi yapma" ve neredeyse sınıflar üstü bir konuma taşıma girişimlerinin kofluğuna işaret etmektedir. Çünkü Necip Fazıl hayatının her döneminde seçimini açıkça şeriatçılıktan, komünizm düşmanlığından, yabancı düşmanlığından, gerici bir ordu taraftarlığından ("İslam inkılabı" için "Altun Ordu" özlemi), 12 Eylülcülükten yana kuianmıştır. Her zaman taraftar! Başyücelik adını verdiği sistemle sağcı bir hâkim sınıf kliğinin ve onun en başındaki adamın -Başyüce'nin- diktatörlüğü hayalini kurmuştur. Ona göre kadınların büyük bölümü evinde oturmalı ve çalışmamalı, dans yasaklanmalı, "Yahudi-Masonlar" ve azınlıklar ülkeden sürülmelidir.

Necip Fazıl, "Gençliğe Hitabe"sinde Cumhuriyet dönemini "işgal ordularının bile ya-

pamayacağı bir cinayet" olarak nitelendirmiş; "dininin, dilinin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, kalbinin dâvacısı" olan gençliğe "halka değil, hakka inanmasını", "emekçilere acımasını" ve onları "en zalim patronlardan daha zalim" solcular karşısında "başıboş bırakmamasını" tembih etmiştir.

Türkiye'nin ilericileri ve devrimcileri, gericiliği anlamak ve tanımak için bizzat onların kaynaklarına yönelmelidir. Bu sorumluluk yalnız tarihi anlamak bakımından değil, gelecek hakkında güçlü bir öngörüye sahip olmak, siyasal akımların nereden gelip nereye gittiğini bilmek bakımından da olmazsa olmazdır. İşte biz de bu sayımızda, tarif ettiğimiz sorumluluğu yerine getirmeye çalıştık.

Makalelerimizi ilgiyle okuyacağınızı düşünüyorum ve dosyamıza katkı sunan tüm yazarlarımıza teşekkür ediyoruz.

Evrım Ağacı ve Yaşam Ağacı her ay bizimle!

Müjdeli bir haberimiz var. ODTÜ Biyoloji ve Genetik Topluluğu çatısında faaliyet gösteren ve Evrim Kuramını halkımıza anlatmada yaptığı işlerle saygın bir yer edinen **Evrım Ağacı** bundan sonra her ay Bilim ve Ütopya'da! Evrim Ağacı kolektifinin kurucusu, başyazarı ve idari sorumlusu Çağrı Mert Bakırcı arkadaşımız "Evrım Ağacı" adını taşıyacak olan köşesiyle dergimize düzenli olarak katkı sunacak. Çağrı'yı Evrim Kuramının hemen her yönüyle ilgili yazdığı yüzlerce makaleden, evrim hakkında sorulan binlerce soruya verdiği yanıtlardan tanıyor-sunuz.

Yine Evrim Ağacı kolektifinin çıkardığı **Yaşam Ağacı** dergisi de popüler, dinamik, hızlı, ilgi çekici, sizi heyecanlandıracak sayfalarıyla önümüzdeki aydan itibaren bizimle olacak. Yaşam Ağacı'nı son derece genç, yetenekli ve birikimli bir ekip çıkartıyor.

Arkadaşlarımıza içtenlikle "Hoş geldin!" diyoruz.

Bilim ve Ütopya, 20. yıl dönümüne yaklaşırken, genç bilimcilerin emeği ve enerjisiyle büyüyor, güçleniyor!

Umut dolu günlere...

S.S. Ütopya Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yay. ve Üretim Koop. Adına Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Prof. Dr. Semih KORAY

Genel Yayın Yönetmeni: Emrah MARAŞO

Yazı İşleri: İlyas KARATEPE

Görsel Yönetmen: Ajans Repa

Dağıtım-Abone: Ergin QNAY

Yazı Kurulu: Dr. Cüneyt Akşin, Prof. Dr. Azila Altunel, Dr. Bora Ataman, Dr. M. Kürşat Bozkurt, Dr. Necmi Dayday, Prof. Dr. Ercan Eng. Prof. Erbil Güzümrüz, Prof. Dr. Çağatay Güler, Efe Can Gürcan, Erkan İdriz, Prof. Dr. Bekir Karaoğlu, Prof. Dr. Zafer Kars, Doç. Dr. Çağatay Keleşinok, Prof. Dr. Semih Koray, Dr. Arda Odabası, Feyziye Özbek, Serper Özsan, Ömer Özbek, Dr. Hakan Seğin, Prof. Dr. Kadri Yamaç, Prof. Dr. Osman Şadi Yenen, Onurcan Üker.

Yönetim Yeri: İstiklal Cad. Deva Çıkması No:7/2 34420 Beyoğlu/İST

e-posta: bilimveutopya@gmail.com
İnternet adresi: www.bilimveutopya.com.tr

Ankara Temsilcisi: Feyziye ÖZBERK
Dr. Mediha Eldem Sk. No: 51/1
Kızılay /Ankara
Tel: (0312) 418 52 64

Halay Temsilcisi: Müseyin GÜLER
Büyük Çarşı İşhanı Kat:1 No:450 İskenderun
Tel: (0326) 613 41 33

İzmir Temsilcisi: Nural GÜRAN
Tel: (0537) 843 55 19

Avrupa Koordinatörü: Filiz KARABULUT
filiz@bilimveutopya.com.tr

Almanya Temsilcisi: Eylem DEMİREL BORAL
Frankenallee 39, 60327/Frankfurt
Tel: +4969 73918773 Faks: +4969-75009310

Belçika Temsilcisi: Ulaş SARITAŞ
Tel: +0484 130 819
ulas.saritas@gmail.com

Çin Halk Cumhuriyeti Temsilcisi:
Nuri TÜRKKEŞ Tel: +86 1067637296

Fransa Temsilcisi: Ali Rıza TAŞDELEN
Tel: +33 675451587

Hollanda Temsilcisi: M. Ozan UYAR
Tel: +316 45556564

İngiltere Temsilcisi: Murat METİN
Tel: +44 7939051882

İsviçre Temsilcisi: Gülay SINACI
Tel: +41 327245854 - +41 763023951

İtalya Temsilcisi: Zeynep GÜNEŞ
zeynep-gunes@merck.com

Abone Koşulları: 6 Aylık: 40.00 TL
Yıllık: 80.00 TL Avrupa ve Ortadoğu yıllık:
50 Euro Amerika ve Uzakdoğu yıllık: 100 \$

Abone bedelleri için, S.S. Ütopya Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık ve Üretim Kooperatifi
İş Bankası Bilkent Şubesi:
Hesap No: 4276 0292027

İsviçre Hesap Numarası:
Gülay SINACI
Banque Cantonale Neuchâtelaise compte
Hesap No: 1003.00.733
gulaysinaci@romandie.com
gulay_sinaci@hotmail.com

Yurtdışı Satış Fiyatı:
Avrupa: 4.5 Euro

Organizatör: Ulusal Haber Hiz. Prod. Ort. San. Tic. A.Ş.
Basıldığı Yer: Analiz Basım
2. Matbaacılar Silesi 3 No: 22
Topkapı - Fethi / İstanbul
Dağıtım: Türkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
ISSN 1301-6717

Aylık Yayın Süreli Yayın

BİLİM VE ÜTOPYA

ÜNİVERSİTE TEMSİLCİLERİ

Adnan Menderes Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Atakan HATİPOĞLU

atakanhatipoğlu@gmail.com

(0 555) 475 82 45

Ahi Evran Üniversitesi

Yarenkür ALKAN

alkanyaren@gmail.com

(0 537) 687 53 77

Akdeniz Üniversitesi

Dr. Hakan ERENGİN

erengin@akdeniz.edu.tr

(0 535) 852 74 15

Anadolu Üniversitesi

İsmail Eray ÇELEBİ

ieraycelebi@hotmail.com

(0 534) 831 39 69

Ankara Üniversitesi

Melih OKYAY

melihokyay@gmail.com

(0 554) 495 36 76

Bahçeşehir Üniversitesi

Azra Kardelen NAZLI

kardelennazli@gmail.com

(0 554) 566 19 37

Balıkesir Üniversitesi

Alican VARAN

elicanvaran@hotmail.com

(0 506) 919 28 96

Baskent Üniversitesi

Helin ÖZÇELİK

heli_ain91@hotmail.com

(0 507) 919 83 13

Boğaziçi Üniversitesi

Cenk ÖZDAĞ

cezdagm@yahoo.co.uk

(0 534) 651 11 87

Cumhuriyet Üniversitesi

Furkan DERECİK

fderecik@hotmail.com

(0 541) 550 90 81

Çanakkale Onsekiz Mart

Hüsnâ SARI

husnasari@hotmail.com

(0 537) 386 63 40

Çukurova Üniversitesi

Samet ALTIN

sametalin55@gmail.com

(0 533) 234 67 39

Dokuz Eylül Üniversitesi

Serdar YURTCİÇEK

serdaryurtcicek@hotmail.com

(0 505) 298 90 70

Ege Üniversitesi

Oytun Ozan KORKMAZ

oytunoymaz@hotmail.com

(0 536) 346 59 50

Erciyes Üniversitesi

Aykut Alp AVŞAR

mahrem_utopia@hotmail.com

(0 542) 462 07 12

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Güney KARAGÖLLÜ

guneykaragollu@gmail.com

(0 506) 957 24 17

Gazi Üniversitesi

Nesimi Yiğit ERYILMAZ

yigit@ez2@hotmail.com

(0 535) 311 81 05

Hacettepe Üniversitesi

Elvan KÖNÜK

elvankonuk2388@gmail.com

(0 506) 971 74 50

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Mehmet RUM

mehmetrum@gmail.com

(0 541) 414 14 31

İstanbul Üniversitesi

Uğurcan YARDIMOĞLU

ugurcanyardimoglu@hotmail.com

(0 539) 523 59 24

İstanbul Teknik Üniversitesi

Tekin KARATEPE

tekinaratepe@gmail.com

(0 505) 480 00 09

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Yeliz DEDE

yelizdede_08@hotmail.com

(0 507) 764 08 12

Kırıkkale Üniversitesi

Can ALKAÇ

canalkac@gmail.com

(0 535) 788 62 68

Kırklareli Üniversitesi

Selçuk KILIÇ

selcuk.kic@gmail.com

(0 555) 368 82 63

Kocaeli Üniversitesi

Yeşim ÇAKMAK

yesim_cakmak.kou@hotmail.com

(0 538) 601 02 74

Malatya İnönü Üniversitesi

Kurtuluş AKKAYA

kurtulusakkaya@hotmail.com

(0 530) 870 71 56

Gericiliğin "Üstadı" Necip Fazıl Kısakürek

■	Çiviyazısı	1
■	Forum	4
■	Kapak Prof. Dr. Taner TİMUR Necip Fazıl, AKP, sanat ve şeriat	6
■	Kapak Özdemir İNCE Necip Fazıl Kısakürek ya da bir mürşit uydurmak	11
■	Kapak Yrd. Doç. Dr. Fatih YAŞLI Necip Fazıl'ın Başyücelik Devleti: İslami bir biyo-politik ütopya	25
■	Kapak Mecit ÜNAL Para ve cinnet buhranları içinde çırpınan hâdi: Çirkeften efsaneye	31
■	Kapak Cafer YILDIRIM Çile şairi	36
■	Kapak "Üstad"tan inciler	38
■	Binnur ÇELEBİ Sumer, Babil, Assur ve Hitit kanunlarında kadına yönelik cinsel suçlar ve cezalar	45

TÜBİTAK'ın evrimle ne derdi var?

- A. Kerim SOLEY
Hitler'in astroloji tutkusu 56
- Evrim Ağacı
Çağrı Mert BAKIRCI
TÜBİTAK'ın evrimle imtihanı 62
- Doğa Tarihinden Notlar
Prof. Dr. Nurdan İNAN
Evrimsel analiz 73
- Tıp: Öncesi ve Ötesi
Prof. Dr. Tamer AKÇA
Atatürk ve hekimler: 14 Mart ruhu üzerine bir güzelleme 81
- Bilimin Felsefesi ve Tarihi
Arş. Gör. Serpil AHMETKOCAGÖĞLU
İki Romalı hekim: Pedianos Dioscorides ve Cladius Galenos 86
- Prof. Dr. Alkan SOYAK
İçeriği 'öncülleri'nden belli bir plan: "Onuncu Kalkınma Planı" 89
- Kitap Kurdu/ Haz.: İlyas KARATEPE 92
- Eskimeyen Kitaplar/ Prof. Dr. Remzi DEMİR 94
- Çetin Ceviz Problemleri/ Dr. Necmi DAYDAY 95
- Ödüllü Sözcük Bulmacası/ Semra LARÇIN 96

Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Erdem ÖZDEMİR
erdem_ozdemir_@hotmail.com
(0 555) 519 43 07
Marmara Üniversitesi
Emrah ALAN
alanemrah@gmail.com
(0 551) 218 28 29
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Osman BAYRAM
osmanbayram1919@gmail.com
(0 555) 562 88 89
Mersin Üniversitesi
Mehmet AK
mehmetak_33@hotmail.com
(0 537) 788 18 98
Muğla Üniversitesi
Gözen SORGUCU
gozen_sorguc@hotmail.com
(0 554) 370 84 19
Namık Kemal Üniversitesi
Emre Alican YÜCEL
emrealican_18@hotmail.com
(0 530) 292 50 75
Niğde Üniversitesi
Süleyman Açıköğüz
suleymanackogoz51@hotmail.com
(0 532) 732 64 00
ODÜ
Özge DİNÇ
ozgedinc19@yahoo.com
(0 505) 501 74 27
Pamukkale Üniversitesi
Behiye YARAŞCI
behiye_gs_07@hotmail.com
(0 543) 490 19 28
Sakarya Üniversitesi
Emre AKTAŞ
emreaktas89@hotmail.com
(0 536) 203 88 50
Selçuk Üniversitesi
Su ERK
suerk@hotmail.com.tr
(0 506) 958 83 38
Süleyman Demirel Üniversitesi
Serhat ÇİĞLA
serhat.1@hotmail.com
(0 506) 952 39 81
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Ali Tatlı
aliseyin1@hotmail.com
(0 506) 286 14 03
Trakya Üniversitesi
Gürol Bora ATEŞ
gurolbora@hotmail.com
(0 537) 386 63 40
Uludağ Üniversitesi
Velî ÇOLAK
velico83@hotmail.com
(0 505) 776 14 98
Yıldız Teknik Üniversitesi
Murat TAŞDEMİR
metasdemir@gmail.com
(0 535) 746 73 41

YURTDIŞI ÜNİVERSİTE TEMSİLCİLERİ
ABD
Philadelphia Üniversitesi
Tolga KARAYAYLA
E-posta: tlgkryyl@yahoo.com
Almanya (Güney Bölgesi)
Ulm Teknik Yüksek Okulu
Hakan DAGISTA NLI (hakan.d@gmx.net)
Almanya (Kuzey Bölgesi)
Münster Üniversitesi
Mustafa TOSUN (mustafatosun@gmx.net)
Çin Halk Cumhuriyeti
Guangdong Congliang Üniversitesi
Alkan GÖKDENİZ
alican@bilimutopya.com.tr
İngiltere
Queen Mary, University of London
Halice BALLIKAYA
ballikaya18@hotmail.com
Polonya
Varşova Üniversitesi
Makgorzata PILCZUK bogorzata@wp.pl
Rusya Federasyonu
Saint Petersburg Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. Alexander SOTNICHENKO
sotnik37@mail.ru
Suriye
Şam Üniversitesi
Canan Fatma CAN turkkan.turhan@gmail.com

Gericiler 1000 yıl önce yaşamış bir düşünüre neden saldırır?

Şeriatçı saldırganlar, Suriye'de Maarri heykelini "idam etti"!

1 2 Şubat günü, Suriye Arap Haber Ajansı (SANA), ilginç bir haberi takipçilerine duyurdu (Haber için: <http://www.sana-syria.com/eng/28/2013/02/12/466898.htm>). Buna göre Suriye'nin İdlib iline bağlı Maaret el-Numan kentinin Kültür Merkezi'nde yer alan, akılcı Arap şair, düşünür, edebiyatçı ve filozof Ebûlalel Maarri'nin (MS 974-1058) heykeli, el-Nusra Cephesi'ne bağlı İslamcı teröristlerce tahrip edilmişti. Bu, Orta Doğu'nun gerici rejimleri ve Batılı emperyalist ülkeler tarafından desteklenen İslamcı teröristlerin, Suriye'nin aydınlık kültür ve tarih mirasına yönelik vandallca saldırılarının ilki değildi. Çeşitli gruplara mensup şeriatçı terör şebekelerinin, karışıklık ortamından faydalanarak tarihi eser kaçakçılığı yaptıkları, Suriye'nin kültürel mirasını yağmaladıkları biliniyordu. Fakat bir heykelin çalınmaktan öte kafasının kopartılması, dinmeyen bir hınca işaret ediyordu. Heykeli kafasını "gıyabında" keserek "idam eden" teröristlerin saldırı gerekçesi, 1000 yıl önce yaşamış bu aydınlık düşünürün "kâfir" ve "sapkın" olmasıydı!

Ebûlalel Maarri'nin, İslamcı çeteleri 1000 yıl sonra hala korkutması şaşırtıcı değil... Çünkü Prof. Dr. İlhan Arsel'in deyişiyle, "vahy'i kabul etmeyen, ahirete inmayan" bu aydınlık Arap düşünürün görüşleri, her türlü gerici ve tutucu düşünce karşısında, halen daha çok güçlü bir silah olmayı sürdürüyor. el-Nusracı teröristlerin bilmedikleri ise, Maarri'nin görüşlerinin, ellerindeki hiçbir ağır silah, roket ve bomba ile yok edilemeyeceği...

Bilim ve Ütopya takipçileri, aslında Maarri'yi yakından tanıyor. Bu aydınlık Arap düşünürün görüşlerini, daha önce hem dergimizde yayımlamış, hem de Cumhuriyet Devrimi'nin kadrolarından Abdülhamit Seni'nin yaptığı bir Maarri seçkisini kitap olarak okurlarımızın dikkatine sunmuştuk.

Maarri, Bilim ve Ütopya Kitaplığı'nca, "Peygamberliğe Reddiye" adıyla yayınlanan divanında, yüzyıllar öncesinden şöyle sesleniyor:

* "Ey yollarını şaşırmışlar uyanınız, uyanınız!.. Sizin dininiz, eskilerin uydurdıkları bir aldatmacadır. Onlar, bununla dünyalık toplamaya koyulmuşlar ve ele geçirmişler, nihayet ölüp gitmişlerdir. Şu kadar ki alçakların kurdıkları bu kaideler, bu inançlar yaşayagidiyor."

* "Eğer büyük suç işleyen kimse, Allah'ın takdiriyle -alınının yazısı icabı olarak- bunu yapmağa mecbur ise, onun bu yaptıklarından dolayı ceza görmesi, zulümdür; haksızlıktır. Allah, madenleri yarattığı zaman, kılıçların ondan yapılacağına biliyordu. Bir takım insanlar, onunla kan döktüler. Bir takımları da, bineklerinin gemlerini, nallarını yaptılar. Sen sakın vicdanının ateşinde pervane olma!.. Göğsün, vicdanın en büyük ıstırapları, bir nevi parlayan yangınlardır."

* "Tevrât'ın sahibi Mûsâ ortaya çıktı; sözlerine inanmayanları hüsranla tehdit etti. Ona uyanlar, ona Allah'tan vahiy gel-

diğini, başkaları ise, bunların uydurma olduğunu söylediler. Damı üstünde şarap içilen bir evin -Kâbe'nin- taşlarını ziyaret -hac- etmekten ne kazanırım!... Eğer iyi düşünen bir kimse aklını kullanırsa, onun nazarında şeriatların bir hükmü kalmaz; onları istihkar eder."

* "Sen, Peygamberlerin sözlerini doğruya alma. O sözler, kitaplara geçirilmiş uydurmalarıdır. İnsanlar rahat yaşayıp giderken bunlar geldiler, akla uymayan sözlerle zihinleri karıştırdılar."

* "Sizin İsa'nız da, bence, Muhammed'in bir eşidir. Onların gözleri kapalıdır; hakikati görmüyorlar yahut görüşleri, bir göz hastalığına uğramışın görüşleri gibidir. Kılıçları kınlarında bulundukça rahat ederler."

* "Dinleri, imanları hile tuzakları kurarak halkı vergi alır gibi soymaktan başka bir şey olmayan kimselere baş eğme, onlara aldanma!... Tevrât'ı okuyanlar, onun sevabını kazanmak için değil, maddî menfaatler temini için okuyordular. Rum kadınlarının Araplara helâl olması, Peygamberlerin kurduğu hükümler icabı değil midir?"

* "Bizim dinimiz, iki yüzlülükten ibarettir. Ey fesad âlemi, senin namaz kılanların temiz yürekli, hakka tapıcı değillerdir. Ey, fakirin de, zengin de üzerinde dolaştığı memleketler, bizden nice vâizler vaazlarda bulunmuş, yeryüzüne nice peygamberler gelmiştir. Hayâsını kaybetmiş kimseleri, hayâ denilen hassa elin edebilir mi?... Cahil bir kimse bayhude yılan döylemesin. Ey âlem, sende Allah'a bağlı evliya yoktur."

* "Geçmişte nice milletler vardır ki onlar, kondilerini türlü ıstıraplara sokmakta maharet gösteren cahillerin elinde oyuncak olmuşlardır. Korku, onları bu cahillerin hareketlerinin doğru ve haklı olduğuna inanmaya, akıl ile, onları yalanlamaya sevk eder."

Laikliği savunan Pekünlü'ye bir dava daha!

AKP'nin türban düzenlemesine karşı çıkan Ege Üniversitesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. E. Rennan Pekünlü hakkında aynı nedenle ikinci bir dava daha açıldı!

Hakkında açılan davaya karşı Pekünlü, "Cumhuriyet için mücadelem yasalara uygundur. Anayasa'ya göre türbanlı öğrenci derse giremez. Ben laik Cumhuriyet için elimden gelen gayreti vermeye devam ediyorum. Laik devlet ve Cumhuriyet için mücadelem yasalara uygundur. Ben yalnızca yasaların uygulanmasını istiyorum" dedi.

Pekünlü'nün ilk duruşması, 16 Nisan 2013'te, 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülecek.

Öte yandan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı türbanlı öğrenciyi derse almayan Pekünlü hakkındaki 2 yıl 1 ay hapis cezasının onanmasını istedi.

Pekünlü, İzmir 4'ncü Asliye Ceza Mah-

kemesi'nce, öğrencinin eğitim öğrenim hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle 2 yıl 1 ay hapis cezasına çarptırılmıştı.

Bilim ve Ütopya Kooperatifi (BİLKOOP), Pekünlü'ye verilen hapis cezasını kınamış. BİLKOOP Başkanı Prof. Dr. Semih Koray, yaptığı basın açıklamasında, "Bizler Bilim ve Ütopya Kooperatifi olarak Prof. Dr. Rennan Pekünlü'nün şahsında bilime ve ülkemize verilmiş olan bu utanç verici cezayı şiddetle kınıyoruz. Tarih, hiçbir cezanın bilim ve aydınlanmayı durdurmaya muktedir olmadığına en önemli tanığıdır" demişti.

Türbanlı öğrenciyi derse almayarak Anayasa'yı uygulayan Pekünlü, cezası onanırsa 2 yıl hapis yatacak.

Bilim ve Ütopya "delil" de oldu!

Bilim ve Ütopya, önümüzdeki aylarda 20. yaş gününü kutlayacak. 20 yıl önce, hayatta en gerçek yol göstericinin bilim olduğu inancından hareketle yola çıktık. Türkiye ve dünyadan binlerce aydın, bilim insanı, öğrenci, araştırmacı ve yazarı, dergimiz ve etkinliklerimizde bir araya getirdik. Alçakgönüllü olmaya gerek yok; Pek çok insan için aydınlatıcı, yok gösterici olduk. Öğretici olduk. Bir dergiden öte, bir bilim ve aydınlanma hareketi olduk; sayısız ödül aldık. Bilimsel düşünce, günden güne cendereye sokulurken, gerici kuşalmaya karşı direnen önemli bir mevzi olduk. Dolayısıyla gerici bazı yayın organlarına hedef, bazı davalara da muhatap olduk. Ama ne yalan söylemeli, böylesi ilk kez başımıza geliyor: *Bilim ve Ütopya*, bu kez "terör delili" oldu! Evet, binlerce bilim insanının kolektif yarattığı olan bir "terör delili"!

16 Ekim tarihinde, İzmir'de, sabah etmek almak için dışarı çıktığında polisler tarafından darp edilerek gözaltına alınan Eğitim-Sen üyesi ve etkin çalışanı, öğretmen Yusuf Demir'in evinde yapılan aramada, pek çok dergi ve kitabın yanı sıra, dergimiz *Bilim ve Ütopya*'ya da, "delil" olarak "el konulduğu" ortaya çıktı. Yusuf Demir, iddianameye göre Ünal isimli bir şahsın kendisinden aldığını iddia

ettiği bir çantada "silah ya da patlayıcı" olduğundan "şüphelenerek" ihbarda bulunması üzerinde gözaltına alınmış ve söz konusu çantada parmak izine rastlanmamasına karşın tutuklanmıştı. Demir savcılık ifadesinde, yalnızca sendika üyesi ve etkin çalışanı olduğunu, başka hiçbir örgülle bağlantısı olmadığını ısrarla belirtmişti.

Yusuf Demir'in evinde yapılan aramada, bilimi ve aydınlanmayı savunan dergimize de İzmir polisi tarafından "terör delili" olarak el konulması, Evrim Kuramına, üniversitelere ve bilim insanlarına yönelik saldırıların hız kesmeden devam ettiği "ileri demokrasi ülkesi"nde, "ileri demokratların" yeni bir "icraatı" olarak utanç tarihinde yerini aldı.

"Jeolojik Zaman Denizlerinden Fosiller"

Dergimiz yazarlarından, Mersin Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nurdan İnan'ın akademik çalışmalarından derlediği bilgilerin, fosil örneklerinin ve destekleyici posterlerin sergileneceği "Jeolojik Zaman Denizlerinden Fosiller" adlı bölüm, Mersin Deniz Müzesi'nde açıldı.

123'ü denizel cinse ait toplam 312 fosil örneğinin sergilendiği bölümde, her bir fosil örneğinin yanına yerleştirilen etikette, fosilin cins adıyla birlikte jeolojik yaşı milyon yıl olarak belirtiliyor; ayrıca salonun duvarlarında da fosil gruplarının en belirgin genel özelliklerinin anlatıldığı poster panoları bulunuyor.

Sergi hakkında detaylara, <http://www.mersin.edu.tr/> adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Necip Fazıl, AKP, sanat ve şeriat

Öyle ya da böyle, merhum Mürşid'in ne İslamcı tefekkürü, ne de yaşam tarzı kitlelere yol gösterici bir nitelik taşıyor; buna karşılık, iktidar partisinin yönetici kılığı, Ortaçağ dünyasına göz kırpan uzun yürüyüşünde gençlik sevdalarını yeniden canlandırıyor ve mistik şairi bayrak yapıyor. Kuşkusuz bu yüceltme içtenlikten yoksun sayılamaz ve riyaya da dayanmıyor. Fakat, bugün, böylesinin daha iyi olduğunu söyleyebilir miyiz?

Yakın tarihimizde sanatla siyaseti birleştiren yazarlardan en çok ilgi görmüş, en fazla tartışma yaratmış olanlardan biri de kuşkusuz

Necip Fazıl Kısakürek'tir. Böyle durumlarda genellikle şu yapılır: Yazarların sanatçı kişiliği ile siyasi düşünceleri birbirinden ayrılır ve okuyucular da bu şekilde yazarın her iki yönünü birlikte değerlendirme zorunluluğundan kurtulurlar. Fakat böyle bir ayrımın Necip Fazıl'ın eserine ve anlayışına uygun düştüğünü söyleyebilir miyiz?

Necip Fazıl: "Bence peşin, esas, asli olan yalnız şeriattır."

Necip Fazıl'a göre esas olan şeriattır ve bir mürşide yakışan da henüz "yolcusu seyrek" olan bu şeriat caddesini doldurmaktır.

Peki kimlerle? Elbette ki otobiyografik eserlerinde, özellikle de Bâbü'lî'de sergilediği soysuzlaşmış yazarçizer takımıyla değil; yepyeni, genç bir nesille!

Aslında şairin siyasal düşüncelerini paylaşmaktan uzak birçok aydının bu ayrımı yaptıklarını ve onun şiir ve tiyatro eserlerini hayranlıkla okuduklarını biliyoruz. Bunlar arasında, yazarı dünyaya tanıtmak için bazı şiirlerini yabancı dillere çevirenler de çıkmıştır.(1) Ne var ki Necip Fazıl'ın kendisi böyle bir ayrıma şiddetle karşıydı ve bu karşıtlığın nedenlerini de bizzat kendisi anlatmıştır. Şairimize göre herkesin "siyaset" dediği şey, aslında, "günlük menfaat stratejisi hesaplarından" başka bir şey değildi; oysa kendisi, siyaseti, "yeni ve bütün bir cemiyet inşası ve ilk modeli 1839 markalı sahte inkılâpların ürettiği mesnetsiz ce-

miyeti taş üstünde taş bırakmaksızın yıkma, yerle bir etme davası" olarak anlıyordu.(2) Görüldüğü gibi şair-düşünür son derece açıktı ve ona göre Türkiye'de siyaset ancak Tanzimat'tan sonra modernleşme, batılılaşma, çağdaşlaşma vb gibi adlar altında yürütülmüş olan tüm "sahte inkılâp"ların yıkılması şeklinde yapılabilirdi.

İyi de, sadece "Ulu Hakan Abdülhamid" ile "Büyük Vatan Dostu Vahidüddin" in kurulabildiği bu yıkım operasyonundan sonra girilecek "yeni ve bütün cemiyet inşası" hangi düzeni getirecek,

Başyücelik olarak adlandırılan ve seçime dayanmayan bu siyasal sistem İslamcı bir "militarizma"dır ve temel dayanağını da orduda bulmaktadır: "İslam inkılâbı ordudur", diyordu Necip Fazıl, "inkılâb rüyasını gerçekleştirecek" ordunun adı da "Altun Ordu"dur.

hangi ilkelere dayanacaktı? Yazarımız bu konuda da yeterince açık olmuştur: "Bilinmesini isterim ki, ben, şeriatın en küçük cüz'üne feza dolusu hazineleriyle bütün kâinatı feda etmekte tereddüdü olmayan, mutlak pazarlıksız ve muvazaasız biriyim; ve hakikatten şeriate değil şeriatın hakikate giden, yolcusu seyrek caddenin üstündeyim. Bence peşin, esas, asli olan yalnız şeriattır".(3)

Demek ki esas olan şeriattır ve bir mürşide yakışan da henüz "yolcusu seyrek" olan bu şeriat caddesini doldurmaktır. Peki kimlerle? Elbette ki otobiyografik eserlerinde, özellikle de *Bâbıâli*'de sergilediği soysuzlaşmış yazarçizer takımıyla değil; yepyeni, genç bir nesille! Mistik şair, bu amaçla 1943 yılından itibaren *Büyük Doğu* dergisini çıkarmış ve uzun yıllar sonra da bu uğurda verdiği fırtınalı kavgayı şöyle özetlemiştir: "Otuz küsur yıldır canımı dişime takarak ve küfür kilerinden ekmek yemekten İslam çilehanesinde aç kalmayı tercih ederek, bu soydan Müslümanların kurtuluşu istihkakları noktasından değil de bir gün bu dâvayı en geniş çapıyla temsil edecek yeni gençliğin hakkı bakımından ve o hak yoluyla ilahi rıza için didinmekte, çırpınmakta, yırtınmaktayım. Verdiğim iki cephele muharebede de, düşmanlarım, İslam'a dışından saldıranlarla onu içinden pörsütenler... Yani kâfirler ve kabalar..."(4)

Kısakürek "yeni gençliği" bekleye ve yetiştireceğiz, tek başına çıkaramaya-

cağı *Büyük Doğu*'yu hazırlamak için yardımcı ellere, işlek kalemlere ihtiyacı vardır. İster istemez bunlar da Babialı baktığından devşirilecek ve "kâfirler ve kabalar"a karşı savaş -adam kıtlığında- birtakım "kof şöhratler"in desteğiyle yürütülecektir. Şair, anılarında "Bu ne tezat!" diye sunduğu dergi girişimi hakkında şu bilgileri verir: "*Büyük Doğu*'ya yazı verenlerin hiçbiri, nakışları ruhlarına mutabık şekilde, (ideolojik) bir tahlil ve terkip halinde davaya bağlı değil ve Sabık Şair (yani yazarın kendisi, T.T.) buna rağmen kakofoniye meydan vermeksizin orkestrayı idare edebilmekte... Metod (strateji) (taktik) ve politikası açıktır: *Büyük Doğu* idealini tezadsız bir fikriyat halinde ve *İdeolocya Örgüsü* başlığı altında gerçekleştirirken, bir şey sanılan çoğu kof şöhratlerden faydalanmak, bunlara davanın kıyıcığınan, köşeciğinden, (anti tez) tarafından olsun, roller vermek; komünist olsalar bile gizli içleriyle değil, açık dışlarıyla ideale ters düşmeyecek yazılarını memnurlukla neşretmek, böylece onlara *Büyük Doğu*'yu teslim etmek yerine onları görünebildikleri kadarıyla teslim almak ve istikbalin yeni neslini, o tarihten en aşağı yirmi yıl sonraki *Büyük Doğu* neslini beklemek... İşte *Büyük Doğu*'nun tam otuz iki yıllık kadro politikası sadece ve sadece bu olmuştur".(5)

Yukarıdaki satırlar 1975 yılında yazılmıştır. Bu tarihten yedi yıl önce *İdeolocya Örgüsü* yayınlanmış ve ilk baskısı da hemen tükenmişti. Şair, 1973 baskısına yazdığı sunuşta, eseri, *Büyük Doğu*'nun "bütün geçit ve kilit noktalarını gösterici ve davayı temellendirici baş eser" olarak niteliyor ve kitabın gördüğü ilgiyi -biraz da şaşıracak- şu satırlarla yorumluyordu: "Demek kırk yıldır inşası yolunda kan terlediğimiz yeni gençlikten, ilahi lütüfla, bir yankı duvarı teşekkül etmiş ve eski sıpaların yerini yeni cins küheylan yavruları almaya başlamıştı".(6)

Aslında mürşidin gururla sözünü ettiği bu "yeni cins küheylan yavruları" kimlerdi? Genç *Büyük Doğu*'cu R. T. Erdoğan, daha o tarihlerde, -ata binmede pek "usta" olamamışsa da- şairin "küheylanları" arasına girebilmiş miydi? Bu soruları yanıtlamadan önce şairin "baş eseri" olan *İdeolocya Örgüsü* üzerinde kısaca duralım.

1968 yılında yayınlanan *İdeolocya Örgüsü*'nde, Necip Fazıl, Türkiye için "gerçek bir inkılap"la yürürlüğe konulacak yepyeni bir siyasal sistem öneriyordu. Bu sistem "*Halkın değil, Hak'kın egemenliği*"ne dayanacak ve üç ana or-

Genç *Büyük Doğu*'cu R. T. Erdoğan, daha o tarihlerde, -ata binmede pek "usta" olamamışsa da- şairin "küheylanları" arasına girebilmiş miydi?

gandan oluşacaktı. Sisteme temel teşkil edecek "Türk Vatanı" ise, "yalnız Müslüman ve Türklerle meskûn, yalnız Türkler ve Müslümanlardan ibaret hale gelmesi (için), hain ve muzlim unsurlardan baştanbaşa temizle(necekti)" (s. 334). Temel organlara gelince bunlar da, 1) *Yüceler Kurultayı*; 2) *Başyüce*; ve 3) *Başyücelik Hükümeti* olmak üzere üç daldan oluşacaktı. *Yüceler Kurultayı* bir çeşit "âkiler meclisi" şeklinde tasarlanmıştı ve yaptığı genel yasalarla "milleti, en iyi düşününlerinin ve en iyi yapanlarının kadrosu" haline getirecekti (s. 285). Kısaca *Kurultay*, *beyin ve vicdan* idi; *irade*'yi ise, bu Kurultay'ın beş yıl için seçtiği *Başyüce* temsil edecekti. Ve *Başyüce*, "bütün salâhiyetler beşeri haddin en üstünüyle eline teslim edilmiş", "milletini tek şahıs içinde yekûnlaştıran" bir önder, bir "tim-sal" olacaktı (s. 291).

Görüldüğü gibi seçime dayanmayan bu siyasal sistem İslamcı bir "militarizma"dır ve temel dayanağını da orduda bulmaktadır: "İslam inkılâbı ordudur", diyordu Necip Fazıl, "inkılâb rüyasını gerçekleştirecek" ordunun adı da "*Altun Ordu*"dur (s. 268). Bu durumda doğal olarak subaylar da sistemde ayrıcalıklı bir yere sahip olacaklardı: "(Subay), orducu *Büyük Doğu* idealinin icrâda mih-rak şahsiyetidir" ve "*Büyük Doğu* militarizması, bütün insanlığa icabında tam bir vicdan hürriyeti, icabında da operatör bı-çağı gibi cebir ve zorla tatbik edilecek bir ideal manivelasıdır" (s. 130). İlginçtir ki, İslamcı düşünür, Demokrat Parti iktidarı sırasında bu duygularla Menderes'i her fırsatta CHP'yi kapatmaya (bir başyazı-sındaki ifadeyle "sıçanı gebertmeye") kışkırtmış ve bu uğurda bir "ihtilal" beklemiştir.(7) Ve, kaderin cilvesi, 27 Mayıs darbesi olunca da bunu önce Menderes'ten beklediği "devlet içinde devlet darbesi" zannetmiş ve "sevincinden uçmuş"tu.(8) Ne var ki şeriatçı yazar hareketin asıl niteliği ortaya çıktıktan sonra da 12 Eylül darbesine methiyeler düze-cektir.(9)

Necip Fazıl "Gençliğe Hitabesi"nde Cumhuriyet dönemini "İşgâl ordularının bile yapamayacağı bir cinayette, madde plânında kurtarıldıktan sonra ruh plânında ebedî helâke mahkûmiyet" olarak tanımlar.

Şimdi biz tekrar 1975 yılına ve Mürşid'in sözünü ettiği "yeni nesil genç kü-heylanlara" dönelim. Kuşku yok ki o tarihte bu "küheylanlar" Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) bünyesinde toplanmışlar-dı ve bizzat kendisinin de konferanslar verdiği bu Birlik, İslamcı militanlığın ayrı-calıklı durak yeri haline gelmişti. Yıllar sonra, 12 Eylül darbesiyle kapanan Birlik, 2009 yılında yeniden etkinliklerine başlayacak ve o günleri anan bir yazar da bir sürü anısı arasında şunları hatırlayacaktır: "25 Nisan 1975 günü yapılan *Milli Gençlik* gecesini hatırladım. Üstad 'Gençliğe Hitabe'sini o gün okumuştur.

İmam-hatip kültüründe özgür düşünceyle beslenen bir ilahiyat-felsefe diyalogu söz konusu değildi. Ön plana çıkarılan, daha çok İslam'ın "ibadet" kurallarına öncelik veren muhafazakâr bir "hayat tarzı" oldu.

Recep Tayyip Erdoğan 'Sakarya Türkü-sü' şiirini okumuştur. Abdullah Gül de ağabeyim Musa Tosun ile o salondaydı. Biz sağa sola koşturan görevlilerdik. Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Necmettin Erbakan bakanlarıyla oradaydı. Muhteşem bir geceydi".(10) Evet bu "muhteşem gece"ye Necip Fazıl da katılmış ve elli yıllık Cumhuriyet dönemini "İşgâl ordularının bile yapamayacağı bir cinayette, madde plânında kurtarıldıktan sonra ruh plânında ebedî helâke mahkûmiyet" olarak tanımlayan ünlü "*Gençliğe Hitabesi*"ni bu toplantıda okumuştur. Fakat mürşid şairimiz, acaba o tarihte, aynı toplantıda bir şiirini okuyan genç bir militanın, tam 37 yıl sonra, başbakan olarak, aynı hitabeden "Dininin, dilinin, bey-ninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, kalbinin, dâvacısı bir gençlik" özleyen cümlelerini okuyacağını tahayyül edebilir miydi?(11) Sanmıyoruz. Fiksyonun realiteyi çok gerilerde bıraktığı bu son beş yıl içinde böyle bir şeyi herhalde on yıl önce bile kimse tahmin edemezdi. Fakat Kafkaesk gelişmeler bu yönde oldu ve geçtiğimiz günlerde Şair'in Menderes döneminde örtülü ödenekten para dilendiği mektubun ortaya çıkması kamuoyunda çok daha büyük bir ilgi uyandırdı. Buna karşılık yıllarca İslamcı militarizmi savunmuş ve Menderes döneminde bile defalarla mahkûm olmuş bir yazar AKP döneminde en saygın referanslardan biri statüsüne yükseltildi. Devlet televizyonları şair hakkında yüceltici belgeseller yaptılar; dergiler özel sayılar çıkardılar; Kültür Bakanlığı 2004 yılını Necip Fazıl Yılı olarak ilan etti ve bugünlerde iktidar yanlısı bir gazete *Büyük Doğu* dergisinin tıpkı-basım sayılarını okuyucularına dağıtıyor. Ve son olarak da, Başbakan Erdoğan, AKP yönetici ve milletvekillerini topladığı Kızılcahamam kampındaki (3 Kasım 2012) konuşmasını, üstadın bir şiirinin "*Yarın elbet bizim, elbet bizimdir! Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir!*" mısralarıyla bitirdi..

Kuşkusuz AKP liderlerinin Necip Fazıl hayranlığı ve düşünürün en köktenci ifadelerine çekincesiz gönderme yapma-

Necip Fazıl ruhani semalarda dolaşıyor, "Batı tefekkürü ile İslam tasavvufu"nu uzlaştırmak istiyordu. Oysa ortaya çıkan tablo, Batı'da yüzlerce örneği bulunan felsefe tarihlerinden (yazarın sevdiği bir deyimle) "aparılmış" bilgi kırıntılarından başka bir şey değildi.

ları şaşırtıcı ve kaygı vericidir. Fakat daha da kaygı verici olan kamuoyunun bu konudaki duyarsızlığı değil midir? Bunu nasıl açıklayacağız? Böylesine bir "kuzuların sessizliği" bu ülkede nasıl egemen olabildi? Basında stratejik "köşe"ler kapmış ve "demokrasi" kavgası yaptığı- nı sanan birtakım yazarların, adeta aş- ığılayıcı bir tonda dillendirdikleri "laik cephe" söylemi bu süreçte ne ölçüde et- kili oldu? Yoksa bu konudaki duyarsızlı- ığın asıl nedeni, her şeye rağmen, Necip Fazıl'ın İslam anlayışı ile bugünkü iktidar sözcülerinin İslam anlayışı arasındaki farktan mı kaynaklanıyor?

Yüz yıl kadar önce, Şemseddin Gü- naltay, "ilerlememize mani olan İslamiyet değil, bize öğretilen Müslümanlıktır" diye yazmıştı.(12) Yıllar sonra aynı şahıs başbakan oldu ve kendisine göre "ilerle- meci" bir İslam anlayışı içinde okullara seçilmiş din derslerini soktu. Ne var ki çok geçmeden de iktidara, tek parti dev- rini "yirmi yedi yıllık bir zulüm dönemi" olarak niteleyen bir parti gelmiş ve İs- lamcı öğretiyi kitlesel boyutlarıyla artık Türkiye'de oy hesaplarına göre manipü- le edilen bir akım haline dönmüştü. Ana çizgileri itibarıyla "imam-hatip kültü- rü" bu bağlamda filizlendi ve gelişti. Bu kültürde özgür düşünceyle beslenen bir ilahiyat-felsefe diyalogu söz konusu de- ğildi. Ön plana çıkarılan, daha çok İs- lam'ın "ibadet" kurallarına öncelik veren muhafazakâr bir "hayat tarzı" oldu. Buna

karşılık Necip Fazıl ruhani semalarda dolaşıyor, "Batı tefekkürü ile İslam ta- savvufu"nu uzlaştırmak istiyordu. Ne var ki felsefeyi, "dalâletin, inkârın ve fikir kar- gaşalığının insana getirdiği bir hal, tarihi bir sayıklama manzumesi" olarak sunan eseri, aslında "felsefenin sefaletini, fel- sefede en büyük eserlerini vermiş Avru- palı filozoflardan anlatma" amacıyla ka- leme alınmıştı.(13) Oysa ortaya çıkan tablo, Batı'da yüzlerce örneği bulunan felsefe tarihlerinden (yazarın sevdiği bir deyimle) "aparılmış" bilgi kırıntılarından başka bir şey değildi. İslam tasavvufu, Muhiddini Arabi ve İmam-ı Rabbani hak- kında yazdığı şeyler ise Kemalist dö- nemde İstanbul Darülfünun'unda ders veren Mehmed Ali Aynî, Ferid Kâm, İs- mail Hakkı İzmirli gibi İslam alimlerini aratacak düzeydeydi. Üstelik şairin "ha- yat tarzı" da daha 1940'larda eğitmeye başladığı yeni genç neslin yaşadığı ve özlediği "hayat tarzı" olmaktan uzak- tı.(14)

Necip Fazıl Kısakürek sık sık yazdı- ğı otobiyografilerinde özeleştirisini yap- mış, kendi kişiliğini bizzat kendisi "zıt ku- tuplar arasında en keskin ve mübalağalı grafikler çizen bir yaratılış" olarak betim- lemiştir.(15) Anılarına göre bu dönüşüm- lerin en büyüğünü, 1934 yılında Beyoğlu Ağacamii'nde Nakşi şeyhi Abdülhakîm Arvasi Efendi ile tanışması sonucunda

yaşamıştı.(16) Fakat yine anılarından anladığımıza göre bu tanışma, ilk aş- mada, şairin ne sosyal ilişkilerinde ne de hayat tarzında bir değişiklik getirmişti. Yaşamı laik ve cumhuriyetçi yazar ve sanatkarlar arasında geçen, en çok zi- yaret ettiği evler Falih Rıfkı ve Yakup Kadri'nin evleri olan düşünürün hayatın- daki en büyük kırılma, aslında, *Büyük Doğu*'yu çıkarmaya hazırlandığı 1942 yılında, yani Arvasi Efendi ile tanıştıktan sekiz yıl sonra gerçekleşecektir.(17) Ne- cip Fazıl bu tarihe kadar CHP ile de iliş- kilerini sürdürmüştü, ancak 1941 seçimle- rinde adının CHP aday listesinden silin- mesi ile entegrist bir İslamcılığa yönel- mişti.(18) Fakat yine de ne içki ve siga- rasından vazgeçebilmiş, ne de "kâbus şehir" olarak anımsadığı Paris'te yaka- landığı ve "ihtiyarlık çağına kadar kendi- sini su ve ekmek ihtiyacından fazla kap- tırdığı kumar illetinden"(19) kurtulabil- mişti.

İşte bohem şairin aşk şiirleriyle baş- layan ve bir ara esranı dahi denemeye kadar varan "hayat tarzı" buydu ve böy- le bir yaşam şekli Başbakan Erdoğan'ın her gün biraz daha coşkuyla telkin ettiği "hayat tarzı"na hiç benzemiyordu. O hal- de felsefe ve ilahiyat kaygılarından da uzak olan AKP kadrolarındaki bu Necip Fazıl aşkı nereden kaynaklanıyor? Ve ülkeyi hangi ufuklara doğru sürüklüyor?

Menderes döneminde bile defalarla mahkûm olmuş bir yazar AKP döneminde en saygın referanslardan biri statüsüne yükseltildi.

Necip Fazıl "küheylanları" ile...

Yoksa başka bir hayranının dediği gibi, "Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* ütopyasına bağlılık, bu siyasi kadro için bir *çocukluk hastalığı* haline gelerek", çileli şairin "öte'de de çile çekmesine" yol açacak şekle mi dönüşmüştü?(20)

Öyle ya da böyle, merhum Mürşid'in ne İslamcı tefekkürü, ne de yaşam tarzı kitlelere yol gösterici bir nitelik taşıyor; buna karşılık, iktidar partisinin yönetici kılığı, Ortaçağ dünyasına göz kırpan uzun yürüyüşünde gençlik sevdalarını yeniden canlandırıyor ve mistik şairi bayrak yapıyor. Kuşkusuz bu yüceltme içtenlikten yoksun sayılamaz ve -mürşidin *Büyük Doğu* yolunda Bâbü'lî'nin "kof şöhretlerini" seferber etmesi gibi- riyaya da dayanmıyor. Fakat, bugün, böylesinin daha iyi olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bohem şairin aşk

şiiirleriyle başlayan ve bir ara esrarı dahi denemeye kadar varan "hayat tarzı"

Başbakan Erdoğan'ın her gün biraz daha coşkuyla telkin ettiği "hayat tarzı"na hiç benzemiyordu.

Dipnotlar

(1) Bunlar arasında "Türkçemize güçlü ve görkemli birçok şiir kazandırdıran" şairin Çile adlı şiirini İngilizceye çeviren, Türkiye'nin ilk kültür bakanı Talat S. Halman da bulunuyor. Bkz. *Hece Dergisi* N. F. Kısakürek özel sayısı, Halman'ın yazısı, Ocak, 2005, sayı: 97, s. 337.

(2) N. F. Kısakürek; *Bâbü'lî*; İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2011, s. 258. (İlk basım 1975).

(3) Aynı eser; s. 6.

(4) Aynı eser; s. 5.

(5) Aynı eser; s. 280-281. (Kısakürek dergiye katkıda bulunan yazarlardan şu isimleri veriyor: Peyami Safa, Burhan Belge, Kazım Namı, Ziya Şakir, Reşat Ekrem Koçu, Prof. Kazım İsmail, Prof. Şükrü Baban, Prof. Mustafa Şekip, Bedri Rahmi, Fikret Adil, Sait Faik...vb).

(6) N. F. Kısakürek; *İdeolocya Örgüsü*, İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2010 (18. Basım), s. 5. (Bu esere yapılan göndermeler izleyen satırlarda, metinde, sayfa numarası olarak verilecektir).

(7) Yazar, daha sonra kaleme aldığı Menderes'i anlatan kitabında D.P. liderinin en büyük hatalarından birinin "Harbiye'den başlayarak ordunun içine girmek, oraya yeni bir mâna, bir çilt göz ve kulak yerleştirmek gerektiğini" anlayamamak olduğunu yazacaktır. N. F. Kısakürek; *Benim Gözümde Menderes*, İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, s. 491.

(8) N. F. Kısakürek; *Bâbü'lî*, s. 320.

(9) Bu konuda bkz. İhsan Dağı; *Necip fazıl, 12 Eylül ve Türk Sağı*; Zaman, 20 Mayıs 2012.

(10) Resul Tosun, *MTTB Yeniden*, Yeni Şafak, 13 Mayıs 2009.

(11) Altan Öymen'in bu hitabeyi Necip Fazıl'ın bir şiir kitabından (*Çile*) aktaran yazısı da (*Radikal*, 22 Şubat 2012) fazla bir yankı uyandırmadı.

(12) Şemseddin Günaltay; *Zulmetten Nura*, İstanbul, Furkan, 1996 (İlk baskı 1915), s. 99.

(13) Necip Fazıl Kısakürek; *Batı Tefekkürü ve İslam Tasavvufu*; İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2012, s. 15-16. (İlk baskı 1982).

(14) Necip Fazıl'ın yaşam öyküsü ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi daha önceki bir yazımda daha ayrıntılı olarak incelemiştim. Bkz. T. Timur; *Necip Fazıl Kısakürek, 'İslam İnkılabı' ve AKP*; Evrensel Kültür, Kasım 2012.

(15) N. F. Kısakürek; *Kafa Kâğıdı*; İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 2011 (İlk baskı 1984); s. 138.

(16) Kısakürek bu tanışmanın gerçekleştiği Ağaçami'yi "fuhuşun merkezindeki cami" olarak niteliyor. Bu sözü Arvası Efendi'nin -bugün çok daha çarpıcı bir anlam kazanan- şu sözleriyle birlikte okumak daha anlamlı olabilir: "Şu İstanbul ne garip belde! İnsan mü'min olmak için de, kafir olmak için de burada her vasıtayı, her imkânı bulabilir". N. F. Kısakürek; *O ve Ben*; İstanbul, Büyük Doğu yayınları, 2012 (İlk baskı 1965), s. 82, 194.

(17) Kısakürek, *O ve Ben*'de, "Efendimden aldığım nurla yepyeni bir gençlik yoguruna merakı, bende, 1942'de başladı" diyor; age, s. 237.

(18) Bu dönüşüm konusunda Sadettin Elibol şunları yazıyor: "1946 seçimlerinde CHP genel sekreteri Memduh Şevket Esender'ın İsmet Paşa'ya sunduğu aday adayları listesinden adı silinmeseydi onun şiiri böyle gelişir miydi, dolayısıyla şiirinin iklimini kurma mücadelesi içine girer miydi? Herhalde -Gazi'nin vefatı dolayısıyla yazdığı yazılarda 'kuruluş esprisine' uygun bir profil çizmesine rağmen- adının İsmet Paşa tarafından kırmızı kalemle çizilmesi büyük şairin hayatında tam bir dönüm noktası olmuştur". *Hece dergisi*, Ocak, 2005 (NFK özel sayısı), s. 556. Kısakürek'in anıları da (1946 değil, 1941 seçimlerinden söz edip) bu bilgiyi doğrulayarak ve "amcalarından eski İtihat ve Terakki kodamanı Kara Kemal'in yetiştiği Memduh Şevket, onu (kendisini), namzet listesine alıyor; lakat ismi yine çiziliyor" diye yazar ve böylece "*Büyük Doğu*'ya doğru yol almakta serbest kalmış olduğunu" da ekler; *Bâbü'lî*; s. 257.

(19) N. F. Kısakürek; *O ve Ben*, s. 73. Yazar, kumarı "kendimden kaçmak ve içimdeki sabit fikirleri uyutmak için bende ilaç haline gelen zehir" diye tanımlıyor (s. 73).

(20) Sadettin Elibol; *Şiirin İklimini Kurma Mücadelesinde Öne Çıkan Bir Şair, Hece dergisi*, Ocak, 2005, s. 556.

Kapak

Necip Fazıl Kısakürek ya da bir mürşit uydurmak

Necip Fazıl Kısakürek bir çilekeş değil, tam anlamıyla bir siyasi İslâm militanı. Bu militanlığında da düzmecelik, simülatörlük ve simülasyon var. Çağının çağdaşı şair, bir mümin olsa da Allah ve dini aşmış şairdir. Gerçek şair ne Allah'a ne de dine teslim olur. Tıpkı Hallâc-ı Mansûr, Nesimî, Aboul Alaa El Maari, Abu-Nuwas ve Yunus gibi.

Bu yazıyı yazarken, masamda Necip Fazıl Kısakürek'in *Çile*(1) ve *Bâbiâllâh*(2) adlı kitapları duruyor.

Çile şairin elemeler, çıkartmalar düzeltmeler yaparak son halini verdiği bütün şiirleri. İkinci ise, "30 küsur yıldır canını dişine takarak ve küfür kilerinden ekmek yemektense İslâm çilehanesinde aç kalmayı tercih eden"(3) şairin kendi kaleminden çıkan bir yaşam öyküsü. Bir dünyaya meydan okuma ve bir tür "hagiographie".(4) Kendi elinden çıkmış ve sözcüğün üç anlamını da kapsayan bir kitap. Ancak sözcüğün üçüncü anlamı olan "övgülerle dolu yaşam öyküsü'nün, kuşkusuz, yalan-dolanla, mitoslarla, palavralarla, mucizelerle dolu bir menkıbe-ye dönüşmesi de kaçınılmaz.

Kendi hayatına hagiografi muamelesi yapan, kendi hayatından bir mürşit çıkaran insanın hayatına ve yaptıklarına kuşkuyla bakmak gerekiyor. Türkiye'de herkes bu hagiografinin büyüüne kapıldı. Hiçbir hagiografiye saygısı olmayan benim eczacı havanında dövülen hapi yutmam elbette olanaksız. Yutmadım zaten! Bunun kanıtlarını, biraz sonra okuyacaksınız.

İsterseniz, *Çile*'nin başında yer alan, ya kendi kaleminden çıkmış ya da kuşkusuz denetiminden geçmiş olan yaşamöyküsünün kuşku uyandırıcı noktalarını ele alalım:

1. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi: Küçük bir hesap yapalım. 1904 yılında

"Üstad"ın "*Çile*"de yer alan yaşamöyküsü, kuşku uyandıran noktalar barındırıyor.

Kendi hayatına hagiografi muamelesi yapan, kendi hayatından bir mürşit çıkaran insanın hayatına ve yaptıklarına kuşkuyla bakmak gerekiyor. Türkiye'de herkes bu hagiografinin büyüüne kapıldı.

doğan, 1916 yılında 12 yaşında "Mek-teb-i Fünûn-u Bahriye-i Şâhâne"ye girip burayı 1920 yılında bitiren bir genç. 1921 ya da 1922 yılında İstanbul Darülfununu (Üniversitesi) Felsefe Bölümü'ne giriyor. 1924 yılında devlet bursuyla Fransa'ya gönderiliyor. Bu süre içinde üniversiteyi bitirmiş olabilir mi? Yaşamöyküsüne göre bitirmiş ama Memet Fuat, Paris'e bitirmeden gittiğini yazıyor.(5)

Ayrıca üniversitenin edebiyat fakültesinin felsefe bölümünü bitirdiyse, Sorbonne'da neden birinci sınıftan okumaya başlasın, doktora yapar!

Bence İstanbul Üniversitesi'ni bitirdiği kuşku. Bitirmemiş.

2. Sorbonne Üniversitesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak yurda döndü: Sorbonne Üniversitesi'ndeki öğrenimini kendisi yarıda bırakmadı. Berlin'den Paris'e teftişe gelen Talebe Müfettişi Zeki Mesut Bey'in dediği gibi Paris'te sürdürdüğü hayat yüzünden bursu kesildi.(6) Konuyu ayrıntılarıyla biraz sonra okuyacaksınız.

Demek ki Necip Fazıl Kısakürek bir üniversite mezunu değil. Lise diploması var. Peki, o zaman, bankalarda çalışıp müfettişliğe kadar yükselmesini bir yana bırakalım. Olabilir. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde, Devlet Konservatuvarı'nda, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde nasıl "hocalık" (öğretim görevlisi) yaptı ve Robert Kolej'e öğretmen oldu. Anlaşılan tek parti döneminde CHP kendisine "torpilci dayılık" yapmış.

3. Defalarca hapis yattı. 1960 ihtilali öncesinde hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararları toplamı 101 yıla ulaştı: Ayrıntılarını, yazımın "Çöplük, Köpek ve Necip Fazıl'a Dair" adlı bölümünde okuyacağınız gibi, "Mürşit" tamı tamına 3 yıl 8 ay 14 gün hapis yatmış. "Oh ne iyi olmuş!" diyecek halimiz yok, keşke hapiste bir gün bile yatmamış olsaydı.

Necip Fazıl, Sorbonne Üniversitesi'ndeki eğitimini kendi isteğiyle değil, kumar oynadığı için bursu kesilince yarıda bırakmıştır.

1960 ihtilali öncesinde hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararları toplamı 101 yıla ulaşmış, ama sonra ne olmuş? 25 Mayıs 1983 yılında vefat ettiğine göre, hakkında kesinleşmiş 101 yıllık mahkûmiyet bulunmasına karşın, aradan geçen 23 yıl içinde nasıl olup da dışarıda kalmış?

Bu da yanıtlanması gereken bir soru. Bu soruları gerçek biyografi yazacak araştırmacılara bırakalım ve hagiografinin bir başka sayfasına geçelim.

"Mürşit" tamı tamına 3 yıl 8 ay 14 gün hapis yatmış. 1960 ihtilali öncesinde hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararları toplamı 101 yıla ulaşmış, ama sonra ne olmuş? 25 Mayıs 1983 yılında vefat ettiğine göre, hakkında kesinleşmiş 101 yıllık mahkûmiyet bulunmasına karşın, aradan geçen 23 yıl içinde nasıl olup da dışarıda kalmış?

İşe **Çile**'nin adından başlayalım. Türkçe sözlüklerde Fars asıllı çilenin gerçek anlamının bulunacağını sanmıyorum ama gene de bakalım. Ali Püsküllüoğlu'nun *Türkçe Sözlük*'ünde(7) varmış:

"Dervişlerin bir odaya çekilip kırk gün boyunca yemelerini, içmelerini ve uyku-larını azaltarak kendilerini tapınmaya verdikleri zahmetli dönem."

Derviş de Farsça bir sözcük. Bir tari-kata girmiş, o tarikatın töre ve yasaları-na bağlı kimseye verilen ad. Yoksulluğu, çile çekmeyi benimsemiş kimse.

Necip Fazıl bu sözcüğü hem gerçek anlamda hem de mecazi anlamda kullanıyor. Ancak ben onun çile sözcüğünü Latin kökenli dillerde büyük "P" ile yazılan "Passion" sözcüğünden ödünç aldığını düşünüyorum. "İsa'nın çektikleri; İncil'de İsa'nın çektiklerinin anlatıldığı bölüm." Necip Fazıl gibi bir megalomani daha aşağısı idare etmez. Fransızcada, "la passion" sanatçının yaratma yansıyan heyecan ve duyarlık anlamına da geliyor ama Türkçede çilenin böyle bir anlamı yok. "Çile"nin üzerinde daha fazla durmak istemiyorum.

Ancak anladığım kadarıyla kendisini din şehidi Hallâc-ı Mansûr (858-922), Nesimî (1369-1417) gibi işkenceyle öldürülen mistik şairlerle mukayese etmektedir. Batıda Nesimî pek bilinmez ama Hallâc-ı Mansûr büyük boyutlu araştırmalara konu olmuş. Bunların en önemlilerinden biri de M.Louis Massig-non'un *"İslâm'ın Mistik Şehidi Hallâc-ı Mansûr'un Çilesi"*.(8), (9) Çilenin buradaki anlamı Fransızcadaki iki anlamı da kapsıyor. Ben, Necip Fazıl'ın Fransızcadaki anlamlara özendiği kanısındayım. Şair, kuşkusuz dervişle ilgili anlamı da yüklüyor.

Necip Fazıl **Çile** adlı şiirini 1939 yılında yazmış, şairin onayladığı kesin içerik ve biçimli kitap ilk kez 1962 yılında basılmış. Bu iki tarihi de göz önünde bulundurarak, kendisinin, herhangi bir şekilde çile çektiğini söylemek mümkün

değil. Banka müfettişliği yapmış, CHP'nin avantasını yemiş, Demokrat Parti döneminde örtülü ödenekten, zamanın parasıyla 147 bin lira almış bir şair. Karşı devrimci ve mürteci siyaseti yüzünden topu topu 3 yıl 8 ay 14 gün hapis yatmış. Kimsenin hapis yatmasını onaylamamız mümkün değil ama Necip Fazıl'ın yattığı süre kendisini çilekeş mertebesine çıkartıyorsa, onlarca yıl hapis yatan, sürgünlere gönderilen solcu ve komünist yazar ve şairlere ermiş, aziz ve "Saint" unvanlarını mı vereceğiz? Şiirlerine baktığımızda bir tür **zhlin çilekeşliği** çektiğinin belirti ve kanıtlarını bulamıyoruz. Louis Massignon, kitabının 1914 basımına yazdığı önsözde, Hallâc-ı Mansûr'un şahadetinin "acta sincera"sından (samimi anlatı) söz eder. "Acta sincera" ne kendi yazdıkların ne de milliyetçi/muhafazakârlar tarafından hakkında yazılanlarda vardır. Biyografisi bile şişirmedir, yalanlarla doludur.

Necip Fazıl Kısakürek'in şiir ve sanatçı değerlendirmeleri de gene gerçekçi değil, koyu bir hagiografi. Büyük bir şair, yazar ve sanatçı olmak için yerel (mahalli) olmak yetmez, evrensel ölçülerde de büyük olmak gerekir. Bu konuda yazdığım yazılarda, Kübalı Sotomayor 2 metre 45 santimlik yüksek atlamayla dünya rekoruna sahip ise 2 metre 25 santimle Türkiye rekoruna sahip olmanın hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur, demişimdir.

Necip Fazıl 1904 doğumlu, öyleyse onu 2013 yılında, 1875–1925 yılları arasında doğmuş dünya şairleriyle karşılaştırmak zorundayız. Bu karşılaştırma sınavını geçerse, iletişim, alımlama ve etkileme bağlamını irdelemek için sınırı 1975'e kadar getireceğiz.

Necip Fazıl Kısakürek dünyada kimlerin çağdaşymış bir bakalım: Baudelaire'i, Rimbaud'yu, Arthur Rimbaud'yu ve Lautréamont'u saymıyorum; Valéry, Apollinaire, Aragon, Lorca, Neruda, Alberti, T.S.Eliot, Ezra Pound, Nicolas Guillen, Kavafis, Seferis, Ritsos, vb. Bu şairlerle karşılaştırılması, yan yana konul-

Necip Fazıl, çağdaşı büyük şairlerle kıyaslanamayacak bir tür blöfçü şair, bir tür numaracı (simulateur) şairdir.

ması mümkün değil. Ama Nazım Hikmet konuluyor. Ama Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Melih Cevdet Anday da konuluyor.

T.S.Eliot, "Gelenek ve Bireysel Yeti"(10) adlı denemesinde şöyle der:

"Hiçbir ozanın, hiçbir sanatçının tek başına tam bir anlamı yoktur. Onun anlamı, değerlendirilmesi, ölmüş ozan ve sanatçılarla olan bağının değerlendirilmesidir. Ona tek başına değer biçemezsiniz; karşılık ve benzerlerini belirtmek

Karşı devrimci ve mürteci siyaseti yüzünden topu topu 3 yıl 8 ay 14 gün hapis yatmış. Kimsenin hapis yatmasını onaylamamız mümkün değil ama Necip Fazıl'ın yattığı süre kendisini çilekeş mertebesine çıkartıyorsa, onlarca yıl hapis yatan, sürgünlere gönderilen solcu ve komünist yazar ve şairlere ermiş, aziz ve "Saint" unvanlarını mı vereceğiz?

için, ölmüşler arasına yerleştirmeniz gerekir. Bunu yalnız tarihsel değil, estetik eleştirinin de bir ilkesi olarak söylüyorum. Ozanın bağlanacağı, uyacağı gerekçe karşılıklıdır. Yeni bir eserin yaratılmasıyla olan şey aynı zamanda, o eserden önce gelen bütün sanat eserlerine de olur. Var olan anıt eserler kendi aralarında, yeni katılan – gerçek yeni – eserin değiştireceği eksiksiz bir düzen gösterirler. Bu düzen yeni eser gelmeden önce tamdır; yeniliğin araya girişinden sonra da sürmesi için bu düzenin pek hafif de olsa değiştirilmesi gerekir; böylece her sanat eserinin bütüne olan bağları, oranları yeniden ayarlanır; işte bu, eski ve yeni arasındaki uyuşmadır."

Benim yazı hayatımın önemli bir bölümü T.S.Eliot'la kuramsal olarak uğraşmakla geçti. Ancak onun yukarıdaki satırları son derece önemli. Onun metninde "Ölmüş ozan ve sanatçılarla"nın hemen yanına "doğacak ozan ve sanatçılarla" eklentisini yapıyorum. Çünkü, büyük bir şair, şairler loncasına girdiği zaman orada bulunanlar ona yer açmak için davranırlar; daha sonra gelen büyük şaire yer açmak için kendisi de yerinden yekindir. Büyük şairler o lonca içinde kendilerine bir yer bulurlar. Çünkü oraya herkes giremez ve her çağ dönemecinde, lonca içinde güncelle(ş)me yapılır. Kimileri lonca dışına çıkartılır. Orada kalan şairler çağlarının çağdaşı şairlerdir. Rimbaud, Lautréamont hâlâ 25 yaşındadır. T.S.Eliot, Lorca, Pound hâlâ o hücrenin içindeler. Tıpkı Homeros, Yunus, Dante ve Shakespeare gibi.

Necip Fazıl o evrensel loncanın kapısının önünden bile geçmedi. Yerel hücrenin içinde yer bulabileceğinden de kuşkuluyum. Çünkü şiir yayınlamaya başladığı 20'li, 30'lu yıllarda, öz ve biçim olarak, çağının çağdaşı olmaktan çok uzak bir şairdi. Şimdi de öyle. Çünkü bir tür blöfçü şair, bir tür numaracı (simulateur) şair.

Mistik ve çilekeş numarası (simulaiton) yapıyor. Yutan yutar. Ama benim aklıma hemen gerçek lânetli, mistik ve çile-

keş Müslüman şairler geliyor: Hallâc-ı Mansûr, Nesimî, Aboul Alaa El Maari (973-1057), Abu-Nuwas (756-814). Kusura bakılmasın aşağısı idare etmez.

Necip Fazıl Kısakürek bir çilekeş değil, tam anlamıyla bir siyasal İslâm militanı. Bu militanlığında da düzmecelik, simülâtörlük ve simülasyon var.

Çağının çağdaşı şair, bir mümin olsa da Allah ve dini aşmış şairdir. Gerçek şair ne Allah'a ne de dine teslim olur. Tıpkı Hallâc-ı Mansûr, Nesimî, Aboul Alaa El Maari, Abu-Nuwas ve Yunus gibi. Allah ve dinden kuşkuya düşmeyen, zihinsel işkence çekmeyen, gerçekten büyük bir inançlı şair yoktur.

Necip Fazıl Kısakürek, Şeyh Arvasî'ye bir kul olarak kapılandıktan sonra, ta 1972 yılında bir ikilik yazmış: "İnsan, yaklaşıncı yaklaştığından ayrı/ Belli ki; yakınımız yoktur Allahtan gayrı..."

Berbat bir şiir. Bu metnin şiir olması için, "Düşmanımız yoktur Allah'tan gayrı" demesi gerekir. İşte o zaman şiir, felsefe ve teoloji başlar!

Çile, 2012 yılında 74. basımını yapmış. Ama İslamcı ya da Müslüman şairlerin üzerinde herhangi bir Necip Fazıl etkisi göremiyorum. Bu şairler, ne öz ne de biçim olarak, (T.S.Eliot'un gelenek anlayışı bağlamında) Necip Fazıl'a bağlanmış değiller. Bağlanmaları poetik değil politik. Poetik olarak T.S.Eliot geleneğine, imajist şairlere ve Türkiye'de İkinci Yeni şiirine bağlılar.

İkinci Yeni şiiri içinde yer alan Sezai Karakoç'un (1933) ne başlangıç ne de son şiirlerinin Necip Fazıl Kısakürek'in şiiri ile herhangi bir göbek bağı yoktur. Bir farkla: Sezai Karakoç samimi mümindir. Saygı duyarım. Necip Fazıl Kısakürek'in müminliği de numaracıdır.

NECİP FAZIL KISAKÜREK (1904-1983)(1)

Hiçbir şeyde ve hiçbir yerde "Bir onlardan bir bizden" anlayışına razı olma-

Nazım Hikmet devrimci, büyük, uluslararası bir şairken, Necip Fazıl ise karşı devrimci, yerel bir manzumecidir.

mışımdır. Bu karşı olduğum anlayış şiir dünyasında bilinen eşleşmeleri yapar: Tevlik Fikret/Mehmet Akif, Nazım Hikmet/Necip Fazıl, Cemal Süreya/Sezai Karakoç...

Benim yaşadığım dönemin dışında olduğu için Tevlik Fikret/Mehmet Akif eşleşmesine sesimi çıkartmadım. Nazım Hikmet/Necip Fazıl eşleşmesine her zaman karşı çıktım ve Nazım Hikmet'in devrimci, büyük, uluslararası bir şair olduğunu, Necip Fazıl'ın ise karşı devrimci, yerel bir manzumeci olduğunu yazdım ve söyledim.

"Çile", 2012 yılında

74. basımını yapmış.

Ama İslamcı ya da Müslüman şairlerin üzerinde herhangi bir Necip Fazıl etkisi göremiyorum.

Bu şairler, ne öz ne de biçim olarak, (T.S.Eliot'un gelenek anlayışı bağlamında)

Necip Fazıl'a bağlanmış değiller. Bağlanmaları poetik değil politik.

Karşı devrimci, Cumhuriyet karşıtı İslamcılar küplere bindiler: Hangi hakla böyle konuşmuşum? "O zaman zahmet edin, önce biyografimi, sonra kitaplarımı okuyun, hangi hakla böyle konuştuğumu çok iyi anlarsınız!" demem gerekirdi, demedim, şimdi söylüyorum.

Sezai Karakoç da Cemal Süreya'nın ve öteki İkinci Yeni şairlerinin yanında, sanıldığı ve sandırıldığı kadar önemli bir şair değildir. İtirazı olan mı var? O zaman okuyun!

Cafer Yıldırım'ın, *Aydınlık Kitap'ta*(12) "Necip Fazıl ve kendisine sırlar atfedilen bir karakterin otopsis, 'Üstat'ın Genç Şair'lik dönemi" başlıklı yazısını okuduktan sonra, Necip Fazıl'ın "*Bâbîâli*"(13) kitabını bir İstanbul sahafında buldurtup köye getirttim. Son derece ilginç ve bizim edebiyatımızda benzeri olmayan bir kitap...

Özgür Edebiyat dergisinde Necip Fazıl'ın "Cumhuriyet ve devrim düşmanlığı ve hidayete erişi" başlıklı bir yazı yazmayı düşünürken, bu kez, *Radikal Pazar'da*,(14) Ömer Şahin'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız (d.1962) hakkında yazdığı yazıyı okudum. Okudum ve bu yazıyı yazmaya karar verdim. Şimdi, bu kararın nedenini anlamak için Ömer Şahin'in yazısından bir alıntı yapalım.

"[Taner Yıldız] lise ve gençlik yıllarında Milli Türk Talebe Birliği'ndeydi. Yani Cumhurbaşkanı Gül, Başbakan Erdoğan ve AK Parti'nin çekirdek kadrosu gibi Necip Fazıl'ın etkisindeydi. Üstad'ın yolundan gitmeye başladı. İstanbul'da Teknik Üniversite'yi kazanınca da irtibatı kopmadı. Okul çıkışları, hafta sonları, ikinci adresi Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisiydi. Sohbetlerini dinlemekle yetinmedi, bir de görev üstlendi. '1979-1982 yılları arasında üç yıl boyunca Üstadın çaycılığını yaptım. Çayını veriyordum.' AK Parti kadrolarının önemli bölümü *Büyük Doğu*'nun müdavimiydi. O döneme ilişkin bir fotoğraf ilginç olabilirdi. Bakan Yıldız, 'Hiç fotoğrafım yok' dediğinde şa-

şırdım. Meğer sorun teknik imkânsızlık değilmiş. 'Üstad, çok otoriterdi. Bize çok kızdığı olmuştur. Fotoğraf çektilerim demeye cesaret bile edemedik' diye açıklıyor gerekçesini.]"

Edebiyatla ilgili yazı ve kitaplarını okuyanlar, benim, edebiyatta gelenek bağlamında şeyh/mürşit-mürîd ilişkisinden nefret ettiğimi, "Gençliğimde kimse'nin mürîdi olmadım, şimdi yanımda tek bir mürîd istemem!" diye konuştuğumu, yazdığımı çok iyi bilirler. Hilmi Yavuz Bey biraderimizle yaptığımız "gelenek/gidenek" polemiğini hatırlarlar. Bu okurlar, "İsteyen istediği ipe intihar edebilir!" diye yazdığımı da bilirler.

Benim gözümde, bir üstadın dizinin dibinde oturup ağzının içine bakmak, okuldan çıkıp mürîdâne rütbe ve kıdem kazanmak amacıyla "Üstad"ın dergi bürosuna kapılanmak ve orada çaycılık yapmak... Sonra, mürîd olduğun için, "Üstad"tan bir şey istemeye cesaret edememek...

Benim gözümde bunlar, özel saygıya değmez, ama son derece önemli niteliklerdir, itiraflardır. Hastalıklı ilişkilerdir. Bu nedenle, bu türden "kerameti gayrı menkul" durumlar için, "Üstad-ı Azam Abdülmuntazamlık durum" derim.

Örneğin, Necip Fazıl, "Genç Şair" olarak kabul edildiği 1924-1934 yılları arasında bir yığın zırzopluk yapmış ama başta Nurullah Ataç olmak üzere çoğu cumhuriyetçi, devrimci, Kemalist ve solcu olan kuşak arkadaşlarından "dâhi" muamelesi görmüştür. Necip Fazıl 1954-1964 yılları arasında İkinci Yeni şairleri arasında yaşasaydı kendisiyle dalga geçilirdi. En azından ben kendisine, hakkında atıp tuttuğu Rimbaud konusunda "Reis önce sen şu Rimbaud'yu öğren de gel!" derdim. Oysa 1924-1934 yılları arasında, bütün arkadaşları "genç şair"in yaptığı bütün şımarıklıklara katlanmışlar. Oysa 1960'ların Seza-i Karakoç'u gibi İkinci Yeniciler arasında yaşasaydı ya da ilgi alanımızda olsaydı, çok hırpalanırdı.

Abdullah Gül ve mürşidi Necip Fazıl...

Bakan Taner Yıldız'ın, bürosunda çaycılık yaptığı dönemde, Necip Fazıl'ın en önemsiz ve en önemli özelliği, Cumhuriyet ve devrim düşmanlığı idi. Bu düşmanlık yeni değildi, kökleri çok eskiye dayanıyordu. Necip Fazıl, "*Bâbıâli*" adlı kitabında devrim düşmanlığını arkadaşlarına söylüyor, kendi kendine mırıldanıyor ama bu düşmanlığın nedenini bir türlü açıklayamıyor. Basmakalıp şeyler söylüyor.

Şair Necip Fazıl Kısakürek'le ilgili düşüncelerimi edebiyat dergilerinde yazarım, burada değil. Ama birkaç kitap var, onları bulunca bu konuda birkaç yazı daha yazabilirim.

1978-1982 yılları arasında "Üstad"a hizmet eden Enerji ve Tabii Kaynaklar

Necip Fazıl, "Genç Şair"

olarak kabul edildiği

1924-1934 yılları arasında bir

yığın zırzopluk yapmış ama

başta Nurullah Ataç olmak

üzere çoğu cumhuriyetçi,

devrimci, Kemalist ve solcu

olan kuşak arkadaşlarından

"dâhi" muamelesi görmüştür.

Necip Fazıl 1954-1964 yılları

arasında İkinci Yeni şairleri

arasında yaşasaydı kendisiyle

dalga geçilirdi.

Bakanı, bu dönemi iftihar ederek anlatıyor. Anladığım kadarıyla, "Üstad"tan öğrendiklerine çok değer veriyor ve hâlâ onun izinden gitmekte. Ve bu çok mu çok belli oluyor!

Sadece Taner Yıldız mı? Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da mürşitleri "Üstad Necip Fazıl"ın rahle-i tedrisinden geçmişler. Bunu iftiharla söylüyorlar.

Bu ilişki konusunda büyük araştırmalar yapmak, binlerce sayfa kitap okumak gerekmez. Olgu çok basit: Bir Cumhuriyet düşmanı "Mürşit" ve bu mürşidin Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakan olmuş müridleri. Hepsi bu kadar!

NECİP FAZIL VE TALEBELERİ(15)

Değerli okur! Biraz daha iyi tanışalım: Ben, gölgesi olmadan uçsuz bucaksız gölgesi varmış gibi davrananlardan; şeyh ve meyhlerden, mürşitlerden hiç mi hiç hoşlanmam. Terso giderim, balonu patlatmak için hemen bir iğne ararım.

Yılımı tam hatırlamıyorum ama yetmişlerin ortası olmalı. Ya da 12 Eylül'den sonra, eski bir kayıt. Görevde olduğum sırada kayıt yapılmış olsaydı hatırlardım: TRT Televizyonu'nda Necip Fazıl Kısakürek. Söyleşiyi yapan kişi yeni Türk şilrinin durumunu soruyor. Necip Fazıl soruya soruyla cevap veriyor:

"Benden sonra şiir mi yazıldı ki? Benden sonra şair geldi mi?

"Seni gidi manzumeci, seni gidi!" diye söyleniyorum.

Kısakürek'in söylediklerini bir gerçek şair ancak kendi kendisiyle alay etmek için söylerdi, söyler. Ama o çok ciddiydi!

Bazı durumlarda "İsteyen isteği ipe intihar edebilir!" dediğimi dükkü yazımda da yazmıştım. "İp" geleneği, üstadları ve şeyhleri simgelemektedir. Bir geleneğe, üstada, şeyh ve benzerlerine bağlanmayı, demek ki, bir intihar olarak görüyormuşum, görüyorum.

Ancak, Abdullah Gül, Recep Tayyip Erdoğan ve Taner Yıldız örneklerinde de görüldüğü gibi, bir meczubu mürşit sapnıp biat ederek intihar etmekle kalmamışlar, bir de üstüne üstlük Cumhurbaşkanını, Başbakanı ve Bakan olmuşlar. İlginci bir durum! Önceki İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin de bir Necip Fazıl müridi miydi) acaba?

Cafer Yıldırım kardeşimiz, Necip Fazıl Kısakürek'in gençlik dönemi (1924–1934) kötü alışkanlığı kumardan söz ediyordu (*Aydınlık Kitap*, 25.05.12). Necip Fazıl da "**Bâbîâlî**" adlı kitabının "Uçurum" bölümünde(16) anlatır kumar çilesini. İçtenlikle mi anlatıyor? Bunun hiçbir önemi yok! Bir insan hırsızlık yapar, kumar oynar, kumar oynamak için pezevenklik yapar, rüşvet alır, çalıştığı yerde zimmetine para geçirir ve kumar oynar, aile servetini kumara yatırır, dostlarını dolandırır ve kumar oynar. Bunların hepsini anlatır ve bunların anlatısından büyük sanat yapıtları da çıkar. Örnekleri var. Ama, "Genç Şair", "1924 ve 1925 yıllarında çilelerin en can yakıcısıyla hayat sürdüğü Paris'i utanmadan anlatıyor: Genç Cumhuriyet'in okuyup adam olsun diye 1924 yılında burs verdiği parayla kumar oynuyor herif. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu rezaletten haberi oluyor ve Berlin'deki talebe müfettişini Paris'e yolluyor. Genç Şair, Zeki Mesut adlı talebe müfettişini "alefâde" buluyor. "Harikulâde" bulsa ne yazar! Ama o utanmadan anlatıyor:(17)

"Müfettiş Bey, ona, kısaca:

"Genç Şair", "1924 ve 1925 yıllarında çilelerin en can yakıcısıyla hayat sürdüğü Paris'i utanmadan anlatıyor: Genç Cumhuriyet'in okuyup adam olsun diye 1924 yılında burs verdiği parayla kumar oynuyor herif.

-Vekâlet, sürdürdüğünüz hayat bakımından tahsisatınızı kesiyor, dedi; işte son aylığınız ve memlekete dönüş paranızı!..."

Necip Fazıl, talebe müfettişinden aldığı parayı cebine koyup, hepsini o akşam kumar masasında kaybediyor.

Ben, her şeyi bağışlarım ama 1924 yılında Cumhuriyet'in parasıyla kumar oynayan adamı, hoş göremem. Rezil bir adamdır! Kanını satıp kumar oynasa, anlattıklarını ilgi ve saygı ile okurdum. Kumar masasında savaştan yeni çıkmış bir halkın parasını kaybediyor ve bundan utanmıyor. Şu anda Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Bakanı olan kişilerin "mürşit" kabul ettiği işte böyle bir adam!

Bir Cumhuriyet ve devrim düşmanı

"Peyami'ye sorarsanız yeni harfleri beğenen ahmaktır; bu da söz mü?... Yeni harfler bu memleket kültürünü, zekâ inkişafını sifıra indiren bir uyuşturucu zehirdir, temel kültürümüzle aramızı açmaktan başka bir şeye yaramayacak, eski Yunan ve Latin kültürüne de yol açamayacak, milli telefkür istidadını karratacak..."(18)

Genç şairin bu dâhice sözlerini duyan Yahya Kemal, ağzının iki yanından pastanın çikolatası sızarken "Altunla yazılacak bu sözler" diyesiymiş.

Genç Şair, bu pisboğaz şaire şöyle cevap vermiş:

"Ama yeni harflerle değil!"(19)

Cumhuriyet edebiyatımız, bu iki kal-tabana bol keseden verdiği avansları geri çekip, bu türden şair ve yazarlarla mutlaka hesaplaşmalıdır! Ben kaç zamandır bunu yapıyorum zaten: Yahya Kemal şiirlerinin biçim ve içeriğiyle çağ dışı yerel bir şairdir! N.F.Kısakürek'in yerel bir manzumeci olduğunu yazdım zaten. Bu işler böyledir, yüz verirken astarını da isterler.

Beyoğlunda büyük bir kumarhane basıldı

Yakatanlar arasında şair Necip Fazıl ve bir çok tanınmış tacirler bulunmaktadır

Necip Fazıl, "hidayete erdikten" sonra da kumar tutkusundan vazgeçmemiş! (Milliyet Gazetesi, 24.03.1951)

Saygı Öztürk kardeşimizin 4 Haziran 2012 tarihli *Sözcü*'de yayınlanan haberi-ne göre, Milli Eğitim Bakanlığı, Arif Nihat Asya'nın "Bayrak" şiirinin bir bölümü, Bakan'ının dediğine göre, "öğrencileri iyiye, güzele, doğruya" yöneltmediği için çıkarttırmış. Buna karşın, Başbakan Tayyip Erdoğan'ın her fırsatta övgüyle şiirlerini okuduğu N.F.Kısakürek'in ders kitaplarındaki şiirleri çoğaltılacakmış. Haberin devamı şöyle: "Erdoğan'ın, Necip Fazıl Kısakürek'in ders kitaplarında bulunan 3 şiirine ek olarak değişecek ders kitaplarına yeni şiirlerinin eklenmesini istediği öğrenildi. Bakanlık yetkilileri, 'Bu durumda Başbakan'ın okuduğu şiirlere kitaplarda öncelik verilmesi gerekeceğini' söylediler."

Her alanda "tek seçici" olmaya heveslenen Başvekil bu gidişle edebiyat alanında da "tek seçici" olmaya kalkışacağına benzer. Kendisi için çok tehlikeli olacak bir heves!

Başbakan'a, N.F.Kısakürek'in 1924/1925 yıllarında, yoksul halkın verdiği bursla Paris'te nasıl kumar oynadığını anlattığı ("**Bâbîâlî**" adlı kitabının "Uçurum" bölümü) metni de öğrencilere örnek olması için ders kitaplarına aldırmasını tavsiye edeceğim. Ayrıca, mürşidi, aynı kitapta(20) Adnan Menderes'in örtülü ödeneğinden para aldığını itiraf etmektedir. 1951–1959 yılları arasında aldığı 147 bin liralık avantanın öyküsü

Yassıada Davası tutanaklarında yer almaktadır. O tarihlerde 5 tonluk bir Austin kamyonun fiyatı 5 bin lira idi ki bu para ile 30 kamyon satın alınırdı. Kendisi, "Bâbiâli" adlı kitabında(21) 1950'lerin 110 bin lirasının 1970'lerde 10 milyon lira ettiğini yazıyor.

NOTA BENE: Şimdilik bu kadar! Ama Abdullah Gül ile R.T.Erdoğan'ın ortak mürşitlerinin hayat öyküsüne bu yakınlarda geri döneceğim! Kendilerini özel tarihleriyle yüzleştirmek için bu fırsat kaçırılmaz!

NECİP FAZIL'IN ATATÜRK HAYRANLIĞI(22)

Osman Selim Kocahanoğlu'nun "Atatürk'ün Üç Muhallifi, 1. Kâzım Karabekir"(23) adlı kitabını okurken hiç beklemediğim bir bölümle karşılaştım: "Necip Fazıl'ın Atatürk Hayranlığı..."(24) Hayret ki ne hayret!

Necip Fazıl'ın "Bâbiâli"sini okurken de, onun Cumhuriyet ve Atatürk düşmanlığının 1924 yılında Devrim Yasaları'nın çıkmasıyla başladığını sanmıştım. Yanılmışım. Aslında beni Necip Fazıl yanıltmış. 1975 yılında Bâbiâli anılarını yazarken düşünsel ve duygusal bir kronolojik sıra izlememiş; 1975 yılındaki duygu ve düşüncelerini 20'li, 30'lu yıllarına da yansıtmış. Geçmiş güncelleştirmiş.

O.S.Kocahanoğlu, "Necip Fazıl henüz Abdülhakim Arvasi'nin manevi hal-kasına girip iman tazelememiş..." diyor. Bu durumda, Necip Fazıl'ın, Abdülhakim Arvasi'nin müridi olması, Atatürk'ün ölümünden, 1938'den sonra olmalı. Ama değil.

Ancak, Vikipedi'de şöyle bir bilgi var: "Necip Fazıl için 1934 yılı hayatının dönüm noktası oldu. Çünkü hayat felsefesinin değişmesine neden olan ve Beyoğlu Ağa Camii'nde vaaz vermekte olan Abdülhakim Arvasi ile bu dönemde tanıştı. Ve bu kişiden bir daha kopmadı. Necip Fazıl'ın, üstün bir ahlak felsefesini

O.Selim Kocahanoğlu, "Atatürk'ün Üç Muhallifi, 1. Kâzım Karabekir" adlı kitabında, Necip Fazıl'ın "Atatürk hayranı" olduğu günlerden de örnekler veriyor.

savunduğu tiyatro eserlerini birbiri ardına edebiyatımıza kazandırması bu döneme rastlar (Tohum, Para, Bir Adam Yaratmak)."

Demek ki, şair, kendi dediği gibi "Efendi"sine bağlandıktan dört yıl sonra bile Atatürk sevgisini (?) sürdürüyormuş. Bu da nasıl bir sevgi ise...

Şimdi alıntısını yapacağım yazıların kaynakları, Kocahanoğlu'nun kitabının 548, 549 ve 550. sayfalarındaki dipnotlarında gösteriliyor:

Necip Fazıl "Bâbiâli'de Adnan Menderes'in örtülü ödeneğinden para aldığını itiraf etmektedir. 1951-1959 yılları arasında aldığı 147 bin liralık avantanın öyküsü Yassıada Davası tutanaklarında yer almaktadır. O tarihlerde 5 tonluk bir Austin kamyonun fiyatı 5 bin lira idi ki bu para ile 30 kamyon satın alınırdı.

"...Gözüme görünen şeyi açıkça, kadesiz, tertipsiz ve imansız söylüyorum. Eğer inkılâbı zayıf tutarsan, eğer inkılâbın yüreğini, hassasiyetini ve sınırlarını temsil etmezsen, bıçağın ters tarafı ile yirmi dakikada kesilen Kubilay'ın kafasında sana tevcih edilen akıbeti seyredebilirsin... Türkiye'nin nüfus kütüğündeki softa ve mürtecilerin yeşil kanını kurutacaksın; bu kadar..." (Ankara Türko-cağ'ında Kubilay'ı anma toplantısında yaptığı konuşmadan. "Hâkimiyeti Milliye", No: 3406, 5 Ocak 1931)

1934 yılına kadar Oscar Wilde hayranı bir züppe (bir "snop", bir "dandy") olan ve Arvasi müridi olduktan sonra "Mustafa Kemal vatani kurtardıktan sonra ırzına geçti" (O.S.Kocahanoğlu, s.548) diyen Necip Fazıl'ın hayatını ve bir gecede Kafka'nın hamamböceğine dönüşmesini çok merak ediyorum. Çevrede onu tanıyan pek insan kalmadı. Bu yıl 90. yaşını idrak eden ve Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisinde de öyküler yayınlamış olan Oktay Akbal'ın bu ayın başlarında bana söylediği bir cümleyi çok iyi anımsıyorum: "Bizimle sohbet ederken içeri bir dinci yandaşı girerse hemen tavır ve ağız değiştirir, namaz ve niyazdan söz etmeye başlardı."

Oktay Akbal, keşke tanıdığı Necip Fazıl'ı anlatan bir yazı yazsa...

Softa kimdir?

"...Onu tarife hacet yok. Onu tanırız. Yürüyüşünden, duruşundan, bakışından, kaçışından tanırız. O zaten kendini gizlemiyor. Dün başına sarık sarıyordu. Bugün giydiği şapka, hüsnü nazarında gene sarık. Bugünün sarıklısı dünden daha çok, daha yezittir. (...) Softanın en bariz vasfı kafasının sertliğidir. (...) Zamanın akışını zorlayan, kendi iddiasından başka hiçbir yenilik olmayan deliller müstesna, her yeni şey karşısında 'eski'nin ısrarı softalıktır. İslamlık çıktığı gün putperestler softaydı. Asırlardır ilim ve cemiyetin terakkisi karşısında da İslamlık softadır." (Necip Fazıl, "Bir Hikâye Birkaç Tahlil", 1933. s.75-76)

Bir "züppe"den Cumhuriyet düşmanı fanatik bir İslamcı militana dönüşen bu insan birkaç on yıldır iktidardadır ve onun müridleri, şu anda, bu ülkenin Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Bakan ve milletvekili olarak, onun 1938 yılında hâlâ fanatik hayranı olduğu Cumhuriyet'i yıkma operasyonuna devam etmektedirler.

Necip Fazıl bu yazıyı, Nakşibendî tarikatinin Halidî kolunun şeyhlerinden Seyyid Abdülhakim Arvasî'nin müritliğine yazılmadan kısa bir süre önce kaleme almış, 1933 yılında yayınlamış. Şimdi ben "İslam dini demokrasiyle bağdaşmaz, Müslüman toplumlar laikleşmeden bunlardan demokrasi çıkmaz" diye yazıyorum, Necip Fazıl'ın günümüzdeki müridleri "Vay İslam düşmanı!" diye beni parmakla gösteriyorlar. Yazının alıntılar bölümünün altına adımı yazıp yayınlasam vay başıma gelecek olanlar!

Atatürk'ün ölümünün ardından yazdığı yazı

"...Benim gözümde birbirine bağlı iki işin sahibi iki Atatürk var. Zaman tasnifinde bunlardan biri düşmanın denize dökülüşüne, öbürü bugüne kadar sürer... Biri ölüm hükmü giymiş bir milleti şahlandırdı. Mucize çapında bir başarıyla madde ve askerlik planında muzafer kıldırdı. Öbürü, bir an evvelki ölüm tehlikesini doğuran sebepler âlemine karşı harekete geçti, fikir ve cemiyet planında yeni bir bünye inşasına girişti... İnkılâbı Atatürk'e bütün talih ve salahiyetini asker Atatürk hazırladı. Garip bir tesadüf cilvesi iki Atatürk'ten her biri ayrı isim taşıyor. Mustafa Kemal ve Atatürk... İnkılâbı

Atatürk, Tanzimattan beri Türk cemiyetinin Avrupa medeniyet manzumesine kavuşturulması yolunda girilen yarım ve kısır teşebbüsleri tam ve yüzde yüz randımanlı hamleler haline getirdi... Milli Kahraman'ın ölümü önünde duyduğumuz matem hissini, tek bir emniyet duygusu ile teselliye muktediriz: Teknesinde Atatürk'ü yoğunan Türk milletinin, için için tekevvünleriyle aynı çapta kahramanlara daima gebe kalacağı emniyeti..." (Cumhuriyet Gazetesi, 26.10.1938, s.2)

Necip Fazıl Kısakürek'in okuduğunuz bu yazıyı M.K.Atatürk'ün ölümünden 16 gün sonra Cumhuriyet gazetesinde yayınlamış olması, iki müridi, Abdullah Gül ile R.T.Erdoğan'ı ne ölçüde şaşırtır acaba?

Beni şaşırtıyor! Ne oldu da bu adam Komünizmle Mücadele Derneği'nin öncülerinden oldu ve Cumhuriyet karşıtı Büyük Doğu ideolojisinin kurucusuna dönüştü?

İflah olmaz bir Kemalist ve "Kökten Laikçi" olarak vaftiz edilip kurşuna dizilen ben, Atatürk için şiirler yazıp 10 Kasımlarda dergilerde, gazetelerde yayınlamadım ve yukarıdaki metin benzeri bir yazının altına imzama atmadım.

Bir "züppe"den Cumhuriyet düşmanı fanatik bir İslamcı militana dönüşen bu insan birkaç on yıldır iktidardadır ve onun müridleri, şu anda, bu ülkenin Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Bakan ve milletvekili olarak, onun 1938 yılında hâlâ fanatik hayranı olduğu Cumhuriyet'i yıkma operasyonuna devam etmektedirler.

BİR MÜRŞİT OLARAK NECİP FAZIL KISAKÜREK(25)

Ben, www.sabah.com.tr'ye 15.08.2011 günü saat 16.36'da giren haberin yalancısıyım. Haber şöyle:

Olacak çocuk

["Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün 19 yaşındayken iki arkadaşıyla birlikte Necip Fazıl Kısakürek'e çektiği telgraf yayınlandı. Gül ve arkadaşları Kısakürek'e 'emrinizdeyiz' diyor. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün 19 yaşında iken, şimdi AK Parti İzmir Milletvekili olan eniştesi Mehmet Tekelioğlu ve arkadaşı Ahmet Taşçı ile Necip Fazıl Kısakürek'e yazdığı telgrafta 'Hangi şartlar altında olursa olsun hal neyi icap ettirirse ettirsin yüzde yüz emrinizde olduğumuzu bildirir hürmetlerimizi sunarız' deniliyor.]

Necip Fazıl, 1938 yılında, daha sonra "vatanın ırzına geçti" diye saldıracığı Atatürk'ü "İnkılâbı Milli Kahraman" olarak anıyor.

Haber 7'nin haberine göre; Kısakürek'in adını taşıyan, <http://www.necipfazil.com/> adlı internet sitesinde yayınlanan telgraf şöyle:

"Necip Fazıl Kısakürek'e..."

İslam davasının zerre tavizsiz müdafii Üstadımıza İslam davasının agora meydanlarında sağırın kulağını patlatacak gür seslilikte aksiyoneri Büyük Doğu Gençliğinin ruh gıdası mecmuanızı tekrar çıkarışınızdan dolayı size minnettarlıklarımızı arz eder, hangi şartlar altında olursa olsun hal neyi icap ettirirse ettirsin yüzde yüz emrinizde olduğumuzu bildirir hürmetlerimizi sunarız. Yarın elbet bizim elbet bizimdir. Gün doğmuş gün batmış ebet bizimdir.

Mehmet Tekelioğlu, Abdullah Gül, Ahmet Taşcı

Olacak bir başka çocuk

Başbakan R.T.Erdoğan durmadan şiirlerini okuduğuna ve ders kitaplarına daha fazla şiirin alınması için ilgililere talimat verdiğine göre, Necip Fazıl Kısakürek, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın da müşidi ve üstadı olmalı. İlişkileri ne durumda diye bir internete bakayım dedim, karşıma şu metin çıktı:

["Halen Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görevli Sıddık Akbayır, ilginç bir çalışma yapmış... 'Aynı Göğün Uzak Yıldızları' adlı bu çalışma, Asur Yayınları tarafından kitaplaştırılmış... Kitap elime geçeli birkaç ay oluyor... Ama biraz önce de dediğim gibi, okuyamamıştım... Birkaç gün önce, sayfalarını karıştırınca gördüm ki; merhum Necip Fazıl Kısakürek'ten ve Nazım Hikmet'ten 'karşılaştırmalı' olarak bahsediliyor. Necip Fazıl ve Nazım Hikmet'in 'benzerlik'leri ve 'aykırılık'ları tek tek irделenmiş... İlginç bir kitap...

İşte bu kitabı karıştırırken, bir olay çekti dikkatimi...

Olay şu: Merhum Necip Fazıl, İstanbul'da bir 'konferans' verecektir... Ama onu kim 'takdim' edecek?...

Necip Fazıl, kendi "üstadı" Şeyh Abdülhakîm Arvasî ile...

Öyle ya; Necip Fazıl, 'titiz' bir adam... Her şeyi ve herkesi beğenmez... Uzatmayalım, sonunda Tayyip Erdoğan'ı işaret eder; 'Beni bu delikanlı takdim etsin!'

Tayyip Erdoğan, o günlerde 'genç bir delikanlı'dır...

Alır mikrofonu eline ve Necip Fazıl'ı takdim eder.

Bu, şu demek oluyor: Tayyip Erdoğan, daha 'lise' ve 'üniversite' yıllarında 'iyi bir hatip' ve 'iyi bir münazaracı'dır... Zaman zaman kendisi de diyor ya; 'Biz bu işe tepeden inme başlamadık... Biz, çekirdekten yetiştik.'

Gerçekten de öyle...

Tayyip Erdoğan'ın 'mikrofon'la tanışması, 'siyaset'le tanışması, 'lise' yılları

Başbakan R.T.Erdoğan

durmadan şiirlerini okuduğuna ve ders kitaplarına daha fazla şiirin alınması için ilgililere talimat verdiğine göre, Necip Fazıl Kısakürek, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın da müşidi ve üstadı olmalı.

rı'na dayanırlı.. Daha o yıllarda kendisine bir 'hedef' tayin etmiş ve 'kilitlendiği hedefe' doğru; 'azim'le, 'sabır'la ve 'kararlılık'la yürümüştür!

Hasan Karakaya-Vakit'

Nesebi kitabı

İncil'de (Matta,1) kim kimin nesidir, nesebi nedir şöyle yazar: "İbrahim, İshak'ın babası idi; İshak, Yakub'un babası idi; Yakub, Yahuda ve kardeşlerinin babası idi" der ve devam eder. İşte o hesap: Mevlana Halid-i Bağdadî (1770-1827) Seyyid Taha-i Hakkarî'nin (Ö. 1853) şeyhi idi; Seyyid Taha-i Hakkarî, Nakşi şeyhi Seyyid Fehim Arvasî'nin (1825-1896) şeyhi idi; Seyyid Fehim Arvasî, Abdülhakîm Arvasî'nin (1860-1943) şeyhi idi; Abdülhakîm Arvasî, Necip Fazıl Kısakürek'in müşidi idi; Necip Fazıl Kısakürek (1904-1983), Abdullah Gül (1950) ile Recep Tayyip Erdoğan'ın (1954) müşidi idi...

Abdullah Gül (1950) öğrencilik yıllarında gençlik örgütü Millî Türk Talebe Birliği bünyesinde yer aldı. Memleketinde Necip Fazıl ekolünden Söğüt Fikir Kulübü'nde çalıştı.

Recep Tayyip Erdoğan (1954), üniversite yıllarında Millî Türk Talebe Birliği'ne girdi, 1976 yılında Millî Selâmet Partisi (MSP) Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı'na ve aynı yıl MSP İstanbul İl Gençlik Kolları Başkanlığı'na seçildi.

Abdullah Gül ile R.T.Erdoğan'ın Necip Fazıl ve Abdülhakîm Arvasî dışında öteki kimseleri tanıdıklarını sanmam. Ama biad kültürü geleneği içinde geldikleri çizgi belli. Böyle bir çizgiden devrimci, laik, cumhuriyetçi ve demokrat bir bireyin çıkması beklenemezdi. Beklenemez! Mucize olurdu! İkisinin de "fıtrat"ında bağlanma eğilimi varmış ki gidip Necip Fazıl Kısakürek'e bağlanmışlar, onu üstad ve müşid seçmişler.

Müşid ne demek? "Müşid", "Doğru yolu gösteren, kılavuz, tarikat pîri ve şeyhi" anlamına geliyor.

Benim naturamda, fitratımda bağlanma diye bir şey yokmuş ki yıldı atı gibi dağ-bayır dolandım. Adamlar bağlandılar ama feyzini de gördüler. İyi de bağlandıkları kim, mürşitlerinden ne gibi feyz aldılar? Mürşitleri Kısakürek, cumhuriyetçi, devrimci, laik ve demokrat değildi. Dahası: Karşıtı ve düşmanı idi! Hiç kuşkusuz devrimci, laik ve demokratik cumhuriyeti "doğru yol" olarak göstermemiştir; devrimci, laik ve demokratik cumhuriyeti bulmaları için onlara kılavuzluk etmemiştir. Tam tersine: Buldukları yerde, yakaladıkları yerde başını ezmelerini, yok etmelerini öğretmiştir.

"Tek tip adam" üretmekle suçlanan bir Cumhuriyet düşünün ki kendi olası düşmanlarının Cumhurbaşkanı ve Başbakan olmalarına engel ol(a)mamıştır.

Anayasa'nın 174. maddesinin koruması altında olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu yürürlükten kaldırmak Cumhuriyet düşmanlığıdır! Bu yasanın yürürlükte olduğu bir ülkede laik okulları din okullarına çevirmek vatana ihanet gibi bir şeydir!

Anayasa Mahkemesi'nin parti kapatma kararlarını, Danıştay'ın çığnınen kararını ağızma bile almıyorum. Ama devir dörnerse Özel Yetkili Mahkemelere çok iş düşebilir!

NECİP FAZIL VE CUMHURBAŞKANI GÜL(26)

Silivri ve Balyoz ve Hasdal hayafı ve sahte (falsifié) darbe davaları görülürken, AKP iktidarı kendi sivil ve sefil darbesini Türkiye'nin ve dünyanın gözü önünde gerçekleştirmeyi sürdürüyor. Sanki milletin aklına ve tepki duyularına nüzul inmiş.

Eveleyip gevelemeden söyleyeyim: Bu sivil ve sefil darbenin AKP'den sonra ikinci sorumlusu CHP'dir. Çünkü taa 1950'den, özellikle de 1970'lerden bu yana devrim yasalarına sahip çıkmamış ve çok daha acısı şu ki kendi çıkardığı Devrim Yasalarının ne anlama geldiğini unutmamıştır.

Tayyip Erdoğan da, gençliğinde Necip Fazıl'ın müritlerindendi. Dönemin "Sebil" dergisi, Erdoğan'ı böyle tanıtıyor...

Oysa Cumhuriyet düzeninin hayat kaynağı Tevhid-i Tedrisat Kanunu idi. CHP tuttu, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun adını bile anmadan, "4+4+4 yasası"nın biçimden iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gitti.

AKP iktidarının sözünü ettiğim sivil ve sefil darbesinde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, "Üstad" Necip Fazıl Kısakürek'in bir müridi olarak başrollerden birini oynamaktadır. Cumhurbaşkanı Gül, imam-hatiplerle ilgili uygulamaların ve 4+4+4 yasasının Anayasa'nın ilk üç

Mürşitleri Kısakürek, cumhuriyetçi, devrimci, laik ve demokrat değildi. Dahası: Karşıtı ve düşmanı idi! Hiç kuşkusuz devrimci, laik ve demokratik cumhuriyeti "doğru yol" olarak göstermemiştir; devrimci, laik ve demokratik cumhuriyeti bulmaları için onlara kılavuzluk etmemiştir.

maddesi ile 174. maddesine aykırı olduğunu bilmiyor mu? Kendisi bilmiyor diyelim, hukuk danışmanları ne demeye ma-aş alıyor?

Ben, Cumhurbaşkanı ile Başbakan'ın taa "Üstad" Necip Fazıl'ın rahle-i tedrisinde iken, Devrim Yasaları'na karşı silah kuşandıklarını, sanki yanlarındaymışım gibi, biliyorum. "Üstad ve Mürşit", hiç kuşkusuz, görüşmelerinde ve konferanslarında, devletten aldığı bursu Paris kumarhanelerinde nasıl ütüldüğünü anlatmıyordu. Necip Fazıl'ın özel internet sitesine girerseniz, neler anlattığını kendi gözlerinizle okur, kendi kulaklarınızla duyarsınız.

Abdullah Gül, Cumhurbaşkanı olarak, 4+4+4 yasası ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu bağlamında Anayasa'nın ve Devrim Yasaları'nın hükümet tarafından ilga edilmesine neden göz yummuştur? Bunun için yüzeysel bir kazı yapalım:

Kuru deriden bal çıkartmıyorum! Tulum vicık vicık ıslak! Herkes tarihle, Cumhuriyetle yüzleştiğine, hesaplaştığına göre, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül bu zevkten neden mahrum kalsın?

1) O halde, 29 Ekim 1950 doğumlu ve 14 yaşından itibaren Büyük Doğucu Kısakürek'in müridi olan Abdullah Gül'ün 19 yaşında (1969'da) iki arkadaşıyla birlikte Necip Fazıl Kısakürek'e çektiği telgrafı okuyalım:

"İslam davasının zerre tavizsiz müdafili Üstadımıza İslam davasının agora meydanlarında sağrıların kulağını patlatacak gür seslilikte aksiyoneri Büyük Doğu Gençliğinin ruh gıdası mecmuanızı tekrar çıkarışınızdan dolayı size minnettarlıklarımızı arz eder, hangi şartlar altında olursa olsun hal neyl icap ettirirse ettirsin yüzde yüz emrinizde olduğumuzu bildirir hürmetlerimizi sunarız. Yarın elbet bizim elbet bizlmdir. Gün doğmuş gün batmış ebet bizlmdir."

Bu telgraf metninden anlaşılacağı üzere, Abdullah Gül 1969 yılında, tam anlamıyla bir militan İslamcıdır. Mürşidi

Abdullah Gül'den Necip Fazıl'a:
 "... hangi şartlar altında olursa olsun hal neyi icap ettirirse ettirsin yüzde yüz emrinizde olduğumuzu bildirir hürmetlerimizi sunarız. Yarın elbet bizim elbet bizimdir. Gün doğmuş gün batmış ebet bizimdir." (1969)

Necip Fazıl'ın izinde ve peşinde Cumhuriyet ve devrim karşıtıdır.

2) "Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi artık sona ermiştir. Laik sistemi kesinlikle değiştirmek istiyoruz."

Bu cümle İngiliz *The Guardian* gazetesinin 27 Kasım 1995 tarihli sayısında yayınlanmış. 1995 yılında TBMM Dışişleri Komisyon üyesi Abdullah Gül gazeteyi tekzip etmiş ama söyleşiyi yapan gazeteci ısrarcı. Bir Türk gazetecisi olsa neyse, adam bir İngiliz, söylenmemiş böyle bir cümleyi söyleşiyeye neden sıkıştırsın? Bir anlamı yok!

1995 yılında başta Erbakan olmak üzere, Refah Partisi ileri gelenlerinin ve R.T.Erdoğan'ın buna benzer onlarca cümlesi var. Söylemiş ya da söylememiş, önemli değil! Ama 2012 yılında, Cumhuriyet'in laik sistemini değiştiren yasaların altında Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı olarak onay imzası var. Hukuki sorumluluğunun olmamasının da önemi yok.

3) Abdullah Gül Çankaya'ya çıktığı zaman Can Dündar bir belgesel film yapmıştı. Can Dündar'ın gönderdiği metinden aktarıyorum: Yakın dostu Sami Küçük, o yıllarda, milliyetçi-muhafazakâr Milli Türk Talebe Birliği'ni, İstanbul Milliyetçiler Derneği'ni, Büyük Doğu dernek ve dergisini, Necip Fazıl'ı, Abdullah Gül'ün düşünsel ve ideoloji kaynakları arasında sayıyor. (Bu üç dernek de Cumhuriyet ve Devrimler karşıtıdır).

Abdullah Gül, Büyük Doğu Yayınevi çalışanı olarak Mehmet Tekelioğlu ile birlikte Necip Fazıl'ın *Çile* kitabını yayına hazırlar. Kitap yayınlanınca Necip Fazıl, Gül ile Tekelioğlu'nu Konyalı Lokantası'na götürür ve her ikisine birer takım elbiselik kumaş hediye eder.

İsteyen daha fazla araştırma yapar ve Abdullah Gül'ün, 1923 Cumhuriyeti ile Devrimlerine kökten karşı olduğu sonucuna ulaşır. Benim için yukarıda sunduğum üç örnek yeter.

Gene Can Dündar'ın gönderdiği metinden aktarıyorum: "O dönem Gül ve arkadaşları, günün modasına uyarak saç uzatıyor, İspanyol paça pantolon giyorlardı. Bir gün Sultanahmet Camii'ndeki bir namazdan sonra Necip Fazıl ona bakıp 'Bu kubbe altı böyle züppelerle dolmadıkça Türkiye'nin kurtuluşu yoktur' demiş."

Necip Fazıl Kısakürek'in Türkiye'nin kurtuluşundan söz ederken, kuşkusuz, laik rejimin sona ermesini ima ediyordu. Abdullah Gül, *The Guardian*'a söylediği sözleri yalanlasa da, 14 yaşından bu yana ve şimdi, Laik Cumhuriyet'in sona ermesi için elinden geleni yaptı ve yapmaktadır.

NECİP FAZIL, BAYAR, MENDERES VE ÖTEKİLER...(27)

Yanlış anlaşılmasın: Necip Fazıl Kısakürek'le ilgili yazılarım, bu şair ve İslâm militanını anlatmak için değil, onun müridleri R.T.Erdoğan ile Abdullah Gül'ün gerçekçi portrelerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmak için kaleme alıyorum. Çünkü "Şeyh uçmaz mürid uçarur!" misali bu durum için de geçerli. Üstelik çok geçerli!

Artık Stalin dönemi Moskova Duruşmaları kadar ünlenmiş olan Silivri Duruşmaları'nı tezgâhlayanların, bu tezgâhı bir intikam ateşiyle ve geriye dönük olarak harlatıp, onaylayıp alkışlayanların, Necip Fazıl davalarını bahane ederek Cumhuriyet'in geçmişini mahkûm etmeye kalkışmaları kabul edilemez. Necip Fazıl davalarıyla, ne CHP'nin Tek Parti dönemi, ne de Demokrat Parti dönemi mahkûm edilebilir.

Demek ki, müridi Abdullah Gül'ün anımsamasıyla "Kanunları gerebildiğiniz kadar gerin, ama kanunları koparmayın" diye öğüt veren "Üstad" Necip Fazıl'ın kendisi bu hususta pek dikkatli davranmamış...(28)

25 Kasım 1995 tarihli Posta gazetesi, Abdullah Gül'ün *The Guardian*'a verdiği demeci manşete taşımış... Talebesi de "Üstad"ın izinde...

Hal ve gidişinden bir "Bey Oğlu, Bey Torunu" kabadayısı ve şımarığı olduğu görülen Necip Fazıl'ın, 1934 yılından itibaren kendine kendi elleriyle bir Kurban Heykeli yonttuğu anlaşıyor. Benim açımdan bu kesin!

Bu tarihten ve Seyyid Abdülhakîm Arvasî ile tanıştıktan (1934) sonra hayatını bir tiyatro olarak sahnelediğini görüyorum.

Anılar kitabı *Bâbiâli*'de geçmiş yıllarını, özellikle de 1930 öncesini değerlendirirken, 60'lı, 70'li yaşlarında eriştiği bilgi dağarını geçmiş yıllarına boca ettiğini, gençlik yıllarına aşığı yaptığını saptadım. Bu saptama (yazarsam) bir başka yazının konusu olacak. Küçük bir örnek: 22-23 yaşındaki Necip Fazıl Efendi, 1970'lerin üstadı gibi konuşuyor. Anı yazımında sık sık kullanılan bir tür sahteciliktir bu...

Necip Fazıl'ın bir yaşam öyküsünden şu bilgileri öğreniyoruz: "İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdikten (1924) sonra gönderildiği Fransa'da Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Paris'te geçen bohem günlerinden sonra, Türkiye'ye dönüşünde Hollanda, Osmanlı ve İş Bankalarında müfettiş ve muhasebe müdürü olarak çalıştı. Bir Fransız okulu, Robert Kolej, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde hocalık yaptı (1939-43). Sonraki yıllarında fikir ve sanat çalışmaları dışında başka bir işle meşgul olmadı".

Çoğu yaşam öykülerinde İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okuduğu yazar. Kanımca, Necip Fazıl Bey, Fransa'ya Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe Bölümü'nü bitirmeden gitmiş ve orada da üniversite diploması alamamıştır. Böyle bir insanın yaptığı işlere bakın!

Daha ayrıntılı bir yaşam öyküsünü bulup okursanız şaşırıp kalırsınız: Tek Parti döneminde başı sıkıştığı, canı istediği zaman iş bulup çalışmış, çalışırken sık sık iş yeri değiştirmiş...

Necip Fazıl "Bâbiâli'de, "bohem" yıllarını, 60'lı, 70'li yaşlarında eriştiği bilgi dağarını boca ederek anlatıyor.

Anılar kitabı *Bâbiâli*'nin 195-196. sayfalarından bir alıntı:

["Hemen Ankara... Eski Umum Müdürü, o zaman İktisat Vekili Celâl Bayar'la karşı karşıya:

-Gel bakalım, şair, nerelerdesin? Duyduğuma göre bankadan istifa etmişsin!..

-Öyle oldu. Bir mevsim, suların dibinde yatan bir denizaltıya döndüm. Şimdi su yüzüne çıkabiliyorum.

Celâl Bayar, fazla tafsilat istemeksizin, 'Şair!' diye hitap ettiği insanın her kapisini kabule hazır ve gülümsemeli:

Anılar kitabı *Bâbiâli*'de geçmiş yıllarını, özellikle de 1930 öncesini değerlendirirken, 60'lı, 70'li yaşlarında eriştiği bilgi dağarını geçmiş yıllarına boca ettiğini, gençlik yıllarına aşığı yaptığını saptadım. Küçük bir örnek: 22-23 yaşındaki Necip Fazıl Efendi, 1970'lerin üstadı gibi konuşuyor.

-Tekrar bankaya girmek ister misin?

-Onun için geldim.

Bir telefon ve her şey tamam... Kendisine bankanın kurucusu Celâl Bayar tarafından himayeli bir adam gözüyle bakılıyor, fazla ve yorucu iş verilmiyor ve 'Teftiş Heyeti' kadrosuna alınmış bulunuyor."

Düşmanı olduğu CHP Tek Parti döneminde bürokraside 'şair'e 'el bebek gül bebek' muamelesi yapıyor, edebiyat eleştirisi de onu el üzerinde tutuyor. Yedi yıldır İş Bankası'nda çalışırken aklına bir edebiyat dergisi çıkartmak geliyor ve İktisat Vekili Celâl Bayar'ın evine gidiyor ve teklifini yapıyor. 210. sayfadan okuyalım:

["Memleketin buna ihtiyacını takdir edersiniz. Eğer emrinizdeki bankalardan İş Bankası ve Sümerbank bana bir senelik peşin ilân karşılığı muayyen bir para verilerse bir mesele kalmaz...

Celâl Bayar, teklifi müsaite karşılıyor ve Mistik Şair'in eline o zamanın parasıyla 1600 lira toslanıyor. Bugünün 200 bin lirası denilse yanlış olmaz. Bir mebusun ayda 200 kûsur lira aldığı devir."]

Midem bulanıyor!

Sadece Tek Parti Dönemi'nin Bayar'ı mı? "Maarif Vekili Hasan Âli Yücel bir kitabını 'hakkında her vastın aciz kaldığı şaire' diye ithaf ettiği sanatkarı Dil Tarih Fakültesi kadrosundan Ankara'da Yüksek Devlet Konservatuvarı'na tayin etti."(29)

Kitabı bulup olayın gerisini okuyun. Adnan Menderes'i okuyun, Türkeş'i okuyun...

Bu arada ben size kendimle ilgili bir sır vereyim: Yaşar Kemal'in tavsiyesi üzerine, Kültür Bakanı Fikri Sağlar ben-denizi Paris Büyükelçiliği'ne Kültür Ataşesi ya da Müsteşarı olarak tayin edecekmiş... 7 Şubat 1992 günü görüşmek üzere beni davet etti... Zamanın Başbakan Yardımcısı (20.10.1991-11.09.1993) Erdal İnönü. Ama randevu

Necip Fazıl: "Eğer emrinizdeki bankalardan İş Bankası ve Sümerbank bana bir senelik peşin ilân karşılığı muayyen bir para verirlerse bir mesele kalmaz... Celâl Bayar, teklifi müsait karşılıyor ve Mistik Şair'in eline o zamanın parasıyla 1600 lira toslanıyor. Bugünün 200 bin lirası denilse yanlış olmaz. Bir mebusun ayda 200 küsur lira aldığı devir."

günü Mevhibe İnönü vefat etti ve buluşma iptal edildi. Bir daha arayan soran olmadı. O sırada Mehmet Altan, Kültür Bakanlığı Başdanışmanı, Hasan Bülent Kahraman ise danışman (1991-1995)...

Hemşerim Fikri Sağlar'ı görürsem benim tayinimi neden çıkartamadı, kendisine soracağım.

ÇÖPLÜK, KÖPEK VE NECİP FAZIL'A DAİR(30)

12, 13, 21, 22 Haziran ve 5, 6 Temmuz tarihlerinde Necip Fazıl Kısakürek'i konu alan 6 yazı yayınlamıştım *Aydın-lık'ta*. Yazılar, Necip Fazıl'ın önemsemediğim şairliğiyle ilgili değildi. O günler AKP'nin Başbakanı R.T. Erdoğan ve bazı bakanları ve milletvekilleri kamuya açık yerlerde Necip Fazıl Kısakürek'ten nasıl ilham aldıklarını, mürşit saydıklarını ilan ediyorlardı. Bu nedenle yazmış-tım bu altı yazıyı.

1934 yılında, 30 yaşında, Nakşibendî şeyhi Abdülhakîm Arvasî'nin müridi olduktan sonra, amansız bir Cumhuriyet, demokrasi ve devrim düşmanına dönüşen, İslâmî bir şeriat diktatörlüğünü savunan bir insanı mürşit kabul eden insanların, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cum-

hurbaşkanı, Başbakanı, Bakanı ve milletvekili olmalarındaki garabete dikkat çekmek istemiştım

Abdullah Kılıç'ın, büyük bir olasılıkla bu yazılardan esinlenerek hazırladığı ve *Haber Türk* gazetesinde yayınlanan "Necip Fazıl'dan Menderes'e yalvaran mektuplar" dizisinden sonra yer gök inlemeye başladı. Basında, gene benim yazılardan nemalanan yazılar yayınlandı. Televizyonlarda lâf ebeleri boy göstermeye başladı. Nilgün Cerrahoğlu'nun 5 Ocak 2013 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlanan yazısını bu gevezeliklerden ayırmak gerekiyor.

Bu arada, kaynak göstermeden yazılarımdan yararlananlar susarken, kimi Kısakürek müritleri, bana, hakkımda yazılmış ve internette gezen bazı yazılardan örnekler göndermeye başladılar. "Özdemir İnce 'çöpçülüğü' soyundu" başlıklılarından birkaç satır aktaracağım:

"Birkaç gündür, Necip Fazıl'ı diline dolayan sözde 'şair' İnce'nin bu faaliyetlerini değerlendirmesini istediğimiz edebiyat çevreleri, kendisini değerlendirmeye layık bulmadılar.

İnce'nin zaman zaman bu çeşit çıkışlarla gündeme gelmeyi hedeflediğini be-

lirten uzmanlar, cevaba değer olmasa da, Üstadın bu konuda da yıllar önce gerekli açıklamada bulunduğunu bildirdiler.

Necip Fazıl Kısakürek, Arvasî Hazretleri'yle tanışmamadan önceki dönemde ortaya koyduğu çalışmalarını reddetmiş, bunları çöpe attığını bildirmişti. Üstad, 'çöplükleri ise ancak köpekler karıştırır' demişti. (31)

Necip Fazıl, 1934 yılından önce yazdıklarını çöpe attığını ilan etmiş. Çöpe attıkları arasında, müritlerinin her vesile ile dillendirdikleri "Kaldırımlar" adlı şiiri de var. Necip Fazıl'ın kendi bileceği iş. Muhteremin tavrı, bir seri katilin, cinayetlerini inkâr ederek temize çıkma çabasına benziyor. Edebiyat tarihinde bir dönemden önce kaleme aldığı yazıları yadsıyan yazar ve şair örnekleri çok görülür. Ama edebiyat tarihi bu türden çıkışları ciddiye almaz.

Necip Fazıl'ın *Haber Türk* gazetesinde yayınlanan mektupları sahip çıktığı 1934 sonrasına aittir. Bunlar beni ilgilendirmiyor. *Büyük Doğu* da aralarında olmak üzere dergi çıkarmak için, Celâl Bayar ve Adnan Menderes'ten para istemesi; CHP'nin tek parti döneminde, öğretmenlik istemek için Hasan Ali Yücel'e, İş Bankası'na atanmak için İktisat Baka-

Necip Fazıl "talebe"leriyle: Aralarında bugünün Cumhurbaşkanı, Başbakanı, bakanları ve milletvekilleri de var...

nı Celal Bayar'a yaltaklanmaları beni ilgilendirmiyor. Bu atamalar için gereken yüksek tahsil diplomalarına sahip olmaması da...

Beni onun geçmişinde bir tek olay ilgilendiriyor: 1924 yılında, öğrenim görmesi için Cumhuriyet tarafından Paris'e burslu olarak gönderilmesi ve bu kentte burs paralarını kumara yatırmaktan başka bir iş yapmayarak geri dönmek zorunda kalması. "**Bâbîâlî**"(32) adlı kitabında bunları kendisi anlatıyor. Biyografilerinde ve hakkında yazılan yazılarda, sürdürdüğü sefil hayat yüzünden devletin bursunu kestiğinden hiç söz etmezler. Bu olaydan dolayı en küçük utanç duymaz. Bursunun kesildiğini tebliğ eden müfettişten ve kumar yüzünden gene parasız kaldığı Marsilya'da sınıştığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin konsolosundan küçümsemeyle söz eder. Tam anlamıyla patolojik bir durum. Ama o yaptıklarından kendine övünç payı çıkartır.

Beni sadece bu ilgilendirir: Yoksul halkın parasını Paris'te kumara basmış ve bundan hiç utanmayan bir dejenere!

N.F.Kısakürek hakkındaki büyük tevatürlerden biri de, oğlu Mehmet Kısakürek'in, babasının, 27 Mayıs 1960 sabahı 102 yıllık bir mahkûmiyeti olduğu iddiası.(33) Aynı tarihli gazetenin(34) 7. sayfasında, dizi yazının sahibi Abdullah Kılıç, 102 yıllık mahkûmiyet için 1981 yılını verir.

Necip Fazıl hakkında yapılan konuşmaları dinleyenler, yazılan yazıları okuyanlar, muhteremin ömrünün yarısını hapisanede geçirdiğini sanabilir. Ama gerçek böyle değil: Tamı tamına 3 yıl 8 ay 14 gün hapis yatmış.

Dökümünü yapalım: **CHP İktidarında:** 21.12.1943–22.12.1943: 1 gün; 9.6.1947–5.8.1947: 1 ay, 27 gün; 21.4.1950–15.7.1950: 3 ay, 25 gün; **Demokrat Partî döneminde:** 31.3.1951–18.4.1951: 19 gün; 12.12.1952–30.9.1953: 9 ay, 12 gün; 30.9.1953–2.12.1953: 64 gün;

Kendini bir "çilekeş" olarak sunan Necip Fazıl, dönemin pek çok solcu ve komünistiyle kıyaslanmayacak denli kısa bir süre hapis yatmıştır.

24.6.1957–25.2.1958: 8 ay, 4 gün; 26.3.1959–29.3.1959: 3 gün (60 saat 51 dakika); **27 Mayıs 1960'tan sonra:** 6.6.1960–15.10.1960: 4 ay, 4 gün; 15.10.1960–18.12.1961: 1 yıl, 65 gün.

1981 yılında 19 ay hapse mahkûm edilir. Hasta olduğu için infaz ertelenir ve Necip Fazıl 15.05.1983 günü vefat eder.

İşte size, AKP'ye yol gösteren bir Cumhuriyet düşmanı megalomanın yalan kerpiçleriyle örülmüş utanç dolu geçmişi.

NOTA BENE: Yazımın başında yazın tarihlerini verdiğim 6 yazıyı, Cafer

Necip Fazıl, 1934 yılından önce yazdıklarını çöpe attığını ilan etmiş. Çöpe attıkları arasında, müritlerinin her vesile ile dillendirdikleri "Kaldırımlar" adlı şiiri de var. Necip Fazıl'ın kendi bileceği iş. Muhteremin tavrı, bir seri katilin, cinayetlerini inkâr ederek temize çıkma çabasına benziyor.

Yıldırım'ın *Aydınlık Kitap'ta*(35) yayınlanan "Necip Fazıl ve kendisine sırlar atfedilen bir karakterin otopsis, 'Üstat'ın Genç Şair'lik dönemi" başlıklı yazısını okuduktan sonra yazmışım. Kaynakta benden önce Cafer Yıldırım vardır. Kendisini kutlar ve teşekkür ederim.

Dipnotlar

- (1) Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, 74. Basım, Kasım 2012
- (2) Necip Fazıl Kısakürek, *Bâbîâlî*, Büyük Doğu Yayınları, İlk Basım 1974; 10. Basım 2004.
- (3) *Bâbîâlî*, s.5
- (4) *Hagiographie* (Hagiografi): 1. Ermişlerin yaşam ve davranışlarını anlatan yazı. 2. Kutsal şeyler bilgis. 3. Övgülerle dolu yaşam öyküsü
- (5) Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi* 1.Cilt, Adam Yayınları, Temmuz 1999, s.160
- (6) *Bâbîâlî*, s.31
- (7) Doğan Kitap
- (8) Ardiç Yayınları, 2006; Çeviren: İsmet Birkan
- (9) M.Louis Massignon, *La Passion de Hallaj, martyr mytique de l'Islam*, tome 1. Ed. Gallimard
- (10) T.S.Eliot, *Denemeler*, Çeviren: Akşit Göktürk, De Yayınevi, Eylül 1961, s.25
- (11) *Aydınlık*, 12 Haziran 2012
- (12) *Aydınlık Kitap*, 25 Mayıs 2012
- (13) Büyük Doğu Yayınları, 1975
- (14) 3 Haziran 2012
- (15) *Aydınlık*, 13 Haziran 2012
- (16) Age. s.25
- (17) Age. s.29
- (18) Age. s.131
- (19) Age. s.132
- (20) Age. s.326
- (21) Age. s.300
- (22) *Aydınlık*, 21 Haziran 2012
- (23) Temel Yayınları
- (24) Age. s.548
- (25) *Aydınlık*, 22 Haziran 2012
- (26) *Aydınlık*, 5 Temmuz 2012
- (27) *Aydınlık*, 6 Temmuz 2012
- (28) Can Dündar belgeseli metninden.
- (29) *Bâbîâlî*, s.255
- (30) *Aydınlık*, 16 Ocak 2013
- (31) www.habervaktim.com
- (32) Büyük Doğu Yayınları, 10. Basım, Mart 2004. ss. 27-39.
- (33) *Haber Türk*, 3 Ocak 2013. S.14
- (34) *Haber Türk*, 3 Ocak 2013
- (35) 25 Mayıs 2012

Necip Fazıl'ın Başyücelik Devleti:

İslami bir biyo-politik ütopya

Erdoğan ısrarla "en az üç çocuk" istemekte, kadınların çalışma hayatından dışlanması ve anneliğe hapsedilmeleri için çeşitli mekanizmalar devreye sokulmakta, evlilik ve çocuk sahipliğini teşvik etmek için devlet yeni önlemleri devreye sokmaktadır. Tüm bunlar ise bize Necip Fazıl'ın Başyücelik Devleti'nin hayaletinin Türkiye'nin üzerinde dolaştığını açık bir şekilde göstermektedir.

1.

"Yeni Türkiye'nin "Amiral Gemisi" olma iddiasıyla yola çıkmış olan *Star* gazetesinin, bir süredir Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu*'sunun tıpkıbasımlarını ek olarak vermesi bir tesadüf olabilir mi? Ya da şu soruyu soralım: Necip Fazıl'ın Adnan Menderes'e yazdığı ve para istediği mektupların ortaya çıkmasının ardından "yandaş" olarak tabir edilen muhafazakâr medyada, Necip Fazıl'ı savunmak ve aklamak için girilen çaba nedensiz olabilir mi?

Her iki sorunun da yanıtının açık bir şekilde "hayır" olduğunu söylemek ve "bir politik figür olarak Necip Fazıl'ın taşıdığı anlam üzerinde durmak zorundayız. Öncelikle şu söylenebilir ki, "bir politik figür olarak Necip Fazıl" Türk sağının söylemsel cephaneliğinin en büyük tahkimatçılarından biri, hatta o cephaneliğe en çok mühimmat taşıyan isimdir. Necip Fazıl'ın külliyyatını taradığımızda Türk sağının günümüzde kullandığı hemen hemen bütün kavram ve argümanların o külliyyattan neşet ettiği kolaylıkla görülebilir.

"Bir politik figür olarak Necip Fazıl"

Türk sağının söylemsel cephaneliğinin en büyük tahkimatçılarından biri, hatta o cephaneliğe en çok mühimmat taşıyan isimdir. Necip Fazıl'ın külliyyatını taradığımızda Türk sağının günümüzde kullandığı hemen hemen bütün kavram ve argümanların o külliyyattan neşet ettiği kolaylıkla görülebilir.

"Yeni Türkiye'nin "Amiral Gemisi" olma iddiasıyla yola çıkmış olan *Star* gazetesini, bir süredir Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu*'sunun tıpkıbasımını ek olarak veriyor.

1960'ların ortalarından itibaren solun yükselen hegemonyasının farkına varan bir grup aydının öncülüğünde kurulan Aydınlar Ocağı'nın fikir babalarından biri Necip Fazıl'dır. Aydınlar Ocağı mensubu akademisyenlerin çok önemlice bir bölümü Nakşî'dir ve aynı zamanda MTTB'nin seminerlerinde ders vermiş, panellerine, konferanslarına katılmışlardır.

Örneğin *Abdülhamit Han* kitabı, Türkiye ilericiliğinin "Kızıl Sultan" olarak mahkûm ettiği II. Abdülhamit'e dair bir müdafaa, bir aklama kitabıdır: Necip Fazıl, Abdülhamit'ten büyük bir devlet adamı, İslam adına mücadele etmiş bir padişah figürü inşa eder. Sağın önemlice bir bölümü o kitabı okumamış olsa bile, bugün dahi sağda, -her padişah için kullanılsa da- özellikle Abdülhamit'ten bahsederken "Abdülhamit Han" demek adeta bir ritüel halini almıştır. *Son Devrin Din Mazlumları* kitabı ise günümüzde sıkça tartıştığımız ve iktidarın gayet başarılı bir şekilde kullandığı mazlum ve mağdur edebiyatının manifestosu olarak görülebilir: Bir yanda zalim, ceberut, Kemalist devlet, öte yanda masum, mağdur, mazlum dindarlar!

Kitap isimleri üzerinden sayısız örnek verilebilir; ancak onun yerine sağın söylemsel cephaneliğini oluşturan kavram ve argümanların Necip Fazıl üzerinden dökümünü vermek, bir dergi yazısı bağlamında daha faydalı olacaktır. Bu dökümün ilk akla gelen unsurları şöyle sıralanabilir: anti-komünizm, anti-komünizmi tarihselleştirmek adına "Moskof", yani Rus düşmanlığı, komünizme zemin hazırladığı için Türkiye modernleşmesi ve onun zirve noktası olarak Kemalizm düşmanlığı, yine Türkiye ilericiliğinin ta-

şıyıcıları olarak Jön Türklerden İttihat Terakki'ye uzanan çizgiye duyulan düşmanlık, anti-semitizm, anti-komünizme bağlı olarak ABD muhipliği, Osmanlı geçmişinin yüceltilmesi, devlet-merkezilik, tek adam tapınmacılığı, kadın düşmanlığı, anti-entelektüalizm, yercilik söylemi vb.

Nakşibendîlik-MTTB-Aydınlar Ocağı ağı

Necip Fazıl'ı günümüz Türk sağı için önemli kılan yalnızca söylem inşasının en önemli mimarlarından biri olması değildir; O, aynı zamanda Türk sağını var eden ağısal ilişkilerin tam merkezinde yer alan bir konumdur. Necip Fazıl her şeyden önce bir Nakşibendî Şeyhi olan Abdülhakim Arvasi'ye intisap etmiş bir isimdir; Nakşilik ise Türkiye İslamcılığının ana yatağıdır. Özal, Erbakan, Erdoğan, Gül ve birçok sağ siyasetçi Nakşiliğin rahle-i tedrisatından geçmişlerdir. Ağın ikinci unsuru Milli Türk Talebe Birliği'dir (MTTB). Günümüz iktidar elitlerinin önemlice bir bölümü, 1980 öncesinde üniversiteli birer genç olarak büyük kentlere geldiklerinde bir yandan Nakşî dergâhlarına öte yandan MTTB'ye sığınmışlardır. Necip Fazıl, MTTB'nin organize ettiği sayısız konferansta konuşmalar

yapmış, dönemin muhafazakâr gençliği üzerinde büyük bir etki yaratmıştır. Üçüncü unsur ise Aydınlar Ocağı'dır. 1960'ların ortalarından itibaren solun yükselen hegemonyasının farkına varan bir grup aydının öncülüğünde kurulan Ocağın fikir babalarından biri Necip Fazıl'dır. Aydınlar Ocağı mensubu akademisyenlerin çok önemlice bir bölümü Nakşî'dir ve aynı zamanda MTTB'nin seminerlerinde ders vermiş, panellerine, konferanslarına katılmışlardır. Bu ağın en önemli iki ismi Nevzat Yalçıntaş ve Sabahattin Zaim, 1980 sonrası, 12 Eylül darbesinin kendilerine açtığı alanın sayesinde, bugünkü AKP kadrolarının önemlice bir bölümünü bürokrasiye, devlete ve akademiye taşımayı başarmıştır.

Bir yandan söylem inşasının esas mimarlarından biri olması, öte yandan Türk sağının bedenini oluşturan Nakşilik-Aydınlar Ocağı-MTTB ağının kurucu unsurlarından biri olma niteliğini taşıması, gayet doğal olarak Necip Fazıl'ın günümüz iktidar elitleri ve organik aydınları açısından bir "kurucu baba" olarak görülmesini beraberinde getirmiştir. Bu yazı bağlamında Necip Fazıl'ı bizim için önemli kılan ise onun bir "ütopyacı" olmasıdır; Necip Fazıl Türk sağında ender rastlanan bir şekilde, bütünlüklü bir ideal

Necip Fazıl, günümüz iktidar elitlerinin önemli bir kısmının üyesi olduğu MTTB'nin "Millî Gençlik Gecesi"nde... (25 Nisan 1975)

devlet ve toplum tasarımı ortaya koymuş, *İdeolocya Örgüsü* isimli çalışmasında İslami ve biyo-politik bir ütopyanın bütün unsurlarını ayrıntılı bir şekilde işlemiştir. Bu yazıda *İdeolocya Örgüsü*nde ortaya konulan "Başyücelik Devleti"ni baştan sonra incelemeyecek, kısaca yönetim yapısı ve iktisat anlayışına göz atıktan sonra, esas olarak Başyücelik Devleti'nin ırka, nüfusa, aileye, evliliğe ve üremeye müdahale etmeyi, yönlendirmeyi amaçlayan biyo-politik karakteri üzerinde duracağız.(1)

II.

Necip Fazıl, *İdeolocya Örgüsü*nün 1968'deki ilk baskısına yazdığı önsözde eserle ilgili olarak şöyle der:

"Bu eser, benim bütün varlığım, vücut hikmetim, her şeyim... Ben, arının peteğinin hendeseleştirmeye memur bulunması gibi, bu eseri örgülemek için yaratıldım. Şiirlerim de, hikâyelerim de, ilim ve fikir yazılarım da sadece bu eserin belirttiği bina etrafında bir takım 'müştemilat'dan başka bir şey değildir."

Necip Fazıl'ın "Opus Magnum"u olarak gördüğü *İdeolocya Örgüsü*, İslamcılık üzerine inşa edilmiş ideal bir devlet ve toplum düzeninin nasıl olması gerektiğine dair bir kitaptır ve bu nedenle de bir ütopya olma niteliğini haizdir. Kitapta, bu ütopyanın adı olan Başyücelik Devleti'nde devlet aygıtının nasıl işleyeceğinden gündelik hayatın nasıl düzenleneceğine, kadın erkek ilişkilerinden sinema ve tiyatroya kadar hemen her konu üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur. Kitabın en önemli ayırt edici özelliği de budur: *İdeolocya Örgüsü*, biyo-politik bir sağ ütopyanın bütün ayrıntılarıyla betimlendiği Türkçe yazılmış tek kitaptır.

Yönetim ve ekonomi

Necip Fazıl'ın Başyücelik Devleti bir "Yüceler Kurultayı ve onun tarafından seçilen bir "Başyüce" tarafından yönetilir. Yüceler Kurultayı, "milletin; dinde, fikirde, sanatta, ilimde siyasette, müspet

"İdeolocya Örgüsü", İslamcı bir devlet ve toplum ütopyasını yansıtıyor.

bilgilerde, ticarete, askerlikte, idarede, işde, hulusa insan kafasının arayıcı hamlelerini ve idrak çilelerini planlaştıran her safhada, eser, keşif, görüş, terkip ve dava sahibi (aksiyon)cu güzidelere örülüdür." (s. 285) Bu haliyle de elbette ki elitist ve aristokratik bir nitelik taşımaktadır. Necip Fazıl'ın "Müessisler Meclisi" olarak adlandırdığı bir kurucu meclis tarafından seçilen kurultay üyeleri "kendilerini şahıs şahıs kuşatan ve en küçük uygunsuzluk tezahüründe tasfiye-

Başyüce, yasalara aykırı bir emir veremez ama her emri kanunu tamamlayıcı ayrı bir kanun niteliği taşır. Kanunun bir şey söylemediği hallerde ise emri kesindir. Başyüce bir emriyle hükümeti görevden alabilir, hükümet Başyüce adına iş görür, adalet onun adına dağıtılır, Başyüce ordunun başıdır ve Başbuğ onun adına orduya vekâlet eder.

ye uğratan sebepler dışında" ölene kadar bu görevlerini sürdürürler. (s. 286)

Kurultay içerisinde beş yıllığına "Başyüce" olarak seçilen kişi, "kaba ve umumi manasiyle herhangi bir devlet reisi değil, derin ve girift, içtimai bir remzdir." (s. 291) Necip Fazıl, Yüceler Kurultayı'nın "vicdan" ve Başyüce'nin "irade" olduğunu söyler. (s. 288) Yüceler Kurultayı'nın ve Başyüce'nin ortaya çıkışıyla birlikte, "hak ve hakikatin muhtaç olduğu iki ana merkez doğmuş olur ve bu iki ana merkezin iş ve fikir kaynaşmasından doğacak olan vahdet, demokrasilerin varamayacağı nizamlı hürriyetle, demokrasyalara zıd bütün şekillerin başaramadığı ve başaramayacağı hür disiplini, sağ ve sol kanatlardan hiçbirini incitmeden elinde tutar." (s. 288-289)

Başyüce, ahlak, bilgi, savaşıklık gibi en yüksek değerleri varlığında birleştirir ve her davranışıyla bunu ortaya koyar. Yasalara aykırı bir emir veremez ama her emri kanunu tamamlayıcı ayrı bir kanun niteliği taşır. Kanunun bir şey söylemediği hallerde ise emri kesindir. Başyüce bir emriyle hükümeti görevden alabilir, hükümet Başyüce adına iş görür, adalet onun adına dağıtılır, Başyüce ordunun başıdır ve Başbuğ onun adına orduya vekâlet eder. (s. 291-292)

Yüceler Kurultayı, gerekli gördüğünde durumlarda Başyüce'yi devirebilir; ancak bunun için yüzde yetmiş beş gibi bir çoğunluğa ihtiyaç vardır. Başyüce ise Kurultay'ı doğrudan feshedemez ama Kurultay'ın yüzde kırkıdan alacağı destekle millet iradesine başvurabilir. Eğer millet iradesi Kurultay'ın feshine karar verirse, Başyüce'nin arkasında duran üyelerin görevlerine devam etmesi kaydıyla yeni bir Kurultay seçilir. Milli irade Başyüce aleyhinde bir karar verirse, Başyüce devrilir ve yerine yeni bir devlet başkanı seçilir. (s. 289-290)

Başyücelik Devleti'nin ekonomik sistemi, kapitalizmle sosyalizm arasındaki "ilahi ahenk"e dayanır ve "bu ahengin ilk kutbunda, ticaretin helal ve ferdi mülki-

yet ve kazancın hak olması; ikinci kutbunda da faizin haram ve zekâtın farz olması vardır." (s. 217.) Bu sistemde birey İslam'ın yasaklamadığı sahalarda "dilediği gibi çalışıp dilediği gibi kazanmak ve böylece hudutsuz mikyasta ferdi oluş ve davranış hakkını yerine getirmekte" serbesttir, ki bu liberalizmin aradığıdır; öbür taraftan, zekat sınırına ayak basmış mal ve sermayenin kırkta biriyle süzülerek, Şeriat'ın kabul ettiği gibi, İslami devlet hazinesini doldurması ve oradan muhtaçlara, "müstehaklara ve cemiyet hayırına dağıtılması" söz konusudur, ki bu da sosyalizmin aradığıdır. İşte bu sentezi sağlayabilen toplumlar "ebediyen kurtulmuş olacaktırlar." (s. 218) Necip Fazıl'a göre, bu sistemin dayandığı zekât uygulaması, sermayenin krizini de çözebilecek niteliktedir. Zekât sermayeyi sürekli harekete davet eder, büyüdükçe cemiyete dağıtır ve "urlanmasına" engel olur ve böylelikle "20'nci asırlar hastalığı"nın biricik ilacı haline gelir.(s. 219)

Başyücelik Devleti'nde biyo-politika

Başyücelik Devleti'nin yönetim biçimi ve ekonomik sistemi üzerinde bu şekilde

çok kısaca durduktan sonra, Necip Fazıl'ın ütopyasının biyo-politik karakteri üzerine yoğunlaşabiliriz. Biyo-politik karakterle, devletin toplumsal yaşamı bütünüyle kuşatıp kontrol ederken, evlilik, üreme, erkek-kadın ilişkileri, nüfus, sağlık gibi konulara doğrudan ve devletin bekası adına müdahalesini kastediyoruz. Bu anlamda, *İdeolocya Örgüsü'nün* Türkçe yazılmış tek biyo-politik ütopya olduğunu da bir kez daha belirtmek durumundayız.

Başyücelik Devleti'nin temelinde aile vardır ve aile biyo-politikanın esas hedefi ve nesnesidir. Necip Fazıl Başyücelik Devleti'nin aileye bakışını şöyle anlatır:

"İslam İnkılâbında aile, tıpkı bir makinenin iyi işleyip işlemediğini muayene eden bir mühendis gibi, uzaktan ve devlet gözüyle murakabe edilmesinden ibaret, 'zat-ül-hareke'liğine kadar her ferdi ve unsuriyle sınırsız bir müdahale hedefidir. (...) Bu müdahalenin esaslarında, cemiyetin protoplazması olan muazzaz aile mefhumunu korumak; babayı, anneyi, evladı, zevci, zevceyi ve bütün yakınlık kademelerini birbirine karşı her türlü ahlaki emirler ve yasaklarla vazifelendirmek ve bu hususların yerine gelmesi için

"İdeolocya Örgüsü"nde üreme, dini bir emir telakki edilir ve Peygambere göndermeyle meşrulaştırılır: "Üreme ve türeme gayemizin, ayrıca başlı başına keyfiyet değerinde oluşu şundandır ki, Peygamberler Peygamberinin, durmadan ürememiz, beklemeden çoğalmamız ve boyuna sayımızı artırmamız hususunda da muazzam fermanları vardır."

gereken aile ruhunu elifbesinden başlıyarak fasıl fasıl tedvin etmek işi vardır." (s. 243)

Anlaşılabileceği üzere, aile bütün muhafazakârlıklarda olduğu gibi Necip Fazıl'ın muhafazakâr ütopyasının da merkezinde aile bulunmaktadır, ailenin sağlığı, toplumun sağlığıdır ve devletin görevi toplumun sağlığının korunması adına ailenin sağlığını korumaktır. Bunun için ise evlilikler ve üreme teşvik edilmeli, devlet bu alana doğrudan müdahale etmelidir.

Necip Fazıl'a göre Başyücelik Devleti "en şanlı sünnetlerden biri olan izdivaç müessesini, hemen hemen aksi düşünülmez bir nimet haline getirici bütün yolları planlaştırmakla" sorumludur. "Bu planda, gençleri en taze yaşta evlendirmeye sevk etmekten, verdikleri evlat yemişi nisbetinde şereflelendirmeye ve refahlandırmaya kadar bütün tedbirler, devlet, cemiyet ve aile arasında tam bir işbirliği ifadesiyle perçinleşmiştir. Devlet, en genç çağdan başlamış olarak evli ve çocuk sahibi fertlere, onları sevk ve himaye edici bütün imkânları hazırlayacak, cemiyet kadınsız ve çocuksuz insana hayat ve saadet hakkı tanımayacak, fert de (hormon) kesesinin içinde Büyük Ümmet mefkûresinin hakkı olan tohum-

Başyücelik Devleti'nin temelinde aile vardır ve aile biyo-politikanın esas hedefi ve nesnesidir.

lardan bir tekinin bile hapis veya israfından derin bir mes'uliyet çilesi çekecek..." (s. 267)

İdeolocya Örgüsü'nde üreme, dini bir emir telakki edilir ve Peygambere göndermeyle meşrulaştırılır:

"Üreme ve türeme gayemizin, ayrıca başlı başına keyfiyet değerinde oluşu şundandır ki, Peygamberler Peygamberinin, durmadan ürememiz, beklemekten çoğalmamız ve boyuna sayımızı artırmamız hususunda da muazzam fermanları vardır. Kıyamet günü Ümmetlerinin çokluğuyla iftihar buyuracaklarını bildiren Kâinatın Efendisi bu iftihar duyguları içinde, Müslümanlar kadrosuna düşen keyfiyet ve kemiyette ezici üstünlük vazifesini ne harikulade ilan ve ihtar etmiş bulunuyorlar." (s. 266)

Başyücelik Devleti'nin temelinde aile, ailenin temelinde ise kadın bulunmaktadır. Kadının esas görevi, kamusal alanda ya da çalışma yaşamında yer almak değil, ailenin varlığını devam ettirmesini sağlamaktır. Necip Fazıl kadının bu görevini şöyle anlatmaktadır:

"Bu inkılabın kadınları, esasta, muazzaz ve münezzeh ev kadrosunun ve aile çerçevesinin sultanı olacak, hayatın yırtık seciye emredici iş sahalarından hiçbirinde görünmeyecek; buna rağmen İslami ölçülerin yasak etmediği ve kendisine icap gördüğü sahalarda da şerefle içtimai faaliyet kabul etmekten kaçınmayacaktır." (s. 265)

Her ne kadar ailenin merkezine yerleştirilmiş ve esas yaşam alanının ev olduğu belirtilmişse de Başyücelik Devleti'nde kadının kamusal alanda yer alması bütünüyle engellenmiş değildir; kadın "Başyücelik Emirleri"ne riayet edecek ölçüde, yani "edep hadleri"ne girecek şekilde giyindiği sürece toplumsal yaşama katılabilecektir. Bu hadlere girmek ise "ölçümüzün kadın vücudunda görünmesine müsaade etmediği kısımları açık bırakıp, görünmesine müsaade etmediği kısımları örtülü bulundurmaktır.(...) Bū-

Başyücelik Devleti'nde kadının temel görevi ailenin devamlılığını sağlamaktır.

yük Doğu âleminin kadını, bu kılığa girdikten sonra, artık ona, ev, mektep, salon, daire, konser, konferans, merasim; zatiyle dini bir yasak belirtmeyen her yer açık ve serbesttir." (s. 366–367)

Necip Fazıl'ın ütopyasında bir ideal erkek tipi tasavvuru da ihmal edilmez. Başyücelik Devleti'nin erkek tipi, sağlıklı, sıhhatli, düzgün bir fiziğe sahip, maddi ve manevi bütünlüğe sahip bir tiptir:

Başyücelik Devleti, "yalnız Müslümanlar ve Türklerle meskûn, yalnız Müslümanlardan ve Türklerden ibaret" yani homojen bir ülke kurmak için başta Yahudiler olmak üzere, dönmeleri, Rumları ve Ermenileri, "bütün mal ve mülk ve her türlü kıymetlerine el konulmuş ve kendilerine sadece bir yıllık geçim imkânları bırakılmış olarak" Türkiye topraklarından gönderecektir.

"Bir metre seksen santim boyunda, dinç, güzel, dik, vakur görünüşte, seyircisini tılsımlayan, açık alınlı, derin ve ateş bakışlı, nur yüzlü, her türlü illet ve marazdan salim, fevkalade temiz ve sade giyinmiş, 35–40 yaşlarında kâmil bir insan tipi düşününüz. Bu tipin yanına da, kendi muhteşem ihtiyarlık nüshasıyla harikulade sevimli çocuk nüshasını ilave ediniz ve üçünü de el ele verdiriniz. İşte İslam inkılabının rüyasını gördüğü sıhhat ve güzellik tablosunun müşahhas ifade unsurları bunlardır." (s. 262)

Sağlıklı erkekler, ahlaklı kadınlar ve fazilet timsali aile üzerine kurulmuş olan Başyücelik Devleti bütünüyle Müslümanlardan mürekkep, homojen bir toplum öngörmektedir. Bu homojen toplum "mutlak kötü"sü ise Yahudiler olarak belirlenmiştir. İsa'yı öldüren de, teslimi icat eden de, İslam'da mezhepçiliğin ortaya çıkışını sağlayan da, komünizmi ve kapitalizmi aynı anda maddi ve manevi olarak besleyen de Yahudilerdir ve bu nitelikleriyle Yahudiler *İdeolocya Örgüsü*'nde hem iç hem de dış düşman olarak nitelendirilmişlerdir. (s. 474–475)

Başyücelik Devleti, "yalnız Müslümanlar ve Türklerle meskûn, yalnız Müslümanlardan ve Türklerden ibaret" yani homojen bir ülke kurmak için başta Yahudiler olmak üzere, dönmeleri, Rumları ve Ermenileri, "bütün mal ve mülk ve her türlü kıymetlerine el konulmuş ve kendilerine sadece bir yıllık geçim imkânları bırakılmış olarak" Türkiye topraklarından gönderecektir. Böylelikle "tek başına kendinden ve öz cevherinden ibaret kalacak ve her türlü fesat unsurdan temizlenecek olan Türk vatani Büyük Doğu davasını, elmas gibi berrak bir ırk ve kavim aynasında parıltacaktır." (s. 334–335)

III.

Başta Nazizm olmak üzere modernleşme karşıtı bütün sağ ideolojiler, eninde sonunda modernitenin araçlarını kullanmak ve söylemini yeniden üretmek

zorunda kalmışlardır. Bu böyle olmak zorundadır; çünkü modernleşme, sağın arzu nesnesi olan devleti, geçmiş çağlara göre çok daha güçlü kılmakta ve aynı zamanda devletlerarası rekabeti teşvik etmektedir. Hal böyle olunca sağcılık, bir yandan güçlü modern devleti kutsarken öte yandan onun diğer devletlerle rekabet edebilmesi adına bir tür teknoloji fetişizmine düşmekte, araçsal aklın nimetlerinden faydalanmak istemektedir. Bu ise, insanın/bireyin modern devletin araçsal aklının demir kafesine girmesiyle sonuçlanmakta, insan/bireyden bu demir kafes içerisinde, saf, sağlıklı ve sıhhatli bir şekilde yerini alması beklenmektedir. Sağın modernleşme karşıtlığı güçlü devlet fetişizmi adına moderniteye tapınmaya dönüşmüş, bu yüzden insan/birey teknolojinin ve bilimin bir nesnesi konumuna indirgenmiştir; sağın insan/bireyi bu nedenle nesneleşmiş insan/bireydir.

Benzer şeyler elbette ki İslamcılık için de söylenebilir. Moderniteye bir tepki olarak şekillenen İslamcılık, başta iktidara geldiği ilk yer olan İran olmak üze-

"Üstad"ın öğrencisi olmakla övünen AKP'liğin neoliberal politikalarına, köklerini Necip Fazıl'dan alan biyo-politik bir söylem eşlik ediyor.

re her yerde modernitenin kalıplarını, değerlerini ve söylemini yeniden üretmek zorunda kalmıştır. Foucault'nun anti-modernist diye selamladığı İran devrimi de modern bir ulus-devlet kurmuş, modern teknolojilere dayalı bir ordu teşkil etmiş ve son olarak nükleer enerji alanına yönelmiştir. Bunun böyle olması kaçınılmazdır; çünkü Batılı paradigmalar üzerine kurulmuş bir dünyada devlet-merkezci bir bakış açısının bu paradigmaları benimsemekten var olması mümkün değildir.

Necip Fazıl'ın *İdeolocya Örgüsü* kitabı da Batı'ya karşı Büyük Doğu mefkûresi üzerine kurulma iddiasıyla yazılmış olsa da eninde sonunda Batı düşüncesini ve moderniteyi yeniden üretir. Başyücelik Devleti, Batı düşüncesinin temelinde yer alan ismin, yani Platon'un *Devlet* isimli eserinin İslami usullere tercümesinden başka bir şey değildir. İrk, ırk sağlığı, evlilik ve üreme üzerine yazdıkları Nazi ırk kuramının doğrudan etkisi altındadır; devlet ve aile üzerine söyledikleri ise Batı muhafazakâr düşüncesi tarafından çok daha ayrıntılı bir şekilde zaten dile getirilmiştir. Dolayısıyla modernleşme-karşıtı sağ, tıpkı Batı'da olduğu gibi Doğu'da da modernliği, daha doğrusu *modernliğin karanlık yüzünü*,

yeniden üretmekten öte hiçbir şey yapmamıştır.

Bu yeniden üretimin, günümüz Türkiye'sinde aldığı hal, iktidarı elinde bulunduran ve Necip Fazıl'ın öğrencisi olmakla övünen bir kuşağın icraatları üzerinden çok daha iyi bir şekilde gözlemlenebilir. AKP iktidarı iktisadi alanda neoliberal politikaları hız kesmeden uygularken, öte yandan toplumu muhafazakârlaştırmaya çalışmaktadır; buna ise yoğun bir biyo-politik söylem eşlik etmektedir. Erdoğan ısrarla "en az üç çocuk" istemekte, kadınların çalışma hayatından dışlanması ve anneliğe hapsedilmeleri için çeşitli mekanizmalar devreye sokulmakta, evlilik ve çocuk sahipliğini teşvik etmek için devlet yeni önlemleri devreye sokmaktadır. Tüm bunlar ise bize Necip Fazıl'ın Başyücelik Devleti'nin hayaletinin Türkiye'nin üzerinde dolaştığını açık bir şekilde göstermektedir. Bu hayalet ise tekrar söylemek gerekirse, modernitenin karanlık yüzünü, araçsal aklını ve teknoloji fetişizmini yeniden üretmekte, eşit ve özgür bir toplumun önündeki en büyük engel olmaya devam etmektedir.

Dipnot

(1) Yazı boyunca yapılacak atıflardaki sayfa numaraları, *İdeolocya Örgüsü'nün* Büyük Doğu Yayınları'ndan çıkan 2007 tarihli 16.baskısına aittir.

Necip Fazıl'ın Ideolocya

Örgüsü kitabı Batı'ya karşı

Büyük Doğu mefkûresi üzerine

kurulma iddiasıyla yazılmış

olsa da eninde sonunda Batı

düşüncesini ve moderniteyi

yeniden üretir. İrk, ırk sağlığı,

evlilik ve üreme üzerine

yazdıkları Nazi ırk kuramının

doğrudan etkisi altındadır;

devlet ve aile üzerine

söyledikleri ise Batı

muhafazakâr düşüncesi

tarafından çok daha ayrıntılı bir

şekilde zaten dile getirilmiştir.

Para ve cinnet buhranları içinde çırpınan hâdi

Çirkeften efsaneye

Necip Fazıl'ın karşısına konulduğu, en verimli yıllarını hapisanede geçiren Nâzım Hikmet'in, hiçbir devlet görevlisinden ne merhamet, ne de para dilenen tek satırı yoktur. Menderes, Necip Fazıl'ın yalvaran, üstü kapalı tehdit eden mektuplarına cevabı örtülü ödenekten para olarak verirken aynı zaman diliminde Nâzım Hikmet'i de, vatan haini ilan ederek vatandaşlıktan çıkaran hükümetin başbakanıdır.

Türkiye'de İslami siyasal çevrelere mensup kimselerin kendilerince ahlaki açıdan düşkün ve kötü, hatta çirkef kabul ettikleri bir hayatı terk edip "hidayet"e erenlere karşı özel bir sempatileri var. Yaşanan hayat ne denli kötüyse, sempati o ölçüde yoğun. Çirkef ne kadar derinse kutsallaşma da o oranda büyük. Tarihsel olarak Hristiyanlığın ilk zamanlarına kadar götürebileceğimiz bu duruma ilk Hristiyanlardan Maria Magdalena'yı örnek göstermek mümkündür.

İslamiyet'in ilk zamanlarında Hz. Muhammed'e ilk inananlar, Hatice, Ali, Ebubekir, Osman, Zeyd, Talha, Zübeyr, Vakkas, Hamza, vb. Mekke'nin ileri gelen seçkin kişileridir.

Yeşilçam'dan Kâbe'ye

Siyasal olarak daha geniş kitleleri kazanmada, İslam'ın doğruluğuna, Allah'ın varlığının mutlaklığına en sağlam kanıtı "kötü yol"dan dönenlerin oluşturma fikrinin yabana atılamayacağına çok daha yakın zamanlardaki bir örneği, 60'lı yılların sinema oyuncusu Leyla Sayar'dır. Masum kızı oynayarak başladığı

Yeşilçam'da sonradan vamp kadın rollerine geçen, oradan da dansözlüğe sıçrayan Sayar, 80'li yıllarda tesettüre bürünerek hacı olmuştu. Sayar'ın hidayete erdikten sonra siyasal İslamcı çevrelerde ve inananlar arasında gördüğü azize muamelesi hatırlardadır.

Bir başka isim, 60'lı ve 70'li yılların "efsane dansçı"sı olarak kabul edilen Kudret Şandra'dır. Kadınsı danslarıyla tanınan Şandra "Zimbala Bilal, Sana Her Yol Helal", "Sormagir Sokağı", "Fırçana Bayıldım Boyacı", "Köfte Ekmek

Masum kızı oynayarak başladığı Yeşilçam'da sonradan vamp kadın rollerine geçen, oradan da dansözlüğe sıçrayan Leyla Sayar, 80'li yıllarda tesettüre bürünerek hacı olmuştu. Sayar'ın hidayete erdikten sonra siyasal İslamcı çevrelerde ve inananlar arasında gördüğü azize muamelesi hatırlardadır.

Türkiye'de İslami siyasal çevrelere mensup kimselerin kendilerince ahlaki açıdan düşkün ve kötü, hatta çirkef kabul ettikleri bir hayatı terk edip "hidayet"e erenlere karşı özel bir sempatileri var. Yaşanan hayat ne denli kötüyse, sempati o ölçüde yoğun.

Az Piyaz" gibi "erotik" filmlerde oynayan bir sinema oyuncusuydu aynı zamanda. 80'lerde dansı ve sinemayı bırakıp kendini dine veren Şandra, köşe yazarlığı yaptı, "Yeşilçam'dan Kâbe'ye" adlı bir de kitap yazdı.

Aynı ekolden ama daha yeni bir kuşaktan sayılan, yakın zamanlara kadar kanal kanal dolaşıp geçmiş kötü hayatından nasıl kurtulduğunu anlattığına tanık olduğumuz dansör ve sinema oyuncusu Yaşar Alptekin'i unutmayalım! 80'lerdeki dans filmlerinin en kötü rollerinin adamı, bir zamanlar her yolu denemiş bu oyuncu da nasıl hidayete erdiğini anlatan bir kitap yazmış: "Namazla Yeniden Doğdum".

Bu türlü yüzlerce hikâyeyi kendinde özetleyen aşağıdaki hikâye ise, bundan yaklaşık 75-80 yıl öncesine ait.

İçki, kumar, gece hayatı

İstanbul Üniversitesi'nin (O zamanki adıyla Darülfünun) felsefe bölümünü yarında bırakıp aynı alanda öğrenim görmek için devlet bursuyla Paris'e giden genç bir şairin hikâyesidir bu. Paris'te iki yıl (1924-1925) geçiren bu genç şairin nasıl bir öğrenim gördüğü, hatta görüp görmediği, hangi sanat çevrelerine girdiği, kimlerle tanıştığı, kimleri izlediği konusunda -anılarında kendi yazdıkları dışında- pek bir şey bilinmemektedir. Gece hayatı, içki, uyuşturucu ve kumar alışkanlığını bir yaşam biçimi haline getiren genç şairin bu başıboş, "bohem" hali bursunun kesilmesine neden olur. Paris'te beş parasız, dımdızlak kalan şaire, devlet, Türkiye'ye dönebilmesi için yine de iki bin frank daha verir. Ne var ki, içine düştüğü iptila, bu parayı da "son bir kez" oynadığı kumarda kaybettirecek ve şair, kaldığı otele yürüyerek dönmek zorunda kalacaktır. O geceyi daha sonra anılarında şöyle anlatacaktır:

"Pırıl pırıl cadde... Paris kaynıyor... O, Genç Şair şehrin kapkara çatıları, esrarlı bacaları ve her an göz kırpan ışıkları ortasında, kaybolmuş bir çocuk gibi kimsesiz ve on parasız... Ve 'Işık Belde-si' diye anılan Paris'te hiçbir yerden hiç-

80'lerdeki dans filmlerinin en kötü rollerinin adamı, bir zamanlar her yolu denemiş Yaşar Alptekin de nasıl hidayete erdiğini anlatan bir kitap yazmış: "Namazla Yeniden Doğdum".

bir ümit kıvılcımı göstermez bir karanlıkta..." (Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Anadolu Üniversitesi Yayını, sf, 85).

Çirkeften çıkan efsane

Zamanında, Cumhuriyet sonrası Türk şiirinin "baş yapıt"larından biri olarak görülen "Kaldırımlar" adlı şiirinin bu gecenin esini olduğu efsanesi yayılan genç şair, adından önce bir de "üstad" sıfatı kullanan Necip Fazıl Kısakürek'tir.

"Üstad"ın efsaneleştirerek anlattığı o gece ve dahası özetle şöyle: Paris'te beş parasız kalan "Genç Şair" için oradaki Türk öğrenciler kendi aralarında para toplayarak Marsilya trenine bilet alır, cebine de Türkiye'ye döneceği gemi bileti parasını koyarlar. Ne var ki, o parayı da kumarda kaybedecektir. Türkiye'ye ancak, Marsilya'daki Türk Konsoloslu-

"Genç Şair" için Paris'teki Türk öğrenciler kendi aralarında para toplayarak Marsilya trenine bilet alır, cebine de Türkiye'ye döneceği gemi bileti parasını koyarlar. Ne var ki, o parayı da kumarda kaybedecektir.

ğundan yalvar yakar imza karşılığı kopardığı bin frankla dönebilir. (Bkz. Cafer Yıldırım, "Üstad'ın Genç Şair'lik Dönemi", Aydınlık Kitap, 25 Mayıs 2012).

Üstad'ın büyük ölçüde kendisinin yarattığı ve tafsilatıyla anlattığı sonradan efsane yapılan itiraflarına göre bütün bu rezil hayat Paris'ten döndükten sonra da 1934'te Nakşibendi şeyhlerinden Abdülhakim Arvasi'yle tanışmaya kadar daha on yıl sürecektir.

Başıboş hayatın kutsallaştırılan şiiri

Necip Fazıl'ın hidayete erişinin "Kaldırımlar" şiiri üzerinden hikâye edilmesi, şairin ahlaken düşkün bir hayat sürdüğü zamanların ürünü bu şiire, yıllar yılı kutsal bir nitelik verilmesine de neden olmuş. "Üstad"ın kendisi de "insanın, inanç ve düşünce ikliminin değişmesiyle nasıl köklü ve temelden bir dönüşüm yaşayabileceğine" örnek gösterile gelmiştir.

"Üstad"ı anlatan şu türlü cümlelere rastlamak için çok kitap karıştırmaya gerek yoktur; arama motorlarında bunların yüzlercesi var:

"Kaldırımlar ve Otel Odaları, Necip Fazıl'ı şiir sanatındaki yeri açısından parlak bir yıldıza dönüştüren ve geleceğin büyük şairini müjdeleyen ilk eserlerdendir. Dil ve âhenk bakımından harika olan bu şiirlere aşına olanlar iyi bilirler ki, bu eserler sıkıldığında avuca yalnızlık, ıssızlık, korku, hüznün ve sıkıntı dökülür. Hayata dair kafasını kurcalayan müthiş soruları cevaplayamayan sancılı şair, sıkıntısına derman olacak bir şeyler bulamayınca kendini geceye ve karanlığa atar. Hayatın gerçeğini tam keşfedemediği için, gördüğü yalanları geceyle örtmeye çalışır ve kendine bir hakiki yoldaş bulamadığı için kaldırımlarla konuşur" (İman ile Gelen Dönüşüm: Necip Fazıl, Zübeyir SELİM, Sızıntı, Ocak 2010, Sayı 372).

'Mutlak hakikat'i arama işi

Arvasi'yle tanıştıktan, daha doğrusu, Arvasi'ye intisab ettikten sonra adım

adım bambaşka bir Necip Fazıl şekillenecek, giderek siyasal İslamcı çevrelerin sözcülüğünü üstlenen bir şair ortaya çıkmaya başlayacak ve bu şaire göre şiir de, "Mutlak Hakikat'i arama işi" olacaktır. "Poetika'da şöyle yazar: "Eşya ve hâdiselerin, bütün mantık yasaklarına rağmen en mahrem, en mahcup, en nazik ve en hassas nahiyesini tutarak ve nisbetlerini bularak 'Mutlak Hakikat'i arama işi..."

"(...) Maddî ve manevî, eşya ve hâdiselerin mâverasında karargâh 'Mutlak Hakikat' kapısı önünde ebedî bir fener alayı... Şiir budur.

"'Mutlak Hakikat', Allah'tır. Ve şiirin, ister O'na inanan ve ister inanmayan elinde, ister bilerek ve ister bilmeyerek, O'nu aramaktan başka vazifesi yoktur. Şiir, Allah'ı sır ve güzellik yolundan arama işidir." (Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Anadolu Üniversitesi Yayını, sf, 100).

Neredeeen, nereye?!

Hürriyet'in efsane isim anketi

Oradan şuraya...

Hürriyet gazetesi, geçen yılın ağustos ayında "Türk Edebiyatının 'efsane' ismi"ni seçmek için bir anket düzenledi. Doğan Hızlan'ın yönetiminde yürütülen ankete 6 bin 149 kişi/Hürriyet okuru katıldı ve bu 6 bin 149 kişinin bin 461'i "Türk Edebiyatının 'efsane' ismi" olarak Nâzım Hikmet'i seçti. Hayatta olmayan 50 şair ve yazardan oluşan listede Recaizade Mahmud Ekrem ikinci, Necip Fazıl Kısakürek de üçüncü oldular. Recaizade Mahmud Ekrem'e 525 oyun çıktığı ankette 442 kişi de "Türk Edebiyatının 'efsane' ismi" olarak Necip Fazıl Kısakürek'i seçti.

O günlerde Aydınlık gazetesinde yazdığım "Şimdi durup dururken bu anket de nereden çıktı?" (Bkz. Aydınlık, 28 Ağustos 2012) başlıklı yazıda bu ve bu türlü anketleri ele alıp anket sonuçlarının, çalışmayı kimin yaptırdığına -parayı kimin verdiğine- bağlı olarak değiştiğini vurgulamıştım. Yapılan, soruları oluşturanların yanıtları da oluşturduğu bir "toplum mühendisliği" işi idi. Almak iste-

Arvasi'yle tanıştıktan, daha doğrusu, Arvasi'ye intisab ettikten sonra adım adım bambaşka bir Necip Fazıl şekillenecek, giderek siyasal İslamcı çevrelerin sözcülüğünü üstlenen bir şair ortaya çıkmaya başlayacak ve bu şaire göre şiir de, "Mutlak Hakikat'i arama işi" olacaktır.

dikleri yanıtları elde etmek için bir soruyu kırk türlü sorma şeytanlığı gösteren anket şirketleri, salt seçim anketi yapmıyorlar; yeni bir ürünün, banka kredilerinin, havuzlu, dayalı döşeli dairelerin "tanıtım" işlerini de yükleniyorlardı...

Beklenmeyen üçüncülük

Hürriyet'in düzenlediği bu anketin tuhaf taraflarından biri, Doğan Hızlan gibi bir eleştirmenin konuyu bir güzellik yarışması jüri başkanı ciddiyetiyle ele alıp seçilemeyenler üzülmessin gibisinden edebiyatımız için de kimi sonuçlar çıkarmaya çalışmasıydı. Şöyle demişti:

"Soruyu yazdığım, anket sorusunu verdiğim için, bana gönderilen e-postaların bazısını yanıtladım. Toplu oylama sorumluluğundan kaçıyor değilim. Ancak okurlarımın ismini andıkları, neden onlar yok diye anımsattıkları birçok ad için daha önce pek çok yazı yazdım, bireysel

olarak böyle bir savunma ileri sürebilirim. Yani 'Şu ismi koymayalım' gibi kasıtlı bir tutumumuzun olmadığını bilmenizi isterim... Ne olursa olsun, anketler belleğimizi, beğenimizi dalgalandırır, bu bile yararlı bir işlemdir." (Hürriyet, 23 Ağustos 2012)

Ama en tuhafı Recaizade Ekrem'in ikinci gelmesinden çok, Necip Fazıl'ın üçüncü gelmesiydi ki, Hızlan'ı asıl şaşırtan da, oy tasnifinin "belli bir ölçüde Ahmet Hakan'ın görüşüne uydu"ğunu belirttiği böyle bir anketin sonucundaki işte bu istenmeyen ve beklenmeyen üçüncülük!

"Bizim tarafın edebiyatçısı"

Ahmet Hakan, "edebiyat efsaneleri belirlenirken bile edebiyat dışı faktörlerin rol oynadığı bizim gibi ülkelerde böyle bir anket aracılığıyla 'efsane edebiyatçı'nın belirlenemeyeceği" görüşündeymiş. "Çünkü," diyor, o günlerdeki yazısında, "bizim gibi ülkelerde edebiyat efsaneleri belirlenirken bile edebiyat dışı faktörler rol oynar. Mesela...

- Nâzım Hikmet'in bu ankette önde gidebileceğini düşünen sağcılar, 'aman birinciliği Nâzım'a kaptırmayalım' diyerek oylarını Necip Fazıl'a verirler.

- Ya da Mehmet Âkif'in önde gitmesinden hazzetmeyenler, yakından tanımasalar da sırf denge olsun diye oylarını Tevfik Fikret'e yağdırabilirler.

Bu türden bir motivasyondan 'efsane edebiyatçı' çıkmaz.

Çıksa çıksa 'bizim tarafın edebiyatçısı' çıkar." (Hürriyet, 21 Ağustos 2012)

Cin Ahmet, mecazi anlamı söylerken gerçek anlamı kastediyor. Eğrisini yazıyor ki doğru okunsun!

Birinci gelen Nâzım Hikmet olunca herkes suspus

Bu görüş, cinlik bir tarafa bırakılacak olursa, edebiyat gibi özel bir alanla ilgili bir anketten murad edilen şey sıradan gazete okurunun beğenisine sunuldu-

Necip Fazıl: "'Mutlak Hakikat', Allah'tır. Ve şiirin, ister O'na inanan ve ister inanmayan elinde, ister bilerek ve ister bilmeyerek, O'nu aramaktan başka vazifesi yoktur. Şiir, Allah'ı sır ve güzellik yolundan arama işidir."

ğunda hiç de yanlış değil. Tabii murad edilenin ne olduğu önemli burada. Kaldı ki, Cin Ahmet'in görüşünü doğru okuyan "sağ" okuyucunun ne yapacağını anket sonucundan çıkarmamak için çok saf olmak gerek. Sol okuyucunun Fikret-Âkif karşıtlığındaki tavrına da bakmak gerekir ki, orada da durum Cin Ahmet'in doğru okunmasıyla çok ilgili: Mehmet Âkif 303, Tevfik Fikret 86!

A. Hakan'ı kendisine dayanak yaparak sürdüren Doğan Hızlan, anketi değerlendirdiği yazıda şöyle diyordu sonuç olarak:

"Oy tasnifi belli bir ölçüde Ahmet Hakan'ın görüşüne uydu. Ancak çekişme onun dediği gibi iki şair arasında geçmedi, başka edebiyatçılar da oy aldı.

Ne var ki ilk üç sırada gene Nâzım Hikmet ile Necip Fazıl yer alıyor.

Aradaki Recaizade Mahmut Ekrem'i saymazsak." (Agy.)

Cin Ahmet'in doğru okunmasıyla elde edilen bu üçüncülükte, sonuç itibarıyla bir uzlaşmanın oluşturulduğu anlaşılıyordu ki o günlerdeki yazımda şu tespiti de yapmaktan çekinmemişim:

"Ne olduysa oldu ve Necip Fazıl ikinci gelemedi. Birinci gelse ya da az farkla ikinci gelse, kıyameti koparacakların birinci gelen Nâzım Hikmet olunca suspus olmalarındaki esbab-ı mucibeyi anlamak için saf olmak gerek. Kıyameti de yandaş medyadan önce "payandaş" medyanın "emir-al gemisi" Hürriyet'in yazarları Ertuğrul Özkök ile Ahmet Hakan koparırlardı kuşkusuz.

Nâzım Hikmet'in birinci gelmesi, önemlidir, olmazsa olmaz zorunlu bir sonuçtur ama, bundan daha önemlisi, akla gelen şu soru:

Şimdi durup dururken bu anket de nereden çıktı?" (Aydınlık, 28 Ağustos 2012).

Ezeli karşıtlık

Türkiye'de solun her değerinin karşısına, karşı bir sağ değer çıkartmak, Batı ve ABD'nin sosyalizme karşı yürüttüğü

Dünya ve Türkiye emekçilerinin, sosyalizmin büyük şairi Nâzım Hikmet Ran. Nâzım, yaşamı boyunca kimseye avuç açmamıştır.

ideolojik-siyasi çatışmanın sonucuydu. Sabahattin Ali'nin karşısına Peyami Safa'nın, Nâzım'ın karşısına Necip Fazıl'ın çıkartıldığı edebiyat, bu çatışmanın en şiddetle yaşandığı alanlardan bir tanesi oldu.(1)

Bir diğeri sinemaydı. Yılmaz Güney'in karşısına bir zaman Cüneyt Arkın'ın bir zaman Tamer Yiğit'in; "Arka-ış"ın karşısına "Oğlum Osman"ın vb. konulmaya çalışılması da bundandı.

Burada tipik olan ezeli karşıtlık, her daim "sağın mağlup olduğu" Nâzım Hikmet ile Necip Fazıl arasında kurulmuş

Türkiye'de solun her değerinin karşısına, karşı bir sağ değer çıkartmak, Batı ve ABD'nin sosyalizme karşı yürüttüğü ideolojik-siyasi çatışmanın sonucuydu. Sabahattin Ali'nin karşısına Peyami Safa'nın, Nâzım'ın karşısına Necip Fazıl'ın çıkartıldığı edebiyat, bu çatışmanın en şiddetle yaşandığı alanlardan bir tanesi oldu.

olan topyekûn karşıtlıktır ki, nitekim, Hürriyet anketinin A. Hakan aracılığıyla Necip Fazıl "tarafhtarlarını" galip gelmeye özendirmesi de, tüm Türkiye'nin yeni düzene özendirilmesinin edebiyatımıza yansıyan çok küçük bir parçasıdır.

Peki, Necip Fazıl, "efsane"ler bir yana, Nâzım'ın karşısına konulacak kadar büyük müdür?

Bunu, şiirleri üzerinden görmeyi Cafer Yıldırım'a bırakıp, yaşamı üzerinden bakmayı sürdürelim. "Kaldırımlar" şiirini yazan şairin tabiatı, hidayete erince değişmiş midir?

"Her türlü teminatın üzerindeki şahıs"

Burada henüz sıcaklığını yitirmemiş bir habere bakacağız; Abdullah Kılıç'ın 2 Ocak 2013 günlü HaberTürk gazetesindeki haberine... Kılıç'ın "Necip Fazıl'dan Menderes'e Yalvaran Mektupları!" başlıklı haberine göre, 27 Mayıs'tan sonra Menderes'in evinde yapılan aramada, içinde örtülü ödenek harcamalarının makbuzlarının olduğu bir bavul bulundu. Bavulda, örtülü ödenekten yazar ve sanatçılara yapılan yardımların makbuzları yanında, bu yazar ve sanatçıların Menderes'e yazdıkları maddi yardım talebinde bulunan mektupları da vardı. Habere göre, başta Necip Fazıl olmak üzere Peyami Safa, Yahya Kemal, Hamdullah Suphi, Cemal Kutay, Bedri Rahmi, Mesut Cemil, Yusuf Ziya Ortaç ile ressam İbrahim Çallı'nın gibi "ünlü yazarların Menderes'e yazdığı mektuplar bazen yalvaran, bazen üstü kapalı tehdit içeren ifadeler" taşıyor.

Haberde sözü edilen ünlü yazarlardan 21 Ocak 1954 tarihli "Muhterem Efendim" diye başladığı mektubunda Necip Fazıl, "Emniyet Genel Müdürü'ne kovuşturmalarla ilgili gerekli talimatın verilmesini, huzura kabul edilmesini ve kendisine yardım yapılmasını" istiyor.

26 Aralık 1956'da, "Her şeyi Menderes'in uğruna risk ettiğini yazıyor. "Müşteşar Bey'den 2500 lira ve 'Mecmuani çıkar da görelim ve sonra yardım edelim' cevabı aldım", diyor: "İlk defa bir itimat-

sızlık sezer gibiyim. Ben parayı alır da mecmuayı mı çıkarmam veya çıkarırım da uygunsuz bir istikamet mi tutarım? Ben ki her şeyi uğrunuza riske etmiş, her defa mükemmel eseri vermiş ve bu kadar tecrübe ve çileden geçmiş bir adamım. Şahsım, kalbim ve kalemim her türlü teminatın üzerindedir.”

Cinnet buhranları içinde çırpınan hâdi

“Benim yaptığımı yapanlara hükümetler ve rejimler servetlerini ve nimetlerini yağdırır” dediği Menderes’i haline acındırmak için geçirdiği “cinnet buhranları”nı ve ölümü kullanıyor. Cinnet, Necip Fazıl’ın şiirde ve yaşamdaki başlıca temasıdır:

“Bütün bunlara karşı 15 bin lira zarar çarpıtılmış ve daha nice kasıt ve sabotaja karşı yalnız bırakılmış olarak sürünmekteyim. Haftalardır Ankara’nın bu hücre ve münzevi otelinde cinnet buhranları içinde çırpınmaktayım. Bütün istediğim zarara birkaç bin zamlı 20 bin lira temininden ibarettir. Bunca muvaffakiyetten sonra uğratıldığım bu hal ve düşüşüm şeref kırıklığı hayatıma mal olabilir. (...) Artık Necip hakkında olmak mı olmamak mı kararı sizi de üzüntüden kurtaracak şekilde verilmeli ve bu iş bitirilmelidir. Ben kararlıyım ve her şeye razıyım.”

Para, hep para, hep para...

14 Ocak 1958’de “çıldırmağ üzere”dir, bütün hastane haline acıtmaktadır:

“Ben hastayım. Şekerliyim. Ayrıca çıldırmağ üzereyim. Bütün hastane halime acıyor. Bu vaziyette emrin uzaması benim ölüme ve cinnete terk edilmem demektir. Başıma bir hal gelecek olursa Allah’a, Türk Milletine ve “Allah bir” diyenlere karşı hesap nasıl verecektir. Kadiri mutlakın üzerine yemin ederim ki yalan söylemiyorum, mübelağa etmiyorum, rol oynamıyorum, edebiyat yapmıyorum.”

14 Haziran 1958’de, “10 bin lira lütfedilirse yüreklere nüfuz edici bir mecmua kuracağıma emin olunabilir” diyor!

“Ben hastayım. Şekerliyim. Ayrıca çıldırmağ üzereyim. Bütün hastane halime acıyor.”

“Reklam ve sair ihtiyaçlarım için 10 bin lira lütfedilirse... Ayda 6 bin lira tahsis olunursa... Akis, Kim, Forum gibi mecmuacıklarla bütün muhalefet matbuatını saf fikirle çürütücü, muazzam bir içtimai ve edebi, ideoloji, bina edici kaalara ve yüreklere nüfuz edici bir mecmua kuracağıma emin olunabilir. Bu da olmazsa tam altı aydır bir tek yardım görmeyen beni vazife gününe kadar her ay muay-

Necip Fazıl: “Reklam ve sair ihtiyaçlarım için 10 bin lira lütfedilirse... Ayda 6 bin lira tahsis olunursa...

Akis, Kim, Forum gibi mecmuacıklarla bütün muhalefet matbuatını saf fikirle çürütücü, muazzam bir içtimai ve edebi, ideoloji, bina edici kaalara ve yüreklere nüfuz edici bir mecmua kuracağıma emin olunabilir.”

yen ve mukarrer bir mikyas altında kurmaktan ve gözyaşları içinde yalnız ibadet ve mücerret eserler kaleme almaya terk etmekten başka iş kalmaz.” (2)

Bu kadar...

Sonuç: Hâdî mi, hâdî mi?

Bu mektuplar, Necip Fazıl’ın hidayete erdikten, “Üstad” kabul edilip, kendisine intisab edilen bir kisveye büründükten sonraki kişiliğini hâdî mi, hâdî mi olduğunu göstermesi açısından birer belge durumundadır.

Karşısına konulduğu, en verimli yıllarını hapishanede geçiren Nâzım Hikmet’in ise, hiçbir devlet görevlisinden ne merhamet, ne de para dilenen tek satırı yoktur.

Menderes, Necip Fazıl’ın yalvaran, üstü kapalı tehdit eden mektuplarına cevabı örtülü ödenekten para olarak verirken aynı zaman diliminde Nâzım Hikmet’i de, vatan haini ilan ederek vatan-dışlıktan çıkaran hükümetin başbakanıdır.

Dipnotlar

(1) Fikret-Akif’in “çatışması”nı bu çerçevede ele almak büyük bir yanıltır. Her iki şairimizin de ortak olan yönleri karşı yönlerinden çok daha fazladır.

İkisi de Abdülhamid karşıtıydı. İkisinin de en iyi şiirleri, İstibdat’ı ve Abdülhamid’i lanetledikleri şiirleriydi. Biri “mel’un” derken, biri “bir lahza-i tahattür’e” yanan kadar düşmandır Abdülhamid’e.

İkisi de devrimden yanadı. İkisi de alkışlamıştır 1908’i.

İkisi de şiirlerinin oturduğu zemin bakımından toplumcu konumdadırlar... Bu konuda yazdığım yazı için bkz, “Böyle Adamlar Artık Yok”, Aydınlık 19 Temmuz 2011.

(2) O yıllarda Milliyet gazetesinde yazan Peyami Safa da, Menderes’in müsteşarına yazdığı mektupta, müşkül durumda olduğunu belirterek eşinin yurt dışındaki tedavisi için döviz istemektedir:

“Başvekil efendiyi rahatsız etmekten çekiniyorum. Bana olan teveccühünü kaybettiğim zannı ve endişesi içindeyim. (...) Bu müşkül durumumda bana yine bir kardeşlik yapmanı ve meseleyi münasip gördüğün kanaldan halletmeni ehemmiyetle rica ederim.”

Çile şairi

Necip Fazıl'da Tanrı düşüncesi sıradan insanın algı düzeyinin sınırları içindedir. On üçüncü, on dördüncü yüzyılın tasavvuf şairlerinin kadar olsun felsefi bir içerik taşımaz. Onun şiirlerinde teolojik felsefenin hiçbir izine rastlanmadığı gibi Tanrı'nın algılanış, sorgulanış ve benimseniş biçiminde de bir orijinallik söz konusu değildir.

Necip Fazıl'ın, "Bâbîâlî" adlı anılarında varoluş sırrının kuşku ve azap sarmalında kıvranan, etrafını sarmış olan sıklık içinde düşünce şahikası bir yalnız ve ıstırapla yazgılı bir derinlik portresi çizme gayreti, belirgin biçimde görülmektedir.

Anılarında açıkça görülen bu tutumuna şiirlerinde de sıkça rastlıyoruz. Varlık-yokluk ikilemi içinde çırpınan, düşüncenin ağırlığı altında huzursuz, tedirgin, vehimlerle yorulmuş bir entelektüel imgesidir bize yansıtılmak istenen:

Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap,
Bir fikir ki, beyin zarında sülük.
Selam, selam sana haşmetli azap;
Yandıkça gelişen tılsımlı kütük.

Yalvardım: Gösterin bilmeceme yoll
Ey yedinci kat gök, esrarını aç!
Annemin duası, düş de perde ol!
Bir asâ kes bana, ihtiyar ağaç!
(...)
Akrep nokta nokta ruhumu sokmuş,
Mevsimden mevsime girdim böylece.
Gördüm ki, ateşte, cımbızda yokmuş,
Fikir çilesinden büyük işkence. (Çile'den)

Necip Fazıl edebiyat dünyasında "Kaldırımlar" şairi olarak ünlenmiştir. Fakat onun düşünce ve duyarlık dünyası

1934 yılında Şeyh Abdülhâkim Arsavi ile tanıştıktan sonra değişmiştir.

Kendisiyle yapılan bir söyleşide "Kaldırımlar" şairi olarak tanınmaktan ne denli rahatsız olduğu açıkça dile getirir:

"Kısakürek: İlk eserim 'Örümcek Ağrı' idi. Hatta Paris'e gitmeden önce yazıldı. Ondan sonra dönüşümde 'Kaldırımlar'ı yazdım.

-Siz zaten "Kaldırımlar" şairi olarak tanınıyorsunuz.

-Bu tabiri mütemadiyen kullanırlar. Halbuki "Kaldırımlar" şairi olmaktan ziya-

Necip Fazıl'ın, "Bâbîâlî" adlı anılarında varoluş sırrının kuşku ve azap sarmalında kıvranan, etrafını sarmış olan sıklık içinde düşünce şahikası bir yalnız ve ıstırapla yazgılı bir derinlik portresi çizme gayreti, belirgin biçimde görülmektedir.

Necip Fazıl, "Kaldırımlar" şiiri ile anılmaktan hoşnutsuzdur; o, bir "çilekeş" olarak kabul görmek ve yüceltilmek niyetindedir.

de 'Çile' isimli şiirimin şairi olmayı tercih ederdim." (Konuşmalar, Büyük Doğu Yayınları).

Ne âlâ. Bizim alıntıladığımız dördlükler de şairimizin adıyla anılmak istediği ve 1939 yılında yazdığı "Çile" şiirindendir. Bu şiirde karşımıza çıkan "fikir çilesi" kavramı bu süreçten sonra Necip Fazıl'ın kendini tasvir ederken en sık başvuracağı tamlama olacaktır:

Azap var mı âlemde fikir çilesine eş
Yaşamak zor, ölmek zor, erişmekse
zor mu zor?

Çilesiz suratlara tüküresim geliyor!
Evet, ben, bir kapalı bu hududu aşıyo-
rum;

Ölen ölüyor, bense ölümü yaşıyorum!
Sonsuzu nasıl bulsun pöste ki sayan
deli?

Kendini kaybetmek mi, visalin son be-
deli?

Mahrem çizgilerine baktıkça örtünen
sır;

Belki de benliğinden kaçabilene hazır.
(Visal'den)

Azap fırtınaları içinde sır kapılarını
aralamak için ruhu yanıp tutuşan, seçkin
soru ve kuşuklarla yüklü fikir çilekeşinin
sonunda ulaştığı gerçek aslında hiç de
şaşırtıcı değildir:

Atomlarda cümbüş, donanma, şenlik;
Ve çevre çevre nur, çevre çevre nur.
İç içe mimari, iç içe benlik;
Bildim seni ey Rab, bilinmez meşhur!
(Çile'den)

Onca duygu ve düşünce karmaşasın-
dan, onca ruh bunalımından, öteye beri-
ye onca çamur sıçrattıktan sonra keşledi-
len gerçek Tanrı'nın varlığıdır. Oysa büt-
tün halk bu gerçekle yatıp kalkmaktadır.
Necip Fazıl'ın arayış aşamasında kendini
en seçkinler arasına koyduğu ama buldu-
ğunda en basitler arasına karıştığını dil-
lendirmekten ısrarla kaçınmasındaki ne-
den de bu gerçeğin aslında keşfedilecek
bir tarafının olmamasındandır.

Gerçekte Necip Fazıl budur, olan üze-
rine yatırım yapan kişidir. Verili olana ken-
dini saydırandır. Kumar mantığını iyi bildi-
ğinden olmalı düşün ve sanat hayatında
asla kaybetmek istemeyendir. Bu neden-

*Necip Fazıl'ın dünyası çok dardır ve
"cin, kefen, tabut, şeytan, mezar, Allah, ölüm, ölü" kelimeleri bu
dünyanın sınır taşlarıdır.*

ledir ki 1934'ten sonraki şiirlerinin geneli
onca fikir çilesinden sonra keşfettiği ger-
çekliğe, yani Tanrı'ya edebiyatımızdaki
en basit ve sıradan güzellikler niteliğİN-
dedir:

Diyorlar bana: Kalsın şiir de söz de
yerde!

Sen araştı, göklere çıkan merdiven
nerde? (Merdiven)

Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış;
Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomak-
mış... (Sanat)

"Zehirle pişmiş aşı yemeye kimler ge-
lir?"

Dilsizce, yalnız Allah demeye kimler
gelir? (Zehirle Pişmiş Aş)

İnsan, yaklaştığınca yaklaştığından
ayrı;

Belli ki; yakınımız yoktur Allah'tan
gayrı... (Yakınık)

Necip Fazıl'da Tanrı düşüncesi sıra-
dan insanın algı düzeyinin sınırları içinde-
dir. On üçüncü, on dördüncü yüzyılın ta-
savvuf şairlerinin kadar olsun felsefi bir
içerik taşımaz. Onun şiirlerinde teolojik
felsefenin hiçbir izine rastlanmadığı gibi
Tanrı'nın algılanış, sorgulanış ve benim-
seniş biçiminde de bir orijinallik söz konu-
su değildir. Bütün bu nedenlerle Necip
Fazıl'ın şiiri evrensel açılıma kapalıdır. İsl-
amiyet'in softa yorumu üzerinden kendi-
ni tekrar edip durur:

Ey akıl, nasıl da delinmez küfen?
Ebedi oluşun urbası kefen!

Kursa da boşluğa asma köprü, fen,
Allah derim, başka bir şey demem!
(Allah Derim'den)

Akıl, kırık kanadı hiçin;
Derdı günü "nasıl" ve "niçin"...
Bağlı, perçin üstüne perçin,
Benim gönlüm Allah diyene... (Allah
Derim'den)

Evrensel anlayışın temeli olan akıl
Necip Fazıl'ın lanetli kavramları arasında-
dır, o hiç'in kırık kanadıdır. Fen, ne hari-
kalar yaratırsa yaratsın hiçbir değeri yok-
tur ve bilimin "nasıl, niçin" soruları nafile-
dir. Kendini bir "fikir çilekeşi" olarak sunan
kişinin gerçek derinliği işte bu kadardır.

Bütün bunlardan sonra bunalımlar
geçiren, ruh sancıları içinde kıvranan, ısı-
tırapla kavru lan "fikir çilekeşi adam" imge-
si havada kalmakta, ortaya ölüm korku-
suyla çırpınan bir biçare görüntüsü çık-
maktadır:

Su çekildi, göründü sanki zamanın di-
bi,

Korkuyorum, bu akşam kıyamet var-
mış gibi... (Korkuyorum)

Bir kalbim var ki benim, sevdiğinden
birkulur:

Kahredenden ziyade, sevilenden kor-
kudur... (Korku)

Necip Fazıl'ın dünyası çok dardır ve
"cin, kefen, tabut, şeytan, mezar, Allah,
ölüm, ölü" kelimeleri bu dünyanın sınır
taşlarıdır. Beş altı kelimeyle sınır taşlarını
diktığı o dar dünya içinde ise Necip Fazıl,
daima aynı sözü tekrar ede ede bir naka-
rat haline getirmiştir:

Tutuşturanlar, lügat kitabını elime,

Bilsin: Allah'tan başka bilmiyorum ke-
lime. (Lügat)

İnancına bir diyeceğimiz yok fakat
inanç coğrafyasının dışındaki hiçbir keli-
meyi bilmeyen bir şair bütün bir insanlığı
nasıl kucaklayabilir? Kendi tapınma ala-
nın dışında kalan insanlarla hangi dille
söyleşebilir? Onun hangi sözü kimin ya-
rasına merhem olur?

Kapak

Anti-komünizmden yabancı düşmanlığına, tarih yazımından
“aksiyoner” gericiliğe

“Üstad”tan inciler . . .

Bu derlemede, gericiliğin “Üstad”ı Necip Fazıl Kısakürek’in bazı görüşlerini, kendi kaleminden okuyacaksınız. Okuyacağınız satırlar, Türk sağında şeriatçılık, muhafazakârlık, yabancı düşmanlığı ve gerici milliyetçiliğin, büyük ölçüde geçişli olarak kullanılabilen ideolojik söylemler olduklarını göstermeleri bakımından ilgi çekicidir. Ayrıca Necip Fazıl’ın, gerici homojen bir toplum ülküsünü, her halükârda “dışsallaştırdığı” bir “düşman”ın mütedeyyin halk üzerindeki zulmüne işaret ederek meşrulaştırması da, özellikle dikkate değerdir. Yahudi/Masonlar, “İttihatçı/Türkçü zihniyet”, Kemalistler, komünistler, her çeşit solcular, azınlıklar ve elbette bütün kötülükleri bünyelerinde cisimleştiren baş düşman olarak “Moskoflar”, hepsi ama hepsi, sanki Müslüman Türk’ü yozlaştırarak boğmak üzere meydana getirilmiş bir uluslararası komplonun parçalarıdır. Sağ ideolojik söylemin belirleyici bir özelliği haline gelen bu anlayış, “kökü dışarıda-cılık” olarak da özetlenebilir. Günümüzde artık resmi olana bir “alternatif” olmaktan çıkmış neoliberal-gerici tarih yazımının belli başlı argümanlarını da Necip Fazıl’ın kaleme aldığı metinler içerisinde bulmak mümkündür. Tabi AKP’nin, kendisini “milli irade” ile bir ve aynılaştırarak, her türlü muhalefeti toplum dışı ve düşmanı dinamiklerle ilişkilendirip kriminalize etmesine zemin sunan “mazlumiyet” söyleminin kökenlerini de... Necip

“Üstad” a göre “komünizma illetinin” panzehiri Amerikan muhipliği!

Fazıl, muhafazakâr yazında sunulunun aksine, “batıl”ın gadrine uğramış kendi halinde imanlı bir şair ve mütefekkir değil, eylemli ve eylemci, kendi deyişiyle “aksiyoner” bir gericidir. O kadar “aksiyoner”dir ki, talebeleri siyasal hasımlarını ve “yola sokamadıkları” ordu mensuplarını “darbeci” diye hapse atadursun, kendisi “Başyücelik Devleti”nin yolunu açacak bir “darbe” peşinde olduğunu açık açık zikretmekten hiç de geri durmamaktadır... “Sağ-Sol” başlıklı şiirinde belirttiği gibi o, “kalbini ve aklını hep sağ eline vermiş”, sol elinden ise “görevi olmasa” onu kesecek kadar nefret etmiştir. Derlememiz, gericilik tarafından tarihdışı bir biçimde yüceltilen nam-ı diğer “Üstad”ın kendisinin bir “çilekeşlik” sosuna bulama çabası hariç pek de gizleme derdinde olmadığı gerçek kimliğinin anlaşılabilmesi açısından, dosyamızla tamamlayıcı olacaktır. Derlemede, dosya kapsamında yer verdiğimiz bazı makaleler-

de sıkça atıf yapılan kaynaklardan alıntılara, tekrara düşmemek için yer verilmemiştir.

“ÜSTAD”IN ANTI-KOMÜNİZMİ

**“Komünizmaya karşıysan
Amerikancı olacaksın!”**

Bugün dünya, milletlerin oluş istikameti ve tekevvün hakkı bakımından iki vâhide ayrılmıştır. Sonunda kaba ve basit iki vâhid... Ya Amerika-yı tutacaksınız, ya Sovyet Rusyayı; ya demokrasiyi, ya komünizmayı... Bunlardan birine temayül derhal ve kat’i olarak öbürüne aykırılık mânasına gelir. Onun için, en küçük Amerikan aleyhtarlığı, hangi zaviyeden olursa olsun, Sovyetleri desteklemek diye anlaşılır. Bu yüzden komünizmaya zıt bir dünya görüşü kerhen de olsa, Amerikan politikasını korumakla mükelleftir.

(Büyük Doğu’dan-
17 Temmuz 1959)

**“Üstad”tan karikatürize
“komünizma” tanımı**

Batının yeni rejime bu tavrı ve bakışı, Sovyet Rusya’da asla büyük çapta fikirle karşılanamamış, Orak-Çekiç’li bayraklarının tepesine asılı Marks, Engels ve Lenin’e ait birkaç çırpıştırma eserden başka yeni bir ses ve nefese muhatap olamamıştır. Sadece kuduzvâri küstah ve bütün nizamları yıkıcı bir sanat hareketi, fi-

kirde saldırgan bir (metafizik) ve mücerret fikir düşmanlığı ve her şeyi maddeye bağlayış, maddeyi de kendinden başka hiçbir şeye bağlayamayış ve eski bağlarından koparış...

Ne Allah, ne ruh, ne ahlâk, ne aile, ne vatan!.. İktisadî münasebetleri olmayan memleketleri dünya haritasına almayacak ve mekteplerinde okutmayacak derecede yobaz bir realite körlüğü, üstelik bu körlüğe (realist görüş) imtiyazının kondurulması ve kâinatı bir tavla zarı kadar küçültücü ve insanlığa rahatını ve havasını bu zar içinde vâdedici bir idrak hadımlığı...

(Moskof'tan)

“Maymun Nâzım Hikmet, pala bıyıklı Moskofçu Stalin...”

Nâzım Hikmet maymununun “beni Stalin yarattı” diye andığı pala bıyıklı ameliye dehâsı, işin en ince noktası olarak belirttiğimiz gibi, komünizmayı, merkeze sadık kalarak muhitinde birçok yenilik ve değişikliğe uğrattı; dâvayı bey-nelmilecilikten büsbütün Moskofluğa aktardı ve Lenin'in “dünya ihtilali” mefkuresini muayyen bir cemiyet zeminine dayalı “Moskof dünya hakimiyeti” gayesine çevirdi.

(Moskof'tan)

“Komünizm Yahudi tuzağı!”

Komünizmde, Musa Peygamberden beri gelen, evvelâ ona ihanetle başlayan, ruhi birlik ve bütünlük suikastçısı Yahudi dehâsı, yine kendi müessesesi olan Kapitalizme karşı en parlak intikam tuzağını kurmuştur. Şimdi bu tuzaktan intikam almak sevdasında olan da, yine aynı Yahudi dehâsıdır.

(Dünya Bir İnkılâp Bekliyor'dan)

“Lenin 365 Rus bakiresi istese, bu materyalizma ahlâkına uygun düşerdi!”

Eğer (Lenin), Materyalizm ahlâkına dayanarak ve sırf gönüllülerden seçerek

Necip Fazıl'a göre toplumdaki her aksaklığın “kökü dışarıda”; yabancı olan her şey fena...

senede 365 genç Rus bakiresi isteseydi, bakireler, o da eğer bulunabilirse kendisine teslim edilir; ve bu ahlâk Materyalizmaya karşı daha tezatsız kaçardı.

Hem inanmamak ve inanmayı kendi öz merkezinden inhiraf ettirmek, hem de inanmamaya, inanmanın ahlâkiyle bağlanmak, ne tuhaf!..

Dürüst olmak kaygısıyla hemen ilâve edelim ki, Komünizmin de inandığı bir şey vardır; fakat onda bu ahlâk yoktur.

(Dünya Bir İnkılâp Bekliyor'dan)

“Dünyanın en sefil insan çeşidi komünistler ve Cumhuriyetle yaptıkları işbirliği”

Türkiye'de materyalizma ve komünizma, birkaç asırdır süren inhitat tarihimizin sonunda, Cumhuriyetle beraber faaliyete geçer. Başlangıçta, Cumhuriyetin yıktığı müesseselere karşı onunla işbirliği yapmak ister gibi görünen, onu tutar. Fakat sonra, bütün faaliyetini, Türk mânevî bütünlüğüne tevcih etmeye başlar. Vâkıa derhal kanun dışı sayılır ve takip mevzuu olursa da, karşısına, hiçbir zaman mükemmel mücadele şartları ve ruh techizatıyla çıkıldığını gösteren, sis-

temli ve himayeli bir imha hareketine hedef tutulmaz.

Komünizma bu memlekette, tıpkı karpısı örtülü evlere, açık pencerelerden, bacalardan, tahta aralarından, delik ve deşiklerden giren cereyanlar gibi, her türlü gizli hulûl yollarını tecrübe etmiştir. Fakat, her şeye rağmen tam ve gerçek bir hulûl temin edememiştir.

(...) Memleketimizde sayısı, 50-60 bini geçmediği söylenen komünistler, bütün insan çeşitleri içinde bu dünyanın en sefil ve ucuza kazanılmış örnekleridir. “Ucuz kazanılmış” tâbiriyle maddî menfaati kasdetmiyorum. Tek fikir ve nefis muhasebesi çilesine meydan bırakmayan bir elçabukluğu içinde, şahsiyetlerini teslim etmelerindeki ucuzluk... Maddî menfaat de cabası...

Bunlar hem ruhlarını, hem de vatanlarını satmakta, tükenmez bir istismar mâdenine sahiptirler.

(Hitabeler'den)

“Komünist kokusu veren her ferdi, yumurtasına kadar ateşte yakmalı!”

Türkiye maddede ve mânada Moskof ağı içine alınmış ve kuşatılmış durumdadır. Başsızdır, sahipsizdir, hükûmetsizdir ve bu ağdan kurtulmak için, benzeri bütün dünya milletlerine örnek bir huruç hareketi yapmakla mükelleftir. İç aksiyon:

Düşmanın her defa baş gösterip kafasına, bir odun inince sinmesini ve tekrar baş göstermesini beklemeden yuvasına girmek, yumurtalarına kadar ateşte yakmak, topatan kavununu dibinden koklarcasına komünist kokusu veren veya kokusunun kokusunun kokusunu duyuran her ferdi hesaba çekmek...

Onun, zehirlerini üretmekte en büyük gıdası basta demokrasi ölçülerini bir yana bırakıp hakkın şiddetiyle neslini tüketmek ve iklimini koruyucu idare şekillerini ve kadrolarını milletçe çürüğe çıkartmak...

(Moskof'tan)

“ÜSTAD”IN “DÜŞMAN” ANLAYIŞI

“Soyulmuş çürük patates suratlı Moskof!”

Evet, doğrudan doğruya birbirinin vücut hikmetine düşman olmaktan gelen böyle bir zıddiyet münaferet, tarihte tek-tir; ve sadece Türkle Moskofa hâstır:

Onun içindir ki, bütün bu incelikleri düşünmeden sezen halkımızın dilinde Moskof, sade “Moskof” değil. “Moskof Gâvuru”dur.

Türk, ciğerinin tâ içinden gelen bir havayla ve dişlerini gıcırdatarak “Moskof Gâvuru” derken, olanca dayanağını Müslümanlıkta bulur ve gâvurluk mefhumunun başında, soyulmuş çürük patates suratlı çiy ve bomboş gözlü Moskofu görür. Türk’ün gözünde başka milletler Moskofa yaklaştıkları nisbette düşman ve ondan uzaklaştıkları mikyasta dosttur. Demek ki, Türk’e göre mücerret düşmanlık, mücerret özünü, renk ve çizgilerini Moskofluktan alıyor.

(Moskof’tan)

“Azınlıkların Türk milletinin başına ördükleri çorap”

Eğer benim elimde kudret ve kuvvet olsaydı, yeni bir mübadele siyasetinin taraftarlığını yapar, ilk evvel, velinimetlerine karşı nankörlük edenleri memleketten çıkarırdım. Biz bize daha faydalı oluruz. Seneler boyunca ekalliyetlerin (azınlıkların) Türk milletinin başına ördükleri çorap artık cana tak etmiştir.

(Büyük Doğu’dan-9 Mart 1951)

“Alevilikle en köklü şekilde mücadele eden büyük Türk hakanları...”

Ruhları İslam aşkıyla dolu, en büyük üç Türk hakanından -Fatih, Birinci Selim ve İkinci Abdülhamid’in- en köklü ve derin bir anlayışla mücadele ettiği, büyük çapta engellediği, fakat her şeye rağmen, tefessüh devrimizde önüne geçile-

“Üstad”, Evrim Kuramını da, “pek özgün” bir fikirle “çürütüyor” (!): “Bugünkü maymunlar niye insan olmadı?!”

meyen ve bugün Türk nüfusunun, bil-mem yüzde kaçını temsil eden Alevilik, aynen İmam-ı Rabbani ölçüsüyle din ve dünya cahili ellerde, kutusunun içi boş bir etiketten ibarettir; ve ne Sünnet Ehlinin üzerine yürüyen, ne üzerine yürünen ve ancak “hiç” kelimesiyle belirtilebilecek pasif, fakat her an ve her türlü din aleyhtarı cereyanlarca istismarı mümkün bir manzara arz etmektedir.

Bugüne dek din aleyhinde girilen ve adına “Devrim” denilen davranışlarda (direkt) veya (endirekt), Türk Alevileri, kendilerinden hiçbir tepki gelmeyecek ve İslam esaslarının kıymına seyirci kalacak bir sınıf olarak istismar ve bahane mevzuu olmuştur.

(Doğru Yolun Sapık Kolları’ndan)

“Caz Afrika vahşisinin müziği...”

Birinci Dünya Harbi de sürpriz şeklinde yıkıma götürdü insanlığı... Hiçbir anane ve dayanak kalmadı. Kadınların eteği topuklardayken birden dizinin üstüne çıkıverdi. Klâsik musiki, kapısında bir vahşi gördü, “caz” diye... Afrika vahşisinin müziği...

(Batı Tefekkürü ve İslam Tasavvufu’ndan)

“Yahudi’nin ırki dölü ihanet...”

Yahudi, tarihin karanlık dehlizinde,

saf ve halis bir kavim belirttiği demlerde, içindeki büyük istidatın menfi kutbu halinde, evvela kendi peygamberlerine ihanet etmekle işe başladı ve gitgide bu ruh halini örnekletirdi ve ondan sonrada aynı menfi ruhun kavmiyetini temsile ve ırki dölünü yetiştirmeye başladı. (...) [Yahudi] insanlık tarihinde, evvelâ kendi öz dinini çürütmekle işe başlayarak, ruhi ve millî bütün vahdetleri yıkmaya memur bir rol oynamıştır. Yahudiyi, her şeyden evvel böyle tanımak ve onu ilk mâzisinden, peygamberlerinden, nisbet iddia ettiği dininin hakikatinden tecrit ederek, müstakil bir ruh ve kavim vâkıası bilmek lâzım.

(Yahudilik-Masonluk-Dönmelik’ten)

Yahudi, tek bir cümleyle; dünyada dinî, millî ve fikrî birlik adına ne varsa onu çözmeye, bozmaya, harabetmeye me’mur, bozguncu ve fesatçı tipidir. Kısacası, Yahudi belli başlı bir ruh saiki yüzünden müstakil bir devlet teşkil edememiş ve bütün dünya milletleri içine yayılmış olan kavminin fert fert menfaatini koruma, bunun için de bu menfaate karşı gelecek her çeşit bütünlüğü parçalama rolündedir.

(Ulu Hakan II. Abdülhamit Han’dan)

“ÜSTAD”IN ALTERNATİF TARİH YAZIMI

“Üstad”tan Evrim Kuramı’nı bitiren (!) argüman ve “inkılâpçı maymunlar”

Ve bir cinsten ötekine geçit mevcut değil. Yoksa, dâva, Batı tefekkürünün en maskara tipi (Darwin’in nazariyesini yani, insanın maymundan geldiği düşüncesini kabul etmeye kadar gider. İnsan gibi, kâinatın ruhunu şekillendiren bir mahlûkun maymundan gelme olduğunu kabul etmek, şu anda dünyada mevcut milyonlarca maymunun niçin geç kaldıklarını izah edemeyeceği bir tarafa, bizzat (Darwin) gibi, maymunun tekâmülüyle değil, asıl insanın alçalmasıyla maymuna ulaşabileceğini gösterir. Nitekim bizim 150 yıl öncesi inkılâplarımız, insan-

lar tarafından mı, maymunlar tarafından mı yapılmıştır, sualine henüz gereğince cevap verilememiştir.

(Dünya Bir İnkılâp Bekliyor'dan)

“Mason, Yahudi İttihatçılar, Türk tarihinin en büyük mazlumu Abdülhamit'e karşı”

“İttihad ve Terakki” ve (Jön Türkler)ler, mason, Yahudi, kozmopolit, emperyalist ve memleketi içinden zehirleyici her türlü cereyanın kuklalaştırdığı sahte aydınlar zümresinden ilk defa olarak bir aksiyon ocağı halinde kurulmuş öyle bir kalıplaşmadır ki, kendisinden evvelki ve sonraki bütün teşekküllerin “sath üstü anlayış ve ters gidiş” şiarını heykelleştirir; ve Türk tarihinin en büyük mazlumu ikinci Abdülhamid Han düşmanlığına yalancı tarafından ilk siyasî, fikrî ve ilmî zemini kurar, bu sahtekarlığını da nesiller boyunca yürütür; hakikat diye yutturur.

(...) İşte Abdülhamid, Yahudiler, masonlar, garp emperyalizmasının iç ve dış ajanları, sahte inkılapçılar, köksüzler ve züppeler tarafından, kendi öz meziyetlerinin kamil zıddıyla vasıflandırılmak ve öyle gösterilmek istenmiş, bu bakımdan tarihi mazlumlarda eşî görülmedik, yepyeni ve apayrı bir dereceye hak kazanmış bir devlet reisidir

Abdülhamid'e isnat edilen zulüm, istibdat, korkaklık, vehim, israf, hiyanet; hakikatte merhamet, adalet, cesaret, zeka, tasarruf ve sadakatin ta kendisidir.

(Ulu Hakan II. Abdülhamit Han'dan)

Namık Kemal'in ve İttihatçıların “İslam birliğini yıkmak” davası

Namık Kemal şair olarak, mevcut şahırların hepsinin altındadır! Dünya görüşü kıymetine gelince; devrinde iktisadi mezhepler ilerlediği halde o hâlâ (fizyokrat)lığı müdafaa eder. Kitaplarında -uzun durmayacağım- tâ Fransız ihtilâline ait basit hürriyet pazarlıklarını konuşturur. Ve Abdülhamid'e, istikbalin anlayacağı bu insana karşı bir hürriyet mücadelesi

Necip Fazıl'a göre Namık Kemal, Jön Türkler, Mustafa Kemal "pek kötü", Abdülhamit ve Vahdettin büyük mazlum!

açar güya... Ama Padişahın kesesinden aldığı 50 altın parayla mutasarrıf olarak ölür. “-Falan yere gömüleyim!” der, padişah bu isteğini de yerine getirir. Sonra bu adama utanmadan hürriyet şehidi derler! Bu şehitlik nereye düşmüştür biliyorsunuz zaten... Tatlıcının başına oklava düşse o derhal tatlı şehidi olur. İttihatçılar bu edebiyatı uydurmakta mazur idiler. Mazur değil, mahkûm... Çünkü öyle bir Yahudi, kozmopolit, mason görüşünden geliyorlardı ki, bilmeden, -masonların protokolünde var- bunları millî kahraman gösterirlerse mesele halloluyordu. Ve bütün dâva İslâm birliğini yıkmakla topyekûn...

(Batı Tefekkürü ve İslam Tasavvufu'ndan)

Abdülhamit'in ümmetçiliğe uygun milletçiliği!

Evet, Abdülhamid Han, milliyetçi bir Padişah'tı ve bu duygusunu, esas bildiği ümmetçilik ruhunu örselemeksizin, aynı ruha tâbi kılarak muhafaza etmenin sırrına ermişti. Onun gözünde her şey ruhî muhtevadan yani iman ve İslâm'dan ibaretti; kavimcilik de ancak bu ruhî muhtevaya liyakat, riayet ve hizmet belirttiği nispette tutunabilirdi.

(Ulu Hakan II. Abdülhamit Han'dan)

“Millî kurtuluş kahramanı Vahidüddin; iktidar gaspçısı Mustafa Kemal!”

Evet; millî şahlanışın başında 14-15 ve Cumhuriyetin ilânında 19 yaşında bir çocuk olan biz, bunca yıl boyunca gördüğümüz, işittiğimiz, okuduğumuz ve mânalandırdığımız şeylerin yekûnu olarak şu hükme varmış bulunuyoruz ki, Birinci Dünya Harbi felâketi ve İmparatorluk devletinin çöküşünden sonra Türk haklarını sağlamak yolunda millî bir şahlanışa ilk olarak meydan açma fikri, bu hareketin şefliğini yapan Mustafa Kemal Paşadan önce ve onun şahsında Sultan 6. Mehmed Vahidüddin'indir. Yâni aynı hareketin, vatan hainliğiyle suçlandığı adamın...

(...) Mustafa Kemal Paşanın karşısına çıkan Vahidüddin değil, Vahidüddin'in karşısına çıkan Mustafa Kemal Paşa...

(...) Vahidüddin, aksine, İstanbul'da kalıp düşmanlara ümit vermek, böylece Millî Hareketin gelişmesini sağlamak ve bu başarıyı icabında vatan haini görünmeye kadar gidecek bir fedakârlıkla yerine getirmek makamındadır ki, kaderin bir insanı bu derecede makûs bir tecelli ile öz hakikatini göstermekten mahrum ettiği görülmüş şeylerden değildir.

Hak katında ne yüksek derece!..

Vahidüddin'in misilsiz mazlumluluğu ve ona bağlı kıymeti de bu noktada... “Kuva-yı İnzibatiye” ve sair namlar altındaki teşkillerin ise sadece göz boyamaya mahsus “kaşkariko”lardan olduğu ve hiçbir harekete girişememeksizin eridiği ve hattâ millî cepheye katıldığı, bütün bunların da belki Vahidüddin'in gizli tâlimiyle meydana geldiği, hâdiselerin üslûbundan bellidir.

Yer yer Anadolu isyanlarına gelince, bunların da hakikatini ortaya dökmeye sarayın tezatlı vaziyetinden kendi kendisine zuhura gelmiş şeyler olduğu, sarayca tahrir edilmek şöyle dursun, bunlara da katılmadığı ve ne “durun!”, ne de “yürüyün!” denilemediği, yine hâdiselerdeki üslûp ifadesinden anlaşılabılır.

(Vatan Haini Değil, Büyük Vatan Dostu Sultan Vahidüddin'den)

“Cumhuriyet ruhu çürüttü; Allah’a sımsıkı kapadığı kapıları başkalarına açtı”

Kolera salgınından mikrop mes’ul değildir; onu besleyen ve geliştiren pislik vasatı sorumlu...

Bunun gibi, başımızdaki belânın küllî mes’ulü 27 yıllık şekavet idaresinden sonra [1923-1950 dönemi kastediliyor –BveÜ], cebri (demokrasi) şıngasıyla bütün recûliyet iktidarını kaybeden işte o ruh!.. Vatana sopayla hükmettiği devirde ruhları ve mideleri aç bırakan, sonra da bu açlığı sadece maddeyle gidermeye çalışmaktan başka bir tedbire akıl erdiremeyen ve arada bazı göstermelik değişmelere rağmen daima üzerinde gittiği sabit ve müşterek çizgiyi bir türlü kıramayan bu ruh ve onun rejimi, nihayet demokrasinin kurbanı oldu.

(...) Demokrasi dediler, yalnız Allaha ve Resulüne sımsıkı kapadıkları kapı ve pencereleri başkalarına açık bıraktılar. Giren de girdi! Ve başımızdaki belâ, dâsitânı, efsanevî bir başsızlık, sahihsizlik halinde tecelli etti. Sopası kırılan rejim, onsuz idareyi bilmediği ve idrakine en uzak şey demokrasi olduğu için, öz sopasıyla dayak yemeye başladı ve hükümet mefhumunun bu türlü, yerlerde sürünmesini demokrasi sanmak dalâletinden kurtulamadı. Ve kimse farkına varmadı ki, Cumhuriyet devresini yirmibeşer yıllık iki çığıra bölecek olurlarsa görürler ki; çürütülen ruh ve ahlâkın ilk çığırda atılan tohumları, mahsulünü ikinci çığırda verdi ve büyük hasadını da son yıllara sığdırdı.

(Rapor 1/2'den)

“Menemen cinayeti Cumhuriyet’in tertibi!”

Menemen Hâdisesi münasebetiyle Manisa ve civarını tarayan, en küçük toz tanesine bile müsamaha göstermeyen tarak, faillere ait mahallelerin muhtarnı, manavını, kahvecisini, bakkalını, fırıncısını, ayakkabıcısını hâsılı dünya gözüyü bu adamları görmüş kim varsa hepsi-

“Üstad”, şeriatçı olduğunu gizlemiyor.

ni birden topluyor. Manisa’da dinle alâkalı herkes hacı, hoca, müezzin, vaiz, imam, çuvalın içinde... Hattâ bu hocalardan ilim ve faziletiyle tanınmış Hafız Ahmed, hâdiseden kısa bir müddet evvel bir rüya görüyor ve zevcesine diyor ki:

- Rüyamda beni eşek arılarının soktuğunu gördüm! Galiba, hem de zâlimler elinde can vermek üzere, sonumuz geldi!

(...) Menemen Hâdisesine beş ay kala cereyan eden Bursa konuşmaları ve peşinden alınan kararları adetâ ispat edici, vesika değerinde bir vakıa vardı ki, o da, toplantının hemen arkasında basma (dikte) edilen şeyh ve şeyhlik aleyhindeki yayınlardır. Evet; durup dururken, basın, birdenbire tarikatçılar, bilhassa Nakşiler aleyhinde bir kampanyaya girişmiş, böylece, Japonya’da zelzele habercisi, renk değiştiren bir nevi balık gibi, anlayana ilerideki felâketi ihtar edici bir rol oynamaya başlamıştı.

(...) Tâ Temmuz ayında Aralık ayının faciası hazırlanmaktadır.

(Son Devrin Din Mazlumlari’ndan)

“Devlete musallat Moskoflara direnen bedbaht sağcılar...”

Önce üniversite hareketleri, derken sağ-sol çatışmaları ve en sonra, içinde sağın bulunmadığı, devleti topyekûn çöktürme davranışları... Sağ, bu hengâmede, hükümetin yapamadığını kendisi yapmak zorunda bırakılmış, üstelik hükümet deviricisi diye yaftalanmış bedbahtlar cephesi...

Evet, ne hazindir ki, sadece devlete musallat ve Moskova lûgaritmesi tarafından emirli bu hareketi, sırtında polis üniforması bulunmaksızın önlemeye çabalayan sağcı gençlik, aynı devletçe solculardan daha ağır suçlu sayılmıştır. Sanki “benim yapmadığımı başkasının yapmasına izin vermiyorum!” tavrı... Demek ki yapamıyor değil, kasten yapmıyor.

(Moskof’tan)

“ÜSTAD”IN TOPLUM DÜŞÜNCESİ

“Meşrutiyetten sonra ahlâkımız düştü, züppe Selanik kibarlarının istilasına uğradık”

Meşrutiyetten sonrası felâket... Artık ahlâk düşüklüğü, Türk ferd ve aile plânında, benliğimizin en mahrem maktalarına kadar yol aramaya koyulur. Bu devirde ahlâk düşüklüğümüz, sadece hükümet ve idare manzumesinde zümrevî bir daire teşkil etmekten çıkar; bütün milleti içine alan umumî ve içtimaî bir hacim kazanmaya doğru gider. Devlet ve idare ölçüsü bakımından rehbersiz ve başsız Türk ailesi, kendi içinde itiyadı olarak körü körüne devam eden İslâm ahlâkının artık aile kadrosunda harap olmaya başladığına şahittir. (...) Ortada inkılâp adına, inkılâp kelimesinden başka hiçbir şey yoktur. Daha birçok kof kelime ve tam bir iş ve hakikat yabancılığı... Ahlâk sükûtumuzun artık bir felâket istidadını kazanmaya başladığı bu merhalede başlıca müessir ve mesul, Avrupaya en kötü ve kokmuş taraflarıyla imrenen taklitçi züppe tipi, onun sabun köpüğünden edebiyatı; ve (Hareket Ordusu)nun arkasından İstanbul’u istilâ eden ve Şişli muhitlerini kıran Selanik kibarlarıdır.

(Tanrı Kulundan Dinlediklerim’den)

“Üstad”ın şeriat rüyası

Bir arefe sabahı yırtıcı bir kalk borusu sesiyle yataklarımızdan fırlasak...

Manzara:

Bir zamanların yalnız maddede ya-

pım-yıkım hamlesinin en gözükara çapta iç hakikati... Ruh imarı dâvası...

Memlekette tek sarhoş yok!

Ecnebi diplomat, elçiliğinde, yahut Hilton otelinin (00) numarasında, dışarıdan getirttiğini içebilir.

Tekel, eski şarap şişelerine ister pekmez, ister kırmızı doldursun...

Ne zar, ne iskambil kâğıdı, ne şu, ne bul..

Millî Piyango, Toto ve "Bahs-i müşterek" gişelerinin kapalı camları üzerinde, katrandan iki çapraz çizgi...

Kulüplerde tek-çift bile oynanamaz.

Banka, para yatırımları, ancak kendilerine aşıladığı tasarruf terbiyesinin semeresiyle mükâfatlandırıcı, faizsiz, ikramiyesiz, hattâ muhafaza ücreti alan bir ocaktır.

Rüşvet, suiistimal, nüfuz ticareti, iltimas, hakka ve cemiyete ihanet bakımından vatan hıyanetine denk...

Mektep değil, ahlâk ve terbiye çilehaneleri... Bu çilehanelerden derece derece hayat izni almayan, yaşayamaz.

Karaborsayı dileyen ağzına alsın! Terazi, maliyet ve kâr yalanı, üç ayaklı sehpa tartılır.

Serseri, derhâl maden ocağına...

İşsiz, milyonlar de olsa amelîliğe...

Sefih, bütün malı ve mülkiyle devlet emrine...

Filim, tiyatro, sergi, gazete, mecmua ve kitap, en sert fikir, ahlâk ve keyfiyet ölçüsü sansürü altında...

Kahvehane; paydos!

Dans salonu; elveda!

KontROLSÜZ spor; Allahaismarladık!

Fahişe; buyursun Hayırsız Adadaki kampa!

Yolda, meydanda, nakil vasıtalarında, umumî yerlerde, hattâ mabetlerde, edep ve usûl ahlâk zabitasının hususî ajanları...

(Tanrı Kulundan Dinlediklerim'den)

"Üstad", Menderes'ten para istemek için yazdığı mektupta, kendisine "aşkını" da itiraf ediyor!

"İslâm ülkesinde halktan rey alınmaz; halk tâbidir!"

Halk yok, hak vardır; ve ona bağlı kalabalıklar.

Halk bir kaptır, kap!.. Neyle doldurursan onu sana verebilir.

(...) Nitekim, devlet, tam manasıyla güdümlü bir İslâm ülkesinde gerçekten halkın müessesesidir. Fakat, "İslâm'da kalayım mı?" diye halktan rey almaz! Çünkü orada hâkimiyet Hak'kindir. Halk da O'na tâbidir.

Halk O'nun kantarıdır, o hâkimiyetin. Şu kadar kilo, bu kadar ton! Hepsini bu... Keyfiyet, kemiyete mağlûp ettirilemez!

(Dünya Bir İnkılâp Bekliyor'dan)

"ÜSTAD"IN "AKSİYONER" GERİCİLİĞİ

"Müslüman şeriatçısıdır!"

Müslüman olup da şeriatçı olmamak, (Sokrates)'in benzetişiyse, flüt çalanlar olduğunu kabul edip de flütü kabul etmemekten farksızdır. İtikadî şeriatçılıkla, devlet nizamlarını şeriata uydurma davranışı arasındaki farka da ayrıca dikkat etmek gerekir. Eğer Kur'an Kursu topluluğu, sâf ve mücerret mânada şeriatı üstün kıymet tanımiyorsa, Müslümanlığı kökünden kavramış demektir.

(Son Devrin Din Mazlumları'ndan)

Adnan Menderes'e: "Kokularını giran bulduğunuz ne kadar şahıs varsa imha etsem ne buyurursunuz?"

Size çoktan beri yazamadım. Bir zamanlar beni, kapınızda mütemadi kitarasını inletmeğe memur bir serenad hastası haline getirmiştiniz. Bunun için vesile üstüne vesileye sahiptim. Şimdi resen huzurunuzu arayacak herhangi bir vesileye malik değilim. Fakat en büyük ve devamlı vesilem:

Aşkım ne olacak?

Gerçekten "Fırak-ı Adnan" hastalığına müptelâyım. Acaba ne gün üç beş dakikalık takdire mahzar olacağım?

(...) Acaba Büyük Doğu'yu, din cephesini tamamen gizliyerek saf politika polemik sanat ve aktüalite mecmuası halinde çıkarsam, böylece düşmanlarınıza tek ip ucu vermesem ve kokularını giran bulduğunuz ne kadar, şahıs, gazete ve mecmua varsa, sırf kendi cephemden imha etsem ne buyurursunuz? Nasıl, böyle bir hamlenin günü tamamen hülûl etmiş değil midir?

(Necip Fazıl'ın Adnan Menderes'e yazdığı "örtülü ödenek" mektubundan [22 Kasım 1954]-Aktaran: KİM Dergisi, 30 Kasım 1960)

"40 yıllık emeğimin semeresini MHP'nin aksiyoncu ruhundan istiyorum"

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in "Türk Milletine Beyannamesi"ni okudum.

Pılı-pırtı odalarının raflarında dizili, kapağı arkasına devrik ve içi boş, hattâ süprüntü dolu teneke konserve kutuları halindeki partiler arasında, bugünden itibaren MHP, nazarımda bambaşka bir mâna ve hüviyet sahibidir. Onu, Müslümanlık ve Türklüğün gerçek hakkını vermeye namzet bir topluluk olarak anıyor ve canımın içinden selâmlıyorum.

(...) 150 yıldır her gün biraz daha artıcı bir hasretle kurtarıcısını bekleyen

Türk Milletine "beklediğin geliyor!" müjdesini vermenin ilk ümid günü bu tarihtir.

"Emin olmaya yakın ümid" ışığının çıktığını gördüğüme ve bu ışığı nice defa hayâl edip de karanlıklara düştüğüme göre, bundan böyle yeni inkisarlara tahammülü kalmıyan yanık yüreğimi, dâva yolunda en küçük istikamet hatasına razı olmaz bir hassasiyetle bu beyannamenin halkaladığı sıcak avuçlara bırakıyor ve 40 yıllık emeğimin semeresini bu çevrenin aksiyoncu ruhundan bekliyor ve istiyorum!

İç i alev alev Müslüman, dışı pırıl pırıl Türk ve içi dışına hâkim, dışı içine köle, yeni Türk neslinin maya çanağı olmak ehliyeti hangi topluluktaysa ben oradayım.

Allah'ın inayeti ve Resûlünün ruhaniyeti bu yoldakilerin üzerinde olsun!..

(1977 seçimleri öncesi MHP'ye destek beyannamesi)

"Üstad"tan Alparslan Türkeş'e "darbe" teklifi

Sizin Silahlı Kuvvetler ve gençler arasındaki gücünüzle, benim Büyük Doğu Derneği'ndeki gücümüzü bir araya getirip memleket idaresini birlikte ele alalım.

(...) Büyük Doğu Dernekleri büyük kuvvettir. Heps i, benim emrimdedir. Gözümün içine bakıyorlar. Onların hareketi, iki dudağım arasındadır. Sizi de biliyorum. Siz de sevilirsiniz. Silahlı Kuvvetler'de taraftarlarınız var, üniversite

gençliği içinde taraftarlarınız var. Gel bu iki gücü birleştirelim...

("Türkeş'in Anıları: Şahinlerin Dansı", Hulûsi Turgut, 25 Aralık 1995, Sabah Gazetesi - MHP lideri Alparslan Türkeş'in anlatımıyla, "Üstad"ın darbe teklifi)

"Üstad"tan 12 Eylülcülere: "Başımızdan hiç eksik olmayın!"

Hareketin mahiyeti... Malum klasik darbelerden biri değildir... Bu hareket olmasaydı, yıl değil, ay değil, belki hafta ve gün hesabıyla Türkiye'nin çöküşü gerçekleşebilirdi... 27 Mayıs 1960 ile 12 Eylül 1980 Hareketi arasında şu fark vardır ki, ilki milli iradeye tam zıt ve fikirsiz bir gece baskını olmuşken, ikincisi milli ihtiyaca tam uygun bir imdat davranışı olmak istidadındadır... 27 Mayıs 1960 hareketi 'millele rağmen' diye belirtilirken, 12 Eylül 1980 müdahalesi ancak 'millet için' formülüyle ifade edilebilir.

Hükümetten ziyade onu mefluç kılan partilere ve fesad ocağına döndürdükleri Meclis'e yönelik bir davranış... Hedefi de bölücülük, komünizm ve din nikabı altında dolayısıyla gayet tabii olarak 'devlet ve cumhuriyeti koruma ve kollama' atılışı... Bir iç darbe değil, iç şahlanıştır. İsyan değil, ıslah...

(...) Hakkın tayini, türlü oyunlara getirilen yığınlar değil, hakka bağlı bir otorite merkezine ait olması gerekir. Biz dünya görüşümüz icabı, hak ve hakikat saltanatından gayri bir sistem tanımayanlardanız.

Diyanet'te 'şeriatin kestiği parmak acımaz' diyen Devlet Başkanı şeriat hak ve hakikat manası dışında kullanmış olmayacağına ve ayrıca 'anarşiyi kökünden temizlemedikçe gitmeyeceğiz' dediğine göre gerçek Müslüman'a düşen vazife ona şöyle cevap vermektir: Dediklerinizi yapın da, başımızdan hiçbir an eksik olmayın!..

(Aktaran İsmail Kara, "Derin Tarih" dergisi, Mayıs 2012, Sayı:2)

Türkeş, Necip Fazıl'ın kendisine, beraber "darbe" yapmayı teklif ettiğini söylüyor... Sahi, bugünün "darbe karşıtları", "üstad"a pek düşkünler, değil mi?

Sumer, Babil, Assur ve Hitit kanunlarında

Kadına yönelik cinsel suçlar ve cezalar

Sumer, Babil, Assur ve Hitit toplumlarında kadının bekâretinin ve namusunun korunmasını, evlenmeden önce baba, erkek kardeşler ve tüm diğer erkek akrabalar üstlenirlerken, evlenmesiyle bu görev kocaya intikal etmektedir. Bakirelik erkek egemen güç tarafından tabu haline getirilerek bir ayrımcılık yaratılmış, kadınların namus ve utanç duyguları ile baskı altına alınmaları sağlanmıştır.

Giriş

Dilbilgisi açısından cinsiyet kelimesinin anlamı bilinmekle beraber günümüzde bu kavramın farklı kullanımı vardır. Yeni haliyle cinsiyet, kadın ve erkeğin sosyokültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların kadın ve erkeği birbirinden ayırt etme biçimini ve onlara verdiği toplumsal rolleri ifade etmektedir. Kadınların, erkeklerin hükmü altındaki ikincil konumunu kadınların anatomilerine dayandıran genel eğilimle baş etmek için toplumsal cinsiyet kavramı ortaya konmuştur. Yıllarca toplumda kadınlara ve erkeklerle atfedilen farklı özellikler, roller ve statüler biyolojik olarak, yani cinsiyete göre belirlenmiş ve bunların doğal, dolayısıyla da değişmez olduğuna inanılmıştır. Oysaki her toplum; bir erkek ya da kadını, farklı nitelikleri, davranış modelleri, rolleri, sorumlulukları, hakları ve beklentileri olan bir erkek ve kadına, eril ve dişiyle yavaş yavaş dönüştürmektedir. Biyolojik olan cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikle-

ri psikolojik ve sosyolojik, yani diğer bir ifadeyle tarihsel ve kültürel olarak belirlenmektedir.(1) Dolayısıyla toplumsal cinsiyeti olduğu kadar cinsellik de toplumsallaşma sürecinde öğrenilmektedir.

Toplumsallaşmamızda etkili olan tüm süreçler ve aktörler cinselliği algılayışımızın belirleyicileridir.

Cinsellik, kadınların ikincil konumda ve baskı altında tutulduğu çok önemli bir alandır. Bu alanda kadınlar, erkeklerin ihtiyaçları ve arzuları doğrultusunda onlara cinsel hizmet sağlamaya mecbur edilir.

Sumerlerin geriye bıraktıkları kültürel miras arasında en önemlisi de kendinden sonrakilere kaynak oluşturan hukuka sahip olmalarıdır.

Toplumsal cinsiyetin merkezinde cinsellik durmaktadır. Erkek egemen görüş kadınların cinselliğini bastırıyorken, erkeklerini ise kışkırtmaktadır.(2) İşte bu nedenle, toplumsallaşmamızda etkili olan tüm süreçler ve aktörler cinselliği algılayışımızın belirleyicileridir. Cinsellik "değişmeyen biyolojik bir gerçeklik ya da evrensel bir doğal güç" değil, aksine "siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel sürecin bir ürünü"dür.(3)

Cinsellik, kadınların ikincil konumda ve baskı altında tutulduğu çok önemli bir alandır. Bu alanda kadınlar, erkeklerin ihtiyaçları ve arzuları doğrultusunda onlara cinsel hizmet sağlamaya mecbur edilir. Erkeğin rasgele ilişkide bulunmasına geleneksel olarak göz yuman her toplumda, kadınların evlilik dışında cinselliklerini ifade etmelerini yasaklayan ahlaki ve yasal bir sistem vardır. Toplumdaki asil kurumların hepsi ataerkil bir doğaya sahiptir. Ataerkil sistemin ve yapının dayanakları ise aile, din, medya ve hukuktur.(4)

Tarihsel olarak incelendiğinde hukuk, cinsiyete bağlı gelenekleri sürdüren en önemli vasıta olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakınca hukukun, kadının ikincilleştirmesi ve bağımlı kılınması rolünü yerine getirdiği görülmektedir.(5) Bütün feminist hukuk teorisyenleri, toplumun ve onun uzantısı olan hukukun ataerkil olduğu düşüncesinde birleşmektedirler. Bunların hukuka ilişkin temel ön-

cüllerinden biri de hukuk teorilerinin erkekler tarafından geliştirildiği ve toplumsal cinsiyet bakımından nötr olduğu durumlarda bile, temel bir erkek ön yargısını yansıttıklarıdır.(6)

İktidarın cinselliği ele geçirmesi bir dil ya da daha doğrusu eklemlenmesiyle bir hukuki durum yaratan bir söylem edimiyle olmuştur. İktidarın konuştuğu kuraldır. Cinselliğin üzerinde iktidar salt bir yasaklama yasası uygular. Amacı cinselliğin kendi kendinden vazgeçmesidir. Aracı bir cezayla tehdit etmektir; ceza ise kendisinin ortadan kaldırılmasıdır. Yasaklayan her kim olursa olsun her durumda iktidar hukuksal bir biçim yoluyla şemalaştırılır ve yol açtığı etkiler itaat biçiminde tanımlanır.(7) Tarihin çeşitli dönemlerinde iktidarların cinselliği denetleme isteklerinden vazgeçemedikleri görülmektedir. Yasalarla cinsel davranışların düzenlenmesi, kültürden kültüre değişmekle birlikte yalnızca erkeklerin görüşünü yansıtacak biçimde, erkekler tarafından kurgulanarak yazılmıştır.

Hukukun tarihsel gelişimi incelendiğinde, Eskiçağ toplumlarında, ilk başta örf ve adet denilen sözlü gelenek hukuku mevcut olup bu hukuk daha sonra yazılı hukukun temelini de oluşturduğu varsayılır.(8) M.Ö. 3 bine tarihlenen ilk yazılı hukuk, yazıyı bulan Sumerlere aittir.

İşte "uygarlık tarihi" denilen bu dönemde birlikte kadının bitmeyen kurtuluş

mücadelesi de başlamış oldu. Bundan sonra insanlık, erkek egemen düzenin en sarsılmaz sistem ve en köklü ideoloji olarak kurumsallaşmasına tanık olacaktır.(9)

Bu çalışmada ataerkil toplumlarda cinselliğin algılanışı ve cinsellekle ilgili kavramlar üzerinde durularak Sumer, Babil, Assur ve Hitit kanunlarında kadına yönelik bakirelik, zina, zina iftirası ve tecavüze ilişkin cinsel suçlar ve bu suçlara öngörülen cezalar kronolojik olarak ele alınacaktır. Söz konusu toplumlarda hukuk yoluyla kadının nasıl ikincilleştirildiği ve erkeklerle bağımlı kılındığı hususu karşılaştırmalı olarak incelenerek kanunların ortak ve farklı yanları kadın bakışıyla ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ancak, cinsel suçların ayırımına geçmeden önce, bu kanunlar hakkında genel bir bilgi verilecektir.

Sumer, Babil, Assur ve Hititlerde hukuksal düzenlemeler

19. yüzyılın başlarında arkeolojik araştırmalarda bulunan çivi yazılı tabletler kaybolmuş uygarlıklara ilişkin yeni sırları da ortaya çıkılmıştır. Çivi yazısının çözülmesi yalnızca M.Ö. 4. binde Mezopotamya bölgesinde yaşayan Sumer uygarlığının varlığını tanıtmakla kalmamış, aynı zamanda Tervat'taki kitapların Eski Yakındoğu ile büyük ölçüde benzerliğini de ortaya koymuştur.(10) Sumerlerin geriye bıraktıkları kültürel miras arasında

Tarihin çeşitli dönemlerinde iktidarların cinselliği denetleme isteklerinden vazgeçemedikleri görülmektedir. Yasalarla cinsel davranışların düzenlenmesi, kültürden kültüre değişmekle birlikte yalnızca erkeklerin görüşünü yansıtacak biçimde, erkekler tarafından kurgulanarak yazılmıştır.

Hangi cinsel davranışın "suç" kapsamına alınacağı, genellikle dönemin egemen değer yargılarınca belirlenmektedir.

en önemlisi de kendinden sonrakilere kaynak oluşturan hukuka sahip olmalarıdır. Bazı araştırmacılar tarafından çivi-yazısı hukuku olarak tabir edilen bu hukuk anlayışı sadece Mezopotamya ile sınırlı kalmamış, yakın çevresindeki komşu kavimler olan Elamlılar, Huriler, Hititler ve Kenanlılara da geçmiştir. Özellikle Hitit kanunları birtakım hüküm ve uygulamalar bakımından Mezopotamya'dakilerle esaslı noktalarda benzerlikler göstermektedir. Ayrıca, Sumer kanunları şekil ve içerik açısından İsrail hukukunu da etkilemiş, hatta bununla kalmamış aynı topraklarda gelişen İslâm hukukuna da tesir ederek yaşayışını sürdürmüştür.(11)

Sumerlerin Güney Mezopotamya'ya egemen olduğu sürece bu kanunlar Sumer dilinde yazılmıştır. Fakat, Amurru (MAR.TU) istilasından sonra Sami dil olan Akkadca yazılmıştır. Aşağıda, Mezopotamya'da bugüne kadar bulunmuş olan kanunlar, yazılış sırasına göre verilmektedir.(12)

Mezopotamya'daki kanunların yazılış sırası:	
Akkadça Yazılı Kanunlar	Sumerce Yazılı Kanunlar
Urukagina Kanunları	Eşnunna Kanunları
Ur-Nammu Kanunları	Hammurabi Kanunları
Ana-İttisu Kanunları	Orta Assur Kanunları
Lipit-İstar Kanunları	

Eski Önasya yasaları için bazı araştırmacılar "çivi-yazısı hukuku" terimini kullanmaktadır. Eski Önasya yasalarının tümü kazuistik yani tek tek suç eylemlerini art arda sıralama biçiminde düzenlenmiş yasa derlemeleridir.(13) Babil, Assur ve Hitit kanunları Sumer yasaları örnek alınarak düzenlenmişlerdir. Ancak bu düzenlemelere kendi değer yargılarına göre yeni ilaveler yaparak açıklamalı şartlar konulmasından dolayı Assur kanunlarının bir hukukçu eliyle yapıldığı kanaati oluşmaktadır.(14)

Eşnunna, Orta Assur ve Hitit kanunları dışında her kanun, *prolog* (önsöz), maddeler ve *epilog* (sonuç) olmak üzere üç bölümden oluşan standart bir kalıp içerisinde yazılmıştır. Bazı maddelerin benzerlikleri bu yasaların birbirlerinden etkilendiklerini gösterse de, Asiyenik kökenli Sumerlerin, Sami ırktan Assur ve Babilîlerin ve Hint-Avrupalı Hititlerin farklı örf ve adetlere sahip olmaları nedeniyle hepsi kendilerine özgü bir karakterdedir. Her maddede mutlaka "eğer" kelimesi ile başlayan bir suç tasvir edilmekte, sonra bu suçun hangi ceza ile cezalandırılacağı belirtilmektedir. Sumer ve Hitit kanunlarında "*talion*" denilen kısasa kısas prensibi görülmezken, Assur ve Babil kanunlarında varlığını sürdürmektedir.(15) Hitit kanunlarında cezaların Sumer kanunları gibi hafif ve insancıl olması, bunları Sami kavimlerin kanunlarından ayıran bir özelliktir. Hititler, hayvan ve bitkileri korumak için bile kanunlar çıkarmışlardır.(16) Kadınlarla ilgili suçların ve mülkiyet haklarının en fazla yer aldığı ve cezaların çok daha sert olduğu kanun ise, Orta Assur kanunlarıdır.(17)

Her toplum, bireylerinin cinsel davranışlarından bir bölümünü yaptırıma bağlamaktadır. Cinsel davranışlardan hangi-

lerinin suç kapsamına alınacağı o günün değer ölçüleri saptamaktadır. Toplumu yönetmekte olanlar, var olan güç ilişkileri ve geçerli değer yargıları doğrultusunda, cinsel davranışlardan hangilerine izin verilip hangilerinin yasaklanacağı önceden belirlenmektedir. Farklı devletlerin düzenlemelerinde cinsel suçların ele alınış biçimindeki ya da aynı suç için öngörülen cezanın ağırlık ölçüsündeki farklılık, yasa maddelerinde dile getirilen değer ölçülerinin göreceliğini ve kimi zaman da keyfiliğini ortaya koymaktadır. Her yönetim kuşkusuz, kendi ceza politikasının genel ilkelerini saptarken, içinde yaşadığı koşulların özelliklerini, kendisini yönlendiren ideolojik ilkeleri (önceleri salt dinsel ilkeleri) ve yine kendi dünya görüşünü düzenlemelerine yansıtma konumundadır. Ancak insan, cinsel güdülerinden

Her toplum, bireylerinin cinsel davranışlarından bir bölümünü yaptırıma bağlamaktadır. Cinsel davranışlardan hangilerinin suç kapsamına alınacağı o günün değer ölçüleri saptamaktadır. Toplumu yönetmekte olanlar, var olan güç ilişkileri ve geçerli değer yargıları doğrultusunda, cinsel davranışlardan hangilerine izin verilip hangilerinin yasaklanacağı önceden belirlenmektedir.

her yerde ve her zaman "aynı" olduğuna göre, cinsel davranışlara ilişkin düzenlemelerden toplum bireylerinin, aslında hukuka ve (göreceli de olsa) adalet kavramına göre değil, belirli bir zamanda ve belirli bir yerde yürürlükte bulunan kurallara göre yönetilmiş olduklarını anlamaktayız.(18)

Bugüne kadar bilinen en eski kanun koyucu M.Ö. 2350 yıllarında yaşadığı kabul edilen Lagaş Kralı Urukagina'dır.(19) "Reformlar Talimatnamesi" şeklinde düzenlenen bu kanun içeriğinde aile hukukuna yönelik altı madde yer almaktadır. Bunlar içinde en dikkati çeken ise *pol-yandrie*nin yani bir kadının birden fazla erkekle evlenme uygulamasının kaldırılmasıdır. Bu kanun öncesinde, karısını boşamak isteyen erkek ağır nafaka ödemek zorundaydı. Söz konusu nafakayı vermemek için, karısının başka bir erkekle evlenmesine mani olmuyor ve böylece çok kocalı bir evlilik meydana gelmiş oluyordu. Ancak reform sonrası kadının iki erkek tarafından sahiplenilmesi yasaklanmıştır.(20)

Ana-İttisu ve Lipit-İhtar kanunlarının korunan kısmında cinsel suçlara ilişkin herhangi bir maddeye rastlanılmamıştır. Urnammu, Eşnunna, Hammurabi, Orta Assur ve Hitit kanunlarında; bikri bozma, zina, zina iftirası, tecavüz gibi çeşitli ölüm cezası öngörülen cinsel suç türlerine ilişkin maddeler bulunmaktadır. Fakat adam öldürme gibi ağır bir suça diyet, tazminat ya da suçtan zarar gören aile başkanının suçluyu bağışlama hakkı tanındığı halde, cinsel suçlar en ağır cezalandırılan suçlar arasında yer almaktadır.(21)

Bekâret

Bekâretle saflık, masumiyet ve temizlik arasında bir bağ kurulmaktadır. El değmemiş, tecrübesiz, toy olmak, kadınlığın kalitesini yükselten bir değer olarak kabul edilmektedir. Kadına telkin edilen şey, bekâretini "doğanın hükmünü kıracak" olan erkeğe saklamasıdır. Buna karşın erkekler için cinsel deneyim sahibi olmak, erkekliğin rûştünü ispatı anlamına gelmektedir.(22) Tıpta 'himen' olarak ad-

Kadınların bedenleri üzerindeki ataerkil kontrol, namus ve utanç kodlarıyla yeniden üretilmiştir.

landırılan bu zar, günlük dilde 'kızlık zarı' adı altında cinsiyetçi bir anlam da kazanmış ve böylece içeriğine toplumsal değer yargısı da yüklenmiştir. Asıl işlevi, ergenliğe kadar genç kızları dış dünyadaki enfeksiyonlara karşı korumak olan kızlık zarı(23) ataerkil toplumlarda ayrımcılığı yerleştiren bir tabu haline dönüştürül-

Bekâret kavramı, günümüzden binlerce yıl öncesi Eski Önasya toplumlarında da cinsellik açısından en önemli konulardan biri olmuş ve hukuk metinlerde özel bir yer işgal etmiştir. Kanun maddelerinde, evlilik sözleşmelerinde, verilecek başlık paralarında bakire ve dul kadın arasındaki bedel farklı olduğu gibi, bekâreti bozulan kızın da kirletilme bedeli hür ya da köle olmasına göre değişmektedir.

müştür. Aslında, *deforation* denilen "kızlık bozma isteği", erkek egosundaki sahip olma tutkusunun en hastalıklı tarafıdır. Kadın yıllarca koruduğu bekâretini, ilk ilişkisinde kutsal bir hediye gibi evlendiği ilk erkeğe vermelidir. Oysa erkek, ilk tecrübesini bir fahişe ile yaşayabilir. Toplumsal ahlak, erkeğin ilk cinsel ilişkisini, duygusuz bir devinim eşliğinde para karşılığında yapmasını bile doğal karşılar-ken, kadına evleninceye kadar beklemesini emretmektedir.(24)

Bekâret, sadece birey olarak kadına ait değil, bütün aileye ait bir değerdir. Dolayısıyla, kadınların bedenleri aile tarafından kontrol edilen sosyal bir olgu olmuştur. Kadınların bedenleri üzerindeki ataerkil kontrol, namus ve utanç kodlarıyla yeniden üretilmiştir.(25)

Öncelikle kadınların bekâretleri, ister evlilik içi ister evlilik dışı olsun, ilk cinsel ilişki sonrasında yitip gitmektedir. Evlenmeden önce cinsel bir birliktelik yaşansa bile, bir kez evlenmiş olan kadın, eşinden boşanması ya da eşini yitirmesi durumlarında bile, hiç bir zaman bakire bir kızla aynı statüde olmayacaktır.(26) Bekâret temizlik, el değmemişlik ve saflık gibi anlamları içerdiği gibi, "bakir" veya "bakire" olmamak da bunların tam tersini çağrıştırmakta;(27) doğal olarak bakir olmayan bir kadının değeri de düşmektedir. Buna ilişkin Ur-Nammu Kanunlarının 7. maddesinde, dul olarak evlenen bir kadın, boşandığında, kız olarak evlenen kadının 6. maddede alacağı tazminatın yarısını almaktadır.(28)

6 "Eğer bir adam eşini (kız olarak aldığı) boşarsa 1 mana gümüş tartacaktır".(29)

7 "Eğer bir adam dul olarak aldığı kadını boşarsa 1/2 mana gümüş ödeyecektir"

Bekâret kavramı, günümüzden binlerce yıl öncesi Eski Önasya toplumlarında da cinsellik açısından en önemli konulardan biri olmuş ve hukuk metinlerde özel bir yer işgal etmiştir. Kanun maddelerinde, evlilik sözleşmelerinde, verilecek başlık paralarında bakire ve dul kadın arasındaki bedel farklı olduğu gibi, bekâ-

Eski Mezopotamya ve Anadolu toplumlarında cinsellikte bakirelik çok önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

reti bozulan kızın da kirletilme bedeli hür ya da köle olmasına göre değişmektedir. Cinsel ilişki olmadan ayrılma durumlarında başlık parasının nasıl geri ödeneceği, kirletilme bedelinin kime ödeneceği, kızın tecavüzcüsüyle evlendirilip evlendirilmeyeceği, kirleten adamın öldürülüp öldürülmeyeceği hususları kanunlarda önceden belirlenmiştir.

Ur-Nammu Kanununun 5. maddesinde, bir adamın bakire kölesinin bıkını bir başka adamın bozması halinde, işlediği bu suça karşılık yalnızca para cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu ceza türünden dolayı bakireliğin cinsel açıdan önemli bir değer olduğu anlaşılmaktadır.

5 "Eğer, bir adamın bakire kölesinin (bıkını) bir adam düşmanca bozarsa... o adamın 5 şegel gümüş tartacaktır (ödeyecektir).

Aşağıda yer verilen Eşnunna Kanununun 26. maddesinde görüldüğü üzere, ana-babasına başlık parası verilen bir kızın, başkası tarafından bekâretinin bozulması halinde, cezası ölümdür.

26 "Eğer bir adam, bir adamın kızına başlık (parası) verirse ve bir başkası, anasına babasına sormadan onu zorla-

yıp bıkını giderirse, bir can davasıdır, ölecektir."

Cinsel suçların eski çağlardaki cezalandırılış biçimine bakıldığında, bu suçlar, adam öldürme suçunda olduğu gibi, yitirilmiş olan değer bir daha yerine konulamayacağı türden bir eylem biçimi olarak algılanmaktadır.(30) Bakireliğin bozulması da yine yerine konulamayan bir değer olarak görülüyor ki bu eylemi yapanlar da ölümle cezalandırılmaktadır.

Ancak, eylem aynı olsa dahi eğer bıkı bozulan bir köle ise, Eşnunna Kanununun 31. maddesinde görüldüğü üzere, sonu ölümle biten bir namus davasına dönüşmemektedir.

31 "Eğer bir adam, bir (başka) adamın kadın kölesinin bıkını bozarsa 2/3 mana gümüş tartacaktır, kadın köle sahibinindir."

Orta Assur kanun maddelerinde hem rızaya dayalı hem de tecavüz yoluyla bakireliğin bozulmasına ilişkin iki madde bulunmaktadır. Aşağıda verilen her iki maddede de kısasa kısas yani karşılıklık söz konusudur. 55. maddede, kirleten adamın karısı da kirletilecektir. Kızın babası, kirleten adamın karısını alırken, kızını da tecavüzcüsüne verecek ve kızın buna itiraz hakkı olmayacaktır. Kadın bir mal gibi el değiştirmektedir. Eğer adamın karısı yoksa, kızın babası, bakir kızın kirletilme bedeli olarak üç katı gümüşü alacak ve kızı da istediğine verecektir.

56. maddede, söz konusu eylemin kızın rızasıyla gerçekleşmesi durumunda, baba, yine kirletme bedelini alacak ama bu defa kızının yazgısına kendisi karar verecektir.(31)

55 "Eğer bir adam, (henüz) bakire olarak babasının evinde oturan, bıkı (henüz) açılmamış olan, evlenmemiş ve babasının evine bir şikâyet vaki olmamış olan bir adamın kızını, ister şehrin içinde, ister dışarıda (tarlada) ister gece sokakta, ister ahırda, ister şehir bayramında, zorla bakir kızı yakalar ve onu kirletirse, bakir kızın babası, bakir kızı olan ve onu kirleten adamın karısını kirletilmek için verecektir, kocasına dönmeyecektir. (Ba-

ba) onu alacaktır. Kızı kirletilmiş baba, onu kirleten adama, karı olarak kızını verecektir. Eğer karısı yoksa, bakir kızın fiyatı olan üç misli gümüşü kirleten, kızın babasına verecektir. (kız) kirleten ile evlenecek, onu istememezlik yapmayacaktır. Eğer baba istemezse, bakir kızın fiyatı olan üç misli gümüşü alacak ve kızını istediğine verecektir."

56 "Eğer bir bakire kendini (isteyerek) bir adama verirse, adam (buna) yemin ederse, karısına yaklaşmayacaklar. (karşılık olarak) bakirenin fiyatı olan gümüşün üç katını kirleten ödeyecektir. Kızın babası istediği gibi hareket edecektir."

Hititçe yazılı belgelerde; ^{MUNUS}KI.SI-KIL "genç kız, genç kadın", ^{MUNUS}udati-"dul kadın", ^{šuppeššara}-"bakire, saf kız"(32) gibi kelimelerin varlığından bakirelik kavramının olduğunu anlamaktayız. Hitit kanunlarının 30. maddesinde, evlilik sözleşmesi yapılan ancak, henüz kıza cinsel beraberliği olmayan bir erkek, bu evlilikten vazgeçme hakkına sahiptir. Fakat vazgeçme halinde kız tarafına verdiği başlığı alamayacaktır. Bundan da, başlık bedelinin ödemesinden sonra, gençlerin evlenmeden yani aynı evde yaşamaya başlamadan önce bedensel iliş-

Kadınların bekâretlerini korumaları yönünde hem toplumsal hem de hukuksal bir baskı söz konusudur. Kızın bakireliği ailenin namusu olduğundan zarar veren taraf ya canıyla ödeyecek ya da o kıza evlenmek zorunda kalacaktır. Bu eylemde kadının tercihi değil ailenin yani erkeklerin tercihi geçerlidir. Çünkü kadının bedeni kendisine ait değildir.

kide bulunabilmelerinin mümkün olabileceği(33) anlaşılmaktadır. Ancak, bakireliğin bozulması, yani erkeğin kıza sahip olmasından sonra erkeğin bu evlilikten vazgeçme hakkının olmayacağı sonucuna varılmaktadır.

30 "Ama eğer erkek kıza hâlâ almadıysa, o zaman kendisi için onu reddedebilir, ama ödediği başlıktan o zaman vazgeçer."(34)

Bakireliğin bozulmasına ilişkin söz konusu maddelerde yer alan ceza yaptırımları bütünüyle değerlendirildiğinde, Eski Mezopotamya ve Anadolu toplumlarında cinsellikte bakirelik çok önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa erkekler için böyle bir şey söz konusu değildir. Çünkü onların kaybedecekleri bakirelikleri yoktur. Kadınların bekâretlerini korumaları yönünde hem toplumsal hem de hukuksal bir baskı söz konusudur. Kızın bakireliği ailenin namusu olduğundan zarar veren taraf ya canıyla ödeyecek ya da o kıza evlenmek zorunda kalacaktır. Bu eylemde kadının tercihi değil ailenin yani erkeklerin tercihi geçerlidir. Çünkü kadının bedeni kendisine ait değildir. Eğer bakireliğini kaybeden bir köle ise ne onur ne de namus meselesi söz konusu değildir. Bu kayıptan kadının kendisinin değil de efendisinin alacağı para önemlidir. Oysa zarar gören kadın iken karlı çıkan efendisidir. Çünkü kadın onun malıdır. Bakireliğini kaybeden kadının incinmişliğinden ziyade bu kayıptan elde edilecek olan maddi kazanç önemlidir. Cinsellikte kadın bedeni bakire veya dul oluşuna göre artı ya da eksi değer yüklenerek alınıp satılabilen, kullanılmış eski ya da kullanılmamış yeni bir eşya gibidir.

Zina

Kadınlar küçük yaşlarından itibaren henüz tanımadıkları kocalarına karşı sadık kalacak şekilde kurgulanırlar. Kadınlar evlenmek ve hayatları boyunca sadece evlendikleri erkekle birlikte olmak konusunda, doğdukları ilk günden beri yükümlü olduklarını bilerek büyürler. Bu nedenle evleninceye kadar kadınların be-

Assur kanunlarına göre zina suçu bilerek işlendiği takdirde hem kadın hem de erkek öldürülecektir.

kâretlerinin ve namuslarının himayesini baba, erkek kardeşler ve tüm diğer erkek akrabalar üstlenirler. Bekâret sayesinde koca, fiziksel varlığından çok daha önce, bir imge olarak, genç kızın cinselliğini baskı altına alan eril bir güç haline gelir.(35) Kadın evlendikten sonra kocasının denetimi altına girer. Evli bir kadının herhangi bir sadakatsizliğinde hakkında karar verecek kişi artık baba ve kardeşler değil, kocasıdır.

Aslında ataerkil düzende yasaklanan cinsellik değil, kadının kocası dışında yaşayacağı bir cinsellik deneyimidir. Buna karşın erkeklerin karlarına sadık kalma-

Kadınlar hür ve bağımsız değildir. Kadın evlenir evlenmez kocasının otoritesinin altına girmektedir. Her ne kadar tek eşli bir evlilik olsa da, erkekler ilk eşinin yanı sıra bir veya birkaç eş hatta nikâhsız cariyeye sınıfından kadınlar alma hakkına sahiptir. Kadın ancak çocuk doğurabildiği zaman belli bir statü kazanmaktadır.

sı gibi bir durum, ataerkil sistem içinde önemli bir ayrıntı değildir. Ataerkil ahlakın temelini oluşturan, işte bu ikiyüzlü algılamadır.(36)

Bütün eski Yakındoğu-Doğu aile hukukunda evlilikler kadının satın alınma esasına dayanmaktadır. Erkek kadın için muayyen bir miktarda para ödeyerek kadının üzerindeki babasının hâkimiyet hakkını satın almaktadır. Babil'de kız tarafına verilen başlığa *tirhatum*, Assur'da *teirhatu*, Hitit'te ise kuşata denilmektedir.(37) Kadınlar hür ve bağımsız değildir. Kadın evlenir evlenmez kocasının otoritesinin altına girmektedir. Her ne kadar tek eşli bir evlilik olsa da, erkekler ilk eşinin yanı sıra bir veya birkaç eş hatta nikâhsız cariyeye sınıfından kadınlar alma hakkına sahiptir. Kadın ancak çocuk doğurabildiği zaman belli bir statü kazanmaktadır. Kısır kadın soyun devamı için erkeğini başka bir kadınla paylaşmak zorunda bırakılırken(38) erkeğin kısırlılığında ise kanunlar sessiz kalmıştır. Kadınların birden fazla kocalı olmaları Urıkagina Kanunları ile yasaklanırken, erkeklerin şu veya bu sebeple çeşitli kadınlarla birlikteliğine izin vermede bütün kanunlar ortak tavır takınmıştır.

Ele aldığımız kanunların hepsinde evlilik dışı cinsel ilişki yüz kızartıcı bir durum olarak algılanmakta ve yapanlar ölümlle cezalandırılmaktadırlar. Ayrıca, Assur kanunlarında kadınların burnunun kesilmesi, erkeğin ise hadım edilmesi, Hitit kanunlarında ise erkeğin başını örtmesi gibi yaşam boyu toplumsal bir utanca dönüştürülen cezalandırma örnekleri de vardır.

Bundan da feminist filozof Mill'in, "...eskiden beri yasal cezaların başlıca zararı toplumsal utancın güçlendirilmesidir" şeklindeki görüşünde ne kadar haklı olduğu anlaşılmaktadır.(39)

Zina eylemine verilebilecek en eski örnek ise Eşnunna Kanununun 28. maddesidir. Evli olup da başka bir adamın koynunda yakalanan kadının yaşama şansı yoktur. Hammurabi Kanunlarının 129. maddesi de benzer bir eyleme yöneliktir. Fakat bu maddeden, kadının ya-

şatılıp yaşatılmayacağı kararının kralın değil, kocanın yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

28 "Eğer mukavele özeti(ni) ve mukavele(yi) babasına ve anasına yaptıysa ve onu aldıysa zevcedir. (Başka) bir adamın koynunda yakalanırsa ölecektir, yaşamayacaktır."

129 "Eğer bir adamın karısı, başka erkeklerle yatarken yakalanırsa, onları bağlayıp suya atacaklar. Eğer kadının kocası karısını yaşatırsa, kral da kölesini yaşatacaktır."(40)

Assur kanunlarında zina ile ilgili dört madde bulunmaktadır. Zina suçu bilerek işlendiği takdirde hem kadın hem de erkek öldürülecektir. Eğer zina yapan adam, kadının evli olduğunu bilmeden bu suçu işlemiş ise, masum görülme ve ceza verilmemektedir. Kadının cezası da kocanın takdirine bırakılmaktadır. Zinadan yakalanan çiftin suçu kralın ya da hâkimin önünde ispatlanması durumunda da yine bunların yaşamaları ya da ölmelerine koca karar verecektir. 15. maddede diğer kanunlardan farklı olarak koca zina yapanların öldürülmesi yerine karısının burnunun kesilmesi ve birlikte olduğu adamın da hadım edilmesi gibi bir ceza verme hakkına da sahiptir. Aynı zamanda koca isterse her ikisini de serbest bırakabilmektedir. 16. madde zina ve tecavüz suçu iç içe geçmiş durumdadır. Eğer adam kadının sözüne uyarak bu suçu işlemişse rızaya dayalı olduğundan kadın suçludur. Kocasını onu istediği gibi cezalandırabilir. Buna karşın, kadına zorla sahip olmaya kalkışan erkeğin cezası yine ölümdür.

13 "Eğer bir adamın karısı evinden çıkıp, bir adamın üzerine, onun oturduğu yere giderse, (adam) bir (başka) adamın karısı olduğunu bildiği (halde) onunla yatarsa adamı ve kadını öldüreceklerdir."

14 "Eğer bir adamın karısı ile bir (başka) adam, ister genelevde ister meydana olsun, onun bir adamın karısı olduğunu bildiği (halde) kadını yatarsa, adam (koca) karısına ne yapılacağını söylerse, zina yapan adama (da aynısını) yapacaklardır. Eğer bir adamın karısı ol-

Hammurabi

duğunu bilmeden (kadınla) yatarsa, zina yapan adam serbesttir. Evli adam karısını suçlayacak, ona istediği gibi muamele yapacaktır."

15 "Eğer bir adam, karısıyla bir adamı (zina halinde) yakalarsa, (adamı) suçlayıp ispat ederse, her ikisini de öldürecekler, (kocanın) sorumluluğu yoktur. Eğer yakalanan (adamı) kral huzuruna veya hâkimler önünde getirir, onu suçlar ve ispatlarsa ve (yine) koca karısını öldürecek olursa, adam da ölecektir. Eğer karısının burnunu keserse adam (da) hadımlaştırılacak (hadım olacak), bırakırsa, adamı (da) serbest bırakacaklar."

16 "Eğer bir adam, bir adamın karısının sözüne uyarak (onunla) yatarsa adamın hatası (suçu) yoktur. Kadının kocası,

Hitit erkeği isterse

198. maddede olduğu gibi zina yapan karısına yaşam hakkı tanıyabilmektedir.

Yalnız, kocanın karısını affetmesi durumunda, zina yapan adam da sağ kalacak, ancak utanç simgesi olarak başı örtülecektir; aksi halde tekerleğe diz çöktürülerek, kralın ölüp ölmemelerine karar vermesi gerekmektedir.

karısına istediği gibi ceza yükleyecektir. Eğer zor kullanarak yatarsa, suçlanır ve ispat edilirse suçu adamın karısındaki gibi olacaktır."

Hitit kanunlarının da zinayı algılayışı Babil ve Assur kanunlarından farklı değildir. Evli bir Hitit kadınının bir başka erkeklerle beraberliğinin cezası madde 197'de görüldüğü üzere ölümdür. Yalnız, Hititlerde zina eylemini yapanların nehre atılması, kadının burnunun kesilmesi ve erkeğin hadım edilmesi gibi cezalar mevcut değildir.

197 "Eğer bir adam bir kadını dağda alırsa (tecavüz ederse), suç adamındır ve o ölsün. Ama eğer onu evde alırsa (tecavüz ederse), suç kadındır ve kadın ölsün. Eğer adam (koca) onları bulursa ve onları öldürürse, onun eylemi cezaya değer değildir."

Söz konusu maddede eğer evli bir kadın, dağda tecavüze uğramışsa, kadının kendini koruyacak hiçbir araca sahip olmadığı ve yerin ıssız olması dolayısıyla yardım da isteme olanağı olmadığı düşünülerek adam suçlanır. Ancak bu olay bir evin içinde gerçekleşmiş ise, bu durumda kadının yardım isteme olanağı olduğu halde bunu yapmamış ve dolayısıyla kadın bu ilişkiye rıza göstermiştir. Bu nedenle kadın suçludur ve öldürülmesi gerekmektedir. Koca, karısını zina halinde yakalamışsa, o anda hem karısını hem birlikte olduğu adamı öldürme hakkına sahiptir.(41)

Hammurabi Kanunlarındaki 129. madde, Assur kanunlarındaki 14, 15 ve 16. madde ile Hitit kanunlarındaki 197. maddenin ortak yanı, hepsinde de zina yapan kadının cezalandırılması kocaya aittir. Evlenmeden önce kadınların bekâretlerinin ve namuslarının korunması baba, erkek kardeşlerin sorumluluğundadır. Ancak sözleşme neticesinde belli bir başlık parası ile satın alınan kadın artık kocasının mülkiyetine geçmiştir. Bu nedenle karar verme yetkisi de doğal olarak kocaya devredilmiştir. Kadın artık kendi ailesinden çıkmış, kocanın namusu olmuştur. Bu nedenle hakkında hüküm verecek kişi de kocadır.

Hukuka göre tecavüz cinsel bir suç olmakla birlikte, cinsel ilişki izlenimi verdiği zaman suç sayılmamaktadır.
(Fotoğraf: Bernini'nin "Proserpina'nın Kaçırılışı" adlı heykeli)

Hammurabi Kanunlarının 129. maddesi ile Assur kanunlarının 15. maddesindeki gibi, zina yapan Hitit kadınının da yazgısı kocanın elindedir. Hitit erkeği isterse 198. maddede olduğu gibi karısına yaşam hakkı tanıyabilmektedir. Yalnız, kocanın karısını affetmesi durumunda, zina yapan adam da sağ kalacak, ancak utanç simgesi olarak başı örtülecektir; aksi halde tekerleğe diz çöktürülerek, kralın ölüp ölmemelerine karar vermesi gerekmektedir.(42)

198 "Eğer sarayın kapısına onları götürürse ve derse: 'Benim karım ölmesin', o zaman karısını hayatta bırakır, ve zina yapan erkeği <de> hayatta bırakır, ve onun <=zina yapan erkeğin> başını örter. Eğer derse 'işte tam ikisi de ölsün, o zaman tekerleğe diz çöksünler, kral onları öldürür, kral onları yaşatır."

Söz konusu maddede "tekerleğe diz çökme" ifadesinin Hititçesi *hurkin halien-zî*dir. Bu, eskiden nasıl olduğu tam bilinmeyen bir idam şekli olarak düşünülmekteydi. Fakat günümüzde ise, davanın krallık mahkemesine götürülmesi olarak anlaşılmaktadır. Yapılan yargılama sonucunda zina yapanların ölmelerine ya da yaşamalarına kararı verecek olan bu kraldır.(43)

Oysa 196. maddede, zina yapanlar köle ise, bunlar ölüm cezası ile cezalandırılmak yerine her ikisi de başka kente sürgün edilmektedir. Suçluların yerine koyun kurban edilmesi, bu suça önceleri ölüm cezası verildiğini düşündürmektedir.(45) Bekâret başlığı altında işlediğimiz Eşnunna Kanununun 31. maddesindeki gibi Hitit kanunlarında da hürlerle ve kölelere verilen cezalar farklılık göstermektedir.

196 "Eğer onun erkek köleleri <ve> onun kadın köleleri [anet edilecek] bir ey[lem] yaparlarsa, o zaman onları alıp götürsünler, ve birini bir kente, ve diğerini başka bir kente yerleştirsünler; bunun yerine bir koyun, ve onun yerine bir koyun alın<sin>.

Zina iftirası

Eski Önasya toplumlarında evli kadınlar için en zor olanı ise zina iftirasından aklanabilmektir. Evli bir kadın bir erkekle yatarken yakalanmasa dahi böyle bir iftira ile karşı karşıya kaldığında, kocası için nehre atılacaktır. Bu da genelde sonu ölümle biten bir ceza şeklidir.

Zina kavramı ve "nehre gitme/ suya atılma/ su ordalı" cezası uygulaması ilk defa Ur-Nammu Kanununun 11. maddesinde karşımıza çıkmaktadır.(45) Ayrıca, Hammurabi Kanunlarının 132. ve Assur kanunlarının 17. maddesi de yine zina iftirasına ilişkindir:

11 "Eğer bir adamın eşini zina ile (kuçakta yatmakla) bir (başka) adam itham ederse nehre gidiş. Temize çıkarsa, onu itham eden adam 1/3 mana gümüşten tartaacaktır."

132 "Eğer bir adamın karısına, diğer bir erkek için parmak uzatırsa (suçlar-

larsa), ancak ikinci (başka) bir erkekle yatarken yakalanmazsa, kocası için nehre atılacaktır."

17 "Bir adama şöyle derse: 'Senin karınla (birçokları) tekrar, tekrar yattılar, tanıklar yoktur'; anlaşma yapacaklar ve (suçlayan ile suçlanan kadın) nehre gideceklerdir."

Bu maddelerde dikkati çeken şey, yetkili olsun olmasın her isteyen bir başkasını suçlayabildiği gibi, bu suçlamanın ussal, hukuksal herhangi bir kanıta dayanması da gerekmemektedir; üstelik suçlama, doğrudan zanlının (suçlananın) aleyhine bir sonuç da yaratabilmektedir. Suçlanan kadın yargıçlar önünde nehre atılmakta ya da atlamaya zorlanmaktadır. Kutsal nehir, bir tür yüksek yargıç görevini üstelenmekte ve suçlanana ya suyun üstünde tutarak temize çıkarmakta ya da suya batırmaktadır. Burada, eğer suçlanan kadın aklanırsa, iftiracının 1/3 tazminat ödeyeceği öngörülmektedir. Belirli bir kutsal sınavdan geçme anlamındaki ordalı uygulamasına, çağımızın az gelişmiş bazı ülkelerinin geleneklerinde de rastlanmaktadır. Özellikle Afrika'nın bazı bölgelerinde herhangi bir konuda suçlanan kişi, zehrin ancak ve ancak suçlu kişiyi öldüreceği inancıyla, hemen bu sınava sokulması isteminde bulunmaktadır.(46)

Ur-Nammu, Hammurabi ve Assur kanunlarına göre zinayla suçlanan kadın yargıçlar önünde nehre atılmakta ya da atlamaya zorlanmaktadır. Kutsal nehir, bir tür yüksek yargıç görevini üstelenmekte ve suçlanana ya suyun üstünde tutarak temize çıkarmakta ya da suya batırmaktadır. Burada, eğer suçlanan kadın aklanırsa, iftiracının 1/3 tazminat ödeyeceği öngörülmektedir.

Tecavüz

Feminist analize göre, tecavüz, bir tör ve işkence eylemidir. Hukuka göre ise, tecavüz cinsel bir suç olmakla birlikte, cinsel ilişki izlenimi verdiği zaman suç sayılmamaktadır. Genel anlamda hukuk, tecavüzü "razı olmadan" güç kullanarak veya zorlayarak yapılan "duhul" şeklinde tanımlamaktadır. Tecavüz suçu daha çok duhul eylemi ile bağlantılı ele alınmaktadır. Kadının cinselliğini zorlama, şiddet ve gaspa karşı koruyacak olan yasa, korumayı eril cinsel organlarına göre tanımlarken, vajinanın penis tarafından işgal edilmesi, kadın cinselliği, zevkleri ve zarar görmesi eril cinsellik kadar önemli görülmemektedir. Bu faktör, eril tanımlı bir kaybı vurgulamakla birlikte, aynı zamanda erkeğin kadının tek sahibi olma hakkını kaybettiğini de vurgulamaktadır. Yani, yasal tanımıyla tecavüz, kadının cinsel onuruna veya özel yaşamının bütünlüğüne karşı işlenmiş bir suçtan çok, kadının tekeşliliğine, yani tek erkek tarafından sahip olunmasına karşı işlenen bir suçtur.(47)

Tecavüz, zor kullanma, eril cinselliğin bir parçası olduğundan ve şiddet içerdiğinden cinseldir. Saldırı normal olarak hukukta kabul görmeyen bir olgudur: Ya hiç kabul edilmez ya da kabul edilebilir sayılsa bile, yine de saldırı olarak kalır. Buna karşılık, ne oranda zor kullanılmış olursa olsun, rıza gösterilen cinsel saldırı bir cinsel ilişki olarak kabul görür. Feminist bir analiz ise, erkeğin yumruğuyla ya da penisıyla saldırıda bulunması arasında fark olmadığını öne sürer ve her ikisini de cinsel olarak kabul eder. Erkekler için arzulanabilir olmanın kadına özgü bir güç olduğu, kadının başlangıçta erkeği teşvik edip, sonra tatmine ulaşmasına engel olabileceği düşünülmekte; böylece kadına, erkeğin hem inisiyatifinin hem de reddedilmesinin sorumluluğu yüklenmektedir.(48)

Ataerkil zihniyete göre kadın, tecavüz sonucunda mağdur edilmiş olsa bile, suçun sebebinde kendisinde barındırandır. Çünkü erkeği kıskırtmış olabileceği düşünülerek, kadının suça "mahal vere-

Söylenceye göre, Bahçıvan Sukaletuda, uzun bir yolculuk sonrası yorgun düşüp, bahçesinin yakınlarında uyuyup kalan Tanrıça İnanna'nın ırzına geçer.

cek" davranışı araştırılır. Tecavüz sonrasında bile kadınlara mağdur olarak bakılmamasının mantığı asıl bu bakış açısından kaynaklanmaktadır. Bu mantığın egemen olduğu bir toplumda kadınlar tecavüze "uğramaktan" değil, "sebep olmaktan" korkar hale getirilirler. Bu yüzden en büyük "sebep" olan bedenlerini daima gizler ya da denetimini güvendikleri bir başka erkeğe teslim ederler. İşte kadın bedeni üzerinde tecavüz aracılığıyla sağlanmaya çalışılan cinsel baskı bu noktadan itibaren başlamaktadır. Irza

geçme korkusunun önünde duran bazı erkekler koruyucu görevi üstlenerek tehlikeli pazarlığın belki de başlangıcı olmuşlardır. Kadının, erkeklerce başka erkeklere karşı tarihsel korunmasının bedeli, bekâretin yerleştirilmesi olmuştur.(49)

Tecavüz vakasının, "Ana Tanrıça"ya karşı başkaldırı olarak çok daha eskiye dayandığını, söylencelerden anlamaktayız. Bahçıvan Sukaletuda tarafından Mezopotamya'da Sumer Tanrıçası İnanna'ya yapılan tecavüz yer ve mekân açısından bu konuya kısmen de olsa örnek teşkil etmektedir. "Sukaletuda, uzun bir yolculuk sonrası yorgun düşüp, bahçesinin yakınlarında uyuyup kalan Tanrıça İnanna'nın ırzına geçer. Tanrıça, bu tecavüze karşı Sumerlerden üç cezayla öcünü alır. Kaynaklardan su yerine kan akar, fırtınalar memleketi harabeye döndürür." Üçüncü cezanın ne olduğu metinlerden çözülememiştir. Ancak, tanrıçanın öc almak için yaptığı bu hareket, erkeklerin güçlerinin zamanla yayılmasını ve "Ana Tanrıça"nın alt edilmesini engelleyemiştir.(50) Yine Sumer panteonunun "Yüce Tanrı"sı Enlil'in Tanrıça Ninlil'e tutulması ve bu tanrıça, Nunbirdu Irmağı'nda yelken açmış seyrederken onun ırzına geçmesi nedeniyle ağır bir suç işlediği için Tanrılar Meclisi'nce yeraltı dünyasına sürülmüştür.(51)

Eliade'ye göre, modern bakış açısıyla, mit (ve tüm dinsel deneyimler) tarihi ortadan kaldırmaktadır. Ancak, mitlerin çoğunun "in illo tempore" meydana gelen şeyleri aktardığı için, insanları içinde yaşadıkları toplumun ve toplumun içinde bulunduğu kozmosun örnek tarihini de oluşturmaktadır.(52)

Örf ve adetlerin zamanla kanunlara yansıdığını daha önce belirtmiştik. Bu söylencelerin bize tecavüzün daha öncesinde de var olduğunu, ancak bunun erkek eliyle kanunlara geçirilerek, kadın bedeninin korunmasına yönelik erkek şiddetine meşrutiyet kazandırılmıştır. Böylece kadın cinselliği hem toplumsal baskı yoluyla hem de yasal olarak da kontrol altında tutulmaya başlanmıştır.

Hammurabi Kanunlarının 130. maddesi ile Assur kanunlarının 12. maddelerinde tecavüz suçunun, kadının cinsel onuruna veya özel yaşamının bütünlüğüne karşı işlenmiş bir suçtan çok, kadının tekeşliliğine, yani tek erkek tarafından sahip olunmasına karşı işlenen bir suç olarak algılandığı düşünülmektedir.

Hammurabi Kanunlarının 130. maddesi ile Assur kanunlarının 12. maddelerinde tecavüz suçunun, kadının cinsel onuruna veya özel yaşamının bütünlüğüne karşı işlenmiş bir suçtan çok, kadının tekeşliliğine, yani tek erkek tarafından sahip olunmasına karşı işlenen bir suç olarak algılandığı düşünülmektedir.

130 "Eğer bir adam, başka adamın erkek tanımayan ve babasının evinde oturan karısını (yasal eş olmasına karşın henüz baba evinde oturan kadın) zor kulanıp, koynunda yatırır ve onu yakalarsa, o adam öldürülecektir, kadın serbesttir."

12 "Eğer bir adamın karısı meydan-
dan geçerken bir (başka) adam onu yakalar "seninle yatayım mı" derse, (kadın) razı olmaz ve kendini korursa (direnirse), zorla onu yakalar ve onunla yatarsa, ister adamı kadın üzerinde yakalasınlar, ister kadının yattığını şahitler ispatlasınlar (o) adamı öldüreceklerdir, kadın için (ise) suç yoktur."

Assur kanunlarının 16. maddesi ile Hitit kanunlarının 197. maddesinde zina ve tecavüz suçu birlikte ele alınarak, işlenen suçta kadının rızası olup olmadığına yani erkeği arzulayıp arzulamadığına bakılarak farklı cezalar öngörülmektedir. Kadın aksini ispat edemediği sürece cinsel eylem tecavüz değil, zina olarak kabul edilmektedir.

Bakirelik başlığı altında incelediğimiz Assur kanunlarının 55. maddesi zor kulanarak yapılan bir eylem olması ve dışarıda gerçekleşmesi açısından Hitit Kanunları'nın 197. maddesine benzemektedir. Ancak Hitit kanunlarında suçluya ölüm cezası öngörülürken, Assur kanunlarında kısasa kısas ceza uygulanmaktadır. Ayrıca kızın babası, eylemi yapan dan tazminat aldığı gibi, isterse kızını tecavüzçüsüyle de evlendirilebilmektedir.

Sonuç

Sumer, Babil, Assur ve Hitit kanunlarında kadınlara yönelik cinsel suçlara ilişkin yapmış olduğumuz bu araştırmada, kadın bedeninin ve cinselliğinin denetlenmesine yönelik hukuki düzenlemele-

Mezopotamya'da ilk kez Sumer hukuk sisteminde görülen kadın cinselliğine ilişkin cezalar, kadının ikincilleştirip erkeğe bağımlı kılınmasına temel teşkil etmiştir.

rin olduğu görülmektedir. Söz konusu toplumlarda kadının bekâretinin ve namusunun korunmasını, evlenmeden önce baba, erkek kardeşler ve tüm diğer erkek akrabalar üstlenirlerken, evlenmesiyle bu görev kocaya intikal etmektedir. Bakirelik erkek egemen güç tarafından tabu haline getirilerek bir ayrımcılık yaratılmış, kadınların namus ve utanç duyguları ile baskı altına alınmaları sağlanmıştır. Kadının bedeni, kız ve dul gibi cinsiyetçi anlam yüklemeleri ile eski (kullanılmış) ya da yeni (kullanılmamış) alınıp satılabilen eşya haline getirilmiştir.

Suç ve cezalarla kadınlar doğal cinsel haz ve duygularından uzaklaştırılarak, kadını kendi bedenine yabancılaştırarak, yalnızca evlilik yoluyla erkek soyu-

Suç ve cezalarla kadınlar doğal cinsel haz ve duygularından uzaklaştırılarak, kadını kendi bedenine yabancılaştırarak, yalnızca evlilik yoluyla erkek soyunun devamını sağlayacak birer araca dönüştürülmüşlerdir.

nun devamını sağlayacak birer araca dönüştürülmüşlerdir. Zina yapan kadına genelde ölüm cezası verilirken, erkeğin meşru eşinin yanı sıra başka kadınlar almasına, cariye ya da fahişelerle ilişki kurmasına göz yumulmuştur. Bu ise, cinsler arasındaki eşitsizliğin ve ataerkil ahlakın ikiye bölünmüş bir göstergesidir.

Zina iftirası, tecavüz gibi kanun maddelerinin varlığından, kadınlar ataerkil sistemin dayanağı olan hukuk vasıtasıyla yaşamları boyunca korku ve şiddet unsurlarıyla denetim altına alındıkları, sürekli bir can pazarlığı içinde namus ve utanç duygularıyla kendilerini erkeklere karşı korumak ve aynı zamanda onlara karşı kendilerini aklamak zorunda bırakıldıkları anlaşılmaktadır. İftiraya maruz kalan kadın, kocası için, sonu muhtemelen ölümle bitecek olan nehre atılırken, erkeğin böyle bir kaygısı yoktur.

Her ne kadar kültürden kültüre farklılıklar gösterse dahi, cinsel suçlara ilişkin bütün hukuk düzenlemeleri, cinsler arasında eşitliği gözetmeyen, ayrımcı bir bakış sergileyen ve kadın bedenini denetim altına alarak, onları ikincil konuma sokan, erkeklerin görüşünü yansıtacak biçimde erkekler tarafından kurgulanmış ve yazılmıştır.

Mezopotamya'da ilk kez Sumer hukuk sisteminde görülen kadın cinselliğine ilişkin cezaların toplumsal utancı güçlendirme ve erkek şiddetini meşru kılma yoluyla, kadının ikincilleştirip erkeğe bağımlı kılınmasına temel teşkil ettiği ve binlerce yıllık tarihi süreç içerisinde, kenden sonraki Babil, Assur ve Anadolu'daki Hitit kanunlarına da etki ederek günümüze kadar varlığını koruduğu sonucuna varılmaktadır.

binnur.celebi@gmail.com

Dipnotlar

(1) Kamla Bhasin, *Toplumsal Cinsiyet, Bize Yüklelenen Roller*, (Çev. Kader Ay), KADAV Yay., İstanbul, 2003a, s. 1-2.

(2) Ayşe Gül Altınay, "Bedenimiz ve Biz: Bekaret ve Cinselliğin Siyaseti", Aksu Bora - Asena Günel (Ed.), *90'larda Türkiye'de Feminizm*, İletişim Yay., İstanbul, 2002, s. 323-324.

(3) Judith R. Warkowitz, "Tehlikeli Cinsellikler", Duby Georges, Michelle Perrot (Ed.), *Kadınların Tarihi*, Cilt IV, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2005, s. 347.

(4) Kamla Bhasin, *Ataerki Sistem Erkeklerin Dünya-
sında Yaşamak*, (Çev. Ayşe Coşkun), KADAV
Yay., İstanbul, 2003b, s. 6-8.

(5) Gülriş Uygur-İrem Çağlar, "Hukuk", Yıldız Ecevit,
Nadide Karkiner (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolo-
jisi*, AÖF Yay., No: 1304, Eskişehir, 2011, s. 156.

(6) Uygur-Çağlar, a.g.e., s. 160.

(7) Michel Foucault, *Cinselliğin Tarihi*, (Çev. Hülya
Uğur Tannöver), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2003, s. 63-
64.

(8) Belkis Dinçol, *Eski Ön Asya Toplumlarında Suç
Kavramı ve Ceza*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü
Yay., İstanbul, 2003, s. 1-3.

(9) Emre Caner, *Kutsal Fahişeden Bakire Meryem'e
-Toprak ve Kadın*, Su Yay., İstanbul, 2004, s. 47.

(10) Samuel Noah Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar*,
(Çev. Muazzez İlmiye Çığ), TTK, Ankara, 1999, s.
122.

(11) Emin Bilgiç, "Eski Mezopotamya Kavimlerinde
Kanun Anlayışı ve Ananesi", *DTCF Dergisi*, XXI/3-
4, Ankara, 1963, s. 119; Mebrure Tosun, "Sumer,
Babil ve Assurlularda Hukuk, Kanun ve Adalet Kav-
ramları ve Bunlarla İlgili Terimler", *Belleten*, XXXVI-
I/148, TTK, Ankara, 1973, s. 562.

(12) Füzuran Kinal, *Eski Mezopotamya Tarihi*,
AÜDTCF Basımevi, Ankara, 1983, s. 134.

(13) Dinçol, a.g.e., s. 3.

(14) Mebrure Tosun, Kadriye Yalvaç, *Sumer, Babil,
Assur Kanunları ve Ammi-Saduqa Fermanı*, TTK,
Ankara, 2002, s. 16.

(15) Dinçol, a.g.e., s. 4.

(16) Füzuran Kinal, "Hititlerde Ceza Hukuku", *DTCF
Dergisi*, 1982, s. 432.

(17) Tosun, Yalvaç, a.g.e., s. 16.

(18) Cahit Can, *Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası
ve Cinsel Suçlar*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2012, s.
300-301.

(19) Tosun, Yalvaç, a.g.e., s. 11.

(20) Bilgiç, a.g.m., s. 108; Füzuran Kinal, *Eski Me-
zopotamya Tarihi*, AÜDTCF Basımevi, Ankara,
1983, s. 150.

(21) Can, a.g.e., s. 288.

(22) Yıldız Ecevit-Gülner Elçik, "Cinsellik ve Beden",
Yıldız Ecevit-Nadide Karkiner (Ed.), *Toplumsal Cin-
siyet Çalışmaları*, AÖF Yay., Eskişehir, 2011, s. 151-
153.

(23) Yaman Örs-Serap Şahinoğlu, "Kadın Sağlığın-
da Tıbbi Etik Sorunları, Toplumsal Cinsiyet, Sağlık
ve Kadın, Hacettepe Üniversitesi Yay., Ankara,
2003, s. 224.

(24) Caner, a.g.e., s. 90.

(25) Dilek Cindoğlu, "Modern Türk Tıbbında Bekaret
Testleri ve Suni Bekaret", Pınar İlkaracan (Ed.),
Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik, İletişim
Yay., İstanbul, 2003, s. 116-117.

(26) Özüm Dinçer, *Namus ve Bekaret: Kuşaklar
Arasında Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cin-
sellik Algıları*, [Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, basıl-
mamış yüksek lisans tezi], Ankara, 2007, s. 51-56.

(27) Dinçer, a.g.e., s. 56.

(28) Muazzez İlmiye Çığ, *Kur'an İncil ve Tevratın
Sümer'deki Kökeni*, Kaynak Yay., İstanbul, 2007, s.
21.

(29) Ur-Nammu Kanunu maddeleri için Bkz. To-
sun, Yalvaç, a.g.e., s.30-37.

(30) Can, a.g.e., s. 288.

(31) Orta Assur kanun maddeleri için Bkz. Tosun,
Yalvaç, a.g.e., s. 218-259.

(32) Muhibbe Darga *Eski Anadolu'da Kadın*, Acar
Matbaacılık Tesisleri, İstanbul, 1984, s. 22.

(33) Fiorella Imparati, *Hitit Yasaları*, (Çev. Erendiz
Özbayoglu), İtalyan Kültür Heyeti Yayınları, Ankara,
1992, s. 204-205.

(34) Hitit kanun maddeleri için Bkz. Imparati, a.g.e.,
s. 36-186.

(35) Dinçer, a.g.e., s. 57.

(36) Caner, a.g.e., s. 43.

(37) Füzuran Kinal, *Eski Anadolu Tarihi*, TTK, Anka-
ra, 1987, s. 151; Ephraim Neufeld, *The Hittite Laws*,
London, 1951, p. 141-145.

(38) Jean Bottero "Babilili Kadınların Hakları", Jean
Bottero (Ed.), *Eski Yakındoğu*, Dost Kitabevi Yay.,
Ankara, 2005, s.129; Sedat Alp, "Hitit Kanunları
Hakkında", *DTCF Dergisi*, V/5, Ankara, 1947, s.
475-476; Füzuran Kinal, *Eski Mezopotamya Tarihi*,
AÜDTCF Basımevi, Ankara, 1983, s. 149-150.

(39) John Stuart Mill, *Özgürlük Üzerine*, Roman
Yay., (Çev. Tuncay Türk), İstanbul, 2008, s. 45.

(40) Hammurabi Kanunu maddeleri için Bkz. To-
sun, Yalvaç, a.g.e., s. 86-217.

(41) Imparati, a.g.e., s. 278.

(42) Imparati, a.g.e., s. 279-281; Harry Angier Hoff-
ner, *The Laws of The Hittites*, (diss., Brandeis Uni-
versity 1963), p. 121-122.

(43) Dinçol, a.g.e., s. 42; Imparati, a.g.e., s. 279.

(44) Imparati, a.g.e., s. 278.

(45) Cahit Günbattı, "Eski Anadolu'da Su Ordali",
Archivum Anatolicum, Sayı 4, Ankara, 2000, s. 86.

(46) Can, a.g.e., s. 295-296.

(47) Catharine A. Mackinnon, *Feminist Bir Devlet
Kuramına Doğru*, (Çev. Türkân Yöney-Sabir Yüce-
soy), Metis Yay., İstanbul, 2003, s. 199.

(48) Mackinnon, a.g.e., s. 201-202.

(49) Susan Brownmiller, *Cinsel Zorbalık-İrza Teça-
vüz Olgusunun Bir Tarihçesi*, Cep Kitapları A.Ş., İs-
tanbul, 1984, s. 17.

(50) Helmut Uhlig, *Avrupa'nın Anası Anadolu*, (Çev.
Yasemin Bayer), Telos Yay., İstanbul, 2007, s. 87.

(51) Samuel Henry Hook, *Ortadoğu Mitolojisi, Me-
zopotamya Mısır Filistin Hitit Musevi Hristiyan Mi-
tosları*, (Çev. Alaeddin Şenel), Imge Yay., Ankara,
1991, s. 26; Çığ, a.g.e., s. 21.

(52) Mircea Eliade, *Dinler Tarihine Giriş*, Kaba-
lci Yay., İstanbul, 2009, s. 409.

Kaynakça

ALP, Sedat, "Hitit Kanunları Hakkında", *DTCF Der-
gisi*, V/5, Ankara, 1947, s. 465-482.

ALTINAY, Ayşe Gül, "Bedenimiz ve Biz: Bekaret ve
Cinselliğin Siyaseti", Aksu Bora-Asena Günel (Ed.),
90'larda Türkiye'de Feminizm, İletişim Yay., İs-
tanbul, 2002, s. 323-345.

BİLGİÇ, Emin, "Eski Mezopotamya Kavimlerinde
Kanun Anlayışı ve Ananesi", *DTCF Dergisi*,
XXI/3-4, Ankara, 1963, s. 103-119.

BHASİN, Kamla, *Toplumsal Cinsiyet, Bize Yüklenen
Roller*, (Çev. Kader Ay), KADAV Yay., İstanbul,
2003a.

Ataerki Sistem Erkeklerin Dünya-
sında Yaşamak, (Çev. Ayşe Coşkun), KADAV Yay., İs-
tanbul, 2003b.

BOTTERO, Jean, "Babilili Kadınların Hakları", Jean
Bottero (Ed.), *Eski Yakındoğu*, Dost Kitabevi Yay.,
Ankara, 2005, s.127-138.

BROWNMILLER, Susan, *Cinsel Zorbalık-İrza Te-
çavüz Olgusunun Bir Tarihçesi*, Cep Kitapları A.Ş.,
İstanbul, 1984.

CAN, Cahit, *Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve
Cinsel Suçlar*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2012.

CANER, Emre, *Kutsal Fahişeden Bakire Mer-*

yem'e-Toprak ve Kadın, Su Yayınevi, İstanbul,
2004.

CİNDÖĞLU, Dilek, "Modern Türk Tıbbında Bekaret
Testleri ve Suni Bekaret", Pınar İlkaracan (Ed.),
Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik, İletişim
Yay., İstanbul, 2003.

ÇİĞ, Muazzez İlmiye, *Kur'an İncil ve Tevrat'ın Su-
mer'deki Kökeni*, Kaynak Yay., İstanbul, 2007.

DARGA, Muhibbe, *Eski Anadolu'da Kadın*, Acar
Matbaacılık Tesisleri, İstanbul, 1984.

DİNÇER, Özüm, *Namus ve Bekaret: Kuşaklar Ara-
sında Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cin-
sellik Algıları*, [Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, basıl-
mamış yüksek lisans tezi], Ankara, 2007.

DİNÇOL, Belkis, *Eski Ön Asya Toplumlarında Suç
Kavramı ve Ceza*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü
Yay., İstanbul, 2003.

ECEVİT, Yıldız-Gülner ELÇİK, "Cinsellik ve Beden",
Yıldız Ecevit - Nadide Karkiner (Ed.), *Toplumsal Cin-
siyet Çalışmaları*, AÖF Yay., No: 1304, Eskişehir,
2011, s. 140-166.

ELIADE, Mircea, *Dinler Tarihine Giriş*, Kaba-
lci Yay., İstanbul, 2009.

FOUCAULT, Michel, *Cinselliğin Tarihi*, (Çev. Hülya
Uğur Tannöver), Ayrıntı Yay., İstanbul, 2003.

GÜNBATI, Cahit, "Eski Anadolu'da Su Ordali", *Ar-
chivum Anatolicum*, Sayı 4, Ankara, 2000, s. 73-89.

HOFFNER, Harry Angier, *The Laws of The Hittites*,
(diss., Brandeis University, 1963).

HOOK, Samuel, Henry, *Ortadoğu Mitolojisi, Mezo-
potamya Mısır Filistin Hitit Musevi Hristiyan Mi-
tosları*, (Çev. Alaeddin Şenel), Imge Yay., Ankara,
1991.

İMPARATI, Fiorella, *Hitit Yasaları*, (Çev. Erendiz Öz-
bayoglu), İtalyan Kültür Heyeti Yay., Ankara, 1992.

KINAL, Füzuran, *Eski Mezopotamya Tarihi*,
AÜDTCF Basımevi, Ankara, 1983.

_____ *Eski Anadolu Tarihi*, TTK, Ankara,
1987.

_____ "Hititlerde Ceza Hukuku" *DTCF Der-
gisi*, 1982, s.431-439.

KRAMER, Samuel Noah, *Tarih Sümer'de Başlar*,
(Çev. Muazzez İlmiye Çığ), TTK, Ankara, 1999.

MACKINNON, Catharine, A., *Feminist Bir Devlet
Kuramına Doğru*, (Çev. Türkân Yöney ve Sabir Yü-
cesoy), Metis Yay., İstanbul, 2003.

MILL, John Stuart, *Özgürlük Üzerine*, (Çev. Tuncay
Türk), Roman Yay., İstanbul, 2008.

NEUFELD, Ephraim., *The Hittite Laws*, London,
1951.

ÖRS, Yaman-ŞAHİNOĞLU, Serap, "Kadın Sağlı-
ğında Tıbbi Etik Sorunları, Toplumsal Cinsiyet, Sağ-
lık ve Kadın, Hacettepe Üniversitesi Yay., Ankara,
2003, s. 219-227.

Mebrure Tosun, "Sumer, Babil ve Assurlularda Hu-
kuk, Kanun ve Adalet Kavramları ve Bunlarla İlgili
Terimler", *Belleten*, XXXVII/148, TTK, Ankara, 1973,
s. 355-361.

TOSUN, Mebrure-YALVAÇ, Kadriye, *Sumer, Babil,
Assur Kanunları ve Ammi-Saduqa Fermanı*, TTK,
Ankara, 2002.

UHLIG, Helmut, *Avrupa'nın Anası Anadolu*, (Çev.
Yasemin Bayer), Telos Yay., İstanbul, 2007.

UYGUR, Gülriş - ÇAĞLAR, İrem, "Hukuk", Yıldız
Ecevit, Nadide Karkiner (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet
Sosyolojisi*, AÖF Yay., No: 1304, Eskişehir, 2011, s.
154-178.

WALKOWITZ, Judith, R., "Tehlikeli Cinsellikler", *Ka-
dınların Tarihi*, Cilt IV, Duby Georges, Michelle Per-
rot (Ed.), Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul,
2005.

Hitler'in astroloji tutkusu

İkinci Dünya Savaşı öncesinde, bütün bunalım dönemlerinde olduğu gibi Almanya'da da astrolojiye inananların sayısı hayli fazla idi. Özünde 'büyüsel' ve 'kaderci' bir uğraş olan astroloji, Nazi gizemciliği için bulunmaz bir araçtı. O nedenle de inanmaya çoktan istekli duruma getirilmiş, tek yönlü propaganda ile kandırılmış Alman halkının duygu, umut ve özlemlerini yozlaştırmada kıyasıya kullanıldı.

Astroloji, insanları en zayıf tarafından yakalayıp, tutku ve özlemlerini sömürme; 'umut tacirliği' yoluyla insafsızca aldatma ve bilinçli biçimde 'soyma' yöntemidir. İdeologları ve yandaşlarıncı övüldüğü sürece yüceltilen bu sözde-sistemin, özgür bir akılla ve bilimsel yöntemlerle sorgulandığında ne denli düzmece, yanıltıcı ve istismarcı olduğu kolaylıkla ortaya çıkarılabilir.

Astrologlar 'bilimsel hakemlik'ten sürekli kaçarlar. Hâlbuki doğruluk ve gerçeklik iddiasındaki herhangi bir sav, kuram veya işlemin ne işe yaradığı ve sonuçlarının geçerli olup olmadığının gözlem ve deney aşamalarından başlanarak sorgulanması; hem bilimin ve bilim araştırıcısının görevi hem de her bilinçli insanın başta kendine, sonra da topluma karşı 'sorumluluğunun gereği'dir. O nedenle ki hiçbir bilim insanı, tek tek önerilerinin de bütün kuramının da, sunmuş olduğu biçimde onanmayıp sorgulanarak doğrulanmasından herhangi bir rahatsızlık duymaz. Bu her şeyden önce 'dürüstlüğü'n gereğidir. Bilimsel tavır, doğal olarak doğrulanma kadar yanlışlanmaya da açık olmayı gerektirir. Kendilerini uğraş ya da 'uzmanlık' (!) alanlarına giren hemen her konuda hüküm vermeye yetkili gören astrologlarsa, bırakınız denetlenip sorgulanmaya, hiçbir bilim kurumundan bilgi desteği almaya ve onlara danışmaya bile yanaşmayacak kadar sorumsuzdurlar.

mundan bilgi desteği almaya ve onlara danışmaya bile yanaşmayacak kadar sorumsuzdurlar. Bugüne kadar hiçbir astrologun, dünyanın hiçbir yerinde, üniversitelerin gökbilim bölümlerine danıştığı ya da fizik ve astrofizik de dâhil bilimsel gözlem ve araştırmalar yapan herhangi bir kurum veya kuruluşa başvurarak etkilerini giderme ve doğru bilgilenme amacıyla birlikte çalışma çabasına girdiği görülmemiştir. Çünkü onlar her şeyin en doğrusunu ve 'değişmeyen hakikat'i bildiklerine inanmış, inandırılmışlardır.

ABD'nin kimi 'first lady'leri ile bazı önemli politikacı eşleri ve İngiliz kraliyet ailesinden bazı prenseslerin fala ve astrolojiye düşkünlüğünü duymuşsunuzdur. Ama öyle birisi var ki, onda görünürdeki astroloji merak ve ilgisi tüm diğerle-

rinden farklı biçimde tam bir tutku ve saplantıya dönüşmüştü. En yakınındaki danışmanları ve sırdaşları arasında o günlerin çok ünlü astrologları olan bu kişi, insanları gerçekleşmesi mümkün olmayacak bir düşüğe robotlaştırarak, dünyayı yönetecek üstün ırkı yaratma hayaliyle yanıp tutuşan faşist lider Adolf Hitler'di...

Hitler'in önemli kararlar öncesinde, yanından hemen hiç ayırmadığı İsviçreli astrolog ve grafolog Karl Ernst Krafft'a danıştığı; önemli kararlar öncesinde 'yıldızların iyi etkileyeceği zamanlar'ı kolladığı bilinmekte idi. Gazeteci yazar Kari Henry von Wiegand, Adolf Hitler ile Münih'te iken tanışıp ilk mülakatını yaptığı 1921 yılında dahi, onun yıldızlardan geleceğin görülebileceğine ve önemli olayların meydana gelmeden önce astrolojik tahmin yoluyla bilinebileceğine inandığından söz etmektedir.

Lawrence E. Jerome, şimdiden klasikleşmiş yapıtı 'Astrology Disproved'da [Astroloji Çürütüldü], Ellic Howe'dan şöyle aktarmaktadır: "Örneğin, 'Astrologische Rundschau' ve 'Volkischer Beobachter' adlı astroloji dergilerinin editörü olan astrolog Baron Rudolph von Sebottendorf, 1920 yılında Nazi partisini doğuran Münih politik gruplarıyla ilişki içindeydi"; ve Jerome ekliyor, "Baron'un 'Volkischer Beobachter' adlı astroloji dergisi daha sonra Nazilerin resmî yayın organına dönüştü".

Jerome'un, Ellic Howe'dan bir alıntısını daha aktaralım: "Genç Hitler'in ilişkide bulunduğu bir diğer astrolog ve psikopat kişi Dr. Wilhelm Gutberlet'tir. Gutberlet 'yıldızlı sarkaç' ve daha birçok astrolojik tuhaflıklara inanan bir fanatikti. Hitler ve Gutberlet birlikte birçok ırkçı tartışma geliştirmiş; Gutberlet, Hitler'e, 'yakınlarda bulunan bir Yahudi'nin varlığını duyumsama'nın gizemli yollarını öğretmişti' ['Astroloji Çürütüldü', E. Rennan Pekünlü çevirisi, s. 154].

Bu arada 'Thule' örgütüne kısa da olsa değinmek yararlı olacaktır. Örgüt, 1912 yılında Münih'te bir okült-astroloji grubu olarak yola çıktı. Başta, önderleri

Nazi önderi olacak pek çok ismin de üye olduğu 'Thule' örgütü, pagan ve gnostik saplantılara sahipti.

Rudolf von Sebottendorf olmak üzere tamamı teozofiye meraklı, Yahudi karşıtı ve ırkçıydılar. Üyeleri arasında Rudolf Hess, Herman Göring, Paul Joseph Goebbels, Alfred Rosenberg, Wilhelm Frick, Martin Borman... ve daha pek çok asker ve sivil Nazi önderinin yer aldığı örgütün mensupları, çeşitli pagan ve gnostik saplantıları yanında, "zaman zaman dünyamızı ziyaret ederek insanları uyandırıp

Nazi düşüncesini yaratarak ilk yönetici kadrolarını yetiştiren 'Thule' örgütünün asıl amacı, Hristiyanlık öncesindeki antik ve saf Alman kültürünü ortaya çıkarıp topluma egemen kılmaktır. Kurucusu von Sebottendorf her tür ezoterik öğretiyi, bu arada Uzakdoğu mistisizmine de meraklı birisiydi.

bilgi-ışık-güç veren, gelişmelerini sağlayan dünya-dışı zekâların varlığı'na inanıyorlardı. Bir bakıma Nazi düşüncesini yaratarak ilk yönetici kadrolarını yetiştiren örgütün asıl amacı, Hristiyanlık öncesindeki antik ve saf Alman kültürünü ortaya çıkarıp topluma egemen kılmaktır. Kurucusu von Sebottendorf her tür ezoterik öğretiyi, bu arada Uzakdoğu mistisizmine de meraklı birisiydi. Hıdiv Hüseyin Paşa'nın Bursa'daki çiftliğinde bir yıl kalmış; burada iken 'Memphis' Mason locasına üye olmuştur. İki yıl kadar Türk Kızılayı'nın başında bulunduğu söylenirse de, bu bilgiyi Kızılay Genel Merkezi'nden doğrulatma olanağı bulamadık.

Sözcük anlamı olarak 'Thule', safsan Almanların geldiği söylenen, İzlanda yakınlarındaki ('Mu' benzeri) batık bir kıtanın efsanevi adıdır. Ne gariptir ki; Orta ve Uzakdoğuluların 'Mu' kıtası güney yarımkürede; Germanler, Vikingler ve Saksonlar'ın kuzey yarımkürede; Atlantik'in iki yakasında bulunanları ise ('Atlantis') Atlas Okyanusu'nun ortalarında bir yerlerde.

Wilhelm Wulff'un da belirttiği gibi; ekonomik ve politik sarsıntı dönemlerinde ümitsizliğe kapılan kitleler, içinde bulundukları yıkım, sefalet ve acılardan kurtuluş yolunu ararken her tür düşsel söyleme dört elle sarılmışlardır. Keza bu dönemlerde dinsel-inançsal-şoven saplantıların artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

Kendisini her fırsatta 'önceden belirlenmiş ve insanlığın geleceğini biçimlendirecek kişi' olarak tanıtan Hitler'in astrolojiye olan ilgisini ilk kez ciddi biçimde açıklayan yayın 'Look' dergisinin 10 Eylül 1940 tarihli sayısındaki 'The Hitler Nobody Knows' (Kimsenin Bilmediği Hitler) başlıklı makale olmuştur. Bu makalede "Hitler'in gizemciliğe ve özellikle de astrolojiye duyduğu ilgi" anlatılıyor; daha sonra da "... sık sık farklı fal yöntemlerini uygulayan astrologların görüşlerine başvurduğu ve onlara yüklü miktarlarda ödeme yaptığı"ndan söz ediliyordu. Üstün kabul ettiği German ırkını yüceltmek ve Alman halkını, sürüklemekte olduğu macerada yüreklendirmek için her türlü

gizemli aracı kullanan Hitler'in astrolojiye 'tutku' derecesindeki aşırı ilgisini, masa başı sohbetlerine katılan tüm yakınları gibi özel sekreteri de, 12 yıl basın sözcülüğünü yapan Otto Dietrich de doğrulamıştır. Gerçekten de, o dönemin ünlü isimlerinden Ernst Krafft, Hitler'in; Wilhelm Theodor Wulff ise yıllarca Himmeler'in özel astrologları gibi çalışmışlardır.

1923 ile 1936 yılları arasında Nazi Partisi'nin desteği ve işbirliği ile her yıl 'Uluslararası Astrologlar Kongresi' toplanmış; aralarında 100 kadar Nazi yanlısı akademisyenin de yer aldığı 'Astrolojik Araştırmalar Akademik Topluluğu', Parti'nin direktifi ile bu 'kara sanat'ın Alman toplumunda yaygınlaşıp önem ve itibar kazanması için çalışmıştı. Amaç, astrolojiyi psikolojik savaş araçlarından birisi olarak kullanmak ve ideolojilerinin çarpıklığını gizleyerek aksine ona haklılık kazandırıcı bir paravan olarak kullanmaktı. Çünkü bugün olduğu gibi o zaman da, astroloji gibi büyüsel bir şarlatanlığa inanacak kitlelerin, diğer akıldışılıklara inandırılmasının hiç de zor olmayacağı iyi biliniyordu.

1933'te iktidarı ele geçiren Hitler, ülkenin önde gelen astrologları ile astroloji örgütlerini topladı. Nazi Partisi'ne biat edenleri desteklerken, çatlak ses çıkarıcıları sorguladı; pek çoğu böylesi bir işbirliği'nin yararlarını görerek Parti'ye ve Hitler'e itaati kabul ettiler. Sorgulananlar arasında Krafft da vardı. O da Goebbels'in Propaganda Bakanlığı'nda uzman olarak önemli bir göreve atandı ve işbirliğine devam etti. 1939 yılında Hitler'e suikast düzenleneceğine ilişkin öngörüsü (ki bu ne ilk ne de son suikasttı, aksine 'beklenen' bir olaydı) 'doğru' çıkınca gözaltına alındı. Nazilerin o güne kadar 'kullanmış' oldukları astroloji hakkında 1941 yılından itibaren kuşkular duyulmaya başlandı; hatta 'sakıncalı da olabileceği' tartışıldı. Zamanla gözden düşünce, görevli Alman astrologlarından önemli bir kesiminin resmî faaliyetleri sonlandırıldı. Yalnız kalan Krafft, bir buçuk yıl sonra öldü.

Gamalı haçın ışınımlarının yönü değiştirilmiş bir Tibet sembolü olması da, Alman faşistlerin Tibet mistisizmine yakınlığını göstermektedir.

Hitler her türden mistik ve okült uğraşa o kadar ilgi gösteriyordu ki, 1939'da Ernst Schafer'in önderliğinde, önemli SS subaylarının katılımıyla Tibet'e bir araştırma gezisi düzenlemiş ve dokümanter filmini hazırlatmıştır. Nazi Partisi'nin kurucularından Karl Haushofer'in de, Tibet'ten başka Hindistan ve Japonya'ya giderek, oralarda okült/mistik/hermetik/spiritüel... araştırmalarda bulunduğu belgelenmiştir. Gamalı haç da, ışınımlarının yönü değiştirilmiş bir Tibet sembolüdür. Hitler'in Tibet mistisizmine yakınlığının bir başka kanıtı, savaşın sonunda Nazi karargâhının yıkıntıları arasında 12 Tibetli rahibin cesedine rastlanması olmuştur. Nazilerin 'Odessa' bilim örgütünde bazı Hintli ve Tibetli araştırmacı ve bilim adamlarının çalışmakta oldukları zaten biliniyordu.

Hitler her türden mistik ve okült uğraşa o kadar ilgi gösteriyordu ki, 1939'da Ernst Schafer'in önderliğinde, önemli SS subaylarının katılımıyla Tibet'e bir araştırma gezisi düzenlemiş ve dokümanter filmini hazırlatmıştır.

Zamanla Nazi mistisizminin ya da okültizminin önemli ayaklarından birisi hâline getirilen astroloji bu işlevini resmen 1942 yılına kadar sürdürdü. Ama Alman toplumundaki olumsuz etkileri on yıllar boyunca sürüp gitti...

İkinci Dünya Savaşı öncesinde, bütün bunalım dönemlerinde olduğu gibi Almanya'da da astrolojiye inananların sayısı hayli fazla idi. Özünde 'büyüsel' ve 'kaderci' bir uğraş olan astroloji, Nazi gızemciliği için bulunmaz bir araçtı. O nedenle de inanmaya çoktan istekli duruma getirilmiş, tek yönlü propaganda ile kandırılmış Alman halkının duygu, umut ve özlemlerini yozlaştırmada kıyasıya kullanıldı.

Astrolojiden büyüsellik, falcılık ve kehanet özelliklerini, özellikle de umut tacirliğini çıkarıp atabilmeniz mümkün değildir. Çünkü akılcılaştırmaya çalıştığınız zaman işlevini yitirmiş olur ve ortada hırafeden başka bir şey kalmaz. Ona bir kez inanmış, yani üzerinizde gezegenlerin, yıldızların ve sanal burçların kişiliğini, davranışlarınızı ve geleceğinizi belirleyen etkileri olduğunu kabul etmişseniz, kendinizi zihinsel ve ruhsal bakımdan onların düzeyine çıkarmış, ya da en azından 'göksel bir varlığa' dönüşmüş varsayarsınız. Bu başlangıçta sevimli görünen bir aldatmaca sanılabilir. Ama bu tür 'bilmeksizin inanma' olgusu, zamanla bütün düşünsel yapınızı gerçekdışılığa yönlendirecek kadar sakıncalıdır. Çünkü astrolojinin, insan zihnini ve onun işleyiş biçimini, ilkel dönemlerin o yeterince çözümleyici olmayan ve bilmeden inanmaya odaklı dönemlerine geri götürdüğü çok açıktır...

...

Himmeler de esasında (en az Yahudiğe karşı olduğu kadar) sıkı bir 'Hristiyan karşıtı' idi. Ona göre, Almanların kendilerini 'yıldızlara ulaştıracak' kadim ama unutulmuş kutsal-aryan dinleri vardı. Bu da doğal ve kaçınılmaz olarak pagan-şaman saplantılarla karışmış düşsel bir tasarım olmak zorundaydı.

Nazizm nasıl bütünüyle çarpık bir dünya görüşü ise, her tür ideolojik destekleriyle birlikte kullandıkları pagan-astrolojik semboller ve söylemleri de kaçınılmaz olarak akıl ve mantık dışıydılar. 'Uçan daire' tasarımlarına, basına yansıdığı kadarıyla pek çoğumuz tanık olmuşuzdur.

Onun önderliğinde 'kış gündönümü törenleri' düzenlendi, pagan ayinlerine benzer ritüelleri olan 'SS Okulları' açıldı. Arkeolog Otto Rahn'a, İsa'nın son akşam yemeğinde kullandığı 'kutsal kâse'yi arattı; ama kâse bulunamadı. SS askerlerinin yüzüklerinde bile, başta kurukafa figürü olmak üzere pagan sembollerini kullandılar. Ateşler eşliğinde, yarı çıplak kız ve erkeklerin katıldığı 'Amazon Geceleri' düzenlendi; 'üstün ırk'ı yaratma amacıyla, safkan Alman subaylarının, seçkin ailelerin kızlarıyla çiftleştirildiği 'insan haraları' kuruldu. Zaten Nazilerin haçı olan 'swastika' da bir pagan sembolü değil miydi?..

Nazizm nasıl bütünüyle çarpık bir dünya görüşü ise, her tür ideolojik destekleriyle birlikte kullandıkları pagan-astrolojik semboller ve söylemleri de kaçınılmaz olarak akıl ve mantık dışıydılar. 'Uçan daire' tasarımlarına, basına yansıdığı kadarıyla pek çoğumuz tanık olmuşuzdur.

Bilindiği gibi astrolog yorumları hayli gülünç, sıradan ve temelsizdir. Örneğin gökbilimcilerin, fizikçi ve astrofizikçilerin ya da psikologların arasından astrolog veya astroloji tutkunu çıktığı görülmemiştir. Ama hiçbir temel bilim eğitimiyle sahip olmayan astrologlar, psikoloji eğitiminin de yoksun oldukları halde sözde-psikolojik analiz ve yorum yapabiliyor; astrofizikten hiç anlamadıkları halde, sadece kendilerinin hazırladığı o düzmece horoskopa ve orada yer verdikleri geze-

genlerin 'açısalıkları'na bakarak gökci-simlerinin üzerinizdeki 'belirleyici' ve 'kalıcı' etkileri (!) ile, o etkilerin gündelik ve ileriye dönük sonuçlarını güya açıklayabiliyorlar...

Burada, yeri gelmişken bir parantez açarak astrolojinin ve astrologların tipik özelliklerinden birkaçını sıralayalım:

- Kaderci ve teslimiyetçidir. Kişilerde yapay biçimde 'gölge kişilik' ya da 'gölge benlik' oluşmasına neden olur.

- İtaatçi, bağlanıcı ve buyurgan bir yapısı olduğundan özgür düşünceye ve özgürce akıl yürütmeye karşıdır. O nedenle 'astrolojik kabuller'i tartışamazsınız.

- Boş inançlara böylesi bir 'takıntı' gerçekte bağımlılık ve tutkunluk nedeni olduğundan, bu tür bilinçsel kuşatılmışlığa alışkanlık, zamanla kaçınılmaz biçimde 'zihinsel tutsaklık' nedeni olur.

- Boş inançlara dayalı ve hurafe kökenli olduğundan 'bilim karşıtı'dır.

- Nedenselliği araştırılmaz, analitik düşünemez; gerçekliğinin 'sorgulanması'na ise hiç katlanamaz.

- Tutucu bir sistem örgüsü bulduğundan, ona bağlandığınız ölçüde özgür düşünceden vazgeçerek 'değişim karşıtı' olmanız kaçınılmazdır.

- İçsel tutarlılığınıza zarar veren bir 'kitlese hipnoz' aracıdır; 'paylaşılmış psikotik bozukluk' nedenidir.

- İleri derecedeki bütün astroloji tutkunları 'paranoyak psikoz'a eğilimlidirler. Bu da her türden 'dissosiyatif bozukluklar'a ortam hazırlar.

- Ayrıştırıcı ve yabancılaştırıcıdır. O nedenle, insan doğasına da tekâmül amacına da aykırıdır.

Astrologların bilimsel kaynakları ile kanıtlarını, ellerindeki bilgilere nereden ve ne gibi gözlem ve deneyler sonucu ulaşmış olduklarını sorguladığınızda size 'henüz kanıtlanmadıkları için açıklanamayan bazı gerçekler olduğu'ndan dem vurarak, Rudolf Hess'in 1934 yılında 'Nazi yemini'ndeki şu sözlerine benzer şeyler söyleyeceklerdir: "Adolf Hitler'i aklınız ile araştırmaya kalkmayın; hepiniz onu inancınızda ve kalplerinizin gücüyle bulacaksınız!" Şaşmaz-yanılmaz öğretileriyle bütün sorunlara çözüm (!) bulabilen 'en usta' astrolojik önderler ile 'astroloji guruları' da zaten hep şöyle söylerler: "Astrolojinin gerçekleri henüz bilimsel olarak kanıtlanmamış olabilir. Ama gün gelip kanıtlanacaktır; çünkü bu 'kadim bir bilgi'dir. Bunca insan yüzyıllardır yanılmış olamaz. Siz de inanın, gerçekliğini göreceksiniz!" Oysa ki ortada ne kadim

Astroloji, içsel tutarlılığa zarar veren bir 'kitlese hipnoz' aracıdır; 'paylaşılmış psikotik bozukluk' nedenidir.

bilgi vardır, ne de gözleme ve deneye dayanan elle tutulabilir bir sistematik kuram... Gerçekte olan şey sadece düş kırıklığına uğramış ve sığınacak yer arayan, inanmaya hazır kitlelerin istismarıdır. Yaşamı ve olayları oldukları gibi görebilmedeki zayıflıkları, bir türlü nedensel ve analitik düşünememeleri; boş inançlara kapılma ve her türden telkinden aşırı biçimde etkilenebilirlikleri, bunun sonucunda da kolaylıkla kandırılabilirleri ortak özellikleridir. Nasılsa her dönemde içi boşalmış, ya da düş kırıklıkları ve umutsuzluklar nedeniyle anlamını çoktan yitirmiş olan yaşamlarına, biraz kutsal amaç, bir miktar kehanet ve öngörü, dozu zevkinize kalmış olmakla birlikte farklı oranlarda öfke, ihtiras, korku ve hatta nefret katarak anlam ve amaç kazandırabilecekleri sanan çok kimse bulabilirsiniz.

Güven yitimiyle süregelen bu durum, zaman içinde çözümsüzlük sancıları, kişilik aşırımı ve taklitçilikle devam eder. Bu sayede bir yandan benlik yozlaşmasına uğrarken diğer yandan da gerçeklerden yapay biçimde uzaklaşarak sorumluluklarınızdan kurtulmuş veya sıyrılmış olursunuz... Bu arada varşın benlik bölünmelerine, kişilikte aşırma ve parçalanmalara uğranmış olunsun. Siz teselli bulduktan sonra bütün bunların artık ne önemi kalmış olabilir ki...

Tıpkı yaşamlarından hoşnutsuz olup önemli değişiklikleri arzu eden kişiler gibi, kitleler de özlemlerini karşılayıp uygulamaya koyacaklarına inandıkları 'karizmatik' liderlerin peşinden gitmeye hazır duruma gelebiliyorlar. Söz konusu akımlar eğer bir de dinselilik veya mistisizmle, ya da şoven-ulusçulukla süslenmişse bu hiç de zor olmuyor. Oysa ki 'topluma uyumsuzluk sendromu' gerçekte böyle bir şeydir. Boş inanç sahiplerinin bir türlü toplumcu olamamalarının nedeni de budur. Çünkü onlar gerçekte aşırı derecede bencil, kendisini dönüştürerek toplumun hakça bir düzende ileriye götürülmesi çabalarına katılma gücü ve cesareti olmayan, egolarına tutsak ve başkaları için hiçbir zaman özveride bulunamayacak kimselerdir.

Kişiler, 'karizmatik' önderleri ne kadar 'kusursuz' görüp yüceltmişlerse, gerçekte kendilerine olan inançlarını o kadar yitirmişler demektir.

Eric Hoffer'in önemle değindiği bir husus, Nazizmin ideologları ve yandaşları kadar astroloji tutkunları bakımından da aynı ölçüde gerçektir: "İnsanlarda, kendi varlığını şekillendiren güçleri genellikle kendi dışında arama eğilimi vardır". Doğrudur, çünkü her ikisi de insanın kendisine ve kendi deneyimleri ile tekâmül edebileceğine inanıp güvenemez. Onlara göre insan kendi başına doğru yolu bulamaz; sürekli uyarılıp yönlendirilmeli, hatta üstün bir güç ve onun temsilcileri tarafından güdülüp yönetilmelidir. Yani her ikisi de bireyi yetersiz ve güvenilmez bulur; merkezî bir varoluş planına güvenip kutsal ya da yüce bir amaca inanarak o yolda itaatle çalışması erdem sayılır. Oysa ki bu tür sözde-önderlerin izdeşleri, kendilerine güvenleri ile birlikte

yaratıcılıklarını da ya yitirmiş ya da başından beri onun farkına varamamış, araştırıp sorgulamamış kimselerdir. Aslında böylesi önderleri veya inançsal-ideolojik üstatları ne kadar doğru, haklı ve 'kusursuz' görüp yücelterek gönüllü biçimde mutlak itaate yönelmişlerse, gerçekte kendilerine olan inançlarını o kadar yitirmişler demektir. Bir başka ortak yönleri de, aşırı 'edilgenlikleri' ve bu konuları ancak kendilerinden çok daha iyi bilen 'başkaları' tarafından biçimlendirilecek bir yaşamın daha doğru ve tutarlı olacağına dair umutlara, böylesi bir umutlanmanın neden olduğu teselliye veya avunma hissine sahip olmalarıdır.

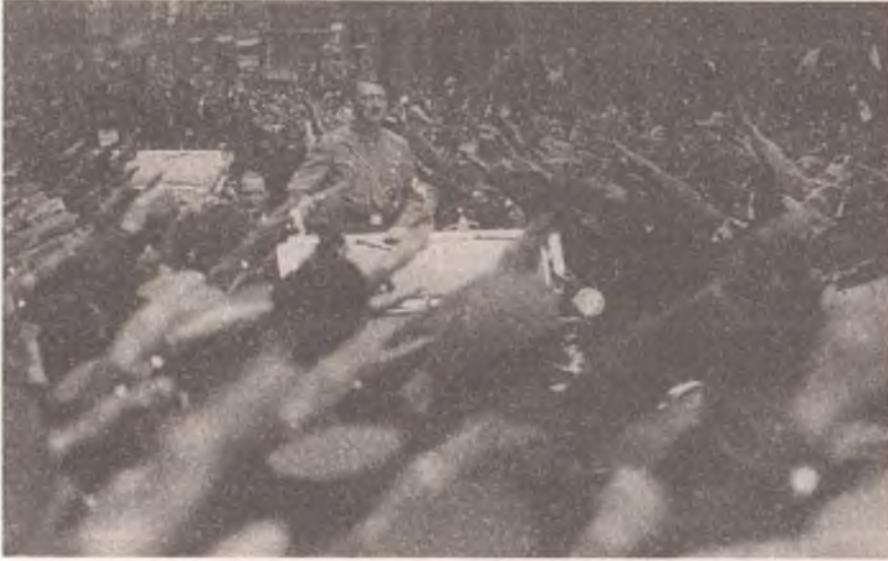
Böylesi dönemlerde her ikisinin ikinci inanç kaynakları da türdeşdir: Yeni umutları için inanç değiştirmeye dahi hazır kimseler...

Nazizmi bankerler ve büyük sermaye desteklemiş, siyasal iktidar bundan yararlanmış; astrolojiyi ise basın kartelleri desteklemiş, bundan da halkları bilinçsizleştirmeye çalışan uluslararası finans kuruluşları ve 'şirketokrasi' yararlanmıştı. Her ikisinin de ideologları ile izdeş ve yandaşları; sınıfsal yapılarına göre, ezilen orta tabakalar, yeni yoksullar; eğitim durumları gözetildiğinde ise, yarı-aydınlar ile yeterli eğitimi alamayarak orta öğretim düzeyinde kalmış olanlardır. Çünkü dinsel/inançsal ya da ideolojik fanatikler, gerçekte her yerde özgürlükten korkanlar arasından çıkmışlardır.

Ciddi tarihçi ve araştırmacılar Adolf Hitler ve Joseph Goebbels'ten başka, üst düzey Naziler arasındaki en önemli on okültizm meraklısı, doğaüstü güçlere inananlar ve astroloji tutkunlarını şöyle sıralıyorlar.

1. Rudolf Hess
2. Karl Maria Wiligut
3. Ernst Schulte-Strathaus
4. Karl Ernst Krafft
5. Heinrich Luitpold Himmler
6. Wilhelm Wulff

Nazizmi bankerler ve büyük sermaye desteklemiş, siyasal iktidar bundan yararlanmış; astrolojiyi ise basın kartelleri desteklemiş, bundan da halkları bilinçsizleştirmeye çalışan uluslararası finans kuruluşları ve 'şirketokrasi' yararlanmıştı.

Halkçılar ve toplumdular arasından, tüm diğer ilkel ve gerici hurafelere inanların aksine, astroloji sevdalılarının çıkmaması tesadüf olabilir mi?

7. Eric Jan Hanussen
8. Ludwig Straniak
9. Dietrich Eckart
10. Alfred Rosenberg

İdeolojileri uğruna astrolojiyi kullanmış olan Hitler, Himmler ve Goebbels'in ona ne kadar inanmış oldukları bugün de hayli tartışmalıdır. Kesin olansa onu, Alman halkını uyuşturarak, hurafelere inandırıp gerçekleri gizleyerek sahte bir moral desteği sağlamada psikolojik savaş aracı olarak kullanmış olmalarıdır. Zaten astroloji gibi bir akıl-dışılığa bir kez inandığınızda, ardından diğer okült-hermetik ve ruhçu-büyüsel gizemciliklere sapmanız kolaylaşacaktır. Ama Hitler'in en yakınındakilerden Rudolf Hess gerçekten inanmıştı. Rudolf Hess gerçekten inanmıştı. Öyle ki; 'Yeni Dünya Düzeni'nin kurulmasında Führer'in en yakınındaki yoldaşı, SS Onursal Lideri, bir dönemler Hitler'in Nazi Partisi'ndeki 'Vekili', 'Kavgam' (Mein Kampf) kitabının yazımında onunla birlikte çalışan, Auschwitz toplama kampının komutanı da olan ve Nürnberg Mahkemeleri'nde 2,5 milyon Yahudi'nin öldürüldüğünü itiraf eden Hess, astrolog Haushofer'den, Hitler'in yıldızının artık 'düşüşe geçtiği'ni ve sonunun felâket olacağını 'öğrenince' (ki müttefiklerin iyiden iyiye güçlenip etkileri-

nin artmaya başladığı bir döneme girilmişti), 1941 yılında kendi kullandığı bir Messerschmitt ile Almanya'dan kaçarak İngiltere'ye sığındı...

Nazilerin, 'Alman halkının arındırılarak yeniden yaratılması', daha sonra da bu 'seçkin ve üstün ırkın tüm dünyaya egemen olması' esasına dayanan ideolojileri bugün de kimi 'new age' akımların ve ülkemizde de bazı medya patronlarının ve çıkarıcı editörlerin desteğiyle popüler olabilmiş uzaycı tarikatların düşünsel temellerinde aynen mevcut olup,

Astroloji de, tüm diğer akıl dışı hurafeler gibi, Alman ırkçı nasyonal sosyalizminin ideologları tarafından, amaçları doğrultusunda 'kullanılmış'; I. Dünya Savaşı'nın getirdiği utanç duygusu bu tür söylemlerle gizlenip bastırılmaya çalışılmış; bu sayede daha büyük çılgınlıklar ve akıldışılıklara ortam hazırlanmıştır.

esasinda ırkçı-şoven ulusçuluğu gizlemeye yönelik tasarımlardır. Maalesef kitlere bugün de önce üstün halk megalomanisi enjekte edilmekte, ardından da bu amacı sağlamakla 'görevli' kusursuz seçkin lider (führer, duçe, önder, başbuğ...) türünde üstün insan yaratmayı sağlayan bir takım ezoterik ideolojiler dayatılabilmektedir.

Sonuç olarak; astroloji de, tüm diğer akıl dışı hurafeler gibi, Alman ırkçı nasyonal sosyalizminin ideologları tarafından, amaçları doğrultusunda 'kullanılmış'; I. Dünya Savaşı'nın getirdiği utanç duygusu bu tür söylemlerle gizlenip bastırılmaya çalışılmış; bu sayede daha büyük çılgınlıklar ve akıldışılıklara ortam hazırlanmıştır. Halkçı ve toplumcu görüşlere sahip olanlar arasında, tüm diğer ilkel ve gerici hurafelerde olduğu gibi, hiç astroloji sevdalısının çıkmaması sizce tesadüf olabilir mi?

Bugün hâlâ, "kültürlü bir ulusun, Alman Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi'nin 55 numaralı üyesi, Avusturyalı eski onbaşı Adolf Hitler gibi, insanlıktan nasibini alamamış bir çılgının peşinden nasıl gittiği" soruluyor. **Sorgulanması gereken bir başka husus da, toplumumuzda kendini aydın sanan onca insanın nasıl olup da falcı, büyücü, astrolog, Tarotçu, uzaycı, Mardukçu... gibi şarlatan hurafecilere inanabilmiş olduğu...**

Kaynaklar

Goodrick-Clarke, Nicholas., 'The Occult Roots of Nazism: Secret Aryan Cults and Their Influence of Nazi Ideology', NYU Press, 1993.

Hoffer, Eric, 'Kesin İnançlılar', Çeviren: Erkil Günur, Plato Film Yayınları, İstanbul 2011.

Jerome, Lawrence E., 'Astroloji Çürütüldü', Çeviren: E. Rennan Pekünlü, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2009.

Lührssen, David., 'Hammer of the Gods: The Thule Society and The Birth of Nazism', Potomac Books, 2012.

Moyhinan, Michael & Flowers, Stephen E., 'The Secret King: The Myth and Reality of Nazi Occultism', Feral House Books, 2007.

Soley, A. Kerim, 'Nazileri Unutmayalım', DerKi. Spiritüel Aktüel Yaşam Portalı, 2010.

Soley, A. Kerim, 'Astroloji Gerçeği' (henüz basılmamış çalışma), Ankara 2012.

TÜBİTAK'ın evrimle imtihanı

"Uçak, füze diyoruz." İşte, TÜBİTAK'ın bilimden anladığı bundan ibarettir. Bir uçak, iki füze... Hâlbuki tüm teknolojiyi olduran unsur olan temel bilimler, ülkemizde on yıllardır göz ardı edilmekte, küçümsenmekte, ülkemiz sınırlarından uzak tutulmasına uğraşılmaktadır. Böylesine karanlık günlerde, TÜBİTAK başkanı bunların yeniden okullarımızda okutulmasına, halkımız tarafından anlaşılmasına uğraşacağına, füzeye, rokete, uçağa odaklanmış, diğer her gerçeğe kulaklarını tıkamıştır.

Bilim ve Ütopya'daki köşem Evrim Ağacı ile ilk defa karşınızdayım. Mademki bu sayfalarda bundan sonra Evrim Kuramı'na dair konuları ele alacağız, Türkiye'deki bilim anlayışına, eksiklerine ve hatalarına ışık tutmaya çalışacağız, bana kalırsa bunu şu andaki en tepedeki kurumdan, TÜBİTAK'tan başlatmak en faydalısı olacak.

TÜBİTAK nedir?

TÜBİTAK... Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. Ülkemizin en önde gelen bilim kurumu olması gereken yer kendisi. Ancak özellikle son üç yıldır adını, bilim ve teknoloji alanında yaptığı çalışmalardan çok, ülkemizde bilime ket vurmasıyla duymaktayız. Ülkemizde güya bilimsel araştırmaları teşvik etmesi beklenen bu kurum, her geçen gün temel bilimlerden biraz daha uzaklaşmakta, her geçen gün günümüz siyasetine uygun olarak "teknoloji" adı altında silah, top, tüfek üretimine ağırlık vermektedir. TÜBİTAK'ın internet sitesindeki "Biz Kimiz?" başlığından aynen alıntılayalım:

"Toplumumuzun yaşam kalitesinin artmasına ve ülkemizin sürdürülebilir ge-

lişmesine hizmet eden, bilim ve teknoloji alanlarında yenilikçi, yönlendirici, katılımcı ve paylaşımcı bir kurum olma vizyonunu benimseyen TÜBİTAK, akademik ve endüstriyel araştırma geliştirme çalışmalarını ve yenilikleri desteklemek, ulusal öncelikler doğrultusunda Araştırma-Teknoloji-Geliştirme çalışması yürüten Ar-Ge enstitülerini işletme işlevlerinin yanı sıra, ülkemizin Bilim ve Teknoloji politikalarını belirlemekte ve toplumun her kesiminde bu farkındalığı artırmak üzere kitaplar ve dergiler yayınlamaktadır. Bilim insanlarının yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyetleri burs ve ödüller ile desteklenmekte, özendirilmekte, üniversitelerimizin, kamu kurumlarımızın ve

TÜBİTAK... Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurulu.

Ülkemizin en önde gelen bilim kurumu olması gereken yer kendisi.

Ancak özellikle son üç yıldır adını, bilim ve teknoloji alanında yaptığı çalışmalardan çok, ülkemizde bilime ket vurmasıyla duymaktayız.

Ülkemizde kendi imkânlarıyla yenilikçi teknolojiler üretmeyi hedefleyen birçok girişimci/araştırmacı/mucit/kâşif bulunuyor. TÜBİTAK ise sadece "güvenli sularda" yüzen projelere yönelmeyi tercih ediyor. Kısaca, "işine gelen" araştırmaları desteklemek gibi bir huyu bulunuyor.

sanayimizin projeleri fonlanarak, ülkemizin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir."

Metinde temel bilimlere hiçbir vurgu olmamasına rağmen "Ar-Ge", "teknoloji", "endüstri", vb. kavramlara bolca vurgu yapılmaktadır. TÜBİTAK, görevlerinden biri olması beklenen, en azından yaptığı yayınlarla yıllarca bunun sinyallerini vermiş bir kurum olarak, temel bilimleri destekleme ve halka indirme görevini pek de umursamamakta gibi gözüküyor, en azından bu kısa tanıtım metnine bakıldığında bu görülüyor.

17 Temmuz 1963 tarihli ve 278 numaralı "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun" isimli kanunun, TÜBİTAK'ın görevlerinin sıralandığı Madde 2'yi okuyacak olursanız, zaten TÜBİTAK'ın kurulma evresinden bu yana temel bilimler üzerinde pek de durmayı hedeflemediği, Türkiye'nin klasik, sıg ve kalıplarla sınırlandırılmış "bilim" anlayışını yansıttığını görmek mümkündür. Görevler arasında sürekli olarak teknolojik araştırmalara, buluşlara, endüstriyel ürünlere, ticari başarısı bulunabilecek ürünlere, siyasi başarı sağlayacak teknolojilere vb. vurgular yapılırken, neredeyse hiçbir noktada temel bilimlerden, keşiflerden (buluş ve keşif tamamen farklı şeylerdir); yani ülkemizi uluslararası bilim platformunda asıl öne çıkaracak unsurların hiçbirinden doğru düzgün bahsedilmediğini görmek

mümkündür. Yani bir bakış açısına göre, zaten TÜBİTAK'ı bilimin özü konusunda bilirkişi ve yetkili kurum olarak görmek baştan yapılan bir hatadır. TÜBİTAK, daha kuruluşu evresinde bu görevlerini, bilimin asıl kısımlarını görmezden gelecek veya hak ettiği önemi vermeyecek şekilde yapılandırılmıştır.

Bunların ışığında, TÜBİTAK'ın ve içeriğinin bilimin özünü savunacağını ummak, aydın kişilerin istemsiz olarak düştükleri bir mantık hatası olmaktadır. Elbette mantık, TÜBİTAK'ın en çok bilimsel araştırmalara önem vermesi gerektiğini söyler, akla uygun olan budur. Ancak ülkemizde işlerin pek de akıl ve mantık ile yürümediği düşünülecek olursa, TÜBİTAK'ın da asıl görevinin Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi alanda üstünlük kurmasını sağlayabilecek teknolojileri destekleyip ortaya çıkarmaya çabalamak olması çok da şaşılacak bir durum değildir. Bunu ne kadar başarıyla yapmaktadır? Kısmen ve taraflı olarak diyelim. Çok basit birkaç örnek vereyim: Ülkemizde kendi imkânlarıyla yenilikçi teknolojiler üretmeyi hedefleyen birçok girişimci/araştırmacı/mucit/kâşif bulunuyor. TÜBİTAK ise sadece "güvenli sularda" yüzen projelere yönelmeyi tercih ediyor. Kısaca, "işine gelen" araştırmaları desteklemek gibi bir huyu bulunuyor. TÜBİTAK, Tem-

muz 2011'de 18 yaşındaki lise öğrencisi Barış Paksoy'un "Ramanujan Asallarının Genelleştirilmesi" projesini, Paksoy'un genç yaşından ötürü projenin onun tarafından yapılmış olamayacağını düşündüğü için reddetti. Bir diğer örnekse, Prof. Dr. Vahit Özmen'in meme kanseriyle ilgili araştırması için TÜBİTAK'tan talep ettiği proje desteğinin, "seyahat masraflarının fazlalığı" ve araştırmacının amacının "meme kanserinin önlenmesi" değil de "meme kanserinin tedavisi" olması nedeniyle reddedilmesidir. Prof. Dr. Ali Nesin'in Matematik Köyü projesinin reddedilmesi ise başlı başına bir rezalet... Kısaca TÜBİTAK, yaptığı seçimlerde ciddi sıkıntılar yaşıyor ve seçim mekanizması oldukça tartışmalı bir biçimde işliyor. Elbette kimi zaman çok değerli desteklerde bulunmaktalar, bu gerçek yadsınamaz. Ancak TÜBİTAK'ın bu projelerin elinden tutan kurum olması gerekiyor. Genel tablo ise, TÜBİTAK'ın bu işlere kenarından iliştiği yönünde...

TÜBİTAK'a bir alternatif olarak TUBA

TÜBİTAK'ın içeriğiyle bir kıyaslama yapılması açısından, Türkiye Bilimler Akademisi olarak bilinen TUBA'nın kuruluşuyla ilgili olarak yayınlanan, 13 Ağustos 1993 tarihli 497 numaralı "Türkiye Bi-

TÜBİTAK'tan genç matematikçi Barış Paksoy'a "bilimsel" yanıt: "Aklın yetmez!" (Radikal Gazetesi, 26 Temmuz 2011).

limler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ele alınabilir. TÜBA'nın mevzuatının daha ilk maddelerinden itibaren vurgu temel olarak bilim alanındadır. "Biz Kimiz?" niteliğinde olan Madde 1, aynen şöyledir:

"Türkiye'de tüm bilim alanlarındaki araştırmaları, bilimci kişiliğini ve araştırıcılığı özendirmek ve bu alanlarda emeği geçenleri onurlandırmak; gençleri bilim ve araştırma alanına yönelmek; Türkiye'deki bilimcilerin ve araştırmacıların toplumsal statülerinin yükseltilmesi ve korunmasına çalışmak; bilim ve araştırma standartlarının uluslararası düzeye çıkarılmasına yardım etmek amacıyla, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanına bağlı tüzel kişiliğe, bilimsel, idari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Bilimler Akademisi (kısa adı TÜBA) kurulmuştur."

Görevleri de, benzer şekilde, sürekli olarak temel bilimlerdeki araştırmaların

desteklenmesi, gençlerin bilimsel araştırmalara yönlendirilmesi, bilim insanlarının yetiştirilmesi için insanların teşvik edilebilmesi, Türkiye'deki bilimin uluslararası platformda bir söz sahibi olabilmesi için araştırmaların desteklenmesi ve ödüllendirilmesi, vb. olarak belirlenmiştir. Kısaca TÜBA, esasında gerçekten bilimi, bilim için, bilimsel düşünce için, özgür düşünce için destekleyen bir ülkenin asıl bilim kurumu konumundadır. TÜBİTAK ile TÜBA yan yana koyulacak olursa, ülkemizin bilimini savunabilecek yetkinlikteki tek kurum, açık ara farkla TÜBA olmaktadır. İşte bundan rahatsız olunmuş olacak ki, 22 Ağustos 2011 yılında TÜBA'nın mevzuatının 5. maddesinde yapılan değişiklik ile TÜBA'nın 300 üyesinin 3'te 1'i hükümet, 3'te 1'i Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), 3'te 1'i ise asli üyeleri tarafından seçilecek hale getirilmiştir. Kısaca, TÜBA'nın üyelerinin %67'si hükümet tarafından, sadece %33'ü kendileri tarafından seçilecek hale getirilmiştir. Bir diğer deyişle, TÜBA, tüm bilimsel, tarafsız, özgür kimliğiyle beraber bitirilmiştir.

TÜBİTAK ve evrim

TÜBİTAK'ta da durum farksızdır. Ancak belki daha fazla insana hitap etmesi, halk tarafından daha çok bilinmesi, daha fazla göz önünde olması sebebiyle TÜBİTAK'ın ele geçirilmesi çok daha yavaş, çok daha sessiz olmuştur. Sadece aralıklarla, bariz olarak veren patlaklar halkın dikkatini çekmiştir. Bunlardan en meşhuru, Evrim Kuramı'nın kurucusu olarak bilinen Charles Robert Darwin'in 200. doğum günü şerefine UNESCO tarafından tüm dünyada "Darwin Yılı" olarak ilan edilen 2009 senesinde TÜBİTAK'ın Mart ayında yayınlayacağı "Darwin özel sayısını" basmaktan son anda vazgeçerek, kapak konusunu "Küresel İklim Değişikliği" olarak belirlemesidir. Sadece kapak değiştirilmekle kalmamış, dergi, içerikteki 16 sayfalık kısım da tamamen dergiden silinerek yayımlanmıştır. Bunun hemen ardından, Darwin kapaklığını hazırlayan yazı işleri müdürü ve

TÜBA

TÜBA'nın iktidarın arka bahçesi hâline getirilmesine tepki gösteren bir grup bilim insanı, "Bilim Akademisi Derneği"ni kurdu.

yayın yönetmeni konumundaki Çiğdem Atakuman'ın görevine son verilmiştir. Her ne kadar TÜBİTAK bunun bir sansür olmadığını, Atakuman'ın görevine "yetkisini aşması ve kurum içi süreçleri aksatması" sebebiyle son verdiğini iddia etse de, aklı başında hiç kimse tarafından bu açıklama değerli bulunmamıştır. TÜBİTAK, gerçekten iç sorunlarından ötürü böyle bir karar aldıysa bile, aylarca hatasını düzeltecek hiçbir adım atmamıştır. Sonunda, Türkiye'nin dört bir yanından, ardı arkası kesilmeyen protestolara, gösterilere ve baskılara dayanamayarak 2009 Haziran sayısında kapak konusunu Evrim Teorisi yapmış, konuya yer vermiştir. Bir nevi "zorla" gerçeklerden bahsetmek durumunda kalmıştır.

Esasında TÜBİTAK, Türkiye standartlarına göre yine de bilim konusunda, en azından yaptığı dergi bazındaki yayınlarla katkı sağlayan bir kurumdur. Ancak bunu, yönetimdekilerin bilim sevasından ötürü değil, hem yurtdışında evrimin tartışılmaz bir gerçek olarak kabul görmesinden, hem de yurtiçindeki akademisyenlerimizin ve öğrencilerimizin bilimi savunmak için elinden geleni ardına koymaması sebebiyle yapmaktadır. Zira TÜBİTAK gibi ülkemizin bilimini temsil eden bir kurumun başında bulundurulmuş Prof. Dr. Yücel Altunbaşak'a, 15 Ocak 2012 tarihinde gazetecilerle bir araya geldiğinde "Evrin Teorisi hakkındaki düşünceleri" sorulduğunda verdiği cevap akıl almazdır. Bu kadar önemli bir

TÜBİTAK'ın ele geçirilmesi sürecinde, sadece aralıklarla, bariz olarak veren patlaklar halkın dikkatini çekmiştir. Bunlardan en meşhuru, Evrim Kuramı'nın kurucusu olarak bilinen Charles Robert Darwin'in 200. doğum günü şerefine UNESCO tarafından tüm dünyada "Darwin Yılı" olarak ilan edilen 2009 senesinde TÜBİTAK'ın Mart ayında yayınlayacağı "Darwin özel sayısını" basmaktan son anda vazgeçerek, kapak konusunu "Küresel İklim Değişikliği" olarak belirlemesidir.

"Evrim teorisine inanan var inanmayan var." Bu ne demektir? Bunu söylemek, TÜBİTAK başkanının görevi midir? Bunu söylemek, eldeki 150 yıldır ortaya konulmuş yüz binlerce makaleyi ve araştırmayı göz ardı etmek, on binlerce bilim insanının emeğini hiçe saymak, bilimsel gerçekleri savunanları yalan söylemekle itham etmektir.

kurumun başında bulunan Prof. Altunbaşak'ın bu kadar içi boş, bu kadar politik, bu kadar çekingen, bu kadar şaşkıncı bir cevap vermesi, bilim camiası açısından kabul edilemezdir. "Evrim Teorisi hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna verdiği cevap, aynen şöyledir:

"Türkiye'nin birliğe ihtiyacı var. Uçak, füze diyoruz. Bunlara odaklandık. Evrim teorisine inanan var inanmayan var. Birliğe daha çok ihtiyacımız var."

Ne alaka? Gerçekten, sorulması gereken soru budur! Bu şahıs gerçekten bilim insanları ile karşı karşıya getirilerek bilgilendirilmeli, eğitilmelidir:

İlk olarak, bilim demokrasiyle yürümez, bu anlaşılmalıdır. Dünya'nın %99'u, hatta %100'ü de evrimin bir doğa gerçeği olmadığını iddia etse de, gerçek bir tanedir. Evrim, bir doğa gerçeği olacaktır. Benzer şekilde, hepimiz evrimin var olduğunu iddia etsek de, eğer gerçekte yoksa yoktur. Bilim, oy çoğunluğuyla veya oy birliği ile çalışmaz. Bilim, gerçekleri ortaya çıkarma işidir. Dolayısıyla evrim gibi bir konudan yola çıkarak Türkiye'nin birliğe ihtiyacı olduğunu söylemek, yalnızca laf ebeliği (demagoji) olarak değerlendirilebilir.

İkinci olarak, TÜBİTAK başkanı yazının başından beri ele aldığım konuyu,

net bir şekilde, üç kelimeyle desteklemektedir: "Uçak, füze diyoruz." İşte, TÜBİTAK'ın bilimden anladığı bundan ibarettir. Bir uçak, iki füze... Hâlbuki tüm teknolojiyi olduran unsur olan temel bilimler, ülkemizde on yıllardır göz ardı edilmekte, küçümsenmekte, ülkemiz sınırlarından uzak tutulmasına uğraşmaktadır. Böylesine karanlık günlerde, TÜBİTAK başkanı bunların yeniden okullarımızda okutulmasına, halkımız tarafından anlaşılmasına uğraşacağına, füze, roket, uçağa odaklanmış, diğer her gerçeğe kulaklarını tıkamıştır. Yani üstleri her ne derse, onu yapmaktadır. Bilim bu değildir. Bilim, toptan, tüfekten, uçaktan, arabadan çok fazlasıdır. Bunu anlayamayacak kadar dar ve sığ zihniyeti olanların böylesine önemli kurumların başına getirilmesi, bir insanlık ayıbıdır, bir bilim ayıbıdır.

Son olarak... "Evrim teorisine inanan var inanmayan var." Bu ne demektir? Bunu söylemek, TÜBİTAK başkanının görevi midir? Bunu söylemek, eldeki 150 yıldır ortaya konulmuş yüz binlerce makaleyi ve araştırmayı göz ardı etmek, on binlerce bilim insanının emeğini hiçe saymak, bilimsel gerçekleri savunanları yalan söylemekle itham etmektir. TÜBİ-

TAK başkanına bu yakışır mı? Kararını size bırakıyorum. Evrim Teorisi'ne elbette inananlar da, inanmayanlar da olacak. Doğrusunu söylemem gerekirse, haklı olanlar bu teoriye "inanmayanlar". Evet, şaşırmayın. Çünkü bir teoriye "inanamazsınız". Teori, olgunlaşmış sayısız gözleme ve deneye dayanan, farklı doğa gerçeklerinden gücünü alan ve sayısız test edilmiş, yanlışlanamamış, güç kazanmış hipotezi bünyesinde barındıran bilimsel açıklamalar bütünüdür. Bilimsel bilginin tepesinde teoriler bulunur ve güçlerini doğa yasalarından (halk arasında "kanun" olarak bilinen bilgi türünden) alırlar. Bir teoriye inanç besleyemezsiniz. Ya bilir ve kabul edersiniz; ya anlamamışsınızdır, ondan "inanmadığınızı" söylersiniz. Bilimde inanç yoktur. Bilimde, adı üzerinde, "bilmek" vardır. Daha bunun ayırtında olmayan birine Türkiye'nin bilimsel yaşamını emanet etmek, zaten baştan şüpheli bir durumdur.

TÜBİTAK'ta "basımında sorun yaşanan" kitaplar ve içerikleri

Her neyse, sarf edilen sözlerden utanmak, söz sahibinin bilinç düzeyiyle ilgilidir. Ben burada gerçeklerini anlattım, sonrası zaten kişilere kalıyor. TÜBİ-

Bilime sansürü dünya ayıplıyor

TÜBİTAK yönetiminin Bilim Teknik dergisinde Darwin'e sansür uygulaması bilim camiasını sarstı. Dünyanın en saygın akademileri "Endişe verici, kabul edilemez, şaşırtıcı" şeklinde ağır eleştiriler yaptı

Bir grup bilim adamı dün 'Darwin sansürü'nü protesto etti.

Stanford'dan TÜBİTAK Başkanına mektup

İNGİLTERE Kraliyet Akademisi Başkanı Lord Martin Rees: "Bu türden ve entelektüel his yaratmaz. Birçok Türk bilim adamı tanıyorum. Onların da en az benim kadar endişe duyduklarına inanıyorum."

COLLEGE de France'nın Tarihçi Uygulayıcı ve Evrimci Kurumu Başkanı Prof. Armand De Ruyter: "Çok üzülüyorum. Türkiye laik bir ülke. Türkiye, bilimsel düşüncenin geleceği açısından bir laboratuvarıdır."

ALMANYA Tıp Doğa Bilimci ve Tektik Demekçi Başkanı Prof. Dr. Lohff: "Demokratik bir topluluğun bunu kabul etmesi mümkün değil. Fikir ve ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlama, diktatörlüktür."

AVRUPA Üniversiteler Birliği Yönetim Kurulu Üyesi eski ITU Rektörü Prof. Cübbin

Bilim ve Ütopya Kooperatifi önderliğinde bilim insanları, TÜBİTAK'ın evrim sansürüne tepki göstermişlerdi. (Milliyet Gazetesi, 12 Mart 2009)

TAK'ın bu olaylar sırasında internet sitesi üzerinden yaptığı savunmasında geçen bir cümleyle asıl konuma geçiş yapmak istiyorum. Sitede şu söylenmiş:

"Kurumumuzun Darwin ve Evrim Kuramı'na yaklaşımı bütün bilimsel olgulara ve teorilere yaklaşımından farklı değildir. Evrimsel biyolojide modern sentezin öncülerinden biri olan Ernst Mayr'ın 'Biyoloji Budur' isimli kitabı, Kasım 2008 tarihinde kurumumuz tarafından yayımlanmıştır."

Açıklamanın son cümlesi, adeta bir "günah çıkarma" amacı taşıyor. "Tamam, hata yaptık ama bakın, bu kitabı basmıştık." der gibi adeta. Şansa bakın ki geçtiğimiz Ocak ayının ortalarında yeniden patlak veren bir diğer "TÜBİTAK sansürü" haber dalgası, Mayr'ın bu müthiş kitabını da yuttu. Şimdi bu konuya gelelim.

2013 Ocak ayının ikinci haftasından itibaren gündem, gazetelerin TÜBİTAK'ın "Popüler Bilim Yayınları'ndan" kaldırma kararı aldığı birçok kitapla ilgili yaptığı haberlerle dalgalandı. Şansa bakın ki basımı durdurulacak olan kitapların çoğu evrim ile ilgiliydi (örneğin Mayr'ın kitabı bunlar arasındaydı).

TÜBİTAK Bilim Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Dr. Zeynep Ünalın'ın söylediğine göre bazı kitapların basılmama sebebi, sözleşme sorunları, telif hakları değil; kitapların artık "miadını doldurmuş" olması. Yani artık kitaplar "eski" olduğundan basımları durdurulmuş! Bir kere böyle bir sebeple kitapların basımını durdurmak kabul edilemez bir durumdur. Bir kitabın miadını doldurduğuna kim karar vermektedir?

ODTÜ'den Bilim ve Teknik'e evrim sansürü tepkisi: "Devrim Stadyumu'nun 'D'si, yüzlerce öğrenci ve akademisyence kapatılmıştı... (13 Mart 2009)

TÜBİTAK'tan konuya yanıt gecikmedi. Her ne kadar basında TÜBİTAK'ın yaptığı "sansür" olarak belirtildiyse de, TÜBİTAK yetkililerinin yaptığı açıklamaya göre ortada herhangi bir sansür bulunmuyor. İnternet sitesinden de yapılan açıklamada, evrim kitaplarına veya diğer konulardaki popüler bilim kitaplarına sansür uygulanmadığı, sadece yayın/telif haklarında sıkıntı olan kitaplar olduğu, bu yüzden bazılarının basımında sorunlar yaşanabildiği belirtiliyor. Bunun haricindeyse, baskısı tükenen bazı evrim kitaplarının da yeniden baskıya verildiği söyleniyor. Yani TÜBİTAK, "her zaman olduğu gibi", bilimin yılmaz "savunucusu" olarak hiçbir sorun olmadığını, her şeyin halledileceğini söylüyor. Ne diyeyim, umarım dedikleri gibidir.

TÜBİTAK'a 3-4 ayrı e-posta atmış olmama rağmen, bir haftadır herhangi bir yanıt alamadım. Tek istediğim, olayın aslını öğrenmek ve eğer ki sıkıntıda olan kitaplar varsa, bunların tam listesini almak. Çünkü bu sayede kütüphanemde eksik varsa, bunları tamamlamak istiyordum. TÜBİTAK yanıt vermediğine göre, yapılan açıklamaların gerçekliğini sadece bekleyerek öğreneceğiz. Eğer ki önümüzdeki haftalarda söz konusu kitapların basımı yapıp raflarda yerlerini almazsa, TÜBİTAK'ın yaptığı açıklamanın yalan olduğu anlaşılacak ve bilime gerçekten de sansür uyguladıkları belli olacaktır. Eğer ki kitapları iddia ettikleri gibi basarlarsa, görevlerini yerine getirmiş olacaklardır. Ancak yine de ortada birçok sıkıntı var. Örneğin TÜBİTAK, 1993 se-

nesinden bu yana 455 adet popüler bilim kitabı basmıştır. Ancak günümüzde bu sayı yalnızca 290. Yani kitapların sayısı artacağına, ciddi bir azalma söz konusu. Hatta bunların doğrudan halka, özellikle de genç yaştaki insanlara yönelik olanlarının sayısı sadece 43.

TÜBİTAK Bilim Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Dr. Zeynep Ünalın'ın söylediğine göre bu kitapların basılmama sebebi, sözleşme sorunları, telif hakları değil; kitapların artık "miadını doldurmuş" olması. Yani artık kitaplar "eski" olduğundan basımları durdurulmuş! Bir kere böyle bir sebeple kitapların basımını durdurmak kabul edilemez bir durumdur. Bir kitabın miadını doldurduğuna kim karar vermektedir? Hele ki bu son bahsi geçen kitapların "miadını doldurduğunu" düşünmek, kabul edilemez bir iddia olacaktır. Zira bilimi anlamanın en kolay yolu, onun tarihsel gelişimini incelemek, farklı bilim insanlarının aynı konuya yönelik eserlerini okumak, farklı görüşleri değerlendirmektir. Ancak bu sayede bir insan bilimsel düşünceye ulaşabilir. Ancak tepeden inme bir kararlar, kitapların "miadını doldurduğunu" söylemek, akıl dışı olacaktır. Çünkü eğer öyleyse, piyasadaki tüm yayınlar içerikli kitapların yayını durdurulmalıdır. Zira bu düşüncelerin ve temel aldıkları sözde-bilimsel görüşlerin miadı, Orta Çağ'ın sona ermesiyle birlikte dolmuştur. Ancak kimse bununla uğraşmamaktadır, zira nasıl ki astrologlar, "kuantum sıçramacılar", içimizdeki gücü savunan paragözler, vb. şahısların bilim dışı argümanları bilimi ilgilendirmiyorsa, bu

içi boş kitapların da bilim üzerinde en ufak bir etkisi olmamaktadır. Ayrıca, ilgisi olanların bilgiye erişme hakkı engellenemez, hem de hiçbir alanda. Sonuçta bu kitaplar vardır; bu şekilde düşünen insanlar da vardır ve her ne kadar fikirleri bilimsel olarak tamamen hatalı olsa da, üçüncü bir şahsın bu kitaplara engel olması modern bir ülke olma iddiasına sahip coğrafyalarda kabul edilemez olmalıdır. Öte yandan, bilimsel gerçekleri ilan eden içeriğin yayınlanmasının herhangi bir şekilde sağlanması, hatta önerilmesi bile hem bilimsel, hem insanlık açısından kesinlikle kabul edilebilir değildir ve tam tersine, hukuki bir suç kapsamında ele alınması gerekir. Dolayısıyla TÜBİTAK'ın da söz konusu kitapları basması zorunlu olmalıdır veya TÜBİTAK'ın gerçekleri söylemek konusunda endişeleri ve korkuları varsa da, bu kitapların basım hakları başka basımevlerine derhal devredilmelidir.

Şimdi, bu kitaplara bir göz atalım. Gazetelere göre (ki bu sanal ortamda, kitapvevlelerinden ve TÜBİTAK'ın sitesinden de kontrol edilebilir), basımı durdurulan (en azından tartışmalı/sıkıntılı olan) kitapların en önemlileri şunlardır:

Kör Saatçi (Richard Dawkins)

Tam adı "*Kör Saatçi: Neden Evrimin Kanıtları Tasarlanmamış Evreni Ortaya Çıkarıyor*" olan bu kitap, dünyaca ünlü evrimsel biyolog (ve yaygın olarak ateist kimliğiyle bilinen) Prof. Dr. Richard Dawkins'in ses getirmiş kitaplarından biridir. Kitap, özellikle Müslüman ve Hristiyan yaratılışçıların iddialarını dayandırdıkları, apolog filozof William Paley'in evrenin tasarlandığına dair analogik (benzeşimsel) argümanı "saatçi" benzetmesi üzerinden giderek aslında evrenin tasarlanmadığını, tamamen doğal süreçlerle oluşabileceğini anlatmaktadır. Kitabın çok kritik bir önemi bulunmaktadır: Günümüzde yaygın olarak popüler kültürde karşımıza çıkarılan "bir köy muhtarsız, bir iğne ustasız olmaz" mantığına veya "evren ne kadar da güzel, kesin tasarlan-

Dawkins "Kör Saatçi"de, canlılığın nasıl doğal yollarla, özellikle de evrimin doğal seçim mekanizmasıyla oluşabileceğini açıklıyor.

mış olmalı" zihniyetine bilimsel karşılık vermekte, etrafımızda gördüğümüz her şeyin nasıl doğal yollarla var olabileceğine dair bilgiler sunmaktadır. En önemlisi ise, canlılık gibi karmaşık bir mekanizmanın dahi nasıl basit adımlarla, giderek karmaşıklaştan bir şekilde var olabileceğini göstermektedir. Saatçi analogisi (benzeşimi), sokakta yürürken yerde bir saat göreceğ olsak, bu kadar karmaşık bir dişli sistemiyle bu saatin kendiliğinden doğada var olmadığını, bir yaratıcısı, yani bir saatçisi olması gerektiğini düşüneceğimiz argümanı üzerine kurulmaktadır. Dolayısıyla etrafımızdaki her karmaşık mekanizmanın da bir yaratıcısı olmalıdır şeklinde bir mantık hatası, bu

"Kör Saatçi", günümüzde yaygın olarak popüler kültürde karşımıza çıkarılan

"bir köy muhtarsız, bir iğne ustasız olmaz" mantığına veya "evren ne kadar da güzel, kesin tasarlanmış olmalı" zihniyetine bilimsel karşılık vermekte, etrafımızda gördüğümüz her şeyin nasıl doğal yollarla var olabileceğine dair bilgiler sunmaktadır.

benzeşimi takip etmektedir. Hâlbuki evrimsel biyoloji ve fizik temelli bilimler, doğadaki en karmaşık unsurların dahi doğal süreçlerle var olabileceğini sayısız farklı şekilde ispatlamıştır. Dawkins, kitabında özellikle canlılığın nasıl doğal yollarla, özellikle de evrimin doğal seçim mekanizmasıyla oluşabileceğini açıklamaktadır. Kitabının önemini Dawkins şu cümlelerle vurgulamaktadır:

"[Bu kitapta] okuru, Darwinci dünya görüşünün gerçekten de doğru olduğuna ikna etmekle kalmayacak, aynı zamanda okurun var oluşumuzun gizemini çözebilecek eldeki tek bilinen teoriyi anlamasını sağlamaya çalışacağım."

Gen Bencildir (Richard Dawkins)

Yine Dawkins'in dünyaca ünlü eserlerinden biri olan *Gen Bencildir*, 1976 senesinde yayınlanmış bir evrim kitabıdır. Dawkins, bu kitabında evrimin varlığını tartışmak yerine, evrimin nasıl bir temelde oluştuğunu tartışmakta ve görüşlerini George Williams'ın Türkçeye henüz çevrilmemiş olan kitabı *Adaptasyon ve Doğal Seçim* isimli kitabına dayandırmaktadır. Kitapta, evrimin gen-merkezli görüşü savunulmakta, organizmanın bir bütün olarak değil, aslen genlerin evrimin ana odağı olduğu ileri sürülmektedir. Günümüzde halen tartışılmakta olan bu konu, Dawkins'in başarılı anlatımı ile okuyucuya aktarılmaktadır. Dawkins bu kitapta genlerin, organizmaları kontrol eden unsurlar olduğunu ileri sürmekte, organizmaların sadece genlerin varlığını sürdürmek için inşa edilen araçlar olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla evrimin anlaşılmasının tek yolunun, genlerin tüm sıralarının çözülmesinden geçtiğini iddia etmektedir. Bu açıklama tipi sayesinde birçok fedakar (özgeci) davranışı açıklayabilmekte, esasında "karşılıksız" olduğunu sandığımız, dolayısıyla evrimsel biyoloji açısından türe zarar verebilecek birçok duygu ve davranışın esasında "karşılıklı" olduğunu göstermektedir. Bu görüş birçok diğer bilim insanınca eleştirilse de, kitap, evrime farklı bir bakış açısı

Moorehead, "Darwin ve Beagle Serüveni"nde, Darwin'in Beagle gezisi boyunca yaşadıklarını, başından geçentleri okuması kolay bir dille anlatıyor.

ısı sunması ve genlerin, hayatımızdaki ve tür olarak evrimimizdeki önemini anlamak için çok önemli bir kitaptır.

Tüfek, Mikrop ve Çelik (Jared Diamond)

Genel Bilim Kurgu Olmayan Eser dalında 1998 Pulitzer Ödülü'ne ve prestijli Aventis En İyi Bilim Kitabı Ödülü'ne layık görülen *Tüfek, Mikrop ve Çelik: İnsan Topluluklarının Kaderi* isimli kitap, insanın toplumsal ve kültürel evrimine çok detaylı bir bakış sunduktan sonra neden Avrasya ve Kuzey Amerika toplumlarının diğer toplumlar üzerinde egemenlik kurduğuna dair açıklamalarda bulunuyor. Kültürel farklılıkların insan toplumlarını nasıl etkilediğini anlatmak için, insan kültürel evriminin detaylı bir analizini sunuyor. Özellikle insanın yerleşik yaşama geçmesinden sonraki kültürel evrimini ele alan kitap, özümüzü ve nereden geldiğimizi anlamak açısından çok kritik bir öneme sahip.

Darwin ve Beagle Serüveni (Alan Moorehead)

Günümüzde, gelmiş geçmiş en büyük bilim insanları arasında adı anılan

Charles Darwin'e karşı ciddi bir karalama kampanyası yürütülmektedir. Şahsi inançları hakkında atıp tutanlar mı ararsınız, sosyal kimliğiyle ilgili yalanlar uyduranlar mı istersiniz... Hepsi bulunuyor. Hâlbuki Darwin'in ömrü boyunca yazdığı 20.000'in üzerindeki mektuptan ve kendi kaleminden çıkan kitaplardan görülebileceği üzere, evrim hakkındaki düşüncelerinin olgunlaşması çok uzun ve sancılı bir dönem almıştır. Bu süreçte 2 yıl sürmesi beklenen, ancak 5 yıl süren upuzun bir Beagle gezisine çıkmış, Dünya'yı dolaşmıştır. Her yerden sayısız örnek toplayan Darwin, 15 yılı aşkın bir süre düşüncelerini derlemiş, farklı kaynaklardan verilerle karşılaştırarak *Türlerin Kökeni* isimli kitabını yayınlamıştır. Moorehead'in harika bir dille ele aldığı ve Darwin'in Beagle gezisi boyunca yaşadıklarını, başından geçentleri, okuması kolay bir şekilde yazdığı *Darwin ve Beagle Serüveni*, insanların Darwin hakkında yazıp çizdiklerinin gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu anlamamız açısından çok önemli bir eserdir. Çünkü Darwin'in adımlarını takip eden bir insanın, aynı süreçlerden geçerek bilimsel teorinin gücünü anlamaması imkânsızdır. Bu yüzden Evrim Kuramı'nı anlamamanın en önemli adımlarından biri, Darwin gibi önceden dindar ve yaratılışı savunan bir şahsın nasıl kademeli olarak gerçeklerle yüzleştiğini anlamaktır. Bu kitap, bunu sağlamak açısından önem arz etmektedir.

Darwin ve Sonrası (Stephen Jay Gould)

Dawkins'in savunduğu gen-merkezli, adaptasyoncu evrim teorisinin karşısında yer alan ekibin en önde gelen isimlerinden olan ve 2002 senesinde kaybettiğimiz Stephen Jay Gould, yazım gücü ve anlatım dili açısından Dawkins'in bile coşkuyla anlattığı bir yazar ve bilim insanıdır. Sıçramalı Evrim Kuramı'nın kurucularından olan Gould, çok önemli bir konu olarak Darwin'den sonra Evrim Kuramı'nın geçirdiği değişimleri ele almaktadır. Çok başarılı bir paleontolog olan

Gould kitabında kendisine ait 33 adet makaleyi derleyip bu kitabında yayınlamıştır. Bu makaleler, Darwin'in temelini attığı Evrim Kuramı'nın, Darwin'den sonraki dönemde ne kadar güçlendiğini ve ne kadar fazla alana yayıldığını (ve potansiyel olarak yayılabileceğini) anlamak açısından çok büyük önem taşımaktadır. Günümüzde, halen 150 yıl öncesinin argümanlarıyla yaşayan bilim karşıtlarının teorisinin hala Darwin'in geliştirdiği şekliyle kaldığına dayanan boş argümanlarına en güzel cevap Gould'un bu kitabı olmaktadır.

Modern İnsanın Kökeni (Roger Lewin)

Kariyeri boyunca birçok ödüle layık görülmüş, *New Scientist* dergisinde görev alan Roger Lewin bu kitabında bizlerin, yani modern insanın kökenlerine bilimsel bir bakış açısı sunmaktadır. Piya-

Günümüzde, gelmiş geçmiş en büyük bilim insanları arasında adı anılan Charles Darwin'e karşı ciddi bir karalama kampanyası yürütülmektedir. Şahsi inançları hakkında atıp tutanlar mı ararsınız, sosyal kimliğiyle ilgili yalanlar uyduranlar mı istersiniz... Hepsi bulunuyor. Hâlbuki Darwin'in ömrü boyunca yazdığı 20.000'in üzerindeki mektuptan ve kendi kaleminden çıkan kitaplardan görülebileceği üzere, evrim hakkındaki düşüncelerinin olgunlaşması çok uzun ve sancılı bir dönem almıştır.

Evrin Kuramı ile ilgili yanlış bilinenlerden biri de, evrimin canlılığın başlangıcıyla ilgili doğrudan bir iddiası olmasıdır. Böyle bir durum söz konusu değildir. Darwin'den bu yana evrimsel biyoloji sadece canlılığın çeşitlenmesi ile ilgilenmiştir. Canlılığın nasıl başladığıyla ilgili açıklamalarda bulunmaz.

sade insanın evrimine dair birçok kitap bulunsa da, Lewin'in kitabı en detaylı analizlerden birini yapıyor olmasıyla ön plana çıkmaktadır. Özellikle Neandertal'lerin bizlerle olan ilişkisinden yola çıkan Lewin, eldeki birçok veriyi, çok farklı açılardan değerlendirerek insanın nasıl evrimleştiğini ve kendisinden önceki insan türleriyle ilişkisini ortaya koymaktadır. Sadece bu tip biyolojik bir evrimle ilgilenmekle kalmayıp, aynı zamanda kültürel evrimimizin temellerini de bu yakın akrabalarımız ve atalarımızla ilişkilendirmektedir. Son olarak Lewin kitabı içerisinde tüm insanların dayandığı iddia edilen "Mitokondriyal Havva" ve "Y Kromozomlu Adem" gibi teorileri de değerlendirmekte, sadece birkaç bilimsel sahtekarlıktan yola çıkarak, Piltown Adamı sahtekarlığı gibi ayıpların bilim camiası için ne açılardan değerli, ne açılardan değersiz olduğunu da anlatmaktadır. Okurlarına oldukça kapsamlı bir paleoantropoloji bilgisi katan Lewin'in kitabı, kolay dili sebebiyle de tavsiye edilmektedir.

Hayatın Kökleri (Mahlon B. Hoagland)

Evrin Kuramı ile ilgili yanlış bilinenlerden biri de, evrimin canlılığın başlangıcıyla ilgili doğrudan bir iddiası olmasıdır. Böyle bir durum söz konusu değildir. Darwin'den bu yana evrimsel biyoloji sa-

dece canlılığın çeşitlenmesi ile ilgilenmiştir. Canlılığın nasıl başladığıyla ilgili açıklamalarda bulunmaz. İster bir "tanrı" yaratmış olsun, isterse de doğal yollarla başlamış olsun, canlılığın nasıl başladığını değil, nasıl türleştiğini ve çeşitlendiğini izah eder. Ancak tabii ki bilimsel araştırmalar, evrimsel biyolojinin de bulgularıyla uyumlu olarak, canlılığın tamamen doğal süreçlerle, biyokimya ile basitçe açıklanabilir yollarla cansızlıktan evrimleştiğini, hatta bu süreç içerisinde evrimsel biyolojinin canlılığın çeşitliliğini açıklamak için kullandığı mekanizmaların benzerlerinin moleküler düzeyde de etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, her ne kadar evrimsel biyoloji, canlılığın kökeni ile ilgili doğrudan bir açıklama yapmasa da, biyokimya biliminin bir alt dalı olarak çalışılan Abiyogenez Kuramı dâhilinde canlılığın cansızlıktan nasıl kendiliğinden oluştuğu, evrimsel yasalara dayanarak açıklanmaktadır. İşte transfer RNA (tRNA) olarak bilinen kimyasalın da kâşifi, biyokimyager Hoagland'ın bu temel biyokimyasal olayları herkesin anlayabileceği bir dille anlattığı kısa kitabı da, akıllardaki bu soru işaretlerinin giderilmesi için çok ama çok önemlidir.

İkili Sarmal (James D. Watson)

Sanıyorum artık Watson'ı bilmeyen yoktur: DNA'nın ikili sarmal şeklinin kâşiflerinden biri (DNA'nın kâşiflerinden değildir; DNA, 1869 yılında İsviçreli fizyolo-

jik biyokimyager Friedrich Mieschner tarafından keşfedilmiştir). 1953 senesinde *Nature* dergisinin 171. sayısında yayınlanan makalelerinde, ilk defa DNA'nın neye benzediğini net olarak ortaya koyabilen insanlar arasında bulunmaktadır. Kitabında, bu uzun soluklu maceranın kendi açısından nasıl geliştiğini gün gün anlatmakta ve tüm detaylarına yer vermektedir. Bu kitabın birçok açıdan önemi bulunmaktadır: İlk olarak, açıklamaları sebebiyle oldukça eleştiri alan James Watson'ın bilimsel araştırmanın yapıldığı süre zarfından başından geçenleri anlama ve kendi ağzından çevresindeki insanlarla ilgili fikirlerini öğrenme fırsatını vermektedir. İkinci olarak, genç araştırmacı adaylarına, bir bilimsel zaferin elde edilmesi için gerekirse farklı ülkelere gidip, uzun uzadıya araştırmalar yapıp, şansını deneyip, başarısız olup, yılmadan, usanmadan çalışmanın gerekliliğini göstermek açısından önemli bir kitap. Watson, kitap içerisinde dürüst bir şekilde bilmediklerini ve anlamadıklarını ortaya koyuyor, araştırmalara kendi katkısını izah ediyor, nasıl defalarca farklı üniversite, ülke ve şehirlere gittiğini, buralarda sırf kafasına koyduğunu gerçekleştirebilmek adına eskisine göre zor şartlarda yaşadığını okuyucusuna aktarıyor. Son olarak ise, bilimsel bir zaferin bilim camiasında nasıl karşılandığını ve sonunda da 1962 Nobel Fizyoloji Ödülü'ne layık görülmelerinde etki eden bilimsel unsurları anlatıyor. Bu açılardan kitap genç yaşlı tüm okuyucular için çok büyük önem arz ediyor.

Üçlü Sarmal (Richard Lewontin)

Stephen Jay Gould ile beraber Richard Lewontin de, gen-merkezci evrim yorumuna karşı gelen, organizmanın çevresel özelliklerinin de en az genler kadar evrimsel sürece katkı sağladığını ileri süren genetik bilimcilerden ve evrimsel biyologlardandır. Kitabında Lewontin mesleğinin ve yaptığı araştırmaların insanlarla olan ilişkilerini nasıl etkilediğini ele almaktadır. Bunu anlatırken de bir yandan evrim ve biyoloji ile ilgili bazı temel yanlış anlaşılmalara cevaplar vermekte ve "çağın en parlak bilim insanlarından biri" olarak okurlarına evrimsel biyoloji ile ilgili bilgiler sunmaktadır. Kitapta Lewontin canlıların evriminin asla sadece genlere bağlı kalınarak açıklanamayacağını, organizma-gen-çevre üçlüsünün mutlaka, her koşulda, kendi içinde ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Her canlının genleri ve çevrenin etkileşimiyle ortaya çıkan ayrı yapılar olduğunu göstermekte ve canlının özelliklerini sadece genlere yıkmanın doğru olmayacağını açıklamaktadır. Dolayısıyla bir türün bir bireyinin özelliklerinin sadece genetik ve evrimsel geçmişle değil, aynı zamanda gelişimsel ve çevresel etkileşimleriyle de açıklanması gerektiğini izah etmektedir. Bu açıları bakıldığında, bilimin farklı bir bakış açısını göstermesi sebebiyle Dawkins'in kitaplarına ciddi bir alternatif olmakta ve bilimin farklı bilimsel görüşlere kucak açtığı gerçeğini bize göstermektedir. Bu sebeple kitabın okunması çok faydalı olacaktır.

Biyoloji Budur (Ernst Mayr)

Gelelim TÜBİTAK'ın "Bakın ama bunu da basıyoruz." diyerek arkasına sıdığı, gelmiş geçmiş en büyük evrimsel biyologlardan biri olan Ernst Mayr'ın *Biyoloji Budur: Yaşayan Dünyanın Bilimi* isimli kitabına. Kitapta Mayr biyolojinin bir bilim dalı olarak uzun yıllar neden "bilimin üvey çocuğu" olarak anıldığını ve parlak insanların biyolojiden neden uzak

Mayr, "Biyoloji Budur" adlı kitabında, bir biyoloji-merkezli bilim görüşü ileri sürmekte ve bunu çok net dayanaklarla savunmaktadır.

durmaya çalıştıklarını anlatmakta, buna karşılık biyolojinin yaşamı ve doğal dünyayı açıklama konusunda ne kadar önemli olduğunu kıvrak bir zekâ ve net bir dille anlatmaktadır. Mayr, kitabı sayesinde okurlarına biyolojiyi sevdirmeyi hedeflemekte ve bunun da ötesine geçerek yaşamımızdaki birçok önemli terim ve olgunun biyoloji sayesinde açığa çıkarıldığı gerçeğini okuyucusuna göstermeye çalışmaktadır. Mayr, belki de başka hiçbir bilim insanının bu kadar kıvrak bir zekâyla ortaya koyamayacağı bir biyoloji-

"Üçlü Sarmal"da Lewontin, canlıların evriminin asla sadece genlere bağlı kalınarak açıklanamayacağını, organizma-gen-çevre üçlüsünün mutlaka, her koşulda, kendi içinde ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Her canlının genleri ve çevrenin etkileşimiyle ortaya çıkan ayrı yapılar olduğunu göstermekte ve canlının özelliklerini sadece genlere yıkmanın doğru olmayacağını açıklamaktadır.

merkezli bilim görüşü ileri sürmekte ve bunu çok net dayanaklarla savunmaktadır. Mayr, bu görüşün harcı olarak ise evrimsel biyolojiyi görmekte, evrimsel biyolojinin tıptan mühendisliğe, mimarlıktan ekonomiye, fizikten kimyaya kadar ulaşan dallarının tüm bilimleri kapsayan (holistik) bir özellikte olduğunu vurgulamaktadır. Mayr kitabında fiziksel bilimlerin sadece canlılığa has bazı özellikleri açıklamakta her zaman yetersiz kalacağını ileri sürmekte, bu sebeple bu bilimlerin merkeze alınmasının hatasını göstermeye çalışmaktadır. Mayr, aynı zamanda kitabında Aristo'ya kadar giden "yaşam tarihinin araştırılması" konusunu detaylıca ele almakta, bu süreçte bilimin nasıl işlediğine dair çok değerli verileri okurlarına yalın bir dille sunmaktadır. İşte bu sebeplerle Mayr'ın eseri, mutlaka herkesin okuması gereken bir başyapıttır.

Göl İnsanları (Richard Leakey, Roger Lewin)

Özellikle son dönemde ülkemizde popüler olan "bilim karşıtı sahte evrim sergileri" Leakey'nin çarpıtılmaya açık sözlerini bolca kullanmaktadır; eğer herhangi birine uğradıysanız belki dikkatini çekmiştir, bu bilim düşmanları, sıklıkla Leakey'nin sözlerine yer vermektedir. Hâlbuki Richard Leakey, tüm sülalesiyle birlikte kendisini insan evrimine adanmış, çok ciddi araştırmalarda bulunmuş ve insanın evrimsel değişimi içerisindeki birçok türü aydınlatmış bir ailenin yaşayan çocuklarından birisidir. Kendisi, en eski *Homo sapiens* fosilini bulan, *Paranthropus boisei* kafatasını keşfeden, *Homo rudolfensis* türüne ait bir kafatasını ortaya çıkaran, *Homo erectus* fosillerini keşfeden ve belki de en önemlisi, *Homo ergaster* olarak bilinen türün fosillerine ulaşan ekibin başında bulunmaktadır. Aynı zamanda insan evrimini araştırma konusunda çok kapsamlı çalışmalar yürüten Leakey Vakfı'na bağlı olan Kenya Ulusal Müzesi'nin yöneticisi ve Kenya Vahşi Yaşam Servisi'nin lideridir. Kimi zaman çarpıtılmaya açık ve saf bir şekilde evrimle

TÜBİTAK'ın yayınıni
durdurduğu kitaplar konuları
bazında ön plana çıkarılacak
olursa, çok kritik bir tablo
ortaya çıkar: Bu kitaplar,
halkımızın en sık hata yaptığı,
en kolay yanlış yola saptığı
alanlara ışık tutan kitaplardır.
Canlılığın başlangıcı, evrimin
mekanizmaları, evrimdeki
rastlantısallık faktörü, insanın
kökenleri, genlerin evrimsel
süreçteki etkisi, fosil
kayıtlarının evrimi nasıl
desteklediği ve daha nicesi...

ilgili görüşlerini ileri sürdüğünden, bilim
düşmanları tarafından oldukça sevilen
bir evrimsel biyologdur. Elbette Leakey,
bu çarpıtmalar bir yana, en önde gelen
evrimsel biyologlar arasındadır ve kitabı
da, insanın evrimine ışık tutuyor olması
açısından çok önemlidir. Çünkü bu kadar
insan evriminin derinliklerine inebilmiş
bir arkeologun elinden çıkan her eser
önem taşımaktadır. Özellikle kökenleri-
mizi unuttuğumuz bu zamanlarda Lea-
key'nin yaptığı çalışmaları ve insan evri-
minin incelenmesinin, evrimsel biyoloji
açısından önemini ele alan kitabı, Türki-
ye için çok daha büyük önem taşımakta-
dır. Ayrıca kitabın ikinci yazarı da, yuka-
rıda kendisinden bahsettiğim Roger Le-
win'dir.

Evet, şimdilik elimizde olan liste bu...
Belki TÜBİTAK e-postama yanıt versey-
di, çok daha detaylı bir listeye ulaşabilir-
dik. Ancak sadece şu kitapların kısacık
tanıtımlarına bile bakılarak, insanımızın
evrimsel biyoloji hakkında öğrenebile-
ceklerini anlamak ve bu kitapların süreki-
li ve ısrarla basımının sürdürülmesinin
önemini anlamak mümkündür.

Burada önemli olan şudur: Kitaplara
yüzeysel olarak baktığımızda, yayınlan-
malarının önemi ilk etapta anlaşılmaya-
bilir. Ancak yukarıda yaptığım gibi yayın-
lanmalarının önemi, konuları bazında ön
plana çıkarılacak olursa, çok kritik bir
tablo ortaya çıkar: Bu kitaplar, halkımızın
en sık hata yaptığı, en kolay yanlış yola
saptığı alanlara ışık tutan kitaplardır.
Canlılığın başlangıcı, evrimin mekaniz-
maları, evrimdeki rastlantısallık faktörü,
insanın kökenleri, genlerin evrimsel sü-
reçteki etkisi, fosil kayıtlarının evrimi na-
sıl desteklediği ve daha nicesi... İnsanı-
mız, genelde hazır konmaya alışık ol-
duğundan tüm bilgileri tek bir kitapta bul-
mak isterler. Ancak bilim böyle çalışmaz.
O kadar engin bir alandır ki, sağlıklı bir
analiz yapabilmek ve konuyu tam anla-
yabilmek için yazılı metinlerde mutlaka
belirli konular üzerine yoğunlaşmak ge-
reker. İşte bu kitapların yaptığı da budur.
Her biri, alanındaki çok ciddi tartışmalara
yanıtlar veren, çok güçlü ve net kitaplardır.
Bu yüzden basılmaları, sadece Türki-
ye için değil, tüm insanlık için faydalıdır.

Çözüm önerileri ve sonuç

Bu kadar eleştirdim, bazı çözümler
sunmadan da bitirmeyeyim:

TÜBİTAK, en kısa zamanda hükü-
metlerden ve devletten bağımsız bir ha-
le getirilmelidir. Zira bilim, hiçbir şekilde
bilimin içinden gelmeyen veya bilimden,
bilimsel düşünceden, özgür düşünceden
anlamayan insanların emrinde tutulma-
malıdır. Sonucunda neler olduğuna en
güzel örnek, Türkiye'nin bilimi ve bilim
anlayışdır. Sadece TÜBİTAK değil, TÜ-
BA, üniversiteler ve Antik Yunan'dan be-
ri süregelen, bilimin beşiği konumundaki
Akademi'ye dâhil olabilecek her kurum
özgürleştirilmelidir.

Sonrasında TÜBİTAK, hızlı bir biçim-
de çeviri mücadelesine girişmelidir. Zira
ilk dönemlerinde yayınlanan 455 popüler
bilim kitabı bile, günümüzde yurtdışında
yayınlanan kitapların yanında bir hiçtir.
Ülkemiz, modern bilimin verilerinden gü-
cünü alarak yayınlanan birçok popüler
bilim kitabından uzak kalmakta ve bu du-
rum, Türkiye'nin bilimsel arenanın geri-
sinde kalmasına neden olmaktadır. Belki
1859'dan bu yana Türkiye aktif bir şekil-
de bilimin içerisinde olsaydı, günümüzde
halkımız ile 1859'dan kalma tartışmaları
sürdürmek ve onlara bu dönemden kal-
ma çürümüş argümanları izah etmek zo-
runda kalmaz, çok daha kolaylıkla bilim
üretebilir, üretilen bilimi çok daha kolay

Sadece TÜBİTAK değil, TÜBA, üniversiteler ve Antik Yunan'dan beri süregelen, bilimin beşiği
konumundaki Akademi'ye dâhil olabilecek her kurum özgürleştirilmelidir.

anlayabilirdik. Dolayısıyla TÜBİTAK'a bu konuda çok ciddi görevler düşmektedir.

Eğer ki TÜBİTAK bağımsız olamayacaksa ve iktidarı elinde bulunduranların şahsi inançlarını bilime inatla dâhil edecekse, o zaman yayınlamaktan korktuğu bu yayınların haklarını derhal başka kaynaklara devretmeli ve basılmasının önünü açmalıdır. Zira kimse bilimi tekelinde tutamaz, buna TÜBİTAK da dâhildir. Halkın hiçbir kesimi de, bilim öğrenmek için TÜBİTAK'ın gözünün içine bakmak zorunda değildir, derhal alternatifler yaratılmalı ve desteklenmelidir.

Esasında TÜBİTAK iyi işler yürütme potansiyeli olan bir kurumdur ve düzeltil-diği takdirde ülkemizin -en azından- teknoloji alanında bir yerlere gelmesinde rol oynayabilecek bir kurumdur. Ancak en kısa sürede TÜBİTAK'ın özgürleştirilmesi yolunda adımlar atılmalı ve bilimin halka ulaştırılmasının önünde her ne engel varsa (sansür de olabilir, telif hakkıyla ilgili sorunlar da, basımevlerinde çıkan sıkıntılar da, herhangi bir diğer engel de) tez elden kaldırılmalıdır. Çünkü bilime destek olmak, sadece belli tip projelere para verip, belli bir grup öğrenciye yurtdışı ve yurtiçi çalışmaları için burs bağlamak demek değildir. Bilime destek olmayı görev bilen kurumların çok daha kapsamlı, çok daha işlevsel, çok daha istekli amaçları ve çalışmaları olmak duru-

Bilimin önüne yüzyıllardır her zaman set çeken kişi, kurum ve kuruluşlar olmuştur.

mundadır. Bu sağlanacak olursa, TÜBİTAK eski şanına kavuşabilir diye düşünmekteyim. Sonuçta hiçbir zaman her şey kaybedilmiş değildir.

Bilimin önüne yüzyıllardır her zaman set çeken kişi, kurum ve kuruluşlar olmuştur. Dünya'nın Evren'in merkezinde olmadığı gerçeği söylendiğinde de, Dünya'nın yuvarlak olduğu gerçeği keşfedildiğinde de, uzaya gidebileceğimiz zamanlar geldiğinde de, genetik haritamızı çıkarmaya karar verdiğimiz zamanlarda da, kökenlerimizi aydınlatmaya çalıştığımızda da... Bu karışıklıkların her zaman içi boş olmuş ve en nihayetinde gerçeklere boyun eğilmiştir. Günümüzde de evrimsel biyolojiye, yani canlıların ve insanların kökenlerini aydınlatan bilim dalına ciddi bir muhalefet vardır. Gelecekte, bu bilim karşıtı kitle evrimsel biyolojiye boyun eğdiğinde, muhtemelen evrenin kökenlerini açıklayan bilim insanları ve bilim dalları (kuantum mekaniği, astrofizik, kozmoloji, vb.) bu bilim karşıtlarının hedef tahtasında olacaktır. Her zaman gerçeklerden korkanlar olacak ve nihayetinde, kaçınılmaz olarak gerçeklere boyun eğeceklerdir.

Bilimin halka taşınması konusunda sürekli ve başarılı çalışmalar yürüten Bi-

lim ve Ütopya'da yazmaya başladığım bu ilk sayıda, size bilimsel anlamda karanlıklar içerisinde kalmış ve karanlığa gömülmeye zorlanan bir ülkenin en üst düzey bilim kurumunun, günümüzün gelmiş geçmiş en güçlü bilim dalları arasında görülen evrimsel biyoloji ile olan imtihanını kısaca anlatmaya çalıştım. Bundan sonra bu sayıda evrimsel biyoloji ile ilgili farklı bir konuyu işleyeceğim ve halkımızı bu konuda yıllardır yaptığım gibi aydınlatmaya çalışacağım.

Bir sonraki sayıda, *Bilim ve Ütopya*'da yayınlayacağım, doğrudan evrimsel biyoloji ile ilgili ilk makalemde görüşmek üzere...

Kaynaklar ve ileri okuma

TÜBİTAK E-Satış Sitesi (esatis.tubitak.gov.tr)

TÜBİTAK Eski E-Satış Sitesi (<http://eskiweb.tubitak.gov.tr/sid/239/pid/541/index.htm>)

TÜBİTAK Arşiv (<http://www.biltek.tubitak.gov.tr/arsivara.htm>)

TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (<http://www.ulakbim.gov.tr/>)

BIANET Prof. Dr. Mehmet Ali Alpar Raporajı (<http://www.bianet.org/bianet/bilim/143585-tubita-kin-ozru-kabahatinden-buyuk>)

Good Reads (<http://www.goodreads.com>)

Leakey Vakfı (<http://leakeyfoundation.org/>)

CNN Türk (<http://www.cnntrk.com/2009/turkiye/03/09/tubitaktan.inanilmaz.sansur/517049.0/index.html>)

Bilime destek olmak, sadece belli tip projelere para verip, belli bir grup öğrenciye yurtdışı ve yurtiçi çalışmaları için burs bağlamak demek değildir. Bilime destek olmayı görev bilen kurumların çok daha kapsamlı, çok daha işlevsel, çok daha istekli amaçları ve çalışmaları olmak durumundadır.

Evrimsel analiz

Modern evrim kuramında evrimin her zaman ilerleme anlamına gelmediği kabul ediliyor. Ekolojik faktörlerdeki değişime bağlı olarak, en gelişmiş organizmalar yok olurken, daha az gelişmiş olanlar hayatta kalabiliyor. Evrim, düz bir çizgi üzerinde ilerleyerek küçük ve basit olandan, daha büyük ve karmaşık olana doğru gitmiyor.

Dünya'da yaşamın başladığı 3.5 milyar yıldan itibaren sayısız ortam, iklim ve coğrafya değişikliği olmuş ve bu değişimler milyon yıllarca sürerek canlıların evrimsel açınımlarını sağlamış. Üzerinde kıta taşıyan levhaların yer değiştirmesi ve dağılım (orojenez) faaliyetleriyle bir yandan yerkabuğunun evrimi devam ederken, su döngüsü, kayaç döngüsü gibi değişmez döngüler de devam etmiş. Bu döngüler, evrimin temel süreçleri. Bunların kanıtları, jeolojik zaman ölçeğinde milyon yıllar sonra bulunabiliyor. Bu ana etmenlerle birlikte farklı ekolojik faktör ve sınırlayıcılar da organik evrimin ve can-

lılar arasındaki farklılıkların dinamosu oluyor. Böylece, organizmalar en basit olanlarından günümüzdeki çeşitlenme ve gelişmeye doğru sürekli olarak evrim süreçleri içinde oluyorlar.

Evrimsel açımda genel olarak geçerli olan üç yol mevcut. Bunlar coğrafik türleşme, soyut türleşme ve kuantum evrimi. Coğrafik türleşme, popülasyonun bir kısmının coğrafik bakımdan farklı bir bölgeye geçerek ayrılması ve ayrı yönde gelişmesiyle oluşuyor. Soyut türleşme, aynı adaptif bölgede yaşayan türlerin, gittikçe daralan alt bölgelerde özelleşmesiyle oluşuyor. Burada, bir yönde ilerleyen bir evrim (ortogenez) söz konusu. Örneğin, atlarda Eosen dönemde

Üzerinde kıta taşıyan levhaların yer değiştirmesi ve dağılım (orojenez) faaliyetleriyle bir yandan yerkabuğunun evrimi devam ederken, su döngüsü, kayaç döngüsü gibi değişmez döngüler de devam etmiş. Bu döngüler, evrimin temel süreçleri. Bunların kanıtları, jeolojik zaman ölçeğinde milyon yıllar sonra bulunabiliyor.

Atlarda Eosen dönemde Hyracotherium'la başlayan evrimsel açınım, Pleyistosen'deki Equus örneklerine kadar 10 cins ve 40 tür oluşturarak devam ediyor.

Hyracotherium'la başlayan evrimsel açınım, Pleyistosen'deki *Equus* örneklerine kadar 10 cins ve 40 tür oluşturarak devam ediyor. Bu açınım, boy büyüyor, ayak parmaklarının sayısı azalıyor, çene ve dişler uzuyor. Kuantum evölüsyonunda ise açınım tek bir adımda olmuyor, ancak jeolojik zaman kavramı içinde yine de hızlı kabul ediliyor. Örneğin, balıkçift hayatlı (amphibia) geçişinde *Ichthyostega*, reptil-kuş geçişinde *Archaeopteryx* geçiş formları olarak gösteriliyor. Bu formlar çok kısa ömürlüler. Kuantum evölüsyonunda ani bir evrimsel adımla, yeni bir dal, sınıf ya da takım oluşuyor. Bunlar hızla birçok alt kollara ayrılıyor. Burada "ani" ya da "hızlı" gibi terimlerin, milyon yıllarla ifade edilen jeolojik zaman ölçeğine göre ani ya da hızlı olduğu gözden kaçırılmamalı. Kuantum evölüsyonunda başlangıçta çok hızlı bir yayılma devri (tipogenez) mevcut. Bunun içinde boş ekolojik bölgelere ihtiyaç var. Örneğin, memeliler tipogenez devrilerini Tersiyer döneminin başında göstermişler. Oysa memeliler bu tipogenez devrinden çok önce Triyas sonunda ortaya çıkmışlar. Ancak bu dönemde adaptif bölgelerinin sürüngeçerlerin egemenliğinde olması nedeniyle çok uzun bir duraklama devri (tipostaz) geçirmişler. Ne zaman ki, bu sürüngeçerler yok olmuş ve adaptif bölgeleri boşaltmış, işte o zaman (Kretase/Tersiyer sınırı) memelilerin yayılması gerçekleşebilmiş. Kuantum evölüsyonuna güzel örneklerden biri de kafadan bacaklılardan ammonoitler. Ammonitlerin ortaya çıkıp, yayılmaları (tipogenez) ilk kez Devoniyen'de gerçekleşiyor. Goniatic ammonoitler, denizel ekosistemlerde yaygınlaştıktan sonra Permien döneme kadar bir duraklama (tipostaz) içine giriyorlar. Permien dönemin sonunda goniaticler çözülmeye girerek (tipoliz) yok oluyorlar. Triyas döneminin başında bu kez seratic ammonoitler ortaya çıkıyor ve hızlı bir yayılma (tipogenez) gösteriyorlar. Bunu, Jura dönemine kadar geçirilen duraklama devri (tipostaz) izliyor. Jura dönemi başında ammonitlik tipler çıkıyor. Bunların hızlı yayılmasından sonra (tipogenez), Kretase sonunda çözülmeye girip (tipoliz), yok oluyorlar.

Evrin, doğrusal bir ilerlemeye işaret etmez.

Evrimsel analiz yapılırken kullanılan evrim kanıtlarının bazıları mevcut olan benzer özelliklere dayandırılıyor. Bu benzer özellikler; evrim süreci içinde ya ortak bir atadan türeme (homolog) ya da benzeştiren evrim (analog) olarak iki farklı şekilde ortaya çıkabiliyor. Örneğin; ortak memeli atadan gelen bir özellik olarak tüm memelilerdeki solunum sistemleri homolog iken, balıkların her biri için birbirinden ayrı ve bağımsız olarak evrimleşmiş olan gövde biçimleri analog özellikler. Bu anlamda balinalarda ilginç bir durum daha var. Balinalar, solunum sistemleri bakımından insanlarla homolog iken, gövde fizyolojileri bakımından balıklarla analog durumdadır. Balıkların ve balinaların su içinde yaşamın gereği

Popülasyonlar genetik olarak izole olduklarında, yani ancak gen akışı kesildiğinde türleşme süreci başlıyor. Bu durumda, türlerin doğal seçim yoluyla evriminde en önemli etken yalıtım oluyor. Bireyler arasındaki değişkenlikler önce tür içinde farklı çeşitlerin, sonra giderek farklı türlerin oluşmasının temelini sağlıyor.

olarak benzer gövde ve yüzgeç şekillerine sahip olmaları ise doğal seçilimin sonucu.

Benzeştiren evrimde (analog) değişerek kalıtımın etkisi açıkça görülüyor. Evrim de zaten değişerek kalıtımı kapsayarak, zaten var olanı değiştiriyor. Bu tür evrimde belli bir özellik ya da belli bir biçimin birbirlerinden çok farklı canlı gruplarında evrimleşmesi doğal seçim mekanizmasıyla sağlanıyor. Değişim yoluyla türemeyi yani evrimi üreten süreç doğal seçim oluyor. Doğal seçim yoluyla evrim ancak mevcut özellikler üzerinden işleyip, genetik varyasyonlar yoluyla yeni özellikleri evrimleştirebiliyor.

Popülasyonlar genetik olarak izole olduklarında, yani ancak gen akışı kesildiğinde türleşme süreci başlıyor. Bu durumda, türlerin doğal seçim yoluyla evriminde en önemli etken yalıtım oluyor. Bireyler arasındaki değişkenlikler önce tür içinde farklı çeşitlerin, sonra giderek farklı türlerin oluşmasının temelini sağlıyor. Bireysel farklılıklar kalıtılarak, doğal seçim üzerinde etki ediyor. Böylece biriktirilecek malzeme sağlanmış oluyor. Bu yöntem günümüzde özellikle yeni evcil hayvan türleri elde etmek amacıyla laboratuvar ortamlarında sıklıkla kullanılıyor. Bu laboratuvarlarda bireysel farklılıklar dilenen yönde biriktiriliyor.

Küçük çeşitlenmelerin ilk adımlarını bireysel değişiklikler oluşturuyor. Değişkenlikler, diğer organizmalarla ve ortamlarla olan ilişkilerde bir türün bireylerine ne kadar yararlı ise bu yararlı özellikler korunarak, bir sonraki nesle aktarılıyor.

Tüm türlerde düzenli olarak çok sayıda yavru meydana getirildiği halde bunların çok az sayıda olanı hayatta kalmayı başarıyor. Hayatta kalanlar ortam koşullarına uyum bakımından yararlı farklılıklara sahip yavrular oluyor. Ortam koşullarına uygun olan bu yararlı farklılıkların illaki de iyi, güzel, mükemmel farklılıklar olması da gerekmiyor.

Her farklı coğrafyada yaşayan canlılar arasında birbirini tetikleyen sıkı ilişkiler mevcut. Değişkenlikte hem organizmanın kendi doğasından, hem doğa ko-

Fosiller en önemli makro evrim kanıtları. Çünkü fosiller, günümüzde yaşamakta olan farklı organizma gruplarında karakteristik olarak temsil edilen bazı özelliklerin, karışık olarak bulunduğu türlerin jeolojik geçmişte var olduklarını belgeliyorlar.

şullarından ve hem de diğer canlılarla arasındaki ilişkilerden kaynaklanan etkenler önemli rol oynuyor. Bir coğrafyada doğal seçilimin olası işleyişini anlamının en iyi yolu, iklim gibi herhangi bir fiziksel koşulun yavaş yavaş değiştiği durumu incelemek oluyor.

Fiziksel koşullar değişmeye başladığında öncelikle bölgede yaşayan canlıların sayıları ve birbirlerine göre oranları değişmeye başlıyor. Çünkü normalde periyodik olarak gerçekleşen aşırı soğuk ya da sıcak mevsimler çoğalmanın en önemli düzenleyicileri oluyor. İklim değişikliği, öncelikle en temel besin miktarını azaltarak, aynı besin üzerinden geçiren bireylerin arasında rekabete neden olmaya başlıyor. Canlıların sayısal oranlarındaki değişim giderek iklimsel değişiklik gibi genel bir fiziksel koşula bağlı olmaksızın da işlemeye başlıyor. Bu durum, ne şekilde olursa olsun doğada kendine bir yer elde etmeye çabalayan canlılar arasındaki tüm diğer ilişkileri de ciddi şekilde etkiliyor. Rakiplerine yetişecek şekilde değişmemiş bazı türler yok oluyor. Böylece, doğal seçilim ve yok oluş birlikte yürüyor.

Ortamdaki baskın türün sayısal artışı, diğer canlılar arasındaki ilişki ve oranların değişmesine neden oluyor. Bu durum da bazı canlılar rekabette geri kalıp, yok oluyor. Günümüzde baskın tür olarak çok farklı coğrafyalara yayılmış olan insan, gelişen teknolojinin getirdiği olanaklar nedeniyle de en sınırlayıcı canlı. Öyle ki, diğer pek çok canlıya göre yavaş üreyen insanların sayısı son 25

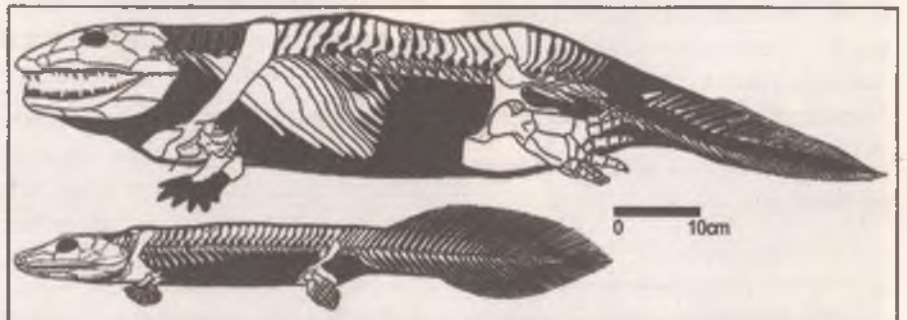
yılda ikiye katlanmış durumda. İnsanlığın bu hızla bile üremeye devam etmesi, önümüzdeki bin yılda yeni nesiller için pek çok sıkıntıya neden olacak. Üstelik ulaşılan hızlı teknolojik gelişim nedeniyle insanın geçirdiği kültürel evrim, doğadaki temel yasa olan doğal seçim yoluyla evrimleşme hızından çok daha çabuk gerçekleşiyor. Bu durum da, fiziksel olarak, hala daha ancak Taş Devri yaşamına uyumlu canlılar olan günümüz insanları için giderek artan sağlık sorunlarının nedeni oluyor.

Modern evrim kuramında evrimin her zaman ilerleme anlamına gelmediği kabul ediliyor. Ekolojik faktörlerdeki değişime bağlı olarak, en gelişmiş organizmalar yok olurken, daha az gelişmiş olanlar hayatta kalabiliyor. Evrim, düz bir çizgi üzerinde ilerleyerek küçük ve basit olanlardan, daha büyük ve karmaşık olana doğru gitmiyor. Gelişim süreci içinde; çizgisel bir yol şeklinde, bir çizgisel yoldan, farklı yönlerde doğru ikiye ayrılarak, farklı yollardan gelip, tek bir yolda birleşerek, tek bir çizgisel yoldan ikiye ayrılıp birbirine paralel olarak yol alarak, evrim ağacı oluşturarak ya da tek bir noktadan her yöne ışınal olarak ayrılarak farklı şekillerde modellenilebiliyor.

Evrimsel analizler yapılırken homolog ya da analog olsun tüm benzerlikler ve bu benzerlikleri destekleyen "makro evrim kanıtları" ile "mikro evrim kanıtları" evrimi belgeleyen kanıtlar içinde gösteriliyorlar. Organizmaların kökensel değişikliklerinin basamaklarını belirleyip, belirli bir düzen içinde gruplara ayrılmasını ve bir anlamda akrabalık ilişkilerini belirleyen sistematik (taksonomi), hem makro evrim kanıtlarını, hem de mikro evrim

kanıtlarını oluşturuyor. Fosiller, homolog organlar, analog organlar, kalıntı (körelmiş) organlar, indirgenmiş organlar ve embriyoların erken gelişim evrelerindeki benzerlikleri makro evrim kanıtlarını oluşturuyor. DNA verileri, gen akışı, genetik mutasyon, genetik sürüklenme, doğal seçim, türleşme ve yok oluş gibi yaşayan organizmalarda yapılan incelemelerle elde edilen sonuçlar ise mikro evrim kanıtlarını oluşturuyor.

Fosiller en önemli makro evrim kanıtları. Çünkü fosiller, günümüzde yaşamakta olan farklı organizma gruplarında karakteristik olarak temsil edilen bazı özelliklerin, karışık olarak bulunduğu türlerin jeolojik geçmişte var olduklarını belgeliyorlar. Zaman ölçeğinde canlı gelişimini ve değişimini tartışmasız olarak ortaya koyuyorlar. Fossil kayıtlara göre balıklar 480 milyon yıl önce; amfibiler (çift hayatlı) 365 milyon yıl önce, sürüngenler 340 milyon yıl önce, memeliler 210 milyon yıl önce ve kuşlar 150 milyon yıl önce ortaya çıkıyor. Bu çok genel sıralama bile, omurgalı (vertebrata) evrimindeki basamaklar hakkında önemli bir kanıt oluşturuyor. Önce sucul ortamda balıklarla başlayan omurgalı yaşamı, ardından ozon tabakasının bileşiminde meydana gelen değişikliklerle kara yaşamını destekleyecek unsurların tamamlanması, ardından bazı balıkların evrimsel açınımla karaya atlayan ilk çift hayatlılar, ardından hem sucul hem de karasal ortamlara uyumlu hale gelen çift hayatlıların evrimiyle ilk sürüngenler, sürüngenlerin evrimiyle memelilere ve kuşlara ulaşma... Böylece omurgalıların sistematik (taksonomik) ağacı oluşmuş oluyor. Bu geçişleri belgeleyen pek çok fosil kanıt mevcut.

Karbonifer'de balık (Pisces), çift hayatlı (amfibi) geçiş özelliklerini taşıyan en iyi örneklerden Ichthyostega'nın şematik gösterimi.

Omurgalı sınıfları arasındaki ve bu sınıfların kendi içindeki geçişleri gösteren fosil formlar için belli başlı olanları:

İlkel balıklardan köpekbalıklarına geçiş örnekleri

En erken köpekbalıkları, *Cladoseleache*, *Tristychius*, *Ctenacanthus* (Geç Devoniyen), *Paleospinax* (Erken Jura), *Spathobatis*, *Protospinax* (Geç Jura).

İlkel balıklardan kemikli balıklara geçiş örnekleri

Acanthodians (Siluriyen), *Palaeoniscoids*, *Cheirolepis*, *Mimia* (Erken Devoniyen), *Canobius*, *Aeduella* (Karbonifer), *Parasemionotus* (Erken Triyas), *Oreochima* (Geç Triyas), *Leptolepis* (Jura).

Balıklardan ilk amfibilere (tetrapod) geçiş örnekleri

Paleoniscoids, *Osteolepis* (Orta Devoniyen), *Eusthenopteron*, *Sterropterygion*, *Panderichthys*, *Elpistostege*, *Ob-ruchevichthys*, *Tiktaalik roseae* (Orta-Geç Devoniyen), *Hynerpeton*, *Acanthostega*, *Ichthyostega*, *Tulerpeton* (Geç Devoniyen), *Labyrinthodonts*, *Pholidogaster*, *Pteroplax* (Geç Devoniyen-Erken Karbonifer).

Amfibiler arasında geçiş örnekleri

Temnospondyls, *Pholidogaster* (Erken Karbonifer), *Archegosaurus decheni* (Erken Permian), *Eryops megacephalus*, *Trematops spp* (Erken Permian), *Amphibamus lyelli* (kafatasının arkasında çift şerit taşıyan ve çok küçük kaburgalı olanlar), *Doleserpeton annectens*, *Schoenfeldterpeton* (Erken Permian-dişleri bakımından ilk modern amfibilere geçiş), *Triadobatrachus* (Erken Triyas), *Vieraella* (Erken Jura-ilk kurbağalar), *Karaurus* (Erken Jura-ilk semender).

Amfibilerden ilk sürüngenlere geçiş örnekleri

Proterogyrinus, *Limnoscelis*, *Tse-ajaja* (Erken Karbonifer), *Solenodonsaurus* (Geç Karbonifer ortası) *Hylonomus*, *Paleothyris* (Geç Karbonifer-ilk reptiller).

Permian de Sürüngen
(Reptil) memeli geçişine en iyi örneklerden
Procyonosuchus (260 myö).

Reptiller arası geçişler ve dinazorlara geçiş örnekleri

Scutosaurus (Orta Permian), *Del-tavjatia vjatkensis* (Permian), *Proganochelys* (Geç Triyas-ilk kaplumbağa), *Hylonomus*, *Paleothyris* (Geç Karbonifer erken devresi), *Petrolacosaurus*, *Araeoscelsis* (Geç Karbonifer geç devresi-ilk amniotlar, ilk diapsidler), *Apsisaurus* (Erken Permian), *Claudiosaurus* (Geç Permian), *Planocephalosaurus* (Erken Triyas), *Protorosaurus*, *Prolacerta* (Erken Triyas, dinazorlara giden ilk basamak), *Proterosuchus*, *Sphenosuchus* (Erken Triyas-ilk timsahlar), *Hyperodapedon*, *Trilophosaurus* (Geç Triyas, erken arkosaurlar), *Erken Kretase'de Styracosaurus*, *Pachyrhinosaurus* (Ceratopsidlere geçiş), *Lambeosaurus*, *Hypacrosaurus*, *Stegoceras*, *Pachycephalosaurus* (pachicephalosoridlere geçiş), *Tyrannosaurus*, *Daspletosaurus* (Tyrannosoridlere geçiş).

Reptillerden ilk memellilere geçiş örnekleri

Paleothyris (Geç Karbonifer erken devresi), *Protoclepsydraps haplous*, *Clepsydraps*, *Archaeothyris* (Geç Karbonifer), *Varanops* (Erken Permian-ilk memeliler), *Haptodus* (Geç Karbonifer), *Dimetrodon*, *Sphenacodon* (Geç Karbonifer-Erken Permian), *Biarmosuchia* (Geç Permian), *Procyonosuchus* (İlk memeli benzeri therapsid reptiller), *Dvi-*

nia, *Permocynodon* (Geç Permian), *Thrinaxodon*, *Cynognathus* (Erken Triyas), *Diademodon* (Erken Triyas), *Probesodon* (Orta Triyas), *Probainognathus* (Orta Triyas), *Exaeretodon* (Orta-Geç Triyas), *Oligokyphus*, *Kayentatherium* (Erken Jura), *Pachygenelus*, *Diart-hrognathus* (Erken Jura), *Adelobasileus cromptoni* (Geç Triyas), *Sinoconodon* (Erken Jura, öncü memeliler), *Kuehneotherium* (Erken Jura-ilk plasental tip memeliler), *Eozostrodon*, *Morganucodon*, *Haldanodon* (Erken Jura), *Perramus* (Geç Jura), *Endotherium* (Geç Jura), *Kielantherium*, *Aegialodon* (Erken Kretase), *Steropodon galmani* (Erken Kretase), *Vincelestes neuquenianus* (Erken Kretase), *Pariadens kirklandi* (Geç Kretase), *Kennalestes*, *Asioryctes* (Geç Kretase), *Cimolestes*, *Procerberus*, *Gypsonictops* (En geç Kretase).

Dinazorlardan kuşlara geçiş örnekleri

Coelophysis (Geç Triyas), *Deinonychus*, *Oviraptor* (Geç Jura-Kretase geçişi), *Lisboasaurus estesi*, (Orta Jura), *Archaeopteryx lithographica* (Geç Jura), *Sinornis santensis* (Erken Kretase), *Ambiortus demantjevi* (Erken Kretase), *Hesperornis*, *Ichthyornis*, tüylü dinazorlar *Sinosauropteryx*, *Caudipteryx*, *Beipiaosaurus*, *Sinornithosaurus*, *Microaptor* ve kuşların *Confuciusornis* cinsine ait yüzlerce tür.

Memelliler arasında geçiş örnekleri

Etçiller (Karnivorlar)

Creodonts (erken plasental memeliler), *Cimolestes* (Geç Kretase), *Cimolestes incisus*, *Cimolestes cerberoides* (Kretase), *Cimolestes sp* (Paleosen), *Simpsonictis tenuis* (Orta Paleosen), *Paroodectes*, *Vulpavus* (Erken Eosen), *Viverravus sicarius* (Orta Eosen).

Kediler

Haplogale (Geç Oligosen), *Proailurus julieni* (Erken Miyosen), *Proailurus lemanensis* (Erken Miyosen), *Pseudaelurus* (Erken-Orta Miyosen), *Dinictis* (Erken Oligosen), *Hoplophoneus* (Erken Oligosen).

Bir bireydeki iki farklı organ ya da bir organın çok farklı iki biçimi, aynı anda aynı işlevi görebiliyor. Bu durum geçiş formlarının oluşması için en önemli yol. Örneğin, bir yandan solungaçlarıyla suda çözünmüş havayı kullanırken, aynı anda yüzme keselerindeki serbest havayı da kullanabilen balıklar var.

Köpekler

Cynodictis (Geç Eosen), *Hesperocyon* (Erken Oligosen), *Cynodesmus* (Miosen), *Tomarctus* (Pliosen) ve *Canis* (Pleyistosen).

Kemirgenler

Anagale, *Barunlestes* (Orta-Geç Paleosen), *Heomys* (Orta-Geç Paleosen), *Tribosphenomys minutus* (Geç Paleosen), *Acritoparamys* (Geç Paleosen), *Paramys* (Geç Paleosen), *Protosciurus* (Erken Oligosen), *Sciurus* (Miyosen), *Paleocastor* (Oligosen), *Eomyids* (Geç Eosen), *Geomyoids* (ilkel kemirgenler).

Ayılar

Cynodictis, *Hesperocyon*, *Ursavus elmensis* (Orta Oligosen), *Protursus simpsoni* (Pliosen), *Ursus minimus* (Pliosen), *U. etruscus* (Geç Pliosen), *U. savini* (Geç Pliosen), *U. spelaeus* (Geç Pliosen), *U. arctos* (Geç Pleyistosen), *U. Maritimus* (Geç Pleyistosen).

Primatlardan insana geçiş örnekleri

Palaechthon, *Purgatorius* (Orta Paleosen), *Cantius* (Erken Eosen), *Pelycodus* (Erken Eosen-primat benzeri ilkel lemurlar), *Amphipithecus*, *Pondaungia* (Geç Eosen), *Parapithecus* (Erken Oligosen), *Oreopithecus* (Erken Miyosen), *Propliopithecus*, *Aegyptopithecus* (Erken Oligosen), *Aegyptopithecus* (Erken

Orta Oligosen), *Proconsul africanus* (Erken Miyosen), *Limnopithecus* (Erken Miyosen), *Dryopithecus* (Orta Miyosen), *Sivapithecus* (Orta Miyosen), *Kenyapithecus* (Orta Miyosen), *Australopithecus ramidus* (Orta Pliosen), *Australopithecus afarensis* (Geç Pliosen), *Australopithecus africanus* (Geç Pliosen), *Homo habilis* (Geç Pliosen/Erken Pleyistosen), *Homo erectus* (Java adamı, Pekin adamı, Heidelberg adamı, Pleyistosen, 1.8 milyon yıl önce), *Archaic Homo sapiens* (Pleyistosen, 500.000 yıl önce), *Homo sapiens sapiens* (Cro-magnon, Geç Pleyistosen, 40.000 yıl önce).

Bir bireydeki iki farklı organ ya da bir organın çok farklı iki biçimi, aynı anda aynı işlevi görebiliyor. Bu durum geçiş formlarının oluşması için en önemli yol. Örneğin, bir yandan solungaçlarıyla suda çözünmüş havayı kullanırken, aynı anda yüzme keselerindeki serbest havayı da kullanabilen balıklar var. Burada, belirli bir görev için oluşmuş bir yapının, çok farklı bir görevi de üstlenmek için değişebilmesi durumu mevcut. Şöyle ki, aslında sadece suda asılı kalmayı sağlayan yüzme kesesi, solunum gibi çok

farklı bir başka görev üstlenecek şekilde değişebiliyor. Güncel canlılarda görülen soyaçekim (kalıtım-heredity), değişme (variation), bolluk (prodigality), mücadele (competition), doğal ayıklanma (doğal seleksiyon-natural selection) gibi ana evrim (evolution) etkenleri fosillerde de gözleniyor. Ancak, bunları fosillerde tesbit edebilmek daha zor. Örneğin, herhangi bir jeolojik seviye veya herhangi bir bölgenin fosil topluluğu içinde bulunan yeni bir türün, ani bir değişiklik mi (mutasyon), yoksa yavaş yavaş değişmeler sonucunda mı (evolution) meydana geldiği çok net olarak bilinmiyor.

Devoniyen dönemde *Elpistostege* (385 milyon yıl-myö) ve *Ichyosurga* (365 myö) cinsleri balıklardan çift yaşamlılara geçişi gösteren fosillerini bırakmış. *Ichthyostegida* takımı her ne kadar çift yaşamlılar (amphibia) içinde yer alsalar da, balıklarla amphibiler arasında geçiş oluşturuyor. Bu takımın *Elpistostege*, *Ichyosurga* gibi fosil örneklerinde kuyruk yüzgeci, kafatasındaki bazı kemikler, hatta solungaç kapaklarının kalıntıları balıklardan kalma özellikler. Ancak, bunlar kafatasının genel özellikleri bakımın-

Primattan insana geçiş örneklerinden *Australopithecus africanus*.

Ambulocetus, Eosen dönemde (35 myö) karasal memelilerden sucul memellere geçiş örneklerinden.

dan çift hayatlılar (amphibia) içinde değerlendiriliyorlar.

Karbonifer dönemde *Hylonomus* (312-315 myö) ve Erken Permiyen dönemde *Limnoscelsis* (270 myö) cinsleri çift hayatlılardan sürüngenlere geçişin en iyi örnekleri. Bunlar, kafa iskeletleri bakımından sürüngenlere benzemekle birlikte, ayak ve ayak bileği kemiklerinin dizilimi bakımından amfibilere benziyor ve bu sınıf içinde tanımlanıyorlar. Bu en erken sürüngenlerden *Hylonomus* günümüz kertenkelelerine çok benziyor. Uzunluğu kuyruk dâhil 20 cm. olan *Hylonomus*'un ağzında küçük keskin dişler mevcut.

Permiyen dönemde *Dimetrodon* (280-265 myö), *Procynosuchus* (260 myö) ve Erken Kretase döneminde (125

myö) *Yanoconodon* cinsleri sürüngenlerden ilksel memelilere geçişin özelliklerini taşıyan fosiller. Bunlardan *Dimetrodon* fosilleri 90 cm - 4 m uzunluğa sahip olabiliyor. Morfolojik özellikleri bakımından sürüngenlere benzerlerken, diş dizilişi ve çeşitliliği bakımından memelilere benzerler. Bu durum avlarını daha küçük parçalara ayırarak, çiğnemeyi kolaylaştırmayı sağlamış olmalıdır. *Yanoconodon* cinsinin Çin'de Yixian bölgesinde bulunan fosilleri 125 milyon yıl önceye yaşlandırılıyor. Bulunan fosiller, 13 cm uzunluğunda olup, çene, ortakulağın küçük kemikleri ve lumbal (bel) kaburga özellikleri bakımından memelilere benziyor.

Geç Jura döneminde *Archaeopteryx* (150 myö) ve daha sonra *Icthyornis* (75 myö) cinsleri sürüngenlerden kuşlara geçişini temsil eden fosiller. Bunlar, karada yaşam alanlarının aşırı dolu ve avcı sayısının fazla oluşunun da tetikleme- siyle, daha önce kullanılmamış bir yaşam alanı olan havaya geçişini ifade eden en güzel örnekler. *Icthyornis*'in Geç Kretase'ye yaşlandırılan fosil örnekleri Kuzey Amerika ve Grönland'da bulunmuş. Ekolojik olarak günümüz martılarına eşdeğer olan bir deniz kuşu olan *Icthyornis*'in iskelet açıklığı 45 cm çapında olup, üst ve alt çenenin orta kısmında dişleri var.

Pakicetus, *Ambulocetus*, *Dorudon* gibi fosil örnekler, ise Eosen dönemde (35 myö) karasal memelilerden sucul memelilere geçişini ifade ediyorlar.

Tüm organizmaların dallar (filum), sınıflar (klasis), takımlar (ordo) ve aileler (familya) halinde soydaş topluluklar oluşturmaları (sistematiik=taksonomi) evrimin hem makro, hem de mikro kanıtı olarak kullanılıyor. Taksonomi, aynı zamanda tüm canlılar arasındaki bağın en esaslı göstergesi...

Aynı sınıfın farklı türlerinde veya bir-biriyle akraba sayılabilecek takımlarda bazı yapı ve organlar genel örgütlenme bakımından birbirine benzeyen ortak bir plana göre düzenleniyor. Bu benzerliğe "tipin birliği" deniyor. Bu anatomik parçaların benzerliği yaşam tarzlarından bağımsız olarak gözleniyor. Bunlara "homolog organlar" deniyor.

Homolog özelliklerin farklılaşması, doğal seçilimi en iyi şekilde ortaya koyan olgulardan biri olarak evrimin makro kanıtları arasında önemli bir yer alıyor. Omurgalıların, ucunda beş parmak bulunan (*pentadaktil*) kol ya da bacakları buna en iyi örnek. Sudan karaya çıkan ilk amfibilerin atası olan balık grubunda da bacaklar bu şekildeydi. Beş parmaklı ayak, aslında en eski evrimsel atadan bugüne kalan bir miras. Bu temel yapı, farklı gruplarda farklı şekillerde bulunuyor. Örneğin, yarasa kanadında farklı, kuş kanadında farklı, atlarda beş parmağın birleşmesiyle oluşmuş toynaklarda farklı, insan elinde farklı şekillerde. Ancak tümü aynı temel pentadaktil (ucunda beş parmak bulunan) temasının farklı çeşitlemeleri oluyor.

Örneğin; köstebek, yunus, yarasa, at ve insan gibi omurgalıları aynı dizi ve aynı düzeni taşıyan "ön üyeler"e sahipler. Yapı ve boyut açısından her biçimde değişebilir olan bu parçaların konum ve bağlantıları aynı değişmez sırayı takip eder. Bunlar; bilek kemikleri, el kemikleri ve parmak kemikleri gibi homolog kemiklerdir. Bu kemiklerde, pozisyon ile önkolun ya da uylukla baldırın yer değiştirdiği hiçbir örnek yoktur.

Homolog organların her bir organizmadaki işlevi birbirinden farklı olabilir. Örneğin, güvelerin uzamış ve kıvrılmış hortumuyla, arıların katlanmış çenesi ya

Tüm organizmaların dallar (filum), sınıflar (klasis), takımlar (ordo) ve aileler (familya) halinde soydaş topluluklar oluşturmaları (sistematiik=taksonomi) evrimin hem makro, hem de mikro kanıtı olarak kullanılıyor. Taksonomi, aynı zamanda tüm canlılar arasındaki bağın en esaslı göstergesi...

da kınkanatlıların çenesi... Bunlar üst dudak mandibul ile iki maksillanın değişim geçirmesiyle oluşmuş organlar olup, birbirlerine çok benzerler. Ancak bunların her birinin işlevi farklıdır. Keza, kavramaya yarayan insan eliyle, kazmaya yarayan köstebek eli, atın bacağı, yunusun yüzgeci ve yarasanın kanadı, aynı plana göre, aynı konumda ve benzer kemiklerden oluşmuş olmalarına rağmen, farklı amaçlar için kullanılırlar. Omurgalılardaki uçuş yeteneğinin kuşlarda, yarasalarda ve pterozorlarda (uçan sürüngen) olmak üzere üç ayrı biçimde evrimleşmiş olması da buna örnek gösterilebilir. Keza, bunların her üçünde de beş parmaklı yapı kanada dönüşmüş olsa da, bu çok farklı biçimlerde gerçekleşmiştir. Böylece, aynı temel homolog yapıyla işe başlanmış olsa bile, aynı soruna farklı çözümler üretilebilmesi doğal seçim yoluyla mümkün olabilmektedir.

Embriyonik gelişimin, neslin geçmişteki evrimini tekrarlaması da makro evrim kanıtları içindedir. Örneğin, kurbağa yavruları suda geçirdikleri larva ve erken dönemlerinde balık gibi yüzer ve onlar gibi solungaçlarıyla nefes alırlarken, ergin dönemlerinde kara yaşamına adapte olmalarıyla birlikte bir yandan sıçrayabilmek için kol ve bacaklara sahip olurlarken, diğer yandan artık ciğerleriyle nefes almaya başlarlar. Bu durum, kurbağagillerin (çift hayatlılar-amphibia) balıklardan türemiş olduklarının kanıtı olarak kullanılan bir makro evrim göstergesidir.

Son yıllarda gelişen DNA çalışmaları en önemli mikro evrim kanıtlarını oluşturuyor. Böceklerden, mantara, insanlardan, virüslere kadar bütün canlıların, sadece üç DNA taşıyan aynı genetik kodu paylaşmaları evrim için en güçlü kanıt. Türler arası genetik bağlantıları kurmada "DNA dizilemesi" yöntemi kullanılıyor. DNA dizilemesine dayanan modern evrimsel genetik yöntemlerinde, iki canlı grubunun geçmişte ne zaman ayrıştığını hesaplamak için bir tür "moleküler saat" kullanılıyor. DNA dizilimleri temel alınarak türlerin yakın ya da uzak akrabalıkları ortaya çıkarılabiliyor. Örneğin, 2003 yılında yayınlanan insan genomu çalışmaları, insan türünün yaşayan en yakın ak-

Karasal memelilerden sucul memelilere geçiş adımları.

rabalarının yaygın şempanze (*Pan troglodytes*) ve cüce şempanze (*Bonobo=Pan paniscus*) olduğunu gösteriyor. DNA çalışmaları bazen çok şaşırtıcı sonuçları da beraberinde getiriyor. Örneğin, balina ve yunuslar; siğir, geyik, suaygırı, domuz ve develerle temsil edilen çift tırnaklıların (*Artiodactyla*) kardeş grubu olan toynaklılarla (*Ungulata*) akraba çıkıyor. Bu işlemde DNA dizi verisindeki benzerlikler balina ve suaygırlarını aynı monofiletik gruba bağlayan veriler olarak

kullanılıyor. Balinalar balık gibi görünse de aslında memeli sınıfından. Ayrıca suaygırlarıyla da akrabalar. Bu DNA sonuçlarından sonra balinaların, yarı sucul yaşam süren suaygırlarının, tamamen sucul biçimleri oldukları da ileri sürülüyor. Memelilerin egemen oldukları karasal ortamdaki ayrılıp su içinde yaşamaya başlamalarıyla balık benzeri özelliklere sahip oldukları düşünülüyor.

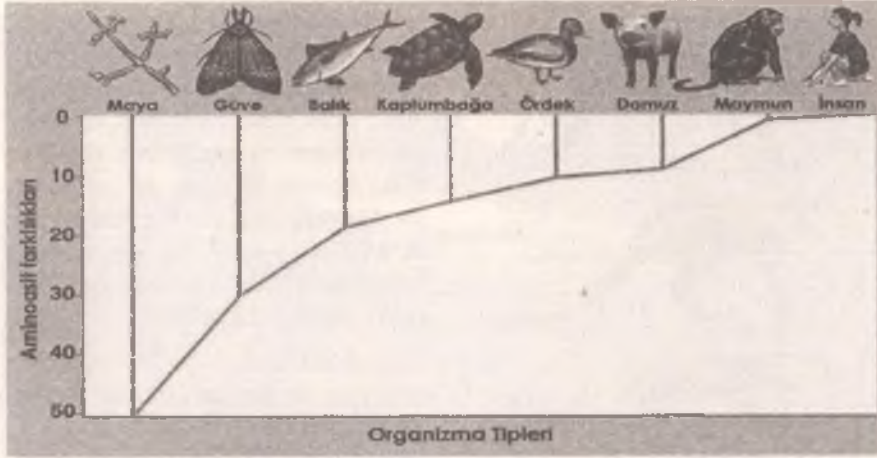
Balinanın ataları olan *Ichthyolestes*, *Pakicetus* (48 milyon yıl önce), *Rhodocetus* (47 milyon yıl önce) ve *Basilosaurus* (38 milyon yıl önce) balinaların karasal ortamlardan sucul ortamlara geçmiş olduklarını gösteren örnekler olarak kabul ediliyor. *Ambulocetus natans* ve *Basilosaurus isis* gibi örnekler de balinaların bacakları olan atalardan evrimleştiğini kanıtlıyor. Keza, 50 milyon yıl önceye tarihlenen *Ambulocetus natans*'in yüzmek için işlevsel olarak kullandığı arka bacakları var. 38 milyon yıl önceye tarihlenen *Basilosaurus isis*'te ise mevcut arka bacakların yüzme işlevinde kullanılması mümkün değil. *Balaena mysticetus* gibi bazı güncel balinalarda ise çok şaşırtıcı bir özellik olarak femur ve pelvis kemikleri mevcut.

Bunlara "kalıntı organlar" ya da "körelmiş yapılar" deniyor. Birçok organizmada, bunun gibi işlevini yitirmiş organların bulunması da makro evrim kanıtları olarak gösteriliyor.

Canlılarda örneğin memelilerde erkeklerin körelmiş memelere sahip olması, insanlarda körbağırsak gibi kullanılmayan organların ve kuyruk sokumu denilen kuyruk kemiklerinin olması, büyüdüklerinde dişleri olmayacak balinaların, fetal dönemlerinde dişlerinin olması, sürüngenlerden yılanlarda akciğerin bir lobunun körelmiş olması, boa yılanında arka ayak ve kalça kemiği kalıntılarının bulunması, kuşlardan kiwi gibi örneklerde kanadın tamamen körelmiş olması gibi kullanılmadıkları için işe yaramaz olarak nitelenen bazı organ ve parçalara yaygın olarak rastlanıyor.

"Körelmiş yapılar" organizmalarda zaman içinde işlevsizleşerek iz halinde kalmış olan yapılar. Bunlar akraba bir

Son yıllarda gelişen DNA çalışmaları en önemli mikro evrim kanıtlarını oluşturuyor. Böceklerden, mantara, insanlardan, virüslere kadar bütün canlıların, sadece üç DNA taşıyan aynı genetik kodu paylaşmaları evrim için en güçlü kanıt. Türler arası genetik bağlantıları kurmada "DNA dizilemesi" yöntemi kullanılıyor.

İnsanın Sitokrom-C bakımından diğer organizmalarla karşılaştırılması.

türde önemli bir işlevi olan bir vücut parçasının "kalıntı" formu. Örneğin, tavşan ve at gibi hayvanlarda selülozun sindiriminden sorumlu olan apandis ve toynaklılarla, yırtıcı etoburlarda kulak kepçelerini hareket ettirmeye yarayan kulak kasları insanlarda işlevsiz olarak bulunmaktadır. Bu kalıntı organlar, taksonomik akrabalığı belgelemede kullanılan en önemli makro evrim kanıtlarıdır.

Kalıntı (körelmiş) organların bazıları ise, başlangıç biçimini korumakla birlikte başka bir işlev görüyor. Bu organlara "indirgenmiş organ" deniyor. Bunların başka bir işlevde kullanılıyor olması körel-

miş olmadıkları anlamına gelmiyor. Asıl işlevlerini yitirmiş olmaları nedeniyle yine de körelmiş sayılıyorlar. Örneğin, penguenlerde başlangıç biçimini koruyan kanatlar, kanat olarak değil, yüzgeç olarak önemli bir işlev görüyor.

Bazı örneklerde de, "erginleştikçe körelme" görülüyor. Örneğin, ergin tavukların kanatlarında 3, ayaklarında 4 parmak var. Oysa bunların embriyonik gelişimi sırasında kanatlarında ve ayaklarında fazladan 1 parmak daha görülüyor.

Genel olarak aynı sınıfa ait farklı türlerde "embriyoların erken gelişim evreleri" şaşırtıcı şekilde birbirine benziyor. Aynı cinse ait farklı türlerde ya da birbirine yakın cinslerde bu durum gözleniyor. Buna "embriyonik benzerlik yasası" deniyor.

Bu durum, kaplumbağa gibi çift hayatlı, kertenkele, yılan gibi sürüngen, kuş ve memelilerin de içinde olduğu omurgalıların (vertebrata) farklı sınıflarında da görülebiliyor. Bunların embriyoları, en erken dönemlerinde, hem bir bütün olarak, hem de parçalarının gelişim biçimleri bakımından birbirlerine benziyor. Embriyonlar evrimsel geçmişlerini sıralayacak şekilde geliyor. Örneğin, yılan, tavuk, keşeli sıçan, kedi, yaras ve insan gibi farklı omurgalı örneklerinin hepsinin erken embriyo evresinde "faranjial kese" ve "kuyruk" bulunuyor. 4 haftalık insan embriyonunda daha sonra yok olacak bir kuyruk mevcut.

Erken embriyonik dönemde birbirinin aynı olan çeşitli bölümlerin, gittikçe farklılaşarak, ergin embriyonik bireylerde çok

farklı amaçlara hizmet ettiği biliniyor. Örneğin, balık embriyonunda bulunan paralel çizgiler, daha ilerlemiş embriyonik devrelerde solungaç yarıklarına dönüşüyor. Her embriyonun kendi erişkinine benzer biçim alması ancak geç embriyo döneminde gerçekleşebiliyor. Bazı durumlarda bu benzerlikler ileri evrelere kadar da sürebiliyor. Bu durum, makro evrim kanıtları içinde önemli bir yer alıyor.

Biyolojik bilimler, antropoloji, astrofizik, kimya, jeoloji, fizik, matematik, davranış ve sosyal bilimler gibi farklı bilim disiplinlerinde gerçekleştirilen geçmiş ve modern zaman araştırmaları evrim için kanıtlar sunmaya devam ediyor.

Kaynaklar

Benton, M.J. ve Harper, D.A.T., 2008, *Introduction to Paleobiology and the Fossil Record*, Wiley-Blackwell, s. 576.

Berry, A., (Çev. Turak, A.), 2001, Bir Düşüncenin Serüveni, *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, ss. 46-52.

Freeman, S. & Herron, J.C., (Yenilenmiş 4. Baskıdan Çev. Çıplak, B., Başibüyük, H., Karayluğ, S. ve Gündüz, İ.), 2009, *Evrimsel Analiz*, Palme Yayıncılık, s. 838.

Gamlin, L., (Çev.: Bora, A.), 1999, *Evrım*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 116, s. 64.

İnan, N. & Taşlı, K., 2009, *Tarihsel Jeoloji*, Mersin Üniversitesi Yayınları, No. 15, 2. Baskı.

Ketin, İ., 1977, *Genel Jeoloji, Cilt I, Yerbilimlerine Giriş*, İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, Sayı: 1096, s. 597.

Luo, Z.-X.L., Chen, P., Li, G., ve Chen, M., (2007), A New Eutriconodont Mammal and Evolutionary Development in Early Mammals. *Nature* 446, ss. 288-293.

Rose, K.D., 2006, *The Beginning of the Age of Mammals*, The Johns Hopkins University Press, s. 448.

Sayar, C., 1986, *Paleontoloji Ders Notları*, İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü, s. 64.

Taylor, P.D., 2004, *Fosiller*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 190, s. 64.

İnternet siteleri

www.blackwellpublishing.com

www.explow.com

www.evolution.berkeley.edu

www.nhm.org

www.users.ox.ac.uk

www.paleofreak.blogalia.com

www.reptileevolution.com

www.evrimteorisi.org

www.tr.wikipedia.org

www.genome.gov/12011239

www.genome.wustl.edu/projects/chimp

"Körelmiş yapılar"

organizmalarda zaman içinde işlevsizleşerek iz halinde kalmış olan yapılar. Bunlar akraba bir türde önemli bir işlevi olan bir vücut parçasının "kalıntı" formu. Örneğin, tavşan ve at gibi hayvanlarda selülozun sindiriminden sorumlu olan apandis ve toynaklılarla, yırtıcı etoburlarda kulak kepçelerini hareket ettirmeye yarayan kulak kasları insanlarda işlevsiz olarak bulunmaktadır.

Atatürk ve hekimler

14 Mart ruhu üzerine bir güzelleme

14 Mart 1919'da büyük bir kutlama yapar Tıbbiyeliler. Okullarının, üzerinden sadece 3 ay geçmiş işgaline inat, 1827'nin 14 Mart'ında açılan Tıbbiyelerinin yıldönümünü coşkuyla kutlarlar. Ve bu kutlama dev bir gösteriye dönüşür ilkin. Sonra da o günlerin anısına tıp bayramına.

H uyum gereği en sonda söyleyeceklerimi en başta söylemek istiyorum. Yazımı hazırlarken hekim kelimesini özellikle kullandım.

Çünkü bana göre günümüzün "kullan-at" ve "yarını düşünmeden bugün yaşa" mantığındaki pop kültürünün kullandığı doktor kelimesine karşın hekim kelimesi çok daha zarif ve bir o kadar da derin anlamlar içeriyor. "Hakim" kelimesinden gelen hekim, bilgili olmanın yanı sıra bilgi olmayı da tarif ediyor çünkü. Sadece bilgi sahibi değil, bildiklerini doğru şekilde kullanan insandır bilgi. Bunun için de özgür bir düşünceye sahip olması, evren, dünya, yaratılış ve insan üzerine de düşünmesi gerekir. Ki bir doktor bu öze-

liklere sahip olduğunda hekim olabilir ancak.

Şimdi sizlere hekimlik tarihimizden çarpıcı örnekler sunmaya çalışacağım. Bu örnekleri okurken onurlu tarihimizin neden unutturulmaya çalışıldığının ipuçlarını bulacaksınız. Yazımın sonunda seyretmenizi önereceğim videoda da bu unutturma politikasının yöntemlerini göreceksiniz.

14 Mart ruhunun doğuşu

1918'in 13 Kasım'ı. Mondros imzalanmış, İstanbul'a düşman gölgesi düşmüştü. Haydarpaşa'daki Tıbbiye'nin kalın taş duvarları arasında ders yapan öğrenciler birden dışarıdan gelen top sesleriyle irkildiler.

1918'in 13 Kasım'ı.

Mondros imzalanmış,

İstanbul'a düşman

gölgesi düşmüştü.

Haydarpaşa'daki

Tıbbiye'nin kalın taş

duvarları arasında ders

yapan öğrenciler birden

dışarıdan gelen top

sesleriyle irkildiler.

Dersi bırakıp pencerelere

koştular. Az sonra,

gözyaşları içinde Boğaz'a

giren düşman gemilerini

izliyorlardı. Yıkılmışlardı.

Tıbbiyeliler derste...

leriyle irkildiler. Dersi bırakıp pencerele-
re koştular. Az sonra, gözyaşları içinde
Boğaz'a giren düşman gemilerini izliyor-
lardı. Yıkılmışlardı. Hoca Tevfik Sağlam
onları yatıştırmaya çalışıyordu: Efendi-
ler, ordusu asla mağlup olmamış bir mil-
letin çocuklarıdır. Çanakkale'de, aylar-
ca ateş ve ölüm saçan ve sizin büyükle-
rinizi korkutup yenemeyen, arzuladığı
bugüne o yoldan kavuşamayan o do-
nanmanın, bugünkü kuru gürültüsü sizi
telaşlandıramaz.

Bir ay sonra yani 1918'in Aralık'ında
Tıbbiye binası işgal edilir. Binanın büyük
kısmı kışla olarak kullanılmaya başlanır.
Geri kalan kısımda da sınırlı sayıda öğ-
renci ile Tıbbiye'de çalışmasına müsaa-
de edilmiştir. Önce karyoları alınır öğ-
rencilerin. Sonra da tuvaletlerine el ko-
nur. Koridorlarında idrar kovaları bulu-
nan Tıbbiye'de hayat çok zorlaşmıştır
şimdi. Ardından üniforma giymeleri de
yasaklanınca sabır taşı çatlar. Tıbbiyeli-
ler durumu protesto ederler. Koridorlar-
da, dersliklerde ve laboratuvarlarda gece-
lik entarileri veya pijamalarıyla dolaşma-
ya başlarlar. Laboratuvara pijamayla ge-
len öğrenci İbrahim Hasan'a "Bu ne kı-
yafet" diye soran Fizyoloji hocası Kemal
Cenap Bey'in aldığı cevap ibretliktir:
"Efendim bu halimize Sefaleti Fizyolojika
denir. Bir memleket işgal edilir, düşman
çizmesi altına girerse varlıkları ile be-
rabir kılık-kıyafetleri de bu hale gelir." Ho-
ca Kemal Cenap Bey teslim olmuştur:
"Hayatımda fizyolojiyi senin kadar anla-
mış kimse görmedim. Tebrik ederim."

Bu mücadele sonucunda yasak kal-
kar ve Tıbbiyeliler üniformalarına kavu-
şurlar. Ama mücadeleleri bitmez.

...

-Ne güzel mavzer bu.

-Bana satar mısın?

Tıbbiye'nin koridorlarında işgalci İn-
giliz askeri ile 1 liraya mavzer, 5 liraya
makinelî tüfek pazarlığı yapan Tıbbiyeli
İbrahim, bunları Milli Kuvvetlerin gizli po-
lis teşkilatı Ayın-Pe'ye gönderir, Anado-
lu'daki silahlanmaya katkıda bulunmak
için. Dev gibi bir Tıbbiyeli olan Recep
Bey ise tartıştığı işgal askerini itiverir.

Tevfik Sağlam anısına 1963'te
"Türkiye Ulusal Verem Savaşı Derneği"
tarafından bastırılan hatıra pulu.

Yere düşen tüfek kırılınca Recep Bey
Maltepe'de 3 ay işkence görür. Sonra
geri döner ve okulunu bitirir. Dr. Recep
derhal Milli Mücadele'ye katılır. Büyük
Taarruz'da (hani bugünlerde "böyle bir
savaş hiç olmadı" demenin moda olduğu
Büyük Taarruz'dan bahsediyorum) şa-
rapnelle yaralanır ve felç olur. Onu gö-
ren alay doktoru Sudi, sağlık işlerini bı-
rakır, eline silahı aldığı gibi düşmanın
peşine düşer. Ve, bir samanlıkta kıstırdı-
ğı düşmandan Dr. Recep'in intikamını
alır.

14 Mart 1919'da büyük bir kutlama
yapar Tıbbiyeliler. Okullarının, üzerinden
sadece 3 ay geçmiş işgaline inat,
1827'nin 14 Mart'ında açılan Tıbbiyeleri-

Tıbbiye'nin koridorlarında
işgalci İngiliz askeri ile 1 liraya
mavzer, 5 liraya makinelî tüfek
pazarlığı yapan tıbbiyeli
İbrahim, bunları Milli
Kuvvetlerin gizli polis teşkilatı
Ayın-Pe'ye gönderir,
Anadolu'daki silahlanmaya
katkıda bulunmak için.
Dev gibi bir Tıbbiyeli olan
Recep Bey ise tartıştığı işgal
askerini itiverir. Yere düşen
tüfek kırılınca Recep Bey
Maltepe'de 3 ay işkence görür.

nin yıldönümünü coşkuyla kutlarlar. Ve
bu kutlama dev bir gösteriye dönüşür il-
kin. Sonra da o günlerin anısına tıp bay-
ramına.

Memleket sevdasının bedeli

Tıbbiyelilerin memleket sevdası bir
heves, bir moda değildir. Tarihi çok eski-
lere dayanır. Bu sevdada elbet Tıbbiyeliler-
le Mustafa Kemal'in yollarının kesişme-
sine aracı olacaktı.

Nasıl mı?

1905'in Ekim'i. Şam'da karanlık bir
çıkmaz sokağın sonunda bir ev. Üzerin-
de cılız bir ışık yayan lambanın olduğu
masanın etrafında hararetle tartışan 4
adam. Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin
kurulmasıyla son bulan o gece, aslında
1908 Meşrutiyeti'ne giden sürecin baş-
langıcıydı. O gece 2 arkadaşıyla birlikte
Mustafa Kemal'i de ağırlayan Tıbbiyeli
Mustafa ise, bu sürecin gerçek mimarlar-
ından biriydi.

...

Tarih; 6 Mayıs 1913. Balkan Harbi.
Edirne düşmüş. Edirne zindanlarının ka-
lın ve rutubetli duvarları arasında bir
adam. Masada esir subaylara verilen
kurumuş ve küflü bir ekmek kırıntısı. Er-
ler hepten aç. Her gün 20-30 tanesi aç-
lıktan ölmekte. Adam, kanayan yüreğın-
den önündeki beyaz kâğıt parçasına dö-
külen sözleri son bir kez gözden geçir-
mekte: "Kırk günden fazladır zindanda-
yım. Vücudum sıhhattedir. Çocuğa iyi
bakman, bana olan muhabbetine bir de-
lildir. Yavruma baba lakırdısından evvel
'vatan' lakırdısını öğret... İftihar et."

Bu adam Edirne'deki Hilal-i Ahmer'in
başkanı Dr. Bahattin Şakir'dir. 1896'da
Tıbbiye'den mezun olmuş, İttihat ve Te-
rakki'nin en faal üyeleri arasında yer al-
manın bedelini önce Erzincan'a, sonra
da Mısır'a sürülerek ödemiştir. Daha
sonraları Paris'te Adli Tıp eğitimi yapar-
ken o sıralar Selanik'te bulunan Mustafa
Kemal'e de yazışmıştır. 1922'de Alman-
ya'da katledildiğinde, Mustafa Kemal Dr.
Bahattin Şakir'in çocuklarını okutmuş ve
eşine de Erk soyadını vermişti.

"Çırcırılı" Refik'ten "Saydam" Refik'e aklın ve bilimin aydınlığı

1919'un Ağustos'u. Suşehri'ne yakın ormanlık bir alan. Gece karanlık basmıştı. 3 araba ve içindeki 10 yolcudan oluşan kabile Anadolu'nun derinliklerine yaptıkları yolculukta mola vermişti. Tüm yolculuk boyunca olduğu gibi biraz peynir, zeytin ve ekmekten oluşmuş zengin akşam yemeği yenmişti. Fırtına ve rüzgârdan hayli yıpranmış ve defalarca hastalanmış olan yolcular tedirgin bir uykuda. O gece 3-5 nöbetini tutan iki adam, alçak sesle geleceklerini tartışmakta: "İstanbul bir Amerikan mandası tutturmuş gidiyor. Bu olmayacaktır. Türkiye istiklal bütünlüğüne sahip olacaktır. Amerikalılar bizim kara gözlerimize mi âşık olacaklar? Bu ne hayal, bu ne gaflettir. Onlar bizim hayal ve macera peşinde koştuğumuzu sanıyorlar. Tek ve değişmez parola şudur. Tek tepe, tek kurşun kalıncaya kadar mücadele yahut da, ya istiklal ya ölüm."

Dr. Refik, gözlerini karanlığın bilinmezliğine dikmiş Mustafa Kemal'i dinlerken kendisini bir ormanın ortasında gece 3-5 nöbetine getiren olayları düşünüyordu. 16 Mayıs 1919'da Bandırma Vapuruna, 9. Ordu Sağlık Başkan Yardımcısı olarak binmişti. Ama bir süre sonra karargâh resmen dağıtılmış, onu da Erzurum Askeri Hastanesi Bulaşıcı Hastalıklar Servis şefliğine atamışlardı. Refik görevi reddetmiş ve Mustafa Kemal ile birlikte yollara düşmüştü.

Askeri Tıbbiye'de Çırcırılı Refik diye takılırlardı ona. Temizliği, titizliği, ciddiyeti ve pek az şakalaşması ile ünlüydü. Ama en önde gelen özelliği sözlerine, vaatlerine ve randevularına sadık olmasıydı. Balkan Harbi'nde tifo, dizanteri, kolera ve veba ile başa çıkmıştı. Tifüse karşı hazırladığı aşı dünya tıp literatürüne geçmiş, I. Dünya Savaşı'nda Alman ordusunda kullanılmıştı. Kendisi henüz bilmiyordu ama o aşı Kurtuluş Savaşı'nda da kullanılacaktı. O gece Mustafa Kemal ile 3-5 nöbetini tutan Dr. Refik Saydam gün gelecek genç cumhuriyetin

Tıbbiyeli Hikmet'ten M. Kemal'e: "Manda fikrini siz kabul ederseniz sizi de reddeder, Mustafa Kemal'i 'vatan kurtarıcısı' değil, 'vatan batırıcısı' olarak lanetleriz."

ilk Sağlık Bakanı olacaktır. 13 yıl boyunca yaptığı bakanlık döneminde bugün kendi adıyla anılan Hıfzısıhha Enstitüsü'nü kuracak, 1925'de atandığı Kızılay başkanlığını 14 yıl sürdürecektir ve nihayet 1939'da ülkenin 4. Başbakanı olarak görev yapacaktır (o Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi'nin adı, ileri demokrasi tarafından Türkiye Halk Sağlığı Kurumu olarak değiştirildi. Merak edenler için: <http://www.rshm.gov.tr/>).

İşte 1911'de Trablusgarp Derne'de başlayan ve Atatürk'ün "İçerisi dışı bir, tertemiz, adeta bir insan pırlantasına sadece

Dr. Refik (Saydam), temizliği, titizliği, ciddiyeti ve pek az şakalaşması ile ünlüydü.

Ama en önde gelen özelliği

sözlerine, vaatlerine ve randevularına sadık olmasıydı.

Balkan Harbi'nde tifo, dizanteri, kolera ve veba ile başa çıkmıştı.

Tifüse karşı hazırladığı aşı

dünya tıp literatürüne geçmiş,

I. Dünya Savaşı'nda Alman

ordusunda kullanılmıştı.

bu yakışır" diyerek Saydam soyadını vermesine kadar uzanan dostluğun geldiği nokta.

Mustafa Kemal'e "Seni vatan kurtarıcısı değil, vatan batırıcısı olarak lanetlerim" diyebilmenin heybeti

1919'un Ağustos'u. Yer Tıbbiye'nin hamamı. Alacakaranlıkta göbek taşına oturmuş 25 Tıbbiyeli, üçüncü sınıf öğrencisi Yusuf'un önderliğinde alçak sesle konuşuyordu. Tartışma konusu Mustafa Kemal'in Sivas'ta yapacağı kongreye gidecek Tıbbiye temsilcilerinin kimler olacağı idi. Hedefleri, 2 Tıbbiyelinin bu toplantıya katılmasıydı. Ama yol parası için ceplerinden çıkan 25, 35 ve 50 kuruşları topladıklarında sadece 950 kuruşa ulaşabilmişlerdi. Bunun üzerine gönderilecek öğrenci sayısı 1'e düşmüştü.

1919'un 9 Eylül'ü. Yer Sivas İdadisi. Temsil Kurulu tarafından ortaya atılan Amerikan Mandası tartışılıyordu. Bazı üyeler batmakta olan Osmanlı Devleti'ni kurtarmanın tek çıkar yolunun mandacılık olduğu konusunda ısrar etmekteydiler. Tartışmanın ortasında, birdenbire ateş ve heyecan kesilmiş bir genç ayağa kalktı. Mustafa Kemal'e dönerek yüksek sesle konuşmaya başladı: "Paşam, temsil ettiğim Tıbbiyeliler beni buraya istiklal davamızı başarmak yolundaki mesaiye katılmak üzere gönderdiler. Mandayı kabul edemem. Eğer bunu kabul edecek olanlar varsa, bunları her kim olursa olsun şiddetle reddeder ve kabahatli görürüz. Örneğin, manda fikrini siz kabul ederseniz sizi de reddeder, Mustafa Kemal'i 'vatan kurtarıcısı' değil, 'vatan batırıcısı' olarak adlandırır ve lanetleriz."

Ortam bir anda buz kesmişti. Bazı üyeler genç Tıbbiyelinin yüreğinden kopup gelen bu sözler üzerine gözyaşlarına boğulmuştu. Gözler Mustafa Kemal'deydi. O da bu sözler üzerine heyecanlanmıştı. Coşkulu bir sesle "Arkadaşlar" dedi, "Gençliğe bakın. Türkün milli bünyesindeki asil kanın ifadesine dikkat edin." Daha sonra Tıbbiyeli Hikmet'e

döndü: "Evlat, müsterih ol. Gençlikle iftihar ediyorum ve güveniyorum. Biz azınlıkta kalsak bile mandayı kabul etmeyeceğiz. Parolamız tektir, değişmez. Ya istiklal, ya ölüm."

Yıllar sonra Atatürk etrafındakilere "acaba bizim Sivas Kongresi'ndeki birlik ateşli genç Tıbbiyelimiz nerede" diye soracaktır. Amacı Hikmet'i milletvekili yapmaktır. Ancak Sivas'tan dönen Hikmet, gönderilecek temsilci için Tıbbiye'de toplantı düzenleyen yakın arkadaşı Yusuf İsmail ile birlikte tekrar Anadolu'ya geçmiş ve Ankara'ya gitmiştir. Milli Mücadele'ye hizmet ettikten sonra İstanbul'a dönmüş ve tahsilini tamamlamıştır. Sorusuna Hikmet'in ölmüş olabileceği cevabını alınca Atatürk'ün canı sıkılmış ve o günkü toplantıyı sona erdirmişti. Hâlbuki Hikmet o sırada Anadolu'nun bir köşesinde hekimlik yapmaktaydı. Rahatsız edeceği düşüncesiyle kendisini Atatürk'e hiç hatırlatmamış, çalıştığı şehirlerle geldiğinde Atatürk'le karşılaşmaktan kaçınmıştı.

Aradan yıllar geçer. Dr. Hikmet 1943'de Balıkesir'den milletvekili yapılmak istenir. Ancak Balıkesirli değil, aslen Giresunlu olduğu yolundaki propagandalar nedeniyle seçilemez. Hâlbuki Dr. Hikmet Boran 1901'de Balıkesir Savaştepe'de doğduğunda bu yörenin adı Giresun'dur. Bu mütevazı, iddiasız, fakat kıymetli insan ve eşsiz hekim, yakın geçmişte kaybettiğimiz ünlü sanatçı ve spiker Orhan Boran'ın babasıdır.

Çerkes Ethem'i durduran Tıbbiyeli

Hekimler Mustafa Kemal ile öylesine yakın ilişkiler içinde olmuşlardır ki, gün gelmiş olası bir suikastı engellemiş ve Milli Mücadele'ye katkıda bulunmuşlardır.

Her şey İzmir'in işgaliyle başladı. 23 Mayıs 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda yapılan mitinge katılmak için Bekirağa Bölüğü'nde hapis tutulan 41 tutukluya 1 günlük izin verilmişti. Bu izinlilerin arasında bulunan Dr. Tevfik Rüştü, Ankara'daki 20. Kolordu Komutanı ve Kuvayı Milliye karşıtı Kiraz Hamdi Pa-

Dışişleri Bakanlığı'na yapan Dr. Tevfik Rüştü Bey, SSCB'nin Türkiye Büyükelçisi Y.Z. Surits ve SSCB Dışişleri Halk Komiseri M.M. Litvinov ile birlikte. (Ekim 1931)

şa'yı ikna ederek hapisten kurtuldu ve Eskişehir'e geçti. Buradan Ankara'ya geçen Dr. Tevfik Rüştü, ilerleyen aylarda Mustafa Kemal'in en yakın dostlarından biri olmuştur.

Bir gün Kastamonu'dan Ankara'ya dönen Dr. Tevfik Rüştü, Direksiyon binasında kalmakta olan Mustafa Kemal'i ziyaret ederken, tarihin dönüm noktalarından birisinde başrol oynayacağını bilmiyordu. Mustafa Kemal'i odasında koltuğunda oturur halde buldu. Karşısına oturdu ve Rusya ile olan ilişkileri konuşmaya başladılar. Tam bu sırada kapı aniden açıldı. Gelen, Çerkez Ethem'di. Ethem silahlıydı. İki silahlı adamı da girdikten sonra kapattıkları kapının iki yanındaydı. Mustafa Kemal ve Tevfik Rüştü hayret ve merakla Çerkez Ethem'e baktılar. Bu gelişin hiç de hayırlı olmadığını anlayan Mustafa Kemal, sağ elini yastığının altına soktu ve tabancasını kavradı. Çerkez Ethem Mustafa Kemal'e bakarak iki adım attı, ancak aniden durdu. O anda elinde kahve fincanı ile duran Dr. Tevfik Rüştü'yü fark etmişti. Hiç beklemediği bu ziyaretçi Çerkez Ethem'i durdurmuştu. Soğuk bir sesle konuşmaya başladı. Böylece ziyaret Çerkez Ethem'in planladığı bir suikasttan çıkıp, komutası altında çalıştığı İsmet İnönü'yü şikâyeteye dönüştü. Bu arada binayı saran askerler duruma hâkim olarak olası bir çatışmayı önlediler.

Bu olay sonrasında Mustafa Kemal'in Salih Bozok'a söylediği "Şüphesiz fark ettiniz. Ethem Bey'in niyeti halis değildi. Zannımca Tevfik Rüştü Bey'in

mevcudiyeti tasavvurunu değiştirdi" sözleri hekimlerin Milli Mücadele'ye yaptıkları hayati öneme sahip katkılardan birini özetler.

Ve Reşit...

Elinde İzmir'in işgaline karşı düzenlenen miting ilanlarıyla Babiâli'nin duvarına yaklaştı. Oraya da bir tane yapıştırmayı kafasına koymuştu. Tam bir meydan okumaydı bu. Çılgınlıktı. Kapıda eski bir polis dostunu gördü. El salladı. Yaklaştı. Sohbet etmeye koyuldu. Bir ara polise karşı kaldırımında gelişigüzel duran bir kutuyu işaret etti. Bir bomba olabiliirdi. Polis oraya koşunca elindeki ilanı duvarın diğer tarafına yapıştırdı. Eli boş dönen polisle biraz daha lafladık-tan sonra hızla uzaklaştı. Keyfi yerine gelmişti.

Tam bir zaferdi bu. Babiâli'nin duvarında ilanı görenler, bunu tehlikeli bir gizli örgütün yapıştırdığını düşündüler. Oysa o tehlikeli örgüt tek başına Reşit'ten başkası değildi.

Mücadele Reşit'in kanında vardı. 1914'ün Ağustos'unda henüz dördüncü sınıf öğrencisi iken Birinci Dünya Savaşı patlak vermişti. Reşit Maltepe Askeri Hastanesi'ne tabip olarak atandı. Ancak o bu durumdan hiç de hoşlanmamıştı. Kendisi gibi hastaneye tayin edilen Hüseyin Hulki ile bir yolunu bulup Harbiye Nezareti'ne çıktılar. Kısa bir görüşmenin sonunda iki kafadar ne yapıp etmiş ve Harbiye Nazırı Enver'i ikna ederek Kafkas cephesine katılma izni almışlardı. Kafkas cephesinde geçirdiği 2 yılın sonunda aldığı harp madalyasının yanı sıra, hazin bir hatıra daha kalacaktır Reşit'e. Ömrünün sonuna kadar yakasını bırakmayacak ve sonunda da onu alt edecek olan tüberkülozdu bu hatıra.

Ama işte mücadele kanındaydı Reşit'in. Tıbbiye'den mezun olduktan sonra Akil Muhtar'ın yardımcısı ve yetimhanede dâhiliye uzmanı iken, bir gün bütün eşyalarını topladı ve herkesin elde etmek için can attığı görevlerini bırakarak Kütahya'da köy doktorluğu yapmaya başladı. Milli Mücadele'ye bütün varlığıyla bağlanmıştı Dr. Reşit.

17 Mart 1923. Yer Mersin. Hem Mersin'e girişinde hem de Türk Ocağı'nda kendisi için hazırlanan programda bütün öfkesi üzerindeydi Mustafa Kemal'in. Ancak kürsüdeki genç doktor çok değişik şeylerden bahsediyordu. Gazi ilgiyle dinlemeye başladı: "Bu memleket uzak ve yakın geçmişte de hakikaten kahramanlar, kurtarıcılar görmüştür" diyordu Dr. Reşit. Sonra da devam ediyordu: "Fakat onların, o sultan ve vezirlerin hepsi gördükleri işlerle o kadar mağrur oldular ki, artık kendilerini milletin bir ferdi saymayı kendileri için bir hakaret saydılar. Milleti bir hayvan sürüsü ve kendilerini gökten bu sürüyü istedikleri gibi sürüp götürmek için inmiş semavi bir vücut sandılar. Yani artık bu milletin bir ferdi olmaya tenezzül etmediler." Mustafa Kemal pür dikkat dinliyordu: "Sen ise bu millete ait olmakla iftihar ediyorsun, fakat biliyor musun ki bu millet de seninle ne kadar övünmektedir. Senin en birinci büyüklüğün bu milletin bir ferdi olmakla yetinmen ve iftihar etmeliğidir." Gazi'nin cevabı kısa oldu: "Bugün olduğu gibi ömrümün sonuna kadar milletimin hizmetkârı olmakla gurur duyacağım."

Yıllar sonra Mustafa Kemal Yunus Nadi'ye şöyle diyecekti: "Beni dinleyiniz. Reşit'i Mersin'de ben buldum. Mühim bir gün gelecek ve doktor iş başına geç diyeceksiniz ve bu adam iş görecektir."

İzmir'in işgalinde miting ilanlarını Babıâli'nin duvarına yapıştıran o adam gerçekten de çok iş gördü. Türk Tarih Kurumu'nun, Türk Dil Kurumu'nun ve Halkevleri'nin kurulmasında büyük rol oynadı. "Bize coşkun hareket ve faaliyetlerle dolu hayat lazımdır" diyordu Dr. Reşit Galip. "Hayatı kişisel mutluluğa erişmek için değil, son nefesine kadar çalışmak, dinlenmek ve yükselmek için sevmek. İşte Türk'ün gerçek ve tarihi üstünlüğü budur. Ara sıra, inkılâbın bittiğinden ve her işin artık doğal gidişine bırakılması gerektiğinden bahsedenlere rastlanır. Bu görüş, tembel, yorgun ve cesaretsiz ruhların görüşüdür." Kısa bir zaman sürdürdüğü Milli Eğitim Bakanlığı sırasında hantallaşmış ve çökmüş Darülfünun'un yerine bugün üyesi olmaktan onur duyduğumuz modern üniversitelerin kurulmasını sağlayan 1933 Üniversite Reformu'nun başarılmasını sağladı Reşit.

Atatürk, solunda Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip ile, Ankara Kız Lisesi öğretmen ve öğrencileriyle... (24 Haziran 1933)

Doğru bildiğini söylemekten asla çekinmedi Dr. Reşit Galip. Öyle ki bir gün kız öğrencilerin kısa etek, kısa çorap ve kısa kollu gömlek giymelerini uygun bulmadığını söyleyen Maarif Vekili Esat Bey'i fena haşladı: "Yanlış düşünüyorsunuz beyefendi. Bu bir geriliktir, kadınlar artık eski durumda yaşayamazlar. İnkılâplardan en önemlisi kadınlara verilen haklardır." Harbiye'den eski hocası Esat Bey'in zor duruma düştüğünü gören Mustafa Kemal olayı kapatmak istedi: "Bu konuyu uzatmayalım, burada kapatalım. Sonra konuşuruz." Reşit Galip'in cevabı çok sertti: "Af buyurunuz paşam. Bu inkılâp ve zihniyet meselesidir. Müsaade buyurursanız fikrimi söyleyeyim." Mustafa Kemal'in "yorgun görünüyorsunuz, madem konuşmalar da hoşunuza gitmiyor gidip istirahat edebilirsiniz" sözleri Dr. Reşit Galip'i çileden çıkartmaya yetmişti. "Burası milletin sofrasıdır, kovulmamalıyım, kendimi iyi hissediyorum, kalkmam." "O halde biz kalkalım" diye cevapladı ve ayağa kalktı Mustafa Kemal: "Masayı beyefendiye bırakalım."

İzmir'in işgalinde miting ilanlarını Babıâli'nin duvarına yapıştıran Dr. Reşit Galip gerçekten de çok iş gördü. Türk Tarih Kurumu'nun, Türk Dil Kurumu'nun ve Halkevleri'nin kurulmasında büyük rol oynadı.

Şimdi size çok özel bir şey izleteceğim. İzleyeceğiniz, Dr. Reşit Galip'in 23 Nisan 1933'de kızlarının çocuk bayramını kutlarken onlara söylediği sözlerdir. Reşit Galip bunu Cumhuriyet'in çocuklara armağanı olarak görmekteydi.

İzleyin lütfen: <http://www.youtube.com/watch?v=Izwg9O3G1fo>

1919'dan 2013'e "İlim ve akıl"ın mirasçıları ve 14 Mart'ların düşündürdükleri

Mustafa Kemal akıllı ve şanslı bir insandı. Akıllıydı çünkü etrafında "siz nasıl buyurursanız, en iyisi odur" diyenlerin farkına varabiliyor ve bu tuzağa düşmüyordu. Şanslıydı çünkü etrafında "hayır, sizin söylediklerinize katılmıyorum, ben de şöyle olmalı" diyecek kadar onu seven ve koruyan vatanperver insanlar vardı.

Etrafındakiler de şanslı insanlardı. Şanslılardı çünkü Mustafa Kemal akıllıydı. Çünkü bu dünya lideri "ben" dediği kadar "biz" diyebilecek kadar özgüvene sahipti. Söylenenleri dikkatle dinleyen, bilgiye ve uzmanlığa saygı duyan bir insanla, "acaba söylediklerimden dolayı bana ne olur" korkusunu duymadan geceler boyu (ve bu sayede gündüzleri de) "uyanık" kalarak fikir alış-verişi yapabiliyorlardı. Mustafa Kemal'in mirasçılarına kalan "ilim ve akıl" idi. Eğer onlar da "dindar" bir nesil olabilselerdi düşünmeden biat edebilir ve geceleri (ve mutlaka gündüzleri de) huzur içinde uyuyabilirlerdi.

İşte size bir zamanlar devlet politikasını yönlendiren hekimlerden, milletin ve vekillerinin darp etmek için birbirleri ile yarıştıkları doktorlara bir ülkenin geldiği noktanın öyküsü.

BİLGİ: Bu yazı Metin Özata'nın Atatürk ve Tıbbiyeliler (Umay Yayınları, 2007.) adlı kitabından alıntılanarak tarafından öyküleştirilmiştir, yani kurgudur.

tamerakca@hotmail.com

Kaynak

Özata M. Atatürk ve Tıbbiyeliler. İstanbul: Umay Yayınları, 2007.

Bilimin Felsefesi ve Tarihi

İki Romalı hekim:

Pedianos Dioscorides ve Cladius Galenos

Daha çok tıbbî bir botanikçi olarak kabul edilen Dioscorides, bu alanda neredeyse iki bin yıl nihai otorite olarak kabul edilmiştir. Deneysel fizyolojinin kurucusu sayılan Galenos ise, 17. yüzyıla kadar, bütün devirlerin en iyi tıbbi deneycisi olmuştur.

Pratik ihtiyaçların giderilmesi Romalılar için son derece önemli olduğundan, bu ihtiyaçların başında gelen sağlık sorunlarının çözümlenmesi, yani tıp, bu dönemde en çok ilgilenilen bilim alanlarından birisi olmuştur. Tıpla özel olarak ilgilenen Roma İmparatorluğu'nda yetişmiş en önemli iki hekim Pedianos Dioscorides ve Cladius Galenos'dur.

Pedianos Dioscorides

Pedianos Dioscorides, Roma İmparatorluğu döneminde MS 40 ve 90 tarihleri arasında yaşamıştır. İmparator Neron'un ordusunda hekim olarak görev yapmıştır. Askerlik yılları, hastalıkları tanımada, tıbbî bitkiler toplamasında ve farklı şifalı maddeleri keşfetmesinde faydalı olmuştur. Önceden bilinmeyen birçok bitkinin niteliklerini ve tedavi edici etkilerini kaydetmiştir. Aynı zamanda köklerini, yapraklarını ve çiçeklerini de kapsayan morfolojik çalışmalar yapmıştır. Bitkilere çok az bilimsel merak göstermiş ve bakışını daha ziyade bitkilerin pratik kullanımları üzerine odaklamıştır. Bazen de sadece kısa tanımlar vermekle yetinmiştir. Kitabında yaklaşık altı yüz kadar bitki kullanarak bine yakın ilaç hazırla-

mıştır. Daha çok tıbbî bir botanikçi olarak kabul edilen Dioscorides, bu alanda neredeyse iki bin yıl nihai otorite olarak kabul edilmiştir.

Dioscorides, bitkileri kendi doğal yerlerinde gözlemleyen ve bitkilerin büyümelerinin her aşamasını araştıran ve öne çıkartan yazarlardan biridir. *De Materia Medica* (Tıbbî Maddeler Üzerine) adlı kitabında mineral kaynaklardan, bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen ilaçların yapımı ve bu ilaçların hangi hastalığa iyi geldiğine dair bilgiler mevcuttur.

Pedianos Dioscorides

Dioscorides önceden bilinmeyen birçok bitkinin niteliklerini ve tedavi edici etkilerini kaydetmiştir. Aynı zamanda köklerini, yapraklarını ve çiçeklerini de kapsayan morfolojik çalışmalar yapmıştır. Bitkilere çok az bilimsel merak göstermiş ve bakışını daha ziyade bitkilerin pratik kullanımları üzerine odaklamıştır.

Tıbbî Maddeler Üzerine adlı yapıtı beş kitaptan oluşmaktadır. Birinci kitapta, yüz seksen sekiz tane bitki tanıtılmıştır. Aromatik bitkiler, yağlar, merhemler, ağaçlar, likörler (su içinde eritilmiş ilaç), sakız ve meyvelerden bahsedilmiştir. İkinci kitapta, iki yüz on yedi tane bitki tanıtılmıştır. Hayvanlarla ilgili tıbbî ilaçlar, bitki özü ve sütü, hayvansal yağlar, tahıllar, yeşillikler (sebzeler), bunlara ilaveten sarımsak, soğan ve hardal tohumu incelenmiştir. Üçüncü kitapta, yüz yetmiş altı tane bitki tanıtılmıştır. Kökler, özsular, otlar ve tohumların hem genel kullanımları hem de tıbbî kullanımları açıklanmıştır. Dördüncü kitapta, daha önce bahsedilmeyen yüz doksan beş kök ve bitki konu edinilmiştir. Beşinci kitapta, şaraplar, asmalar ve metalik madenlerden söz edilmiştir. Burada yüz seksen üç tane bitki tanıtılmıştır.

Dioscorides eserinde yetmiş tane hayvanî üründen yapılmış ilaç tanıtılmış olup, bunlardan biri önemli bir panzehir olan, yılan etinden yapılmış ilaçtır. Bu yılan eti (yağ, şarap, tuz ve dereotuyla arındırılmış) görme bozuklukları ve sinirler için önerilmiştir. Aynı zamanda tuz, bal, incir ve Hint sümbülü yağıyla (*nardostachys*) kızartılıp yenebilir ve çorba olarak içilebilirdi.

Dioscorides'in *Tıbbî Maddeler Üzerine* adlı yapıtında hem erken dönem Roma İmparatorluğu'nda kullanılan ilaçlar hakkında, hem de o dönemin günlük yaşamsal ihtiyaçlarıyla ilgili -özellikle kozmetik ürünler hakkında- önemli bilgiler bulunmaktadır. Örneğin, Romalılar *Pistacia lentiscus* (Yunanistan ve Güney ve Batı Anadolu'ya özgü ağaç türü) ağacının yeşil dallarını dişleri fırçalamak için kullanmışlar; kına yapraklarını sabunotunun özsuyunda döverek kına şampuanı yapmışlar; yeşil saç boyasını cehri (*Rhamnus*), hünnap (*Zizyphus*), pıtrak (*Xanthium*) karışımından hazırlamışlardır. Siyah saç boyasını da reçine, arabi-ka, meşe, mazı, sumak (*Rhus*), adaçayı, sarmaşık (*Salvia*) türleri ve Avrupa bodur mürverinden (*Sambucus ebulus*) hazırlamışlardır. Kaşlarını ve kirpiklerini kozalaklı bitkinin yanmış reçinesinin kurumundan siyaha boyarlardı. Saçların dö-

Dioscorides'in "Tıbbî Maddeler Üzerine" adlı yapıtının 12-13. yüzyıllara ait Arapça baskısından bir sayfa.

külmesini durdurmak için yabani zeytinlerden zeytinyağı elde etmişler ve saçların grileşmemesi için şarap, sarı sakız karışımı, sarı sakız yağı ve laden reçinesinden saç toniği yapmışlardır. Ayı üzümü yağının saçları uzattığına inanmışlar; saçları temizlemek için de çemenotu unundan yapılan kremsi bir öz kullanmışlardır. Sicyonian yağı, badem yağı, sakız ağacı yağı, çemenotu yağı, acı badem yağı, kaz iç yağı, kümes hayvanları ve kertenkele gübresi, sardunyalı bal, acı bakla unu, su kabağı ve sebze özü kullanarak temizleyici ve güzelleştirici losyonlar hazırlamışlardır. Sütlegengillerden (*Euphorbia characias*) yapılan

kauçuk hammaddesi yağla karıştırılarak tüy dökücü ilaç olarak kullanılmıştır. Bugün bizim yaptığımız gibi, kozmetik ürünler ve ilaçlar Roma döneminde de kullanılmış ve eczane dediğimiz yerlerde satılmıştır. Eczacı dükkânının orijinal adı *seplasia* olup, dükkânda aynı zamanda merhem yapanlar da bulunmaktaydı. *Pigmentarii* denilen yerlerde ise boya ve boya renkleri satılırdı.

Dioscorides, eserinde bitkileri farklı oranlarda birbiriyle karıştırmış ve yeni ilaçlar bulmak için değişik metotlar önermiştir. Örneğin kediotu kökü, katırtınağı ile karıştırıldığında sert, kırılması zor ve kokusuz bir şekle bürünmüştü. Ayrıca ilaçların hazırlanışında farklı oranlarda acopa, cataplasma, malagma, eclegmata ve catapotia gibi maddeler kullanılmıştır. Acopa, bir sakinleştirici veya uyarıcı, ağrı kesicidir. Cataplasma, yara lapaları veya yara bantlarıdır. Malagma, deriyi yumuşatıcı ve acı dindiren merhemlerdir. Eclegmata, yavaşça yutkunulan yoğun bir şuruptur. Catapotia, balmumu veya balla kaplı haplardır. Dioscorides ameliyat veya amputasyon (organ çıkarma) için anestetik olarak kullanılan adamotundan da (mandrake) bahsetmiştir -hastalar ameliyat anında ölü gibi uyurlar ve cerrah ağrısızca keser. Duyarsızlık, hissizlik olarak kullandığı Yunanca sözcük *anaesthesia* terimi 19. yüzyılda bilimsel terimlere dâhil edilmiştir.

Tıbbî su bardakları ılgıngillerden olan *Tamarix gallica* çalısından yapılmış ve bu bardakların psikolojik bazı rahatsızlıklara yararlı olacağı düşünülmüştür. 16. ve 17. yüzyıllarda bu su bardakları *Lignum nephriticum* denilen bitkilerden yapılarak yenilenmiş, suya mavi, berrak flüoresan veren bu bardak, böbrek hastalıklarında özel bir tedavi türü olarak kullanılmıştır.

Dioscorides, bıldırcın otu, öde ağacı, acı elma, çiğdem ve ada soğanını kapsayan birçok değerli ilacı da betimlemiştir. Küçük ilaçlar, sulandırıcılar, tatlandırıcı etmenler ve emolienler (acıyı yatıştırıcı ilaçlar) hâlâ modern ilaç kılavuzunda yer almaktadırlar, bunlara şunlar da dâhil edilebilir: Amonyak, anason, kakule, Hint

Bugün bizim yaptığımız gibi, kozmetik ürünler ve ilaçlar Roma döneminde de kullanılmış ve eczane dediğimiz yerlerde satılmıştır. Eczacı dükkânının orijinal adı *seplasia* olup, dükkânda aynı zamanda merhem yapanlar da bulunmaktaydı. *Pigmentarii* denilen yerlerde ise boya ve boya renkleri satılırdı.

Galenos, İbn-i Sina ve Hippokrat'i birlikte gösteren çizim.

helvası otu, tarçın, acıhiyar, kişniş otu, çiğdem, dereotu, rezene, kasnı otu, yılan otu, katran ağacı, banotunun çiçek ve yaprakları, lavanta çiçeği, keten tohumu, damla sakızı, eğrelti otu, mercanköşk, ebegümeci, mezeryon, hardal bitkisi, ladden reçinesi, menekşe kökü, meşe ağacı, zeytinyağı, yaban fesleğeni, biber, nane, afyon çiçeği, sinirli at otu, ılgın (ravent), kuşdili, sedefotu, itboğan, susam, eşekhiyarı, nişasta, hezeran çiçeği, ayıfındığı, datura, şeker, menengiç, dağ kekiği, akçöplme, beyaz ısırgan ve ayrik otu, deniz yavşanı, ananas, ardıc ağacı, zencefil, badem yağı, vişne şuru-bu ve kalamın.

Cladius Galenos

MS 130'da Bergama'da doğan Galenos, Romalı bir hekimdir. Deneyisel fizyolojinin kurucusu olarak kabul edilmiş ve aynı zamanda teorik ve uygulamalı tıp alanında kendinden sonraki hekimleri etkilemiştir. O dönemlerde teorik felsefe ile tıp bilgisi birbirleriyle son derece yakın ilişkili olarak kabul edilirdi. "İyi bir hekimin mutlaka felsefe bilmesi gerekiyor" anlayışı ilimle uğraşan herkeste hâkim bir anlayıştı. Bunu iyi bilen babası, Galenos'u tıp ve felsefe dersleri almaya yönlendirmiştir. Platoncu, Aristotelesçi ve Epikürcü felsefe dersleri olarak tam

bir eklektik felsefî anlayışa sahip olmuştur. Bergama, İzmir, Korintos ve İskenderiye'de tıp öğrenimine devam ederek bu eklektik tıbbı da taşımıştır.

Galenos MS 161 yılında Roma'ya giderek, burada tedavi ettiği filozof Eudemos ve vali Boethius sayesinde devletin ileri gelenleriyle tanışmıştır. Kısa zaman sonra Roma İmparatoru Marcus Aurelius'un sarayına taşınarak, imparatorun hekimi olmuştur. Burada saray bilginlerinin de katıldığı, tıp ve özellikle anatomi dersleri vermesi başarısını ve ününü artırmıştır.

Galenos, pratik bilgisini borçlu olduğu anatomi çalışmalarını önceleri basit vücut yapısına sahip hayvanlarda diseksiyon yaparak geliştirmiştir. Daha sonraları insan vücuduna benzeyen uzun burunlu, kısa kuyruklu ve genellikle Afrika'nın dağlık bölgelerinde yaşayan bir maymun türü olan Berberî şebeği üzerinde incelemeler yaparak önemli bir birikime sahip olmuştur. Kas ve kemikleri bütün ayrıntılarıyla öğrendiği gibi, kafa sinirleri ve kalp kapakçıklarının durumu hakkında da önemli bilgiler vermiş ve atar ve toplardamarlar arasındaki farkları ortaya koymuştur. Beyni ve ventriküllerini tanımlayarak, medullayı (beyin ve beyinciğin iç katmanı) beynin bir kısmı olarak kabul etmiştir. Duyusal ve motor si-

nirler arasındaki farkları göstermiştir. Böbreklerde mesanenin görevlerini açıklamış, idrarın idrar kesesinde değil, böbreklerde oluştuğunu göstermiştir.

Önemli buluşlarından birisi de atardamarlarda havanın değil, kanın bulunduğunu bulmasıdır. Fakat buna rağmen kanın vücutta dolaştığının farkına varamamıştır. Galenos'a göre karaciğer kan yapımının merkezi ve toplardamarların başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir. Ayrıca sağ karıncık ve sol karıncık arasında deliklerin olduğunu savunarak kanın bu iki karıncık arasında dolaştığını iddia etmiş ve İbn Nefis'in "küçük kan dolaşımı" kuramını açıklamasına kadar, bu anlayış yaklaşık bin yıl kadar kabul görmüştür.

Galenos, tıbbi dört sıvı olan kan, safra, kara safra ve balgam ile dört ana nitelik olan sıcak, soğuk, nem ve kuruluk üzerine bina etmiştir. Sağlık bu dört unsur (kan, safra, kara safra ve balgam) arasındaki dengenin bulunmasıyla mümkündür. Hastalıklar ise bunlar arasındaki dengenin çeşitli şekillerde bozulmasının sonucu olarak ortaya çıkmaktaydı. Ayrıca Galenos, bu dört unsuru insan mizaçlarını tanımlamada da kullanmıştır; soğukkanlı, sıcakkanlı, iyimser ve melankoli gibi.

Galenos, hastalıkların tedavisinde kullandığı ilaçları sıcak, soğuk, nem ve kuruluk özelliklerine göre sınıflandırmıştır. Mesela soğuk ilaçlar sıcak hastalıklara, sıcak ilaçlar da soğuk hastalıklarda kullanılırdı.

Galenos'un tıbbın bazı konularındaki yenilikçi çalışmaları, o devirde birçok kişi tarafından eleştirilmiştir. Galenos, asla kör bir gelenekçi değildi, ancak gelenekleri teorik ve pratik denemelerden geçir-miştir. Bundan dolayı 17. yüzyıla kadar, bütün devirlerin en iyi tıbbi deneycisi olmuştur.

Kaynakça

Ahmet Ağırakça, *İslâm Tıp Tarihi: Başlangıçtan VI./XIII. Yüzyıla Kadar*, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul 2004.

Ayşegül Demirhan, *Kısa Tıp Tarihi*, Bursa Üniversitesi Basımevi, Bursa 1982.

Dioscorides, *De Materia Medica*, Dioscorides, çev. Tess Anne Osbaldeston, Ibis Press, Johannesburg 2000.

İçeriği 'öncülleri'nden belli bir plan:

"Onuncu Kalkınma Planı"

Onuncu Kalkınma Planı, hazırlık aşamasındaki öncülleri itibariyle dahi, Türkiye'de kalkınma politikası ve planlamasında son 20 yıldır yaşanan neoliberal dönüşümün izlerini taşımakta ve bu dönüşümün daha da derinleşeceğine dair işaretleri içinde barındırmaktadır. Türkiye'de bu konuda yaşanan yegâne yeni şey, DPT'nin yerine, ismi yeni içi eski bir bakanlığın kurulmuş olmasıdır.

Türkiye'de 2014-2018 dönemi- ni kapsayacak olan Onuncu Kalkınma Planı'nın hazırlık çalışmalarına 5 Haziran 2012 tarihli Başbakanlık Genelgesiyle başlanılmıştır. Planı hazırlamakla görevli olan Kalkınma Bakanlığı, genelgede de belirtildiği üzere, planın hazırlık çalışmalarına temel teşkil etmesi amacıyla özel ihtisas komisyonları ve çalışma grupları oluşturmuştur. Bu çalışmada ilgili Başbakanlık genelgesi ve belirlenmiş özel ihtisas komisyonlarının yapısından hareketle, hazırlanmakta olan Onuncu Kalkınma Planı'nın olası niteliği üzerine çıkarımlarda bulunulmaya çalışılacaktır.

1980 sonrası süreçte kalkınma politikası ve planlamasında, uluslararası kurumların direktiflerini sorgulamadan uygulanmıştır.

Sosyoekonomik bir amaç olarak kalkınma ve sanayileşmeden vazgeçmiş Türkiye'de, 2011 yılı Haziran ayında çıkarılan bir kanun hükmünde kararname (KHK) marifetiyle "Kalkınma Bakanlığı" kurulmuştur.

DPT'den Kalkınma Bakanlığı'na

Sosyoekonomik bir amaç olarak *kalkınma ve sanayileşmeden vazgeçmiş Türkiye'de*, 2011 yılı Haziran ayında çıkarılan bir kanun hükmünde kararname (KHK) marifetiyle "Kalkınma Bakanlığı" kurulmuştur.(1) AB'ye uyum sürecinin ve özellikle de birliğin bölgesel kalkınma politikalarının bir yansıması olarak kurulan bu bakanlık için Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nın sunduğu kuruluş gerekçesi ise; "...bizim ismimizde de 'kalkınma' var ya, ona binaen!" şeklinde ol-

muştur. Türkiye'de mevcut siyasi iktidarın kalkınma gibi hayati bir meseleye bakışı bu denli yüzeysel iken, hazırlık sürecindeki Onuncu Kalkınma Planı bağlamında kalkınma politikası ve planlamasına dair bir değerlendirme yazısı kaleme almak, çok da anlamlı kabul edilmeyebilir. Lakin konu, başbakanın ve siyasi iktidarın bu bakışına prim verilmeyecek kadar önemlidir.

Yeni bakanlığın kuruluşuna ilişkin KHK/641, merkezi planlama örgütü ve bürokratik bir kuruluş olan DPT'nin, bakanlık bünyesinde eritildiğinin resmi bir belgesi gibidir. Bakanlıkla ilgili kuruluş

KHK'si incelendiğinde, bazı küçük ilaveler ve değişiklikler dışında DPT'nin 1994 yılı kuruluş KHK'sinin neredeyse birebir kopyası olduğu görülecektir. Bakanlığın yeni logosu için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Anlayacağınız, başbakanlığa (ya da bir devlet bakanına) bağlı ve ülkenin kalkınma planlarının hazırlanmasında hükümetlerle işbirliği içinde uzmanlık ve müşavirlik görevi yüklenen bürokratik bir örgütün yerini, **lcracı bir bakanlık** almıştır.(2)

Peki, bu yeni durumun temel farklılığı nedir? DPT'nin kalkınma planı hazırlarken hükümetten gelen amaç ve stratejileri **kamusal yarar** adına **bürokratik süzgeçten geçirme işlevi**, 1960'ların ortasından bu yana örgütün **siyasallaştırılması** suretiyle zaten olabildiğince aşındırılmıştı. Bakanlık içindeki son eritme operasyonu ile birlikte, bu işlev tamamen yok edilmiştir. Böylelikle **kalkınma planlamasının siyasallaşması** süreci tamamlanarak, yeni bakanlık döneminde **kalkınma planlamasından, hükümet planlamasına** geçilmiştir. Teorik olarak bakarsak, hükümet programı veya planı ile kalkınma planı aynı şeyler değildir. 1980 sonrası süreçte kalkınma politikası ve planlamasında, uluslararası kurumların (özellikle de IMF, Dünya Bankası ve AB'nin) direktiflerini sorgulamadan uygulayan hükümetlerin bilinçli tercihleri, özellikle son meyvesini de vermiştir.(3)

Türkiye'nin neoliberal kalkınma politikası

Türkiye'nin özellikle IMF, Dünya Bankası ve AB'nin telkin ve dayatmalarıyla son 15-20 yıldır biçimlenmekte olan neoliberal içerikli yeni **kalkınma politikası anlayışının** temel karakteristiklerini şu şekilde özetlemek mümkündür:(4)

- Devlet üretici ve ticari bir aktör olarak ekonomiden çekilmekte; yalnızca **düzenleyici ve denetleyici rolüyle** öne çıkmaktadır.
- Sosyal devlet önemli ölçüde **aşındırılmakta**, devletin bu fonksiyonu büyük ölçüde piyasaya ve sivil toplum örgütlerine devredilmektedir.

• Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alanlarda piyasacı bir anlayış benimsenmekte ve bu bağlamda **yapısal uyum politikaları** kutsanmaktadır.

• Ulusal kalkınma yerine **bölgesel ve yerel kalkınma** öne çıkarılmaktadır.

• Bölge kalkınma ajansları modeli içinde yabancı ve yerel sermaye ile birlikte sivil toplum örgütleri kalkınmanın başat aktörleri olarak kurgulanmaktadır.

• Bölgesel kalkınma sorununda **bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarını** azaltma amacı yerine, **bölgelerarası rekabeti artırma** öncelenmektedir.

• Merkezi kalkınma planlaması yerine, **adem-i merkezizetçi planlama ve kalkınma anlayışı** benimsenmektedir.

• Kalkınma planlaması çok merkezli, bütüncül olmayan, stratejik ve parçacı bir nitelik taşımaktadır.

Bu yeni anlayışta kalkınma ve planlamanın ana aktörleri artık (bölgesel) **kalkınma ajanslarıdır**. Bu ajansların AB sürecinin bir ürünü olduğunu hatırlatmak gerekir.(5)

2014-2018 dönemini kapsayacak olan **Onuncu Kalkınma Planı'nın** bu anlayışın son ve en güçlü temsilcisi olacağını, öncülleri niteleliğindeki **Başbakanlık Genelgesi ve Özel İhtisas Komisyonu (ÖİK)** listesinden dahi anlamak mümkündür.(6)

Onuncu Kalkınma Planı Başbakanlık Genelgesi ve ÖİK'leri

İlgili genelgenin daha ilk paragrafında, "**Günümüzde kalkınma; ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, sürdürülebilir büyüme, insani gelişmişlik gibi kavramları da içine alacak şekilde çok boyutlu bir anlayışla tanımlanmaktadır. Ülkemizde de kalkınma çabalarının bu tanıma uygun olarak bütüncül bir bakış açısıyla sürdürülmesi gerekmektedir**" tespiti yapılarak, kalkınmanın (sözde) bütüncül yapısına vurguda bulunulmuştur. Ancak plan hazırlık sürecine katılım-

cılığı sağlamak için oluşturulan **ÖİK** listesi bile büyük ölçüde bu vurguyla çelişmektedir.

Ek çalışma gruplarını saymazsak, Onuncu Kalkınma Planı hazırlık sürecinde toplam 46 adet **ÖİK** tesis edilmiştir. Bu komisyonlar incelendiğinde, temel sektörlerde ve ülke kalkınmasıyla ilgili hayati sorunlarda, her şeyden önce **aşırı parçacı ve bütüncül olmaktan uzak bir metodoloji** öne çıkmaktadır.

Örneğin, listedeki sıra numarasıyla; 1) Büyüme, 2) Cari açık ve 3) Yurtiçi Tassarulları için ayrı birer **ÖİK** tasarlanmıştır. Bu üç meseleyi birbirinden ayrı kurgulamak ve farklı **ÖİK**'lerde tartışmaya açmak, **iktisadi açıdan bütüncül bakıştan** tamamen uzaklaşmak demektir. Benzer tespiti, **ÖİK**'lerin sıra numaralarıyla birlikte aşağıdaki alanlarda da yapılabilmektedir:

- 8) Kamu İşletmeciliği, 9) Kamu Yönetimi
- 10) İmalat Sanayinde Dönüşüm, 29) Girişimcilik Geliştirilmesi, 30) KOBİ'lerin ve Esnaf Sanatkarın Güçlendirilmesi, 31) Ar-Ge ve Yenilik Sisteminde Etkinlik
- 12) Tarımsal Yapıda Etkinlik ve Gıda Güvenliği, 13) Bilkisel Üretim, 14) Gıda Ürünleri ve Güvenilirliği
- 6) Yerel Yönetimler Maliyesi, 28) Yerel Yönetimler
- 33) Eğitim Sisteminin Kalitesinin Artırılması, 34) Yükseköğretim Sisteminin Yapılandırılması
- 41) Yaşanabilir Kentler ve Kentsel Dönüşüm, 42) Yerleşme Sistemi ve Ekonomik Coğrafya, 44) Mekânsal Planlama,
- 37) İstihdam ve İşgücü Piyasası, 39) Göç.

ÖİK'lerin işaret ettiği gerçekler

Yukarıda bir kısmını toplulaştırdığımız **ÖİK**'ler, bakanlığın yaptığı gibi parçalanıp, tekleştirilir ve her bir komisyonun sonuç raporlarına dayalı olarak kalkınma planı hazırlanırsa, **bütünü kavramadan hazırlanmış bir plana ulaşılacaktır**. Bu yaklaşımın bir başka sonucu ise; bütüncül bakış açısıyla yukarıda ör-

nek olarak alınan alanlarda yalnızca 8 **ÖİK tesis edilmesi** ve hazırlanacak raporlar üzerinden plana gidilmesi mümkün iken, gerçekte yalnızca bu konularda **21 adet ÖİK tesis edilmiş** olduğudur. Bu durum, meseleleri bir bütün içinde tartışamama ve rapora bağlayamama potansiyelini içermenin ötesinde, en hafif anlamıyla, **kaynak israfına** yol açacaktır.

ÖİK listesinde yer alan komisyonlara başka bir açıdan baktığımızda, kalkınma politikası ve planlamasında yaşanan nitelik dönüşümünün diğer özelliklerini de yakalamak mümkün olmaktadır. Örneğin, listede **5) Vergi** ile birlikte **6) Yerel Yönetimler Maliyesi** ve yanı sıra **28) Yerel Yönetimler ÖİK**'ine da yer verilmiş olması, ülkenin kalkınma ve idari yapısında yerel yönetimlerin rolünün giderek artacağını göstermektedir ki, bu öngörü son dönemde devletin idari yapısını değiştirmeye yönelik yeni anayasa tartışmalarıyla da örtüşmektedir.

43) Bölgesel Gelişmenin Özel Sektör Dinamikleri ve **45) Kırsal Kalkınma: Yenilikçi Hizmet Sunumu** gibi ÖİK'lerinin tesis edilmesi, bölgesel kalkınmada temel aktörün özel kesim ve sektörel önceliğin de tarım olacağına işaret etmektedir.

46) Kalkınma için Uluslararası İşbirliği: Yaklaşımlar ve Metotlar ÖİK ise bölgesel kalkınmanın finansmanın büyük ölçüde uluslararası kurumların (AB gibi) projeleriyle ve finansman olanaklarıyla biçimleneceği şeklindeki tezimizi desteklemektedir.

Sosyal güvenlik ve sağlık alanlarında kurulan ÖİK'lerin; **7) Sosyal Güvenlik Sisteminin Sürdürülebilirliği ile 32) Sağlık Hizmetlerinde Etkinlik ve Mali Sürdürülebilirlik** olarak isimlendirildiği düşünüldüğünde, ilgili konularda sürdürülen neoliberal-piyasacı yaklaşımın 10. Kalkınma Planı'nda da devam ettirileceğini tahmin etmek zor olmayacaktır.

Sonuç yerine

Türkiye'de 1960'lı yıllardan 1980'lere kadar DPT tarafından kamu kesimi için emredici özel sektör için yol gösterici ve

Türkiye'nin mevcut kalkınma politikası son 20 yıldır yaşanan neoliberal dönüşümün izlerini taşımaktadır.

teşvik edici nitelikte; bütüncül ve sektörel olarak hazırlanan kalkınma planları, 1980 sonrasında gündeme gelen neoliberal yapısal uyum politikaları ve bunları sorgulamadan uygulayan sağ iktidarlar yoluyla büyük ölçüde dönüşüme uğratılmıştır. 1982 Anayasası'yla birlikte bu dönüşümden **anayasal kurum olma hüviyetini kaybeden** DPT'de nasibini almıştır. Devletin ekonomideki yeri ve rolünün küçültülerek, niteliksel dönüşüme uğratıldığı, sanayileşmeye dayalı kalkınma anlayışının bir kenara atıldığı bu süreçte birlikte, ekonomik açıdan özellikle makroekonomik istikrarın sağlanması ve sürdürülmesi, değişen şartlara hızla uyum sağlayabilen bir kurumsal kapasitenin oluşturulması ve yatırım ortamının iyileştirilmesi gibi neoliberal yapısal uyum politikalarının unsurları öne çıkarılmıştır. (7) 2000'li yıllardan itibaren ise AB direktiflerinin de etkisiyle âdem-i merkezîyetçiliği esas alan, yerel ve bölgesel planlama anlayışına geçilmeye başlanmış, stratejik, çok merkezli ve parçacı planlama Türkiye'nin kalkınma planlamasını niteleyen temel özellikler haline getirilmiştir. Bölge kalkınma ajansları yeni anlayışın en önemli yüklenicileri olarak tanımlanmıştır.

Bu bağlamda Onuncu Kalkınma Planı da, hazırlık aşamasındaki öncülleri itibarıyla dahi, Türkiye'de kalkınma politikası ve planlamasında son 20 yıldır yaşanan neoliberal dönüşümün izlerini taşımakta ve bu dönüşümün daha da derinleşeceğine dair işaretleri içinde barındırmaktadır. Türkiye'de bu konuda yaşa-

nan **yegâne yeni şey**, DPT'nin yerine, **ismi yeni içi eski** bir bakanlığın kurulmuş olmasıdır.

Dipnotlar

(1) Kalkınma Bakanlığı'nın kuruluşuna ilişkin siyasi ve ekonomik dinamikleri inceleyen bir çalışma için, bkz; Barış Övgün, "Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme: Kalkınma Bakanlığı", *A.Ü. SBF Dergisi*, Cilt: 66, No.3, 2011, ss.263-281.

(2) Alkan Soyak, "Kalkınma Bakanlığı", (içinde) *Ekonomi ve Politikada Ulusal Tavrı*, Derin Yayınları, İstanbul, 2011, s.279.

(3) Bu yazının sınırları gereği ilgili konuda daha fazla teknik ayrıntıya girilmeyecektir. Konuyu detaylı araştırmak isteyenler için, bkz:

-Alkan Soyak, *Ulusaldan Uluslararası İktisadi Planlama ve Türkiye Deneyimi*, Der Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006.

-Seriye Sezen, *Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye'de Planlama*, TODAİE Yayınları, Ankara, 1999.

(4) İlgili konuda ayrıntılı bilgi için, bkz: Alkan Soyak, Nadir Eroğlu, "Türkiye'nin Kalkınma Anlayışının Dönüşümünde IMF - Dünya Bankası Yapısal Uyum Politikalarının Rolü", *Bilim ve Ütopya Dergisi*, Sayı: 175, Ocak, 2009, ss.53-64.

(5) Türkiye'de bölgesel kalkınma ve planlamanın gelişimi ile kalkınma ajansları sisteminin swot analizini içeren bir çalışma için, bkz; Burcu Yavuz Tiftikçigil, *Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları*, Derin Yayınları, İstanbul, 2010.

(6) 10. Kalkınma Planı, Başbakanlık Genelgesi ve Özel İhtisas Komisyonu Listesi için, bkz: <http://www.onuncuplan.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.01.2013

(7) Alkan Soyak, "Yapısal Uyum Politikaları ve Ulusal Planlamanın İfası (III)", *Ulus Gazetesi*, 10 Mayıs 2010.

Kaynakça

Onuncu Kalkınma Planı, Başbakanlık Genelgesi ve Özel İhtisas Komisyonu Listesi, <http://www.onuncuplan.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.01.2013

Övgün, Barış, "Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme: Kalkınma Bakanlığı", *A.Ü. SBF Dergisi*, Cilt: 66, No.3, 2011, ss. 263-281.

Sezen Seriya, *Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye'de Planlama*, TODAİE Yayınları, Ankara, 1999.

Soyak, Alkan, *Ulusaldan Uluslararası İktisadi Planlama ve Türkiye Deneyimi*, Der Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006.

Soyak, Alkan ve Nadir Eroğlu, "Türkiye'nin Kalkınma Anlayışının Dönüşümünde IMF - Dünya Bankası Yapısal Uyum Politikalarının Rolü", *Bilim ve Ütopya Dergisi*, Sayı: 175, Ocak, 2009, ss.53-64.

Soyak, Alkan, "Yapısal Uyum Politikaları ve Ulusal Planlamanın İfası (III)", *Ulus Gazetesi*, 10 Mayıs 2010.

Soyak, Alkan, "Kalkınma Bakanlığı", (içinde) *Ekonomi ve Politikada Ulusal Tavrı*, Derin Yayınları, İstanbul, 2011.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Özel İhtisas Komisyonları El Kitabı*, Temmuz, 2012.

Tiftikçigil, Burcu Yavuz, *Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları*, Derin Yayınları, İstanbul, 2010.

Kitap Kurdu

Modern Dünyaya Yön Veren 50 Düşünür

Stephen TROMBLEY

"Modern Dünyaya Yön Veren 50 Düşünür", yaşadığımız çağı derinlemesine etkileyen filozofların, siyaset ve toplum kuramcıları ile bilim insanlarının eserlerini, yaşamlarını ve etkileşim noktalarını temel alarak, Aydınlanma'dan günümüze modern düşüncenin kısa bir tarihini sunuyor.

Kant, Hegel ve Alman idealistleri; Bentham, Mill ve faydacılar; Saussure'nün göstergebilim kuramı; toplum kuramcıları Weber ve Durkheim; yirminci yüzyıl fenomenolojisinin kurucusu Husserl; analitik felsefenin önde gelen isimleri Russell ve Wittgenstein; felsefeci, tarihçi ve siyaset kuramcısı Marx; evrim kuramını ortaya atan Darwin; psikanalizin babası Freud; post-yapısalcı Barthes; kuramsal fizikçi Einstein ve daha fazlası...

Kolektif Kitap, 2013, 359 Sayfa.

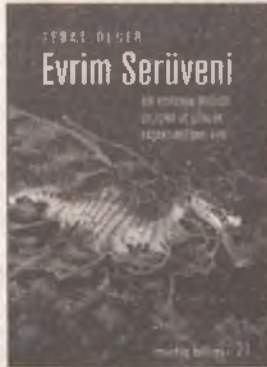
Evrim Serüveni

Sedat ÖLÇER

"Evrim Serüveni"nde, biyolojik evrim kuramının 19. yüzyılda doğuşunu ve 20. yüzyılda yapılan pek çok çalışma sayesinde sağlam bir bilimsel temele oturtulup günümüze gelişinin hikâyesini okuyacaksınız. Kitabın çatısı, evrim tarihinin iki dev şahsiyetinin, Charles Darwin ile Alfred Russel Wallace'ın yaşam ve düşüncelerinin etrafında örülüyor.

Darwin ile Wallace, doğal seçilime dayalı evrimsel dönüşüm fikrine nasıl varmışlardı? Yıllarını adadıkları dünya yolculukları tam olarak nasıl gerçekleşmiş, yolculukları sırasında yaptıkları gözlemler, incelemeler ve yaşadıkları deneyimler bilimsel görüşlerini nasıl şekillendirmişti? Gözlemleri, hangi düşünceleri tetiklemişti? İnsanın doğaya bakışını altüst eden görüşleriyle, zamanın "müesses" bilim camiasına hangi açılardan ters düşüyorlardı?

Metis Kitap, 2013, 320 Sayfa.

Kayıp Kaşık

Sam KEAN

Ödüllü yazar Sam Kean, "Kayıp Kaşık"la bize elementlerin ve onları keşfedenlerin kimi zaman eğlenceli kimi zaman düşündürücü tarihini anlatıyor.

Gandhi'nin iyottan (I, 53) neden nefret ettiği, radyumun (Ra, 88) neredeyse Marie Curie'nin saygınlığını nasıl mahvedeceği, galyumun (Ga, 31) laboratuvarın muziplik peşindeki çalışanları için nasıl bir şaka malzemesi olduğu, Japonların Godzilla'yı niçin kadmiyumdan (Cd, 48) yapılmış füzelerle öldürdüğü ve tellürün (Te, 52) nasıl olup da tarihteki en tuhaf altına hücumu başlattığı... Hepsi ve daha fazlası bu kitapta!

Kolektif Kitap, 2013, 396 Sayfa.

Sahibinin Sesi: Psikanaliz ve Ses

Mladen DOLAR

Slavoj Žižek'le birlikte Sloven psikanaliz okulunun kurucularından olan Mladen Dolar son yıllarda, Derida'nın "sesmerkezcilik" teorisile birlikte felsefenin gündemine taşınan tartışmaya psikanaliz cephesinden son derece özgün ve ufuk açıcı bir katkıda bulunuyor. Lacan'ın, "ses psikanalitik nesnenin (yani objet a'nın) en önde gelen cisimlenişlerinden biridir," demesine rağmen, aslında psikanalizde de bakışa kıyasla hep gölgede kalmış bir meseleyi, sesi ön plana getiriyor Dolar.

Ses felsefi gelenekte genellikle ya bir anlam vasıtası ya da (müzikte olduğu gibi) bir estetik hayranlık kaynağı olarak görülmüştür. Dolar bunların yanı sıra, sese, düşüncenin kaldırıcı olan bir nesne olarak da bakabileceğimizi iddia ediyor. Nesne olarak sesi farklı birçok düzeyde (sesin dilbilimi, sesin metafiziği, sesle beden arasındaki paradoksal ilişki, sesin etiği ve elbette vicdanın sesi, siyaset ve hukukta sesin ve şifahlılığın önemi, Freud ve Kafka'da sesin kullanımları vb.) ele alarak kapsamlı bir ses teorisi geliştiriyor.

Metis Kitap, 2013, 196 Sayfa.

İnsan Yılmaz Güney

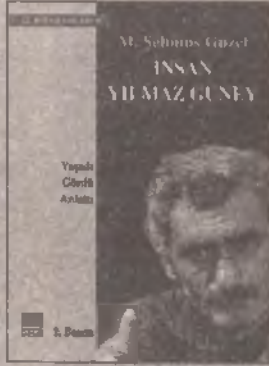
M. Şehmus GÜZEL

"Gerçek adım Yılmaz Hamitoğlu Pütün. Adım, zorluklar karşısında eğilmez, umutsuzluğa kapılmaz, yılgınlığa düşmez ve baş eğmez anlamına gelir. Soyadım Pütün ise bir dağ meyvesinin kırılmaz çekirdeğinin adıdır.

Halktan, sanatımdan kaçamam. Ben artık halka aidim. Ben kendimi sınırlamam. Hem sanatçı hem siyasetçi olurum. Beni de kendilerinden biri olarak kabul etmelerini istiyorum; dokunarak yüceltikleri bir Tanrı değil... Onlar gibi acı çeken bir insan..."

Bu kitapta Prof. Dr. M. Şehmus Güzel'in kaleminden, yönetmen, öykücü, eylem adamı, âşık; dürüstlük, kabadayılık, yiğitlik, sömürüye ve kötülere karşı başkaldırının sinemadaki temsilcisi; anasından dinlediği Kürtçe ağıtlarla büyümüş Yılmaz Güney'in Adana'dan Paris'e uzanan yaşam serüvenini bulacaksınız.

Kaynak Yayınları, 2013. 312 Sayfa.

Latin Amerika: Yakılan Bellekler

Buket ŞAHİN

Sunay Akın'ın Önsöz'de dediği gibi, bu kitapta "Kibelenin kızı Buket Şahin Latin Amerika'nın ezilen halklarına süt taşıyor"...

Guatemala'da Maya kadınları... Haiti'de ayak yıkayıcılara... Nikaragua ve Meksika'nın ölüm trenlerindeki kaçak göçmenlere... Paranalı kır gerillası Che'ye... Bolivar'ın Bogota, Caracas ve Panama'sına... Chavez'in devrimci Venezuela'sına... Belize ülkesinde siyah orkidelere... Potosi'de insan yiyen dağ "Cerro Rico"ya... Bolivya'da tuzdan yapılmış pansiyona, tuzdan yatağa, tuzdan masaya... Peru ve Bolivya'nın mavi gözlü lamalarına, And ve Illimani Dağlarına... Dünyanın en yüksek gölü Titicaca'ya... Key Westte Hemingway'in altı parmaklı kedilerine...

"Üstelik bilginin, sanal ortamda, farenin bulması için labirentin ortasına konulan peynir gibi sunulduğu bir dönemde, duvarları yıkarak yapıyor bunu."

Kaynak Yayınları, 2013, 384 Sayfa.

Yeni Kültürel Çalışmalar: Kuramsal Serüvenler

Gary HALL, Clare BIRCHALL

Gary Hall ve Clare Birchall tarafından derlenen "Yeni Kültürel Çalışmalar: Kuramsal Serüvenler", yeni kuramsal serüvenler, yeni kuramcılar, yeni dönüşümler ve yeni serüvenler ana başlıkları altında yaşadığımız yüzyılın kuramla olan ilişkisine farklı açılardan bir bakış getiriyor. Kültürel çalışmalar alanında, kuramın geçmişe, bugüne ve geleceğe dair rolünü belirlemeye çalışırken yeni yönler ve çalışma alanlarını keşfe çıkıyor. Yapısöküm, Post-Marksizm, Etik ve Alman Medya Kuramı üzerinden genel çerçeveyi çizerken, Deleuze, Agamben, Badiou ve Zizek'in felsefeleriyle kültürel çalışmalar arasında her biri farklı akademisyenler tarafından ele alınmış makalelerle bağlantı kuruyor. Yeni dönüşümleri ise anti-kapitalizm, ulustaşılık ve yeni medya üzerinden inceleyerek, Rem Koolhaas'ın Kent Projesi, post-insan bilimleri, aşırılık ve sır konularıyla da kuramsal serüveni günümüze kadar yaklaşıyor.

Say Yayınları, 2013, 464 Sayfa.

3 SAATLİK DEV YAPIM
Bütün Kitap ve Film Marketlerde

BU FİLMDE SEN DE VARSIN
Yönetmen SERKAN KOÇ Müzik FAZIL SAY

9 FİLM
3 SAAT
GÖRÜNTÜ
FOTOĞRAF
ALBÜMÜ
DVD9

1.BASKI
50Bin

TAMAMI BU BELGESEL FİLMDE...

19 Mayıs Diriliş Yürüyüşü / 10 Kasım Anıtkabir Yürüyüşü / 29 Ekim Yürüyüşü
Silivri Kuşatması / Suriye Kardeşlik Mitingi / Kubilay Yürüyüşü
Sanatçılar Buluşması / Çuval Eylemleri

25 ₺ İNTERNET SATIŞI mağaza.tnk.com.tr

0850 300 1923 www.4951.tv

ULUSAL

Gustave Le Bon ve sosyal psikolojinin Türkiye'ye girişi

I. Meşrûtiyet ve Erken Cumhuriyet Dönemleri'nde, Fransız araştırmacı ve psikolog Gustave Le Bon'un (1841-1931) fikirleri, Türk Aydınlar arasında büyük bir alakaya mazhar olmuş ve kitaplarından bir kısmı Türkçe'ye aktarılmıştır.

Oldukça erken tarihlerde "sosyal psikoloji" gibi yeni bir bilim dalının ülkemizde tanınmasını sağlayan bu yöndeki faaliyetlerin başını, öyle anlaşılmaktadır ki İttihat ve Terakki'nin kurucu önderlerinden ve düşünürlerinden Abdullah Cevdet Bey (1869-1932) çekmiştir.

Tespit edebildiğimiz Le Bon çevirilerinin isimleri şöyledir:

Rûhü'l-Akvâm, Çev: Abdullah Cevdet, Kahire 1907, İstanbul 1913; *Rûh-ı Siyâset ve Müdafâa-i İctimâiyye*, Çev: Köprülüzâde Fuad, İstanbul 1326 (1910/11); *Rûhü'l-Cemâat*, Çev: Mehmed Fuad ve Sadreddin Celâl, İstanbul 1327 (1911/12); *Asrımızın Nusûs-ı Felsefiyyesi*, Çev: Abdullah Cevdet, İstanbul 1913; *Avrupa Harbinden Alınan Psikolociyâî Dersler*, Çev: Abdullah Cevdet, İstanbul 1918; *Dûn ve Yarın: Nusûs-ı Rûhiyye ve İctimâiyye*, Çev: Abdullah Cevdet, İstanbul 1921; *Cihân Muvâzenesinin Bozulması*, Çev: Ali Reşad ve Galib Ata, İstanbul 1339 (1923); *İlm-i Rûh-ı İctimâî*, Çev: Abdullah Cevdet, İstanbul 1924; *Tarih Felsefesinin İlmî Esasları*, Çev: Haydar Rifat, İstanbul 1932.

Sosyal psikoloji tarihimiz açısından büyük değer taşıyan *Rûhü'l-Akvâm* (Kavimlerin Ruhu), Gustave Le Bon'un *Les lois psychologiques de l'évolution des peuples'un* (Halkların Gelişiminin Psikolojik Yasaları, Paris 1894) Türkçe tercümesidir ve bir giriş ile beş bölümden oluşmuştur. (1) Giriş, "Günümüzün eşitlik arayıcı fikirleri ve tarihin psikolojik temelleri", Birinci Bölüm, "İrkların psikolojik seciyeleri" [Birinci Fasil: İrkların ruhu; İkinci Fasil: İrkların seciyesinin değişim sınırları;

Abdullah Cevdet'in Le Bon'dan çevirdiği "Rûhü'l-Akvâm"ın Osmanlıca ikinci baskısı, basım yılı 1913, basım yeri İttihat Matbaası, İstanbul...

Üçüncü Fasil: İrkların psikolojik mertebeleri; Dördüncü Fasil: Fertlerin ve ırkların tedricen birbirlerinden farklılaşması; Beşinci Fasil: Tarihî ırkların teşekkülü; İkinci Bölüm, "Medeniyetlerinin muhtelif unsurlarında, ırkların psikolojik seciyeleri nasıl tecelli eder?" [Birinci Fasil: Bir medeniyette, bir kavmin ruhunun açıkça görünmesini sağlayan muhtelif unsurlar; İkinci Fasil: Tesisler, dinler ve lisanlar nasıl değişir?; Üçüncü Fasil: Sanatlar nasıl dönüşür?; Üçüncü Bölüm, "Seciyelerinin neticesi mesabesinde milletlerin tarihi" [Birinci Fasil: Tesisler, kavimlerin ruhundan nasıl türer?; İkinci Fasil: Söz konusu prensiplerin Amerika Birleşik Devletleri ile İspanya Amerika Cumhuriyetleri'nin gelişmelerinin karşılaştırmalı olarak incelenmelerine uygulanması; Üçüncü Fasil: Irkın ruhunun bozulması, kavimlerin tarihî gelişimini nasıl tadil eder?]; Dördüncü Bölüm, "İrkların ruhî seciyeleri nasıl tadil olunur?" [Birinci Fasil: Kavimlerin hayatında fikirlerin oynadıkları rol; İkinci Fasil: Medeniyetlerin gelişmesinde dinî inançların oynadığı rol; Üçüncü Fa-

sıl: Kavimlerin tarihinde büyük insanların rolü]; Beşinci Bölüm: "İrkların seciyesinin çözünmesi ve çökmesi" [Birinci Fasil: Medeniyetler nasıl solar ve sönerler?; İkinci Fasil: Genel özet] başlıklarını taşımaktadır.

İyi de, Abdullah Cevdet'in sosyal psikoloji gibi yeni bir bilim dalını Türkiye'de tanıtmak istemesinin ardında yatan temel sebep, acaba nedir?

Aslında bu çevirinin başına yerleştirilmiş olan "Çevirmenin Açıklaması" başlıklı kısa bir yazıda, önemli bir ipucu sunulmuştur: Buna göre, Abdullah Cevdet başlangıçta, memleketimizin uygarlıkça düşüklüğünün ve halkımızın ilmi yetersizliğinin, birkaç sene zarfında giderilebileceğini sanmıştır; fakat az sayıda insanla ve kısa bir sürede yapılacak çalışmayla esaslı bir "inkılâb-ı ictimâî", yani toplumsal devrim yapmak sevdasının, bir zatülcenp müptelasını bir günde sağlığına kavuşturmak davası gibi abes olduğunu görünce, içinden büyük bir feryat kopmuş ve geleceğin gençlerini, böyle davranmaktan kurtarmak istemiştir. Bu yüzden halkın işlerini yürütenler ile bir toplumun "tabîb-i ictimâî'si" (toplumsal hekimi) olmak isteyenlere, kavimler organizmasının anatomisini ve fizyolojisini göstermek üzere bu kitabı tercüme etmiştir.

Sene, 1901!

Devrimler Çağı'nın eşğine gelinmiştir ve öyle anlaşılmaktadır ki "Geleceğin Devrimcileri"ne rehberlik yapacak yeni bir bilim keşfedilmiştir: Sosyal Psikoloji.

Şimdi soru şudur: Acaba bu bilimden yeterince ders alınmış mıdır?

Dipnot

(1) Abdullah Cevdet, çevirisinin sonunda (s. 293), bu yapıtı, 1 Ağustos 1901 ile 17 Teşrin-i Evvel 1901 tarihleri arasında Viyana'da yaptığını belirtmiştir.

Çetin Ceviz Problemleri

Bu köşemizde, eğlenceli zekâ oyunları, matematik ve fizik sorularına yer veriyoruz. Bu ay, sorularımız, "çıraklık", "kalfalık" ve "ustalık" olarak üçe ayrılmış değil; bunun yerine, bütün zorluk dereceleri için tek ve uzun bir soru var. Soruyu doğru yanıtlayacak 3 okurumuza Kaynak Yayınları'nın yayınladığı M. Şehmus GÜZEL'in "İnsan Yılmaz Güney" adlı kitabını hediye ediyoruz. Yanıt en geç 19 Mart 2013 tarihine dek, e-posta ya da mektup yoluyla adresimize ulaştırılmalıdır. E-posta adresimiz iletisim@bilimveutopya.com.tr, mektup adresimiz ise Dr. Mediha Eldem Sok. No.: 51/1 Kızılay/Ankara'dır.

Mart ayı sorusu

Tibet'in "Tanrıların Yeri" denen baş-

kenti Lhasa'daki Gtsug-lag-khang Tapınağı'nın Büyük Üstadı Tsonghapa'nın başdanışmanı vefat etmişti. Büyük Üstat kendisine yeni bir başdanışman seçmek için, başdanışmanlık görevini yürütebilecek düzeydeki öğrencilerini topladı ve durumu açıkladı:

- "Bana yardımcı olacak bir başdanışman lazım. Birazdan vereceğim problemi ilk çözen kişi benim başdanışmanım olacak."

Bunu söyledikten sonra, sehpanın üzerine, çok güzel kırmızı ve beyaz iki gül bulunan nefis süslemelerle bezeli bir antika vazo koydu.

Büyük Üstat, bir Buda heykeli gibi bağdaş kurarak oturduğu sedirde gözlerini yumarak, "İşte problem bu" dedi.

Öğrenciler vazonun ve güllerin güzelliğine hayran olmuş ve öylece baka-

kalmıştı. Yine de, ortada çözümünün bulunması gereken bir problem olduğunu bildiklerinden öğrenciler problem üzerinde kafa yormaya başladılar.

Uzunca bir süre sonra, öğrencilerden birisi ansızın yerinden kalkarak elinin tersiyle sehpadaki gülleri ve vazoyu yere savurdu.

Bunun üzerine Büyük Üstat gözlerini açtı ve "Artık benim başdanışmanım sensin", dedi.

Başdanışman seçilen öğrenci dışındakiler, olan bitenden bir şey anlamamışlar, şaşkın gözlerle baka kalmışlardı.

Büyük Üstadın seçimini onaylıyor musunuz? Seçimi 'demokratik' midir? Cevabınızı gerekçelendiriniz.

Şubat ayı cevapları

Çıraklık

Cevap: 9 veya 10 elma.

Çünkü her iki durumda da, en kötü olasılıkla, 10 elma kazanırım.

Kalfalık

Cevap: Kamil.

Başsavcının katili belirlemesi için Kamil'in cevabı "hayır" olmalıdır. Çünkü "Evet" demiş olsaydı, sanıkların ikisinin birden yalan söyleme olasılığı olduğundan, başsavcının "ben katili biliyorum" demesi mümkün değildir. Ortada iki farklı cevap olduğuna göre ya ikisi de doğru söylemiş ya da yalan söylemiştir. Her iki durumda da Kamil'in katil olduğu ortaya çıkar.

Ustalık

Cevap: 231.

Annelerin her birinin çocuk sayısını X ile gösterelim. Buna göre:

Harem sayısı = $X + 4$,

Harem başına kadın sayısı = $X + 8$ ve

Çocuk başına altın sayısı = $X + 12$

Otur. Bu verileri kullanarak,

$$X(X + 4)(X + 8)(X + 12) = 3465$$

veya

$$X(X/4 + 1)(X/4 + 2)(X/4 + 3) = 3465 / 256$$

denklemini yazabiliriz. Sonuncu denklemi

$$[(X^2 + 12X + 16) / 16] - 1 = 3465 / 256 \text{ şekline}$$

koyarak;

$$(X^2 + 12X + 16)^2 - 256 = 3465$$

denklemini elde ederiz. Gerekli sadeleştirmelerden sonrada,

$$X^2 + 12X + 16 = 61 \text{ denklemini yazabiliriz.}$$

Bu ikinci derece denkleminin iki kökü vardır:

$$X_1 = -15, X_2 = +3$$

Çocuk sayısı negatif olamayacağından, negatif kök kabul

edilemez. Dolayısıyla, $X = 3$ değerini, harem sayısı $(X + 4)$ ile

harem başına kadın sayısı $(X + 8)$ değerlerini de kullanarak;

$$\text{Çocuk sayısı} = 3 \times 7 \times 11 = 231$$

elde edilir.

Ödüllü Sözcük Bulmacası

SOLDAN SAĞA:

1) Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları- Su isimli betiğinde, "Kamanlık, Anadolu'daki bütün diğer geleneklerle karışarak binlerce yıldır bütün Anadolu kültürlerinde gayet canlı yaşıyor..." diyen, "Benim Adım Mayıs", "İstanbul-lular" isimli betikleri de üretmiş günümüz yazarı./Afrika'da yetişen ve meyveleri ok zehiri olarak kullanılan tırmanıcı bir bitki.

2) İnsan ve toplum gerçeklerini yansıttığı yapıtlarıyla tanınan fotoğraf sanatçımız./Özel fırında pişirilen iri patatesin içine mısır, peynir, bezelye gibi malzeme konularak yapılan yiyecek.

3) Lantan elementinin simgesi./Hiyanet eden./"Fahriye ..." (Ahmet Muhip Dırana'sın bir şiiri)./Bir bağlaç.

4) "Hidroelektrik Santral"ın kısa yazılışı./Boccaccio'nun, salgın günleri Floransasını ele aldığı ve 10 gün boyunca anlatılan 100 öyküden oluşan yapıtı.

5) Tarlayı iki kez sürmek./Kaygı.

6) "Er, erkek" anlamında eski sözcük./Radyum elementinin simgesi./Bolu ilinde bir göl./Dünya'nın uydusu.

7) Töre, yordam./Eski Yunan'da siyasal gücü zorla ele geçiren, onu kötüye kullanan kimse./Çeşitli dans ve oyunlardan oluşmuş, zengin görünümlü sahne gösterisi.

8) Taştan veya ağaçtan yapılmış büyük havan./Litvanya'nın plaka imi./Malezya halkına özgü bir tür öldürücü delilik.

9) Adaleten ayrılmayan./Bir şiirden şarkı olarak söylenmek üzere yapılmış beste./1741-1743 Rus- İsveç Savaşı'nı sona erdiren barış antlaşmasının adı.

10) Düzgün ve ötümlü sesler çıkaran bir dizi taş üzerine vurularak çalınan bir çalgı./"... halısı" (Azerbaycan'ın İran sınırı kuzeyindeki bir bölgede yapılan, koyu renk zemin üzerine canlı renkli motiflerle dokunan ve saf yünden olan el dokuması halıya verilen ad).

11) İsrail'in plaka imi./Dünya'nın damı da denen, Asya'da yüksek bir bölge./Yahudi din-sel metinlerinde şeytana verilen ad.

12) Ayak direme./Giysilerde takım./Aydınlık, ışıklı anlamında bir sıfat.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

1											R		i		
2	A	R	A	G	Ü	L	E	R		K	U	M	P	I	R
3	L	A		H	A	I	N		A		L	A			
4				H	E	S				C		M	E	R	
5				I	K	I	L	E	M	E	K		T	A	S
6				E				R	A		A	B	A	N	T
7	A	D	E	T		T						R		V	
8				i								C			
9	A	D	I	L											
10				i			F				M				
11				L			i				A				
12				I	N	A	T								

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) 1944- 2012 yılları arasında yaşayan, "İstanbul Kız", "Gün Dağların Ardında" isimli betikleri de üretmiş, çocuk kitapları yazarı, çevirmen, şair ve eğitimci.

2) John Dos Passos'un üç ciltten oluşan roman dizisi./Genellikle dondurmanın yanında yenen bir tür tatlı bisküvi.

3) Eski Mısır inanışında insan ruhu./Doğu Anadolu'da yüksek bir dağ.

4) Çok cahil ve bilgisiz kimse./İspanya'ya özgü, hasırdan yapılmış bir kepece aracılığıyla bir topun atılıp tutulmasına dayalı bir spor dalı.

5) Bir reklam kampanyasının halkın dikkatini çekmek amacıyla bilmece biçiminde sunulan ilk evresi./Ödeşme, razı olma.

6) Papua Yeni Gine'nin köylerinde yapılan ve bir efsane kahramanı temsil eden ağaçtan oyma heykellere verilen ad./Donuk renkli./Teniste topu rakibin arkasına düşürmeyi amaçlayan vuruş.

7) Dinç, canlı./Bir nesneye zorunlu olarak bağlı olmayan ve onun özünde bulunmayan nitelik.

8) "Birleşik Krallık" anlamında kısaltma./Bir kenara atılmış, uzaklaştırılmış./Uzaklık işareti.

9) Aktinyum elementinin simgesi./Tropikal Afrika'da yetişen ve "ohi" de denilen ağaç./Danimarka'nın plaka imi.

10) Med İmparatorluğu'nun başkenti./Eski dilde su.

11) Mekanik ve elektrikli sistemlerde enerji kayıplarını azaltmak için yataklar ile muylular arasında yerleştirilen parça./Buzultaş.

12) Orkestra şefi./Eski dilde erik.

13) Kalın bükülmüş sicim./Eski Mısır'da güneş tanrısı./Devlet büyükleri, ileri gelenler.

14) Bir yüzeyin eğiklik derecesini anlama-yarayan araç./Tuzağa düşürülen şey./Bertolt Brecht'in bir oyunu.

15) Anadolu görünümlerinin yanı sıra mozaik çalışmaları da yapmış olan 1912- 1988 yılları arasında yaşamış ressamımız.

Şubat sayımızın bulmaca yanıtları

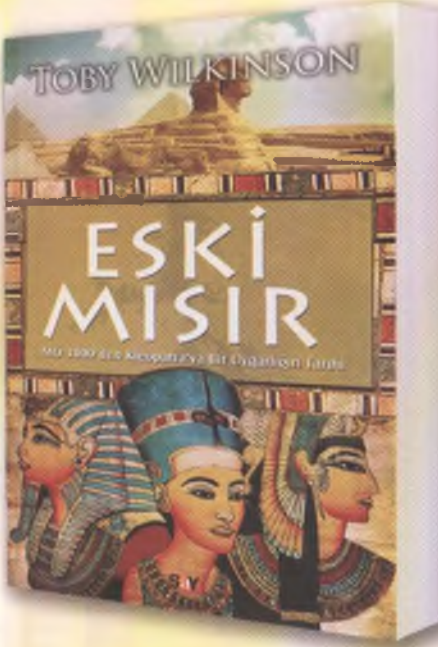
Şubat ayı ödüllü bulmacamızı doğru yanıtlayan okurlarımızdan Melahat SÖNMEZÖZ/İstanbul, Seher ULÇAY/İstanbul ve Rabia ÇAKMAKÇI/Kırklareli, Kaynak Yayınları'nın yayınladığı Jean MESLIER'in "Sağduyu (Tanrısızlığın İlmihali)" kitabını kazandılar.

Mart ayı ödüllü bulmacamızı çözecek okurlarımız arasından kurayla belirleyeceğimiz 3 kişi, M. Şehmus GÜZEL'in "İnsan Yılmaz Güney" adlı kitabını kazancaklar.

Çözümler en geç 19 Mart 2013 tarihine dek, e-posta ya da mektup yoluyla adresimize ulaştırılmalıdır. E-posta adresimiz iletisim@bilimveutopya.com.tr, mektup adresimiz ise Dr. Mediha Eldem Sok. No.: 51/1 Kızılay/Ankara'dır.

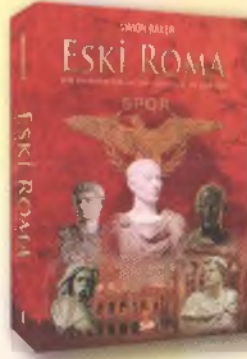
1	S	E	L	M	A	F	I	N	D	I	K	L	I	O
2	U	Z	A	K	L	A	R	S	A	T	A	N		
3	N	I	K	E	L	A	K	I	M	V	U	R		
4	A	N	O	A	S	K	E	R	A	N	I	A	R	
5	P	E	N	A	T	E	S	E	K	E	N	E	K	
6	E	I	K	U	A	U	S	F	I	T	N	E		
7	K	I	K	I	R	I	K	E	A	A	K	O	R	
8	U	Z	L	C	D	Ü	L	K	E	L	P	A		
9	Y	O	L	A	D	E	N	O	S	E	L	O		
10	S	T	A	R	E	M	I	N	E	T	E	B	E	
11	A	O	R	T	I	T	A	A	M	M	I	N		
12	L	P	L	T	T	E	Z	K	E	R	E	R		

SAY YAYINLARI TARİH DİZİSİ

ESKİ MISIR

MÖ 3000' DEN KLEOPATRA' YA
BİR UYARLIĞIN TARİHİ
Toby Wilkinson
688 sayfa

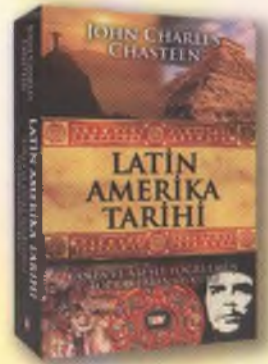

KISA DÜNYA TARİHİ
Michael Cook
424 sayfa

ESKİ ROMA
BİR IMPARATORLUĞUN
YÜKSELİŞİ VE ÇÖKÜŞÜ
Simon Baker
480 sayfa

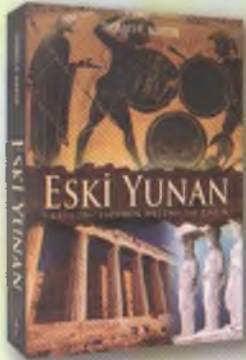
LATİN AMERİKA TARİHİ
KANLA VE ATEŞLE YOĞRULMUŞ
TOPRAKLARIN ÖYKÜSÜ
John Charles Chasteen
392 sayfa

Eski Mısır ile size mimarlık, sanat, edebiyat, siyaset ve din alanlarında ilklere imza atmış bir uygarlığın öyküsünü sunuyoruz.

Eski Mısırlılar dünyanın ilk ulus-devletini kurdular. Ölümüne çare bulma kaygısıyla piramitleri inşa ettiler. Kral Akhenaton tektanrılı din fikrini ilk ortaya atan ve böyle bir dini örgütlemeye çalışan ilk kişi oldu. Kral Tutankhamon mezarına eşsizliğini bugüne dek korumuş büyük bir hanizayla gömüldü...

"Tiravunların tarihini çok sürükleyici biçimde anlatan usta işi bir eser."
Simon Sebag Montefiore, BBC

ORTADOĞU TARİHİ
Peter Mansfield
664 sayfa

ESKİ YUNAN
TARİH ÖNCESİNDEN
HELENİSTİK ÇAĞ'A
Thomas R. Martin
408 sayfa

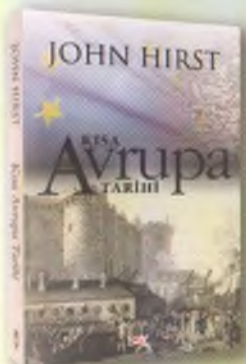

ANTİKÇAĞ SANAT TARİHİ
Johann Joachim Winckelmann
336 sayfa

Mısır, Fenike, Pers, Etrüsk ve Greko-Romen Sanatına Benzersiz Bir Yolculuk...

"Winckelmann, Yeni Dünya'yı henüz keşfetmemiş, ama sezgi dolu bir şekilde zihninde taşıyan Kolombus'a benziyor. İnsan bu eseri okuyunca bir şey öğrenmiyor, ama bir şey oluyor."

J. W. von Goethe

**İŞLER ve GÜNLER -
TANRILARIN DOĞUŞU**
Hesiodos
128 sayfa

KISA AVRUPA TARİHİ
John Hirst
192 sayfa

EINSTEIN

YAŞAMI VE EVRENİ

Tüm dünyada çok satan ve birçok farklı dilde yayımlanan Benjamin Franklin ve Apple'ın kurucularından Steve Jobs biyografilerinin yazarından...

Albert Einstein'ın zihni nasıl işliyordu?
Onu dâhi yapan özellikleri nelerdi?
Einstein'ın bilimsel düş gücünde
karakterinin isyankâr doğasının da
bir payı var mıydı?

Albert Einstein'ın tüm eserleri ortaya çıktıktan
sonra kaleme alınmış ilk kapsamlı biyografi.

14 Mart'ta doğum
gününü kutlayacağımız bu efsanevi hayatın
büyüleyici hikâyesine hayranlık duyacaksınız.

